

דברי הכנסת

הישיבה המאתיים-ושישים-ותשע של הכנסת הארבע-עשרה
יום שלישי, י' בטבת התשנ"ט (29 בדצמבר 1998)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:02

תוכן העניינים

- הצעת חוק איסור התערבות גנטית (שיבוט אדם ושינוי גנטי בתאי רבייה), התשנ"ט–1998
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)
- הצעת החלטה בדבר תיקון טעות בחוק להגברת הצמיחה והתעסוקה ולהשגת יעדי התקציב
לשנת הכספים 1998 (תיקוני חקיקה), התשנ"ח–1998
- הצעת חוק שירות לאומי (תנאי שירות למתנדב בשירות לאומי) (תיקון), התשנ"ט–1998
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)
- הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה) (התשמ"ט–1989) (תיקון מס' 7), התשנ"ט–
1998
(קריאה ראשונה)
- מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת
- הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה) (התשמ"ט–1989) (תיקון מס' 7), התשנ"ט–
1998
(קריאה ראשונה)
- הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנת
הכספים 1999) (מס' 2), התשנ"ט–1998
(קריאה ראשונה)
- חילופי גברי בוועדות הכנסת
- הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנת
הכספים 1999) (מס' 2), התשנ"ט–1998
(קריאה ראשונה)
- מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת
- הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנת
הכספים 1999) (מס' 2), התשנ"ט–1998
(קריאה ראשונה)
- הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה) (התשמ"ט–1989) (תיקון מס' 7), התשנ"ט–
1998
(קריאה ראשונה)
- מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת
- הצעת החלטה בדבר הגדלת מספר שופטי בית-המשפט העליון
- הצעת חוק חינוך ממלכתי (תיקון מס' 8) (הקצאת שעות לימוד), התשנ"ט–1998
(קריאה ראשונה)
- הצעת חוק סיוג ויתור על שטח, התשנ"ט–1998
(קריאה ראשונה)
- הצעת חוק היטלי סחר (תיקון מס' 2), התשנ"ט–1998
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

**הצעת חוק איסור התערבות גנטית (שיבוט אדם ושינוי גנטי בתאי רבייה), התשנ"ט-
1998**

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ד' תיכון:

יום שלישי, י' בטבת התשנ"ט, 29 בדצמבר 1998 – ישיבת הכנסת פתוחה.

אני מבין שהיום יש בעיות לכמה מחלקי הבית, שהרי זה צום י' בטבת. אני מבין שאתם צריכים לצום עד שעה קבועה.

צבי הנדל (מפד"ל):

אנחנו לא צריכים – אנחנו רוצים.

היו"ר ד' תיכון:

לאחר מכן אתם הולכים לסעוד, ורק לאחר מכן אתם יכולים להצביע על כמה נושאים.

נסים דהן (ש"ס):

אנחנו יכולים להצביע גם עכשיו.

בנימין אלון (מולדת):

יכולים גם עכשיו. ברמדאן יש את זה חודש שלם.

היו"ר ד' תיכון:

בסדר. התחשבנו בחברי הכנסת.

צבי הנדל (מפד"ל):

מצבנו ביום אחד כמו שהם 30 יום.

היו"ר ד' תיכון:

בסדר. אני מוכרח לומר לך, שאני יושב על הדוכן הזה הרבה שנים, וכל שנה יש דברים חדשים, ואני מכבד. מה לעשות? ודאי חבר הכנסת בני אלון יגיד שאני גם צודק.

רבותי, עתה הצעת חוק איסור התערבות גנטית (שיבוט אדם ושינוי גנטי בתאי רבייה), התשנ"ט–1998, קריאה שנייה וקריאה שלישית. יציג את הצעת החוק יושב-ראש הוועדה לענייני מחקר ופיתוח מדעי וטכנולוגי. חבר הכנסת מיכאל נודלמן, בבקשה.

מיכאל נודלמן (יו"ר הוועדה המיוחדת לענייני מחקר ופיתוח מדעי וטכנולוגי):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבד להביא לקריאה שנייה ולקריאה שלישית את הצעת החוק של חבר הכנסת חגי מירום – הצעת חוק איסור התערבות גנטית (שיבוט אדם ושינוי גנטי בתאי רבייה), התשנ"ט–1998.

היוזמה לחקיקתו של חוק זה באה בעקבות הפרסומים בעולם בנושא שכפול הכבשה "דולי" והשמועות על אודות ניסויים שמטרתם שכפול של בני אדם. הנושא כולל סוגיות מוסריות, חברתיות, משפטיות ורפואיות שהדיון הציבורי בהן עודו בראשיתו. מדינות שונות וארגונים בין-לאומיים כבר הביעו את חששם, שבצד התרומה הרפואית, ינוצלו שיטות השיבוט הגנטי לרעה ויסכנו את אופיה של החברה האנושית.

סעיף 1 לחוק קובע, כי מטרתו לקבוע פסק זמן של חמש שנים, שבמהלכו תיאסר התערבות גנטית מסוימת בבני אדם – – –

היו"ר ד' תיכון:

למה חמש שנים? מה יקרה במרוצת חמש השנים?

מיכאל נודלמן (יו"ר הוועדה המיוחדת לענייני מחקר ופיתוח מדעי וטכנולוגי):

יש ועדת הלסינקי, ועדה עליונה, והיא מלווה את כל הדברים הקשורים לניסויים גנטיים.

חגי מירום (העבודה):

חמש השנים – אדוני היושב-ראש, יש פה מיתאם להחלטה בארצות-הברית, של הנשיא קלינטון, לעצור לחמש שנים.

היו"ר ד' תיכון:

יש חוק כזה במדינות נוספות בעולם?

חגי מירום (העבודה):

יש.

מיכאל נודלמן (יו"ר הוועדה המיוחדת לענייני מחקר ופיתוח מדעי וטכנולוגי):

יש.

חגי מירום (העבודה):

לא כזה, אבל שלנו תמיד יותר טוב.

היו"ר ד' תיכון:

מזה אני מפחד – שאנחנו המתקדמים ביותר.

מיכאל נודלמן (יו"ר הוועדה המיוחדת לענייני מחקר ופיתוח מדעי וטכנולוגי):

סעיף 3 לחוק מגדיר מהי ההתערבות הגנטית האסורה, וכולל בכך פעולה שמטרתה שכפול, שיבוט או יצירה של אדם הזהה מבחינה כרומוזומלית לאחר.

סעיף 4 קובע, כי ועדת הלסינקי העליונה תעקוב אחר ההתפתחויות בתחום השכפול הגנטי ותייעץ בנושא לשר הבריאות.

סעיף 5 מציין סוגי התערבות גנטית שאותם יוכל השר להתיר בתקנות לפי המלצות ועדת הלסינקי.

סעיף 6 מעמיד את העונש המקסימלי למפר הוראות החוק על שנתיים מאסר.

סעיף 8 בא להגדיר את תקופת תוקפו, שתוגבל כאמור לחמש שנים.

חשוב לציין, כי בגיבוש הצעת החוק נעזרה הוועדה באנשי מקצוע ובחוקרים בתחומי הרפואה והגנטיקה, במטרה להבטיח שהחוק לא יעכב את המחקר המדעי בישראל.

אני רוצה להודות לכל אנשי המקצוע והאקדמיה שסייעו לוועדה לאורך כל שלבי החקיקה, הן להבנת נושא מורכב זה והן בגיבוש החקיקה.

כמו-כן אני רוצה להודות במיוחד לעורכת-הדין גלי בן-אור, נציגת משרד המשפטים בוועדה, שנטלה חלק פעיל ונמרץ בדיוני הוועדה, הפגינה מקצועיות רבה וידע בחומר מסובך זה.

בנוסף, ברצוני להודות לגברת מירי פרנקל-שור ולארבל אסטרון, המתמחה בלשכה המשפטית של הכנסת, שליוו את המוצר המוגמר המונח לפניכם וגרמו לכך כי הצעת חוק זו הגיעה לשלביה הסופיים.

לאור זאת, אבקשכם לאשר את הצעת החוק בקריאה שנייה ושלישית.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. אין הסתייגויות. אני עובר להצבעה.

רבותי, בקריאה שנייה, הצעת חוק איסור התערבות גנטית (שיבוט אדם ושינוי גנטי בתאי רבייה). חבר הכנסת נודלמן, לך נתנו לקרוא את הטקסט הזה עם השמות החדשים, כל הכבוד.

לשם החוק ולסעיפים 1 עד 9 אין הסתייגויות – קריאה שנייה, מי בעד? מי נגד? אפשר להצביע.

בעד סעיפים 9-1 – 14

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיפים 9-1 נתקבלו.

היו"ר ד' תיכון:

החוק עבר בקריאה שנייה. בעד – 14, נגד אין, נמנעים אין.

כאמור, החוק אושר בקריאה שנייה, ואנחנו עוברים להצבעה בקריאה שלישית. הצעת חוק איסור התערבות גנטית (שיבוט אדם ושינוי גנטי בתאי רבייה), התשנ"ט–1998 – אפשר להצביע בקריאה שלישית. בבקשה.

הצבעה מס' 2

בעד החוק – 14

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק איסור התערבות גנטית (שיבוט אדם ושינוי גנטי בתאי רבייה),

התשנ"ט–1998, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 14, אין מתנגדים, אין נמנעים. כאמור, הצעת חוק איסור התערבות גנטית (שיבוט אדם ושינוי גנטי בתאי רבייה), התשנ"ט–1998, עברה בקריאה שלישית.

חיים אורון (מרצ):

היו"ר ד' תיכון:

אתה רוצה לומר כמה מלים? בבקשה, חבר הכנסת מירום.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אפשר להפסיק לאכול שניצלים במליאה כל הזמן? הריח נורא.

היו"ר ד' תיכון:

מה אתה רוצה ממני?

חיים אורון (מרצ):

אתה בעל הבית.

היו"ר ד' תיכון:

תאר לך, פעם אחת חדר לכאן ריח של טוסט, אתה זוכר?

חיים אורון (מרצ):

אבל יש אמצעים מודרניים. שמים מחסום אוויר.

היו"ר ד' תיכון:

תשמע, אני מוכרח לומר לך, שיש לך חוש ריח מפותח. אתה הרי אקונום. ועוד בתענית, עשרה בטבת. המיצים של חבר הכנסת נסים דהן עובדים עכשיו. אפשר לראות מה קורה שם עם מערכת מיזוג האוויר?

בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ד' תיכון:

לא. את חבר הכנסת מירום כבר אי-אפשר. אני חשבת שששמע הרצאה על כל מה שקורה בתחום הגנטי בארץ והאם יש התקדמות או אין התקדמות, והאם מצליחים כבר להפיק קקאו מפרה, וזה כבר קרוב מאוד, או קוקה-קולה מפרה, ואני לא צוחק, רבותי. בבקשה.

בנימין אלון (מולדת):

לא על זה הוא עלה לדבר?

היו"ר ד' תיכון:

לא, הוא יוזם החוק.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אני מאוד שמח ואפילו נרגש מכך שחוקקנו, לראשונה, בספר החוקים, את חוק איסור התערבות גנטית (שיבוט אדם ושינוי גנטי בתאי רבייה).

בתחילה, כאשר פרשת הכבשה "דולי" פורסמה ברבים, נוצר רושם שהמדע והמחקר הגנטי יכולים להוביל למצב, שמשכפול בעל-חיים ניתן יהיה להגיע גם לשכפול אדם. אחר כך, ככל שניסינו לבחון ולבדוק את הדברים אצל טובי החוקרים, הרופאים ואנשים העוסקים בגנטיקה בארץ, גם מהמשרדים, משרד הבריאות ואחרים, למדנו שהעניין הזה הולך ונהיה אפשרי. לאחרונה, לפני שבוע, פורסם דבר התקדמות של אפשרות של שינוי גנטי בתא רבייה, כך שאפשר וניתן יהיה לשכפל אדם במסגרת טכנולוגיות שפותחו במזרח הרחוק.

חברי חברי הכנסת, מדובר באיום על הגנום האנושי, ואנחנו, שהלכנו לחוקק את הצעת החוק הזאת, ידענו שאנחנו מוכרחים ללכת במתווה הרגיש מאוד – מצד אחד לא למנוע מהרפואה ומהמחקר באמצעות המחקר הגנטי לתת מענה על מצוקות או לתרום לבריאות האדם, ומצד שני, אני אומר כאן באופן המפורש ביותר, אנחנו מתייחסים לעניין הזה כמו אל האיום הגרעיני. ביקוע גרעיני יכול שייעשה למחקר, לאנרגיה ולמגמות מאוד חיוביות, אך יכול שייעשה גם להרס ולחיסול המין האנושי.

נסים דהן (ש"ס):

למטרות שלום – – –

חגי מירום (העבודה):

בדומה לכך יכול להיות שהאיום הזה – – –

היו"ר ד' תיכון:

אני חושב שצריך לשכפל כמה שרים, לא?

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני חושב שמספיק למדינת ישראל בנימין נתניהו אחד, ולא צריך לשכפל עוד ממנו. אני חושב, בכל הכבוד הראוי, שמספיק לה גם אמנון שחק אחד ואהוד ברק אחד ובני בגין אחד. מה שיפה בהם יפה, ומה שרע בהם רע. אבל לחשוב על אפשרות של שכפול האישים האלה, לא נראה לי הגיוני. אפילו קלאודיה שיפר, אדוני היושב-ראש, לא תהיה קלאודיה שיפר אם יהיו כמוה אלף או מיליון בעולם. הדבר היפה שבה הוא, שהיא יחידה כזו ומיוחדת במינה.

שבח וייס (העבודה):

במינה.

חגי מירום (העבודה):

בהחלט. ואת זה אמרנו כאן – – –

חיים אורון (מרצ):

פה אומרים לי בצד, שבינתיים משכפלים רק עזים.

חגי מירום (העבודה):

רגע, רגע.

היו"ר ד' תיכון:

לא הבנתי מה רע בנעמי קמפבל.

חגי מירום (העבודה):

אין לי בכלל ספק שנעמי קמפבל אין בה רע, פרט לעובדה שאם היו כמות – – –

היו"ר ד' תיכון:

האם ישכפלו אותה?

חגי מירום (העבודה):

אם היו כמות רבות לא היה לה הייחוד, הדבר המיוחד הזה שאדוני היושב-ראש כל כך נמשך אליו, שהביא אותו להביא את השם הזה.

אני רוצה להגיד כאן מאוד ברצינות, העולם כולו מתחבט בשאלות הללו, ואנחנו הולכים עקב בצד אגודל עם ההתפתחויות השונות. אני רוצה לספר כאן לחברי, שמעל 21 מדינות באירופה חתמו על אמנה למניעת שכפול גנטי או שינוי גנטי בתאי רבייה של אדם, מתוך ראיית האיום הזה והדבר הלא-חיובי שבכך.

אני רוצה להודות, אדוני היושב-ראש, לחברי ועדת המדע והטכנולוגיה שהשתתפו אתנו בדיונים, ובהם חברי כנסת מהמגזר הדתי, כמו חבר הכנסת נסים דהן, שהשתתף אתנו בדיונים והשתתף אתנו במגמה הזאת של החקיקה. תודה מיוחדת לחבר הכנסת פרופסור נודלמן, שהוביל את החקיקה הזו לסיימה, ולחברת הכנסת דליה איציק, שהיתה לפניו בתחילת הדרך.

אני רוצה להודות למזכירת הוועדה שנמצאת כאן, שקידמה אתנו את החקיקה הזו מאוד ברצינות, תוך שהיא מספקת את כל החומרים והערימות של התגובות הציבוריות שהיו על החקיקה הזו, שבסופו של דבר הצלחנו לגבש אותן למסלול הסכמה.

אני רוצה להודות לעורכת-הדין גלי בן-אור ממשרד המשפטים, שהיתה הרוח החיה בגיבוש המבנה המשפטי של הצעת החוק, ליועצת המשפטית של הוועדה הגברת מירי פרנקל-שור ולמתמחה ארבל שיושבת כאן והיתה אתנו בסיורים ובבדיקות וכן הלאה.

ואני רוצה להגיד לחברי חברי הכנסת, הלכנו מאוד בזהירות ואנחנו מרגישים טוב עם החוק. הוא מוגבל לחמש שנים, הוא יצפה לעבר ההתקדמות בטכנולוגיה. יש ועדת הלסינקי שתפקח, והיא גם מורשית להמליץ על היתרים, ומן העבר השני קבענו איסור ברור ומוחלט, שלא יהיה שכפול גנטי של אנשים, באדם, כי אנחנו איננו מעוניינים להתערב במעשה הבריאה ולנסות ליצור כפיל לאדם, מכל

סוג שהוא, והדברים שאמרנו קודם מעידים על כך. תודה רבה גם לחברי הכנסת שתמכו כאן במליאה, ואני מקווה שהחקיקה הזאת תיבחן ותיבדק בעתיד. תודה רבה, אדוני.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. רבותי, חוק ההסדרים עדיין לא הגיע. אדוני המזכיר, מי אחראי לכך שהחוק יגיע לכאן, כי הדיון לא יתחיל ללא חוק; נכון, חבר הכנסת זאבי? פעם אחת אתה מסכים אתי.

חיים אורון (מרצ):

יש לי העתק.

היו"ר ד' תיכון:

יש לך העתק מהפעם הקודמת.

חיים אורון (מרצ):

לא, מהחוק הזה.

היו"ר ד' תיכון:

איך השגת? אני לא יודע מי צריך להביא אותו, אבל שיהיה ברור, שאם החוק לא יגיע, לא יחל הדיון. איפה מרכז הקואליציה?

רחבעם זאבי (מולדת):

היוזם.

היו"ר ד' תיכון:

איפה סגן השר שממלא את מקום שר האוצר?

חיים אורון (מרצ):

מי יציג את זה פה? סגן השר? לא ראש הממשלה.

היו"ר ד' תיכון:

כתוב כאן: סגן השר מיכאל איתן.

הצעת החלטה בדבר תיקון טעות בחוק להגברת הצמיחה והתעסוקה ולהשגת יעדי התקציב

לשנת הכספים 1998 (תיקוני חקיקה), התשנ"ח-1998

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, הצעת החלטה בדבר תיקון טעות בחוק להגברת הצמיחה והתעסוקה ולהשגת יעדי התקציב לשנת הכספים 1998 (תיקוני חקיקה), התשנ"ח-1998 (לפי סעיף 10א לפקודת סדרי השלטון והמשפט, התש"ח-1948). יציג את ההצעה יושב-ראש ועדת הכספים, שהפעם הוא חבר הכנסת דהן.

אברהם שוחט (העבודה):

מתי יגיע חוק ההסדרים?

היו"ר ד' תיכון:

אני לא יודע מתי יגיע. אומרים שעד 17:00. אתה מבין שהם אומרים שאני מעכב את זה. בסוף אני כבר מסכים, אז הם לא מוכנים. נכון, חבר הכנסת וייס?

שבח וייס (העבודה):

הפעם אני אתך.

היו"ר ד' תיכון:

הפעם אתי. חבר הכנסת דהן, תסביר לי לפני שאתה מתחיל, כי בינתיים מישהו יכין לך את התשובה. זה חוק ההסדרים מלפני שנה. אתה בא כחלוף שנה, ומצאת טעות סופר, טעות דפוס, ואתה בא לתקן אותה כעבור שנה?

נסים דהן (בשם ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, לצערי – – –

היו"ר ד' תיכון:

ובהליך שהוא ספק הליך חקיקה?

נסים דהן (בשם ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, כחבר ועדת הכספים הערתי את ההערה הזאת לפני שנה. בדיון בוועדת הכספים עליתי על הטעות ואמרתי: רבותי, זה לא סעיף ג', זה סעיף ד'.

היו"ר ד' תיכון:

אתה לא חושב שאם כעבור שנה באים לתקן טעות, כחלוף שנה – זה לא מעורר אצלך איזו הרגשה לא טובה?

נסים דהן (בשם ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, אני הערתי. עליתי על זה לפני שנה, כשהיה הדיון בוועדת הכספים. הערתי את תשומת לב חברי הוועדה והיועץ המשפטי שישב בוועדה, שסעיף ג' לא מדבר על המכשיר, אלא סעיף ד'. אבל כנראה לא שמו לב, ובלהט העשייה, כשהגיעו לפרוט את זה לתשלומים, לכסף, התברר שסעיף ג' באמת לא רלוונטי ורק סעיף ד' רלוונטי, ולכן תיקנו. אני מסכים עם כל הערה שאדוני אומר, אבל אני יכול רק להתפרץ לדלת פתוחה.

היו"ר ד' תיכון:

אין לי טענות אליך, אבל אני מקווה שתהיה כאן יועצת משפטית, שאולי תוכל להבהיר את העניין, איך קרה שלקח שנה למצוא את הטעות, שאתה עמדת עליה לפני שנה.

נסים דהן (בשם ועדת הכספים):

מזכיר הוועדה נמצא פה.

היו"ר ד' תיכון:

מזכיר הוועדה לא יעזור לי בעניין הזה. השאלה היא שאלה משפטית. בבקשה.

נסים דהן (בשם ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, ההערה שלך היא נכונה ובמקומה, ואין לי אלא להצטרף אליה.

חברי חברי הכנסת, אני מתכבד להציע בפניכם החלטה של ועדת הכספים לתקן סעיף – – –

היו"ר ד' תיכון:

הוא יודע להסביר? אתה בקיא בחוק ההסדרים? איפה חוק ההסדרים?

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

חוק ההסדרים בהסדר.

אפי אושעיה (העבודה):

אין ממשלה, אין קואליציה ואין הסדר.

נסים דהן (בשם ועדת הכספים):

חברי חברי הכנסת, אני מתכבד להביא בפניכם החלטה בדבר תיקון טעות בחוק להגברת הצמיחה והתעסוקה – חוק ההסדרים, למי שלא יודע – ולהשגת יעדי התקציב לשנת הכספים 1998 (תיקוני חקיקה), התשנ"ח-1998 (לפי סעיף 10א לפקודת סדרי השלטון והמשפט, התש"ח-1948). התיקון הוא: "סעיף 14(2) לחוק מתקן את פקודת בריאות העם, 1940 (להלן – הפקודה), ומוסיף לסעיף 65ב לפקודה את פסקה (6), הקובעת כי הענקת רשיון למכשיר המצוין בתוספת ג' לפקודה תיעשה

באמצעות מכרז. ואולם לפי סעיף 14(3) לחוק, המכשיר מצוין בתוספת ד' לפקודה ולא בתוספת ג'.
ההפניה לתוספת ג' במקום לתוספת ד' מקורה בטעות סופר".

בהזדמנות זאת אני מציע לתקן את זה מג' לד'. חבר הכנסת אורון בוודאי זוכר, שהערנו על זה לפני שנה, תוך כדי דיון בוועדת הכספים, אבל לא שמו לב. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

אולי תסביר לנו בכל זאת במה מדובר, מלבד העובדה שהחליפו כאן שני סעיפים ואיזה מכשיר מסתורי. איזה מכשיר זה?

נסים דהן (בשם ועדת הכספים):

. זה מכשיר שכדי שיוכלו להפעיל אותו צריך לעשות מכרז בין כל המומחים, ומי שזוכה NMR מכשיר מפעיל אותו לטובת משרד הבריאות. המכשיר מצוין בד' ולא בג'.

היו"ר ד' תיכון:

מותר לשאול אותך למה לא ייתנו לייבא את המכשיר הזה לכל מי שרוצה?

נסים דהן (בשם ועדת הכספים):

כדי שתהיה תעסוקה ל"אלסינט" במדינת ישראל.

היו"ר ד' תיכון:

להיפך, להיפך.

נסים דהן (בשם ועדת הכספים):

כדי שתהיה תעסוקה מייצרים אותו בישראל.

היו"ר ד' תיכון:

להיפך, לא הבנת מה ששאלתי. אחת הבעיות היא שאין מספיק מכשירים מן הסוג הזה. מצד שני, יש יזמים שרוצים לייבא על חשבונם ובתנאי שייתנו להם להפעיל. זה יוזיל את כל העלויות. למה לא הולכים בדרך הנורמלית?

נסים דהן (בשם ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, המצב במדינה הוא, כנראה, שיש מכשיר אחד או שניים בכל המדינה, שעובדים 24 שעות ביממה כדי להצדיק את העלות.

היו"ר ד' תיכון:

למה צריך לחכות חצי שנה? אתה יודע כמה זמן צריך להמתין בתור?

נסים דהן (בשם ועדת הכספים):

כדי להצדיק את עלות הרכישה, צריך שהמכשיר הזה יעבוד כמה שיותר, 24 שעות, מסביב לשעון, ואז זה מצדיק את עלות הרכישה. זה מכשיר מאוד יקר. אם יהיו פה הרבה מכשירים, תהיה תחרות, ואף אחד לא יצדיק את עלות הרכישה.

היו"ר ד' תיכון:

תאמין לי שכל אחד רוצה לייבא את המכשיר הזה בעצמו ועל חשבונם. בסך הכול הוא רוצה את אישור NMR?משרד הבריאות. את התחשיב שלו הוא יעשה. למה לא לתת להם להביא

נסים דהן (בשם ועדת הכספים):

אני לא מייצג פה את משרד הבריאות.

היו"ר ד' תיכון:

אני כבר לא חבר בוועדת הכספים.

חיים אורון (מרצ):

אני אומר לך שנה שאין ממשלה, ואתה לא מאמין לי.

נסים דהן (בשם ועדת הכספים):

על כל זה רבנו בשנה שעברה. נריב מחדש גם השנה. זאת ההצעה שלנו, תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת שבח וייס, בבקשה.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מודה לך מאוד על שאפשרת לי להעיר הערה בקשר לסדרי הדיון ולגבי ההצבעה. אחת מן השתיים: אם זה לא חשוב, ואם החוק חי עם הטעות, לא טוב שהביאו עכשיו את התיקון. אם זה חשוב וחיוני ויורד לשורש העניין אפשר לומר, שאם נעשו פעולות לפי סעיף זה עד כה, הן היו בלתי חוקיות או פגומות. לכן, אם אכן זה חיוני, אני ממליץ מאוד שחבר הכנסת נסים דהן יודיע, שבקשת ההצבעה שלו היא על חקיקה רטרואקטיבית, מראשית שנת התקציב.

נסים דהן (בשם ועדת הכספים):

כתוב בהצעת החוק.

שבח וייס (העבודה):

אם כך, צודק יושב-ראש הכנסת שנזכרתם מאוחר. אתם נזכרתם בזמן, אבל הוועדה ישנה על זה. אם כתוב רטרואקטיבי, אז לפחות מבחינה חוקתית זה איכשהו עומד, יומיים קדימה ו-364 ימים אחורה.

היו"ר ד' תיכון:

אני יכול לומר לך, שהוועדה עמדה על הליקוי מיד, והיא העבירה את הבקשה למשרד המשפטים, אבל שם זה לקח כמעט שנה.

שבח וייס (העבודה):

הצדק נעשה לאט.

היו"ר ד' תיכון:

שאלתי לגבי אותו מכשיר בעינה עומדת: למה לא יינתן לייבא יותר מכשירים? למה צריך להמתין חצי שנה? בינתיים כבר מתים.

רבותי, אנחנו עוברים להצבעה. לא טוב שאין כאן יועצת משפטית שאני אוכל לשאול אותה. אנחנו עוברים להצבעה על הצעת החלטה בדבר תיקון טעות בחוק להגברת הצמיחה והתעסוקה ולהשגת יעדי התקציב לשנת הכספים 1998 (תיקוני חקיקה). תקשיב, חבר הכנסת בייגה שוחט, איך קראו לחוק ההסדרים לפני שנה – להשגת יעדי התקציב לשנת הכספים 1998. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 3

בעד הצעת ההחלטה – 14

נגד – אין

נמנעים – 1

הצעת החלטה בדבר תיקון טעות בחוק להגברת הצמיחה והתעסוקה ולהשגת יעדי התקציב לשנת הכספים 1998 (תיקוני חקיקה), התשנ"ח-1998, נתקבלה.

דורון שמואלי (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להוסיף את קולי.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת דורון שמואלי, כבר אתה מתעצל לחזור למקום שלך, בדיון אישי?

בעד – 14, אין מתנגדים, נמנע אחד. התיקון אושר.

הצעת חוק שירות לאומי (תנאי שירות למתנדב בשירות לאומי) (תיקון).

התשנ"ט-1998

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו עוברים לסעיף הבא, ולאחר מכן נעשה הפסקה. הצעת חוק שירות לאומי (תנאי שירות למתנדב בשירות לאומי) (תיקון), קריאה שנייה ושלישית. חשבתי שמישהו מהמפד"ל יעלה את זה.

נסים דהן (בשם ועדת הכספים):

ביקשו ממני.

היו"ר ד' תיכון:

זה מתאים למישהו מהמפד"ל, לא לך.

נסים דהן (בשם ועדת הכספים):

אני ממלא-מקום.

היו"ר ד' תיכון:

להוסיף להצבעה הקודמת את דורון שמואלי, גם את חבר הכנסת אורון שהתעצל לחזור למקום וגם את חבר הכנסת נודלמן.

נסים דהן (בשם ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, הצעת החוק המונחת לפניכם לקריאה שנייה ולקריאה שלישית היא פרי יוזמתו של חברנו, חבר הכנסת רחבעם זאבי, ומטרתה להשוות את התנאים של המתנדבים בשירות הלאומי לאלה של החיילים והחיילות, ככל שהדבר נוגע לפטור או להנחה מדמי נסיעה בתחבורה הציבורית.

אומנם ב-30 ביולי 1998 נתקבל חוק דומה של חבר הכנסת ראובן ריבלין, אולם ההצעה שלפנינו מהווה הרחבה, ככל שהדבר נוגע לדמי הנסיעה בתחבורה הציבורית.

החוק של חבר הכנסת ריבלין חל אך ורק על בנות שירות לאומי שלא מלאו להן 22 שנים, ואילו בהצעה שלפנינו יש הרחבה של ההגדרה והחוק יחול גם על בנים ובנות שטרם מלאו להם 21 שנים והם משרתים בהתנדבות שנת שירות ושירותם הצבאי הסדיר נדחה עקב שנת השירות, מה שקרוי בלשון העם ש"ש.

בדרך זו תהיה אחידות מבחינת הפטור או ההנחה מדמי הנסיעה בתחבורה הציבורית לגבי חיילים, חיילות והמתנדבים בשירות לאומי לסוגיהם השונים.

חברי חברי הכנסת, אני מבקש מכם לתמוך בהצעת החוק בנוסח הוועדה ולהצביע בעדה בקריאה שנייה ובקריאה שלישית, במיוחד שאין שום הסתייגות.

זו ההזדמנות להודות לחבר הכנסת רחבעם זאבי, שנתן דעתו לחוקק את החוק, ולחברי הוועדה.

היו"ר ד' תיכון:

יש הסתייגויות.

נסים דהן (בשם ועדת הכספים):

בכל אופן, הן לא מונחות לפני. אני מבקש להודות גם ליועצת המשפטית ולכל חברי הצוות שחוקקו את החוק בוועדת הכספים. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, חבר הכנסת גנדי, אנחנו משווים את התנאים של השירות הלאומי לתנאים של השירות הסדיר, או שעדיין יש הרבה הבדלים?

רחבעם זאבי (מולדת):

קודם כול, זה מקיף את המתגייסים לשנת שירות בהדרכה, בדברים נוספים. זו לא השוואה, זה רק בתחבורה הציבורית.

היו"ר ד' תיכון:

ומה עם שאר הסעיפים? אני מבין שפעם בשנה יש כאן יום השירות הלאומי.

חיים אורון (מרצ):

השירות הלאומי כבר הושווה.

היו"ר ד' תיכון:

על השירות למתנדב, אבל כולם הם מתנדבים.

רחבעם זאבי (מולדת):

יש הגדרה מה זה השירות הלאומי, ולפי ההגדרה של שירות לאומי יזכו, לפי אישור שר החינוך, להשוואת תנאים בתחום התחבורה הציבורית.

היו"ר ד' תיכון:

כמה כסף זה עולה?

משה פלד (הליכוד-גשר-צומת):

גרושים.

היו"ר ד' תיכון:

1,000 שקל?

צבי הנדל (מפד"ל):

הון תועפות.

נסים דהו (בשם ועדת הכספים):

עד מיליון שקל, לפי הערכת האוצר.

קריאה:

בואו נצביע.

היו"ר ד' תיכון:

יש הסתייגויות. אנחנו ממתינים, אין לנו לאן לרוץ היום.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב בראש, לשאלתך. ההצעה הזאת נמשכת או נגררת מהכנסת השלוש-עשרה, מאחר שהיו שאלות כמו שאלתך, אדוני, וגם שאלות אחרות. בסופו של דבר, בוועדת הכספים, כשהנושא נדון לאחר אישורו בקריאה ראשונה, הסכימה הממשלה לתמוך בחוק ושר התחבורה, שייצג את הממשלה בוועדה, אמר שהוא יבוא להצביע בעדו.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. אז הוא בא, כולנו רואים.

צבי הנדל (מפד"ל):

קשה לראות את שר התחבורה.

היו"ר ד' תיכון:

קשה שלא.

הסתייגות של חבר הכנסת בייגה שוחט.

בחוק ההסדרים נרשם לדבר חבר הכנסת פני בדש.

דורון שמואלי (הליכוד-גשר-צומת):

אני מחליף אותו.

היו"ר ד' תיכון:

רשמו היום את חבר הכנסת פני בדש.

אברהם שוחט (העבודה):

הוא כבר מטעם מפלגת הנגב.

שבח וייס (העבודה):

חבר הכנסת גפני לא נרשם?

היו"ר ד' תיכון:

אני בודק.

צבי הנדל (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, יש אחד שנרשם והוא כבר לא בכנסת ויש הרבה שנרשמו ועוד מעט לא יהיו בכנסת.

היו"ר ד' תיכון:

זה טוב, זה בריא.

אברהם שוחט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני רוצה לנצל את ההזדמנות הזאת ולומר מלים מספר על קבוצה של כמה מאות בנות ובנים שיש להם תואר ש"ש, חלקם ממושבים, חלקם מקיבוצים, חלקם מהיישוב העירוני. אלה הם אנשים שמעבר לשירות הצבאי, ולא במקום השירות הצבאי, נוסף על השירות הצבאי, מקדישים שנה מחייהם לעבודה בקהילה במקומות הקשים ביותר, בצרכים החיוניים ביותר לחברה הישראלית.

עליתי לדבר, מכיוון שזאת קבוצה שאין לה יחסי ציבור, היא לא מופיעה בעיתון, כמעט אף אחד לא יודע על קיומה, הם עושים את המעשה שלהם כמעט כמתן בסתר, בדבקות גדולה. אני מכיר חלק מהפעולות, לא את כולן, מכיוון שיצא לי לבקר בכמה מקומות שבהם הם ישובו, בדירות שכורות, בשכונות שהן בדרך כלל בעלות חתך סוציו-אקונומי נמוך. הבנות והבנים האלה, לפני גיוסם לצבא, לפני שהם הולכים למסלול של שלוש שנים צבא הבנים, ושנתיים הבנות, מוצאים את הרצון, הנכונות והזמן לעשות פעולה כל כך חשובה, בלי שמישהו מצא לנכון לבוא ולהגיד להם: כל הכבוד ותודה רבה.

אפילו בהצעת החוק מלכתחילה דובר בבנות השירות הלאומי, שגם להן מגיעים כבוד ויקר על כך שבמקום ההליכה לצבא הן עושות פעולה קהילתית בהרבה מאוד תחומים, בחינוך, בבריאות, בבתי-חולים, פוגשים אותן בהרבה מאוד מקומות. אבל כאשר הגיע החוק לוועדת הכספים, חברים מהוועדה, יחד עם מציע החוק, חבר הכנסת רחבעם זאבי, הבינו והסכימו, שמן הראוי לגרום לכך שאותה הטבה מינימלית של תשלום דמי נסיעה לאלה שעושים עבודה כל כך חשובה תינתן גם לאותה קבוצת בנות ובנים, נדמה לי כ-750 במספר, שפועלים כך בארץ.

לכן, הדבר אכן בוצע, ומה שמופיע כאן היום זה בעצם בתחום של התחבורה הציבורית, שיוכלו גם הם לנוע בחופשיות.

אני אתמוך בחוק. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת חיים אורון.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ראשית, אני רוצה להודות לחבר הכנסת רחבעם זאבי – ואני מודה שזה לא קורה לי לעתים קרובות – שהצעת התיקון היא פרי יוזמה מתמשכת שלו. הוא נאבק על כך, הוא לא ויתר. לא תמיד אני כל כך חסיד של הדבקות שלו במשימות אחרות, אבל במקרה זה – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

– – – במשך הזמן.

חיים אורון (מרצ):

במקרה זה הדבקות במשימה הזאת היא בהחלט – – –

היו"ר ד' תיכון:

אתה לא יכול לפרגן לו, לא.

חיים אורון (מרצ):

תראה איזה פרגון אני נותן לו.

היו"ר ד' תיכון:

קשה לך, קשה לך.

חיים אורון (מרצ):

תסלח לי.

רחבעם זאבי (מולדת):

לא, יש בינינו – – –

חיים אורון (מרצ):

במקרה זה אמרתי: תודה והערכה לפועלו בתחום זה, ואני חושב שבהחלט תוקן כאן תיקון חשוב.

בהמשך לדבריו של חבר הכנסת שוחט, אני רוצה להעיר שתי הערות. אותה קבוצת יו"ד-גימ"ל שבה מדובר, אני מכיר אותה מקרוב. בשבת האחרונה, בבוקר, יצא לי להיפגש עם קבוצה של 150 יו"ד-גימ"ל של "השומר הצעיר" – אגב, הנושא היה תקציב המדינה – ועמדתי במשך למעלה משעתיים ושוחחתי עם בני יו"ד-גימ"ל על נושאים עקרוניים הקשורים בתקציב המדינה, כחלק מפעולה שלהם בקרב תנועת "השומר הצעיר", בנושא של בעיות חברתיות, פערים וכו'. זאת היום

התשתית של תנועות הנוער, כולן. מ"השומר הצעיר" ועד בית"ר, מ"בני עקיבא" ועד "הנוער העובד", זו בעצם התשתית הרחבה.

התופעה החשובה, שאני לא יודע אם חברי הכנסת מודעים לה, היא, שמספרם של היו"ד-גימ"לים שהם מקרב מה שנקרא "בוגרי התנועה העירוניים", לאו דווקא בני קיבוצים או בני מושבים, הולך וגדל. גם הם דוחים בשנה את שירותם, מתגייסים אחר כך או למסלול הנח"ל או למסלולים אחרים, ותורמים תרומה חשובה מאין כמותה, דווקא בגלל העובדה שהם חניכים בוגרים של אותה תנועת נוער.

אני חושב שפה תוקן תיקון חשוב. אין מה להסתיר, הוא גם יתרום תרומה מסוימת למצב הכספי הקשה של כל תנועות הנוער, ואני מקווה, חבר הכנסת צבי הנדל, שנתאחד, חברי ועדת הכספים, בדיוני התקציב, שיש רושם שהולכים קצת להתחדש, ובמסגרת כמה תיקונים נמצא דרך להוסיף סכום לא גדול לתנועות הנוער כולן, סכום שמבחינת תקציב המדינה הוא לא גדול, אבל מבחינת תנועות הנוער הוא יכול להיות סכום ענק.

אני רוצה להעיר עוד הערה אחת בנושא השירות הלאומי. אני חושב, שהשירות הלאומי של בנות דתיות הוא מפעל מבורך, שתורם תרומה בתחומים רבים. לא אחת העליתי את הבעיה מעל הדוכן הזה, ואני חוזר ומעלה אותה. המפעל הזה היום חסום בפני בני נוער, בנים ובנות, שאינם דתיים ומסיבות כלשהן שוחררו מצה"ל, ואני מדבר רק על מי ששוחרר מצה"ל. אני לא פותח עכשיו את הדיון על שירות לאומי. מדובר על מי שנקרא על-פי חוק שירות ביטחון, ומסיבות שונות – בריאותיות בעיקרן, לפעמים אישיות – שוחרר משירות בצה"ל.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת סאלח סלים, בכנסות הקודמות על דבר כזה היו מוציאים מהאולם.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

היו"ר ד' תיכון:

ואני עצמי הורחקתי פעם אחת.

חיים אורון (מרצ):

ואני אומר לכם, חברי הכנסת, זה כבר מאוחר לחוקק את החוק הזה. אם נמצאים בנים ובנות ששוחררו משירות צבאי ורוצים לתרום, בהתנדבות, במסגרת של שירות לאומי, המסלול הזה חסום בפני "מי שאיננה נערה דתייה" – זו לשון החוק – ואי-אפשר לפרוץ לא לעבודה קהילתית, לא לעבודה

בבתי-חולים, לא לעמותות שונות, שהיו מוכנות להעסיק ולקבל אותם בני נוער. למיטב ידיעתי, יש כמה עשרות, אולי מאות בנים ובנות כאלה, שאם היה נפתח המסלול הזה, היו יכולים לתרום – כמובן לעצמם, אבל גם לחברה. לצערי הרב, הפתח הזה עדיין לא נפתח, ואני מקווה שתימצא ההזדמנות המתאימה לפתוח גם אותו. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת אופיר פינס-פז איננו כאן. חבר הכנסת שלום שמחון.

שלום שמחון (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אני רוצה להתמקד בקצרה בהסתייגות שאני מציע.

אני, כמובן, תומך בחוק הזה, ואני מאלה שעודדו כל הזמן את חבר הכנסת רחבעם זאבי להביא את הצעת החוק הזו לקריאה שנייה ולקריאה שלישית מהר ככל האפשר. כפי שנאמר פה על-ידי קודמי, אני חושב שהאוכלוסייה הזאת זכאית בהחלט לכל תרומה של המדינה עבור מעשיה בטרם גיוסה לצה"ל, וכמובן גם בנות השירות הלאומי.

בעניין הזה אני מתמקד דווקא בחברים שנמצאים בשנת שירות לפני גיוסם לצה"ל, שתורמים עוד שנה אחת, מעבר לשירות הצבאי. מאחר שעבר בכנסת חוק של חבר הכנסת רובי ריבלין, שנתן העדפות מאוד ברורות לבנות השירות הלאומי במה שקשור לדיור ולנושאים נוספים, אני רוצה להרחיב את הצעת החוק הזאת כך שבסופו של דבר הצעת החוק של חבר הכנסת זאבי תהיה דומה או שווה להצעת החוק של חבר הכנסת ריבלין. ולכן אני מציע, שהמתנדבים בשנת שירות יקבלו, מעבר לנסיעות, גם בנושא הדיור וגם בנושא המזון בדיוק כפי שמקבלות בנות השירות הלאומי האחרות, שהפעולות שהן עושות הן בהחלט פעולות יוצאות מן הכלל. עם זאת, זה בלתי סביר שחברים שיוצאים לשנת שירות גם לא מקבלים שכר של חייל ולא שום דבר אחר. בסופו של דבר, עיקר הנטל נופל על ההורים שלהם.

כאיש מושב אני יכול להעיד, שיש 100 בני מושבים שיוצאים מדי שנה לשנת שירות בגרעין "עודד". הם נמצאים במושבים הכי קשים בארץ, עושים את הפעולה הכי טובה שרק אפשר לעשות, פעולה חינוכית רחבה ויוצאת מן הכלל, וחיים בקימוץ רב על מנת שיוכלו לגמור את החודש עם ההקצבה הזעומה שניתנת על-ידי משרד החינוך, וזה כרוך בלא מעט שבתות, בלא מעט ימים ובלא מעט לילות של חבורות שלמות שנמצאות ברחבי הארץ.

על כן, הייתי מבקש לקבל את ההסתייגות הזאת. חברי חברי הכנסת, אין בהסתייגות הזאת שינוי גדול. מדובר בסך הכול בכ-100 בני מושבים שנמצאים בשנת שירות במושבים, ואשמח אם תתמכו בפעולה הזאת. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אנחנו ניגשים להצבעה. אני מבין שההסתייגויות של חברי הכנסת אברהם שוחט, חיים אורון ואופיר פינס-פז יורדות.

אברהם שוחט (העבודה):

להוריד.

חיים אורון (מרצ):

את שלי אני מוריד.

היו"ר ד' תיכון:

להוריד.

אנחנו עוברים להצבעה בקריאה שנייה על הצעת חוק שירות לאומי (תנאי שירות למתנדב בשירות לאומי) (תיקון), התשנ"ט–1998. לשם החוק אין הסתייגויות. מי בעד?

נסים דהן (בשם ועדת הכספים):

אני רוצה להגיד, שאם תתקבל הסתייגות, אני אהיה חייב למשוך את החוק.

קריאה:

היו"ר ד' תיכון:

אתה לא מושך את החוק, אתה לא יכול למשוך את החוק.

נסים דהן (בשם ועדת הכספים):

כך נתבקשתי.

היו"ר ד' תיכון:

לא, תהיה הפסקה. לא יהיה אפשר לעבור – – –

נסים דהן (בשם ועדת הכספים):

– – –

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, שמעתם את ההערה ואת התיקון שלי. הוא יכול לבקש שלא לעבור לקריאה שלישית, אם תתקבל הסתייגות.

חיים אורון (מרצ):

זו המשמעות של משיכת החוק.

היו"ר ד' תיכון:

מי בעד שם החוק?

רחבעם זאבי (מולדת):

אני מבקש הצבעה אלקטרונית.

היו"ר ד' תיכון:

בסדר. רבותי, אנחנו מצביעים על שם החוק וסעיף 1, לפי נוסח הוועדה. אפשר להצביע.

בעד סעיף 1 – 20

נגד – אין

נמנעים – 5

סעיף 1 נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 20, אין מתנגדים, חמישה נמנעים. הנוסח לפי – – –

שלום שמחון (העבודה):

חבר הכנסת דראושה, תדע שיש במגזר הערבי שנת שירות.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, ההסתייגות אחרי סעיף 1. אפשר להצביע.

הצבעה מס' 5

בעד ההסתייגות של חבר הכנסת ש' שמחון אחרי סעיף 1 – 9

נגד – 9

נמנעים – 4

ההסתייגות של חבר הכנסת ש' שמחון אחרי סעיף 1 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 9, נגד – 9, נמנעים – 4, ההסתייגות לא נתקבלה.

לשאר הסעיפים. לסעיפים 2 ו-3 אין הסתייגויות. מי בעד? מי נגד? אפשר להצביע.

הצבעה מס' 6

בעד סעיפים 2-3 – 21

נגד – אין

נמנעים – 5

סעיפים 2-3 נתקבלו.

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 21, נגד – אין, נמנעים – 5. החוק עבר בקריאה שנייה.

אני עובר להצבעה בקריאה שלישית. הצעת חוק שירות לאומי (תנאי שירות למתנדב בשירות לאומי) (תיקון), התשנ"ט–1998, בקריאה שלישית, מי בעד? מי נגד?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

כל הסיעה שלנו נמנעה. אבקש הודעה בשם הנמנעים.

היו"ר ד' תיכון:

אפשר להצביע.

הצבעה מס' 7

בעד החוק – 21

נגד – אין

נמנעים – 5

חוק שירות לאומי (תנאי שירות למתנדב בשירות לאומי) (תיקון).

התשנ"ט–1998, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 21, אין מתנגדים, חמישה נמנעים. החוק עבר בקריאה שלישית. אני חוזר ואומר, חוק שירות לאומי (תנאי שירות למתנדב בשירות לאומי) (תיקון), התשנ"ט–1998, עבר בקריאה שלישית.

חבר הכנסת רחבעם זאבי, ואחריו – חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה.

אברהם שוחט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, מה עם חוק ההסדרים?

היו"ר ד' תיכון:

עוד לא הגיע.

אברהם שוחט (העבודה):

אולי נדחה את הדיון למחר?

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב בראש, חברי הכנסת הנוכחים, אני חושב שההצבעה האחרונה היא אחת משעותיה היפות של הכנסת, לא מפני שזו הצעה שלי, אלא מפני שהיתה פה אחדות דעים של שני המחנות; גם מפלגת העבודה, גם המחנה שנקרא המחנה הלאומי, ראו עין בעין חוק שמשרת את כל חלקי הציבור.

אני מבקש בתום ההצבעה להודות, קודם כול, לחבר הכנסת שלום שמחון, שיזם את צירוף השש"ש להצעה שלי, שעסקה בתחילתו של דבר רק בבנות השירות הלאומי, והביא לכך שהיתה תמיכה של מחנה העבודה.

היו"ר ד' תיכון:

תגיד לי, מה הם עושים, השש"ש?

רחבעם זאבי (מולדת):

הם מדריכים בקומונות, הם מדריכים נוער, מכינים אותו לשירות הצבאי – – –

משה פלד (הליכוד-גשר-צומת):

מדריכי נוער, עושים עבודה נהדרת.

היו"ר ד' תיכון:

מדריכים ב"נוער העובד והלומד"?

רחבעם זאבי (מולדת):

גם.

משה פלד (הליכוד-גשר-צומת):

גם ב"נוער העובד" וגם במוסדות חינוך של נוער, כל מיני מוסדות נוער חשובים. עושים עבודה טובה.

אורי אור (העבודה):

גם בערי פיתוח.

היו"ר ד' תיכון:

האם בתנועות נוער?

רחבעם זאבי (מולדת):

כן, בתנועות נוער, אדוני.

אני רוצה להודות לחבר הכנסת שלום שמחון מסיעת העבודה. אני רוצה להודות לחבר הכנסת חיים אורון ממרצ, שמייד הצטרף אל היוזמה הזאת ותמך בה לאורך כל הדרך בוועדת הכספים. אני רוצה להודות ליושב-ראש ועדת הכספים חבר הכנסת אברהם רביץ ולחבר הכנסת נסים דהן, שהיה לסיוע רב בכל עבודת הוועדה. אני מודה לכל חברי הכנסת שהרימו את ידם – – –

משה פלד (הליכוד-גשר-צומת):

אני מציע שתודה גם לאלה שעוסקים בשנת שירות שלישית וגם לסיעת חבר הכנסת דראושה, שנמנעו בהצבעה ולא הפילו את החוק.

רחבעם זאבי (מולדת):

חכה. חבר הכנסת פלד, תן לי.

אני רוצה להודות לכל חברי הכנסת שהצביעו בעד החוק. אני חושב שהחוק הוא טוב למדינה, הוא טוב למשרתות בשירות הלאומי, הוא טוב לבחורים ולבחורות שיוצאים לשש"ש. אנחנו יוצאים לדרך באיחור רב, כי, כאמור, היוזמה לחוק הזה באה עוד בכנסת השלוש-עשרה. היו עיכובים לא מוצדקים, וכמעט בתום הכנסת הארבע-עשרה אנחנו יוצאים לדרך, בשעה טובה. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, הודעה לנמנעים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, סיעת מד"ע-רע"ם נמנעה כולה בהצבעה על החוק שהתקבל בכנסת בקריאה שנייה ובקריאה שלישית, כי לא רצינו לפגוע באלה שעושים את השירות הזה. אבל בגלל ההתנגדות העקרונית שלנו לעניין השירות הלאומי והחשש ששירות לאומי כזה יוטל כשירות חובה על האוכלוסייה הערבית – – –

אפי אושעיה (העבודה):

זה התנדבות. אפשר לשאול שאלה?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

— — כפי ששמענו בחודשים האחרונים, יש כאילו מגמה בתוך הממשלה להחיל שירות לאומי חובה על האוכלוסייה הערבית.

אפי אושעיה (העבודה):

ואם בהתנדבות – תסכים?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אני הזהרתי את ראש הממשלה ואת השר קצב, האחראי לעניינים הערביים במשרד ראש הממשלה, שניסיון כזה להחיל עבדות כחובה על האוכלוסייה הערבית יתנגש עם האוכלוסייה הערבית, יעיב על מערכת היחסים היהודית-הערבית במדינת ישראל ויכול לפגוע בצורה טוטלית במערכת היחסים בין יהודים לערבים. זה יהיה סוג של עבדות שאנחנו לא נקבל. ואנחנו אומרים, לפני שיחשבו על שירות לאומי לערבים, קודם כול שיהיה שוויון בזכויות בין ערבים ליהודים; שתקבל הכנסת חוק שיאמר שהמדינה הזאת היא מדינת כל אזרחיה; שיכירו בנו כחלק אינטגרלי ממדינת ישראל, לפני שידברו על שירות לאומי חובה או שירות אזרחי בהתנדבות או שירות צבאי או כל שירות אחר.

לכן, אנחנו פוסלים על הסף כל ניסיון לנסות ולכפות על הציבור הערבי כל סוג של שירות שיהיה מסוג של עבדות. אבל מפני שיש צעירות וצעירים יהודים שעושים את השירות, אנחנו נהגנו בצורה אחראית, ברוחב לב, ולא התנגדנו לחוק המוצע, אלא נמנענו מתוך אחריות ציבורית, גם לציבור הזה, שעושה היום את השירות הזה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה רבה.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, איחרתי דקה, אפשר לצרף אותי סמלית כתומך בחוק הזה?

היו"ר ד' תיכון:

מוגזם.

הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה)

(התשמ"ט-1989) (תיקון מס' 7), התשנ"ט-1998

(קריאה ראשונה)

היו"ר ד' תיכון:

תשמעו, רבותי, החוק סובל מעיצומים. לפיכך, נעבור להצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה) (התשמ"ט-1989) (תיקון מס' 7), התשנ"ט-1998, קריאה ראשונה. ההצבעה תהיה לאחר חוק ההסדרים הגדול.

חיים אורון (מרצ):

אני לא יודע, לוקחים בני ערובה בכנסת?

קריאה:

חיים אורון (מרצ):

מי מגזים?

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, הפסקה.

חיים אורון (מרצ):

למה, מה קרה?

היו"ר ד' תיכון:

אם אתה אומר שלוקחים, אני לא לוקח.

חיים אורון (מרצ):

לא.

היו"ר ד' תיכון:

אתה רוצה בני ערובה, קדימה. ג'ומס, תסביר לי איך אני הצבעתי ב-1998? – נגד.

סגן שר במשרד ראש הממשלה מ' איתן:

אני יכול לענות?

היו"ר ד' תיכון:

כן. סגן השר לענייני הכנסת.

קריאה:

אין הפסקה?

היו"ר ד' תיכון:

אין הפסקה. הם הסכימו. הם טענו שאני לוקח אותם כבני ערובה וחזרו בהם.

סגן שר במשרד ראש הממשלה מ' איתן:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת חוק הסדרים במשק המדינה היא הצעה שדובר בה רבות, ובמשך השבועות האחרונים כינינו את הצעת חוק ההסדרים שאני מעלה כעת הצעת חוק ההסדרים הקטנה, לעומת הצעת חוק ההסדרים הגדולה, שלה מצפה הבית הזה בקוצר רוח, הצעה שאתמול לא היה לה רוב בבית ושתבוא לדיון יותר מאוחר.

ההצעה שעליה אנחנו מדברים כרגע מדברת על הוספת סעיף בחוק ההסדרים. זה יהיה תיקון מס' 7, שמאריך את התוקף של הקלות במס שניתנו לקיבוצים ולמושבים במסגרת חוק הסדרים במגזר החקלאי המשפחתי.

אינני רוצה להתייחס לגופו של החוק ולגופם של ההסדרים הללו. את דעתי הבעתי פעמים רבות בבית הזה. אני סבור, שיש אפליה בכל מה שקשור להסדרים לגבי אנשים שיש להם בעלויות על נכסי דלא ניידים שהיו בבעלות המדינה במגזר העירוני, לעומת המגזר ההתיישבותי, שם ניתנו הטבות מפליגות הרבה יותר מאשר ניתנות לאנשים שמחזיקים במגזר העירוני והפרטי קרקע, דירות שכולן היו על קרקע פרטית, דיור שהוא דיור ממשלתי או דיור שהוא על קרקע הלאום.

אבל, במסגרת הזמן שעומד כרגע לרשותנו, ומאחר שמדובר רק בהארכה טכנית של הסדרים, אני חושב שאין מקום שאני אבוא כעת חשבון עם כל המערכת שיוצרת עיוותים כאלה, שנמשכת כאן כבר שנים רבות ומקבלים אותה כדבר מובן מאליה.

ייתכן מאוד, שבעקבות מערכת הבחירות, כל המפלגות, ללא יוצא מן הכלל, יהיו מסוגלות לעשות איזו רויז'יה מחשבתית והתייחסותית לסוגיה הנדונה, וישאלו את עצמן, מדוע אי-אפשר, אם מחליטים לתת הקלות במס, ולתת הקלות בתנאים כאלה, ברישוי, ובתנאים מתנאים שונים למגזר שחושבים שמגיע לו מסיבות כאלה או אחרות, מדוע לגבי מגזרים אחרים, שנמצאים במצב קשה מבחינה כלכלית, אולי אפילו יותר קשה – ואני יודע שבמגזר ההתיישבותי יש רבים שנמצאים במצב כלכלי קשה והם זכאים לעזרה, אבל השאלה היא, מדוע העזרה ניתנת על בסיס סקטוריאלי, מדוע אין עזרה שווה.

אני מצפה מכל המפלגות שנערכות כעת לבחירות, שיכלילו במצע הבחירות שלהן גישה שווה מבחינת סיוע המדינה ועזרה לכל מי שעונה על הקריטריונים של מצב כלכלי קשה, ולא על-פי סקטור התיישבותי, קיבוצים כאלה או אחרים.

בכל אופן, אי-אפשר היום לשנות את הדברים בלי לבוא בהסדר כולל חדש. אנחנו חיים בינתיים במצב שבו אם לא נאריך את ההסדרים הקיימים, הכול יתמוטט, ואין אפשרות לעשות את זה. ולכן, מבחינה טכנית, מה שהצעת החוק הזאת מציעה הוא הארכת תוקף על מנת לפעול על-פי ההסדרים הקיימים. היה ויבוטלו ההסדרים, היה וישונו, היה ויורחבו, הכנסת הבאה תוכל לחוקק חוקים בהתאם. עד אשר ייערך אותו חשבון נפש כולל, אם ייערך, אני מצפה לקבל את המצב כמו שהוא ושהכנסת תאשר את הארכת תוקף ההסדרים שנקבעו, לרבות תוקף ההקלות במס.

אני מבקש מהיושב-ראש לשים לב, אנחנו ביקשנו, וגם הגענו להסכמה, שהדיון יתקיים כעת, ההצבעה תיערך לאחר ההצבעה על חוק ההסדרים המכונה חוק ההסדרים הגדול. זה חוק הסדרים קטן, ומאחר שמדברים בכסף, אולי זה יהיה חוק הסדרים זוטא.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת מיכאל איתן. אני מזמין את חבר הכנסת חיים אורון, בבקשה.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כמעט בא לי לומר "שהחיינו". התיקון הזה מונח על שולחנה של הכנסת זה חודש ימים, עולה ויורד, עולה ויורד, מסיבות שונות ומשונות; ברגע הזה, מתוך רצון שאולי היום הוא יעבור, אין לי רצון לפרט את כולן.

אני רוצה לומר שני תיקונים לדבריו של סגן השר, שכנראה בגלל המהירות שבה הוא הניח את החוק וירד, המסמכים שהונחו בפניו היו לא מדויקים.

ראשית, לא מדובר בסעיף בחוק ההסדרים. מדובר בתיקון של חוק ההסדרים לשנת 1998, הארכת תוקף. הוא מונח על שולחן הכנסת כחוק בקריאה ראשונה שעומד בפני עצמו. הוא לא חלק מחוק ההסדרים הנוכחי שנדון בו במהלך הערב, הוא עומד בפני עצמו.

שנית, אין לו שום משמעות כספית. כל המשמעויות הכספיות הופיעו בהסדר המושבים, הקיבוצים והסקטור החקלאי, כאשר הם נערכו, אגב, במועדים שונים. אבל פקיעתו של התיקון הזה ב-31 בדצמבר, בסוף השבוע, בעצם מונעת המשך טיפול בהסדר בקרוב ל-100 מושבים. אגב, דווקא באזורים היותר-בעייתיים, וב-54 קיבוצים שמסיבות שונות קצב ההסדר לגביהם נדחה ונדחה. בדרך כלל, כפי שאתם יודעים, מי שההסדר לגביו נדחה ונדחה, אלה לאו-דווקא החזקים יותר, או כאלה שיש להם יכולת כלכלית רבה, אלא מסיבות שונות ההסדר נדחה.

אישור התיקון הזה כרגע הוא בעצם תנאי, ואני מקווה שבמהלך שנת 1999 יסתיים פרק קשה מאוד בהיסטוריה המפוארת של התנועה ההתיישבותית; אגב, המושבית, הקיבוצית וגם הפרטית.

אדוני היושב-ראש, ההסדרים הללו הקיפו את כל הסקטור ההתיישבותי. סגן השר מיכאל איתן בדבריו קודם המשיך ויכוח שהיה לוהט מאוד בכנסות הקודמות. אני מקווה מאוד מאוד, שהוויכוח הזה לא יתחמם מחדש, או מישו יחמם אותו מחדש, או ינסה להקדיח אותו מחדש בארבעת החודשים הקרובים הבאים עלינו לטובה של מערכת הבחירות.

יש ויכוח קשה מאוד סביב מה שידוע בציבור כחוק-גל, הוא הסדר המושבים והסדר הקיבוצים. אגב, הוויכוח הקשה ביותר סביב הנושאים הללו הוא בתוך היישובים, בתוך המושבים ובתוך הקיבוצים. יש גם ויכוח ציבורי סביבם.

כמי שליווה מקרוב את ההסדרים הללו אני אומר, היום, כאשר הם במהלך ביצוע, כשהאלטרנטיבה של אי-ביצועם היתה הרס מידי ומשבר נורא של מערכות חברתיות וכלכליות גדולות, ההסדר שהוצע היה ההסדר הנכון ביותר, גם מבחינה כלכלית וגם מבחינה חברתית. הסדר מושלם – בשום פנים

ואופן לא. לו היה ניתן לשפר אותו, היה ניתן לשפר אותו. לו היה ניתן לפתור בו בעיות אחדות שאינן פתורות, למשל נושא הביטחון הסוציאלי, ניתן היה לפתור אותן. אבל כמו בכל מיני נושאים מהסוג הזה, יש רגע שבו אתה צריך לקבל את ההחלטה, ללכת עם ההסדר, גם אם הוא לא מושלם, חרף התנגדות תוקפנית מאוד מצד מסוים של הבית כאן, או לוותר עליו.

חבר הכנסת איתן העלה את הבעיה – למה רק לסקטור הזה. בשום פנים ואופן לא. אני אעמוד פה מעל הדוכן ואמנה הסדרים במיליארדי שקלים – אגב, רובם מוצדקים, גם כמה לא מוצדקים – שהתחילו בהסדרי מניות ובשיקום תעשיות, שיקום מוצדק. אני אומר את זה לא כדי להתנגח עם מישהו.

שבח וייס (העבודה):

ועיירות פיתוח.

חיים אורון (מרצ):

ועיירות פיתוח. עובדה שהיום היה צריך לקבל טלפון מראש הממשלה כדי למנוע סגירת מפעל של 200 עובדים באופקים. אני זוכר מה היה באופקים לפני שנה, חבר הכנסת שבח וייס. עוד הפעם חוזרים על אותו סיפור ועוד הפעם אומרים שאין כלים למדינה. חייבת המדינה שיהיו לה כלים. לא יכול להיסגר היום באופקים מפעל של 200 עובדים. כמה מקומות עבודה יש באופקים? אני קושר בין הנושאים האלה, כי יש להם השלכה זה על זה והם בעצם ביטאו בבית הזה מחלוקת לגבי האחריות של המדינה למערכים שונים בתוכה שנקלעים לקשיים או למשברים קשים או עוברים תהליכי השתנות גדולים מאוד.

משפט אחרון, אדוני היושב-ראש. אני מבין שאתה קצת רחב לב, כי אתם מושכים זמן.

היו"ר ח' דיין:

אני יכול להפסיק אותך עכשיו ולתת למישהו אחר.

חיים אורון (מרצ):

לא, לא. אני כבר מסיים.

צבי הנדל (מפד"ל):

אתה יכול לדבר כמה שאתה רוצה, בתנאי שאתה מצביע בעד חוק ההסדרים.

שבח וייס (העבודה):

נהיית יו"ר הקואליציה?

חיים אורון (מרצ):

חבר הכנסת הנדל, אתה יודע שאת העסקה הזאת הציעו לי כבר לפני חודש.

צבי הנדל (מפד"ל):

אני יודע.

חיים אורון (מרצ):

הציעו לי אותה לפני חודש. אני לא קיבלתי אותה ואני לא מתכוון לקבל אותה גם היום.

בתוך המשבר של ההתיישבות מובלע משבר שממשיך ומחריף והוא משבר החקלאות. משבר החקלאות הוא בעצם קטע מהותי מאוד, מרכזי מאוד בתוך המשבר הזה. אני אומר באחריות גמורה, הממשלה הזאת לא תעשה את זה, היא גם לא יכולה לעשות את זה, זה לא מעניין אותה. אחת המטרות של הממשלה הבאה, שאני מאמין שהיא תקום, היא להתמודד באופן כולל עם שאלת דמותה של החקלאות במדינת ישראל. היא שינתה פניה. מספר המועסקים בחקלאות, שהיה פעם 15%, 20% ויותר, היום הוא 3% או 4%, כפי שמקובל בעולם. אבל השאלה היא, מה המגזר הזה, שהוא מגזר יהודי וערבי, מושבים, קיבוצים ופרטיים, מה היכולת שלו להיות גורם בכלכלה הישראלית, באספקת המזון, בפיזור האוכלוסין, כן, גם בהתיישבות. זו שאלה שעוד נעסוק בה רבות. לא שאני מצפה מהממשלה הנוכחית לתשובה עליה, אבל ראיתי מקום להעלות גם את הנושא הזה על סדר-היום, בבחינת נעסוק בו מתי שנצליח. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת חיים אורון. אני מזמין את חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנכבדים, הצעת החוק שעומדת בפנינו היא מסוג הצעות חוק שהכנסת חייבת לאשר, משום שמי שאמור לקבוע מדיניות לא החליט מה הוא רוצה, את המדיניות

הזאת או מדיניות אחרת, אז אומרים: טוב, בינתיים נמשיך את המדיניות שהיתה עד עכשיו. אבל הדיון בהחלט עוסק בנושא מאוד חשוב.

הזכיר כאן חבר הכנסת אורון את השאלה אם הממשלה צריכה או לא צריכה להתערב, וקשר זאת גם עם הידיעה המקוממת על כך שהממשלה מסרבת להתערב בעניין סגירת המפעל והפיטורים הצפויים של 200 פועלים בעיר הפיתוח אופקים. השאלה הזאת היא שאלה באמת מרכזית, בעיקר כאשר באופנה יש התפיסות שאומרות: שוק חופשי ואי-התערבות.

אולי הגיע הזמן להוריד את המסווה מעל הטוענים לאי-התערבות. למה הם מתכוונים כשהם אומרים אי-התערבות? אנחנו עומדים כמה ימים לפני תום 1998, ובתקציב השנה הנוכחית מעבירה הממשלה לידי המעסיקים, או נותנת להם סובסידיה, הקלה בסכום המתקרב ל-10 מיליארדי שקל, משום שהממשלה משלמת במקומם את מס מקביל וחצי מדמי הביטוח הלאומי. 10 מיליארדי שקל נלקחים מהמסים של כולנו כדי לשלם עבור הבריאות ועבור ביטוח לאומי במקום המעסיקים. 10 מיליארדי השקל האלה – זו לא התערבות המדינה בנושא חברתי-כלכלי? למה זה מותר כאשר מדובר במעסיקים אבל אסור כאשר מדובר בקיבוצים, במקרה של החוק שלנו, או כאשר מדובר במפעל באופקים?

אומרים שהמדינה לא צריכה להתערב. לאחרונה היתה הפרשה המזעזעת כשלעצמה. חברי הכנסת הוותיקים עוד זוכרים שהעבירו לידי הברון הידוע איזנברג את מפעלי ים-המלח.

היו"ר ח' דיין:

החברה לישראל. זה החוק שהגשתי, והממשלה וועדת שרים דחו אותו.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

נכון. היה אז קרב איתנים פה, מי שזוכר, ואיזה לובי היה פה. באותה הזדמנות חגיגית נתנו לאדון איזנברג גם 3% משטחה של מדינת ישראל. יש לו חווה פרטית, המפעלים ועל-ידם בריכות האידוי. אף אחד לא יכול לעשות שם שום דבר אם האדון איזנברג לא מרשה. עכשיו הם החליטו להפעיל את סמכותם. גילו שבשטח הזה יש שלושה מושבים. אפרופו חקלאות, המושבים האלה נמצאים באזור קשה כזה, עם חום אימים ואדמה מלוחה. הם הצליחו לפתח חקלאות יוצאת דופן, שהיא דווקא מנצלת את החסרונות של המקום הזה בתור יתרונות ומייצרת תוצרת חקלאית מאוד מוקדם, כשיש הכנסה נהדרת ביצוא כי זה מגיע לאירופה כשבאירופה עוד שלג, קרח וקר. אתם יודעים שלחקלאות, אפילו מודרנית, צריך שטח אדמה. הם רוצים לפתח. אמרו להם: לא, לא. אתם תעופו מפה, זה שלנו, אמר הברון איזנברג לחברי המושבים, שכמובן היו שם לפני שמסרו לו את האדמה.

לכן, כשאומרים "שוק חופשי" ואומרים "כל אחד יכול להתמודד", עכשיו תסבירו לי איך המושבים יכולים לעמוד מול איזנברג כשכל המערכת, לרבות המערכת החוקית – הרי יש לו חוזה חתום ויש חוק של הכנסת, איך הם יכולים לעמוד מולו?

הי"ר ח' דיין:

חוק החברה לישראל מסתיים השנה, אם אינני טועה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

לא הזיכיון שהם קיבלו. הרי נגמר הזיכיון המנדטורי. אפשר לדבר על שוק חופשי?

אני לא יודעת אם תרומתם של המושבניקים האלה היא כל כך גדולה למדינה, אבל במדינה כמו ישראל, ששטח כל כך גדול מהטריטוריה שלה הוא שטח שלא מתאים לחקלאות, הוא שטח מדברי, הוא שטח עם אדמות מלוחות, הוא שטח שחסרים בו מים – במדינה כזאת, אם יש אנשים שמוכנים לגור במקומות הקשים האלה, לעבוד ולייצר, אני חושבת שהמדינה היתה צריכה לעמוד מאחוריהם ולהגן עליהם. אבל זה לא נעשה.

לכן, חברי הכנסת, אני חושבת שאנחנו חיים במדינה של הרבה מאוד שקרים, אבל בהקשר זה השקר הוא אולי הכי בוטה והכי דרמטי, השקר הזה שאומר: לא מתערבים. מתערבים ועוד איך כאשר זה נחוץ לתעשיינים, למשקיעים, לבעלי הון, לבעלי חברות. כאשר מדובר בפועלי אופקים או במושבניקים מאזור ים-המלח, אז לא מתערבים.

בדיון שאנחנו מנהלים לקראת חוק ההסדרים ולקראת התקציב יעמדו הרבה מאוד שאלות בפנינו לגבי המדיניות, איך פועלים, איך מגינים על המשק הישראלי ואיך מבטיחים את התפתחותו.

בהקשר זה אמרו נגיד בנק ישראל פרנקל וגם שר האוצר לשעבר נאמן: הבעיה העיקרית – לעצור את האינפלציה, והם הזהירו אותנו, שאם האינפלציה תעלה יישפכו פה שקלים על ימין ועל שמאל והמדינה תיהרס. הם גם טוענים, שהגירעון בתקציב צריך להיות מזערי, כי אחרת המדינה תיהרס.

אני רוצה לספר לחברי הכנסת איך מפזרים שקלים ולא ממצמצים. ככל שהריבית בארץ גבוהה יחסית לארצות אחרות, יש אנשים שמסתובבים בעולם, יש להם דולרים או מארקים או ינים והם מחפשים איפה משלמים את הריבית הכי גבוהה. אז הם עוברים במחשב ומגלים שהריבית הכי גבוהה במדינת ישראל.

איך עובדת הטכנולוגיה הזאת? איך מנצלים? הם מביאים לארץ את הדולרים או את המארקים או את היינים ומפקידים אותם בבנק ישראל. אתם יודעים שעל הפקדות במטבע חוץ לא מקבלים ריבית, אז מה הם צריכים לעשות? הם הופכים אותם לשקלים, על השקלים הם מקבלים ריבית, אחר כך הופכים את זה בחזרה לדולרים, ינים, מארקים, ומוציאים את הרווחים החוצה.

באיזה סכום מדובר? מדובר – תלוי באיזו תקופה – בסכומים שנעים בין 10 ל-20 מיליארד דולר. אלה הדולרים שהובאו רק כדי לנצל את הריבית הזאת. נכפיל את זה ב-4 שקלים לדולר, יוצא שאנחנו מדברים בסכום שנע בין 40 מיליארד ל-80 מיליארד שקל. זאת אומרת, בנק ישראל חושב שזה

לגיטימי להדפיס כסף ולהוציא לשוק הישראלי כסף כדי שהם ייקחו את הריבית הזאת, אבל זה לא לגיטימי, למשל, לממן מהגירעון בתקציב עבודות למובטלים, השקעות באזורי פיתוח, את חוק ערי פיתוח, את פיתוח השירותים בתחומי הבריאות והחינוך ועוד הרבה מאוד נושאים חברתיים שנדחים בטענה שאין כסף, כשלפעמים מדובר בכמה עשרות או בכמה מאות מיליוני שקלים.

לכן, חברי הכנסת, אני חושבת שהתיאור שנותנת הממשלה, שנותן נגיד בנק ישראל, הוא כולו מסכת של שקרים והונאה, בניסיון לשכנע את המובטלים שהסבל שלהם כאילו תורם משהו למשק; לשכנע את הקשישים שהמצב הכלכלי הנורא שלהם נחוץ להצלת המדינה; לשכנע את האמהות שלא מוצאות מקום במעון או לא יכולות לשלם עבור מקום למעון, שהמחיר הגבוה של המעון חיוני להצלת המדינה, ואין שקר גדול מזה.

חברי הכנסת, אני חושבת שהחוק שמונח לפנינו ראוי לתמיכה, אבל מדיניות הממשלה ראוי בהחלט שתשונה מן היסוד, ואני מקווה שתהיה עכשיו הזדמנות, בבחירות הקרובות, לשנות ולהביא לקואליציה כזאת, שתהיה קואליציה בעלת מגמה, בעלת היבט, בעלת הכוון חברתי. תודה.

הי"ר ח' דיין:

תודה רבה לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי. אני מזמין את חבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת חגי מירום, חבר הכנסת רפי אדרי, אנחנו מתבקשים לאשר המשך של מסגרת חוקית, שבגדול נועדה לסייע לתנועה הקיבוצית, לתנועת המושבים, מה שאנחנו קוראים מתוך הדגשה ואמונה עמוקה: ההתיישבות העובדת. אחת הטענות שטען כאן סגן השר המקשר בינינו לבין הממשלה, סגן השר איתן, היא, שאנחנו לקינו בבית הזה בסקטוריאליזם, ועל כן אנחנו פוגעים פגיעה עמוקה בעקרון השוויון של התערבות המדינה מול קבוצות חברתיות שנקלעות לקשיים.

אני מוכרח לומר, שהקטע הראשון של נאומו היה יחסית רך. אני זוכר את הנאומים המשתלחים, הקטלניים של דוברי ימין נגד התנועה הקיבוצית, נגד תנועת המושבים, ובעיקר נגד הקשר, ואני אומר: קשר מרצון, קשר גורדי של תנועת העבודה – ההתיישבות העובדת. לכן, בקטע הזה יש איזו אתנחתה, אבל ההערה באה להצביע, כאילו, על אפליה לטובה.

הזכיר כאן חבר הכנסת אורון, שמדינת ישראל על ממשלותיה – ממשלות בהנהגת העבודה, ממשלות אחדות לאומית, אפילו ממשלות בהנהגת הליכוד, ועוד איך – לא פעם ולא פעמיים נקלעו למצב של צורך חיוני של סיוע לסקטורים ולקבוצות חברתיות שנקלעו לקשיים, ועשו את זה. עשו את זה בכוונת מכוון, ולא פעם בתמיכה רחבה של הכנסת כולה, או רובה הגדול. כך היה כאשר ציבור גדול בארץ נקלע למשבר המניות ב-1983; מדינת ישראל השקיעה מיליארדים להציל את המסגרות הכספיות-הפיננסיות של המדינה וגם לסייע לבני אדם. כך קורה מדי פעם בפעם לגבי ערי הפיתוח; לא מספיק – הן ראויות לסיוע נמרץ יותר. כך קרה לגבי מפעלים שקרסו, ערים או עיירות בודדות שנקלעו למצב

של שבר חברתי בגין אבטלה. כך קרה בכנסת הזאת, כאשר חברי הכנסת רן כהן, ענת מאור, מקסים לוי ואני יזמנו את חוק הדיור הציבורי, חוק שנועד להשלים מעגל, לדאבון לב באיחור מסוים.

אנחנו, כתנועת העבודה, היינו צריכים לעשות את זה במקביל להושטת היד הברוכה של התנועה הקיבוצית ושל תנועת המושבים, אבל עשינו את זה כאן בסיוע של רוב פרלמנטרי ובסיוע שלך, אדוני היושב-ראש – אתה נתת לנו תמיכה כאן.

אותה ממשלה, שעושה מאמץ עילאי, ציני, מטופלל, להפיל את החוק הצודק הזה אתמול באמצעות חוק ההסדרים, היום באמצעות חוק ההסדרים, לפני חודשיים באמצעות כל המניפולציות האפשריות וכל הטריקים והשטיקים האפשריים, היא באה לטעון נגד האי-שוויון שבסיוע הזה שמעניקים כאן וממשיכים להעניק אותו לתנועה הקיבוצית ולתנועת המושבים. אין גבול לציניות.

אני רוצה לומר משהו באופן קונקרטי לגבי ההתיישבות העובדת. אני עליתי לארץ ב-1947 כילד. החינוך הציוני הקצר שלי מיום שהשתחררנו מהשלטון הנאצי ועד שדרכתי על אדמת ארץ-ישראל כמעט כולו היה סביב האתוס הגדול של חידוש ההתיישבות והחקלאות בארץ-ישראל. אני זוכר את איגרות הברכה שאנחנו היינו מקבלים מהארץ – צילומים של נהלל, העיגול הזה שמצטלם כל כך יפה, צילומים של קיבוצים בעמק יזרעאל, צילומי נוף בעמק יזרעאל.

ואחר כך נקלענו למלחמת השחרור, ואני זוכר, כילד, את ההדהוד המדהים של השמות ההירואיים האלה של נגבה – יושבת כאן חברת הכנסת ענת מאור מנגבה, והיא, כילדה קטנה, היא ומשפחתה עברו את החוויה המרוכזת הזאת של התיישבות וביטחון – והטנק בדגניה והקרוב במשמר-העמק. וכל ההיסטוריה של "התיישבות האלף" בעמק חפר לפני כן עם המושבים, כפר-ויתקין והמקומות האחרים, וכפר-יחזקאל, ואחר כך הדרמה המרתקת של הקמת מושבים באזורי ספר, בגבולות, בצפון, באזור אביבים, בדרום, ההתיישבות בנגב ובכל מקום.

התגייסות מופלאה של מעט אנשים – הקיבוצים והמושבים יחדיו הם 5%–6% מאוכלוסיית ישראל היהודית, פחות או יותר – לכל משימה, ובעיקר האופי החברתי והמסגרת המצליחה במשך שלושה דורות ויותר, היחידה בעולם המודרני, של שילוב מרצון של קומונריות ודמוקרטיה, זו מסגרת שהפעימה כל כך הרבה אנשים בעולם שמתעניינים בקדמה חברתית.

אני מודע למשבר הקשה שפוקד את התנועה הקיבוצית ואת תנועת המושבים, גם משבר חברתי. הם לא יכולים לחיות כאי בתוך אוקיינוס של אינדיבידואליזם, הפרטה, התעשרות והישגיות, ובכל זאת הם מחזיקים מעמד. באיזו עיקשות מופלאה הם מנסים לשמור על העקרונות המרכזיים של מקסימום שוויון חברתי, של מקסימום עזרה הדדית. אילו התקפות של קלס, התקפות שגבלו לא אחת בגידוף פה, בבית הזה, בעיקר מצד הימין. ראש הממשלה מנחם בגין, זיכרוננו לברכה, שיש לו זכות גדולה בהבאת השלום עם מצרים, ואנחנו רושמים אותה באותיות של כבוד בהיסטוריה שלנו, יש ההשתלחות שלו על המיליונרים עם הבריונות – כמה ציניות וכמה אי-אמת היו בזה. ההסתה המקובצת הדמגוגית נגד האנשים האלה – –

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת וייס, גם הממשלה הנוכחית – – – את ההסתה.

שבח וייס (העבודה):

אני אגיע. אני הולך בהדרגה.

– – נגד אנשים כל כך מעטים שעשו כל כך הרבה בכל כך מעט זמן לשינוי פני ההיסטוריה של עמם. אני מתכוון, במפורש, לקיבוצים ולמושבים; לקיבוצים על תנועותיהם: האיחוד בזמנו, המאוחד, ואחר כך זה היה יחד, והקיבוץ הארצי והקיבוץ הדתי ופה ושם גם קיבוצים של פועלי אגודת ישראל ושל הנוער הציוני. אני מתכוון לקבוצותיהם, לתנועותיהם, להתגבשויותיהם, לאיחודיהם ולפיצוליהם, וכן למושבים. אגב, היה משהו לא הוגן בהשתלחות נגד תנועת המושבים. אנחנו יודעים, שבתנועת המושבים, אדוני היושב-ראש, כבר יותר משנות דור חלק גדול מהמתיישבים, מהחקלאים, הם תומכים בליכוד, וזכותם לעשות את זה.

ענת מאור (מרצ):

– – – יודע את זה טוב מאוד.

שבח וייס (העבודה):

עדיין, והייתי אומר, כמעט שנאה כלפי ההתיישבות העובדת, המשיך הימין לתקוף אותם. הוא קיבל מהם תמיכה, והמשיך לתקוף אותם. הוא התנתק מהמערכת העובדתית. השנאה, הריחוק. אני אומר לכם: הקנאה. יש פה קנאה, משום שהימין מעולם לא הצליח לכוון מסגרות כאלה. יש פה אלמנט של קנאה. מה לעשות שתנועה גדולה כזאת מתגלגלת למשבר, שאגב, בחלקו הוא משבר שהייתי אומר שהוא מובנה לתוך מבנה הכלכלות המודרניות. החקלאות, בלי סיוע ממלכתי, במדינות רבות נקלעת למשבר עמוק מאוד. הנשיא רוזוולט, דמוקרט וליברל, הבין את העניין הזה, במפעל הגדול בעמק טנסי. הוא הבין כבר אז איזה צורך יש בהתערבות ממלכתית בעניין של חקלאות, במדינה שבה יש תורה קפיטליסטית מוחלטת, והיתה אז, של – – –

ענת מאור (מרצ):

כל מדינות אירופה וארצות-הברית – – –

שבח וייס (העבודה):

אני הולך במתכוון לשם, לשנות ה-30, שזה לכאורה מנוגד לחלוטין לפילוסופיה הכלכלית שלהם, והייתי אומר לפילוסופיה הדמוקרטית שלהם, לדרך הפשוטה שהם ניגשו לנושא חופש הקניין, כמעט ג'ון לוקית – נקייה כזאת.

ברשותך, אומר עוד הערה אחת על היחסים בין ערי הפיתוח לבין ההתיישבות העובדת. אני אומר את זה, ובדיוק נכנס לאולם, וזו מקריות, חברי חבר הכנסת מקסים לוי. הוא ובני משפחתו עברו זאת, ואחיו הבכור, דוד, שבשל גילו עבר את החוויה הזאת בבית-שאן. אני מאוד אהבתי את הנאום שלו לפני חודשים אחדים, בעת הבחירות להסתדרות, באחד הקיבוצים בסביבת בית-שאן – נאום חם, מרגש, עמוק ואמיתי. היה משבר. אז מה? לא צריך לגשר עליו? אין בתנועה הקיבוצית ובמושבים המוני חברים שיודעים שהיה משבר? האם אין זו עת של גישור, של תיקון טעות? האם יש הרבה תנועות שהיו מוכנות כל כך לייסר את עצמן בבדיקה עצמית ולהסיק מסקנות? אני, שאינני קיבוצניק ואינני מושבניק, ואך מקרה מקרה הוא, משום שכאשר הגענו ארצה, קבוצת ילדים קטנה של הנוער הציוני, נועדנו להשלים כגרעין את קיבוץ תל-יצחק, ובאופן מקרי זה לא הסתייע, ואני, שבתי יפעת היתה בהכשרה בתנועת נוער והספיקה להיות במשגב-עם ובקיבוץ אייל, לא רק תומך בחוק הזה, אלא ראיתי חובה לעצמי להוסיף דברי הסבר. ידידי היושב-ראש, אני מודה לך מאוד על הסבלנות שלך. תודה רבה. אני תומך בשתי ידי ובכל לבי בחוק הזה.

הי"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת שבח וייס. אני מזמין את חבר הכנסת אחמד סעד. בבקשה.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, בהתחלה אני רוצה להגיד שאני תומך בחוק.

מחדרי שמעתי את השר המקשר מיכאל איתן, שדיבר על הסקטוריאליזם. אני רוצה להגיד, שהבעיה שלנו בארץ היא לא עניין הסקטוריאליזם, אלא המדיניות המפלה לרעה סקטורים שלמים בחברה, אם זה בעיירות פיתוח, אם זה בקיבוצים ובמושבים ואם זה הסקטור הערבי. למען האמת, הממשלה הזאת מאמצת במדיניות שלה ובפרקטיקה את התיאוריות של התאצ'ריזם ושל הפרופסור מילטון פרידמן, הידוע כאידיאולוג של הימין, אם זה בישראל ואם זה בארצות-הברית או בארצות אחרות. התיאוריה הזאת היא כאילו המדינה לא מתערבת בכלכלה, לא מתערבת במה שמתרחש בשוק, וזה לא נכון. היא לא מתערבת בתחומים מסוימים, וזה בעיקר במשרדי השירותים החיוניים, שהיא זורקת אותם להפרטה, אם זה עניין הבריאות, אם זה עניין החינוך, שירותי רווחה או דברים אחרים.

בצל המדיניות הזאת אנחנו רואים תופעה שיש לה השלכות חברתיות מסוכנות מאוד. אנחנו עדים לנטייה, טנדנציה, של בריחת ההון, תנועת ההון מהייצור לשוק ההון. בזמן שיש קיפאון בענפי הייצור, אנחנו רואים שספסרי הבורסה והבנקאות מרוויחים מיליונים. בזמן שיש בערך 250,000 מובטלים, יש בארץ הזאת שני העשירונים העליונים שמרכזים בידיהם שלהם יותר ממחצית או בערך מחצית מכל ההכנסות במדינה. אנחנו, שנה אחרי שנה, בצל המדיניות הזאת, מתרחקים ממדינה או מחברה של צדק חברתי. להיפך, אנחנו רואים שנה אחרי שנה שהפער החברתי הולך וגובר ומעמיק.

לכן, אני גם כן מקווה, שבבחירות הבאות תהיה, או העם יבחר, ממשלה יותר ריאליסטית, שתביא בחשבון את הבעיות העיקריות שעומדות בפני החברה, אם זה עניין השלום ואם זה העניין הכלכלי-החברתי. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת אחמד סעד. חבר הכנסת חגי מירום, היית בתור, ויתרת?

חגי מירום (העבודה):

לא, למה?

היו"ר ח' דיין:

בבקשה. אחריו – חברת הכנסת ענת מאור.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אני שמח שחוק ההסדרים הזה, שמטרתו בעצם לאפשר כמה שינויים המתבצעים בתנועה הקיבוצית, בא כהצעת חוק שדוברים בה לא רק חברי הקיבוצים כאן בכנסת אלא דווקא חברים מן המגזר העירוני, מהמגזר הערבי, ממגזרים שונים מערי הפיתוח, כי זה מאפשר לנו לראות בזה חקיקה שאינה חקיקה סקטוריאלית גרידא, אלא ניסיון מאוד נכון לסייע לקהילה להמשיך ולבצע את השינויים שמתבצעים בתוכה מתוך רצון לתת לה צ'אנס לצאת לדרך, לפרוח ולהצליח כלכלית. ככה אני רואה את הצעת החוק הזאת.

בעיקרון, חשוב לי מאוד, שהחברים שלנו היושבים כאן באולם, וגם מי אשר צופה בנו, ידעו, שהתנועה הקיבוצית נמצאת בהליכה אל מחוץ למשבר הכלכלי הקשה מאוד שפקד אותה, תוך עשיית שינויים מבניים מאוד מאוד מרחיקי-לכת. התהליך הזה של השינויים בתוך הקיבוץ הוא תהליך קשה לקהילה הזאת. הוא נתון בוויכוח פנימי והוא מהווה נושא שחברי הקיבוצים עוסקים בו יום ויום ושעה שעה. מדובר כאן, בהקשר של הצעת החוק, בשורה של צעדי שינוי שקשורים גם לשינוי המעמד בקרקע או שינוי הדפוס של התנהלות עסקית, אבל למעשה במקביל לכך, הקיבוץ כחברה עובר גם שינויים מאוד מרחיקי-לכת בסטרוקטורה החברתית הפנימית.

אני רואה את השינויים האלה כשינויים חיוביים מאוד. מקהילה שהיתה בעבר קהילה שראתה בעיקר את ענייני החברה, ענייני האגודה, כעניינים מרכזיים, והניחה בצד את זכויות החבר, עוברת אט אט הקהילה הקיבוצית לשינוי ולמודל שמעמיד במרכז את החבר, את האדם.

הקיבוץ, שהצליח מאוד גם בפריסתו על מפת הארץ וגם בנטילת חלק בנטל הלאומי, במאמץ הלאומי, במשימה הלאומית, ממשיך בכך מתוקף היותו במלכיה ובחנייתה וביוטבתה, ביהל או בקיבוצים הפזורים לאורך קו החוף, וקיבוצים הפרוסים בבקעה ובגולן. אבל, באותה שעה חבריו מבקשים להצליח ולהגיע לחירות כלכלית כזו שתאפשר שיהיו להם גם נכסים משלהם, שיהיו להם גם

אפשרויות משלהם. לא עוד המחסן המשותף והתקציב המכני המחולק לכולם באופן שווה, אלא משהו שמאפשר חירויות או סל גדול יותר וסביבה טבעית של נכסים, שתיתן לחברי הקיבוץ להיות כאחד האדם.

הייתי משתף אתכם אפילו ברצון הכמוס והגלוי שיש לחברי קיבוצים להיות מורשים לצאצאיהם. בעבר, מי חשב על זה? מי העלה על דעתו שחבר קיבוץ יוכל להוריש לצאצאיו דבר? והנה היום עולה מתחת לפני השטח הקריאה או המגמה או הרצון הכמוס של אנשים להותיר משהו אחריהם לבניהם. ומי אם לא היושבים פה יעידו, שגם כל אחד מאתנו חושב על ילדיו, על נכדיו, ורוצה לראות עצמו מותיר להם משהו אחר מותו?

בקיבוץ של היום יש רצון לרישום של הדירה, דירת היחיד, המקום שבו החבר מתגורר, על שמו של החבר, ואני מקווה שהמדינה תראה בעתיד בהעברת הדירה מרכוש האגודה לרכוש החבר, לרישום על שם החבר, גם כן איזה דבר שאינו טעון מיסוי מיוחד, מפני שזו אותה קהילה, אלה אותם אנשים, זה רכושם הכולל, והם מחליטים לעשות פרצלציה ולרשום את זה על שם החברים.

בקיבוץ של היום אנחנו חושבים מאוד מאוד ברצינות על הצורך להפריש תשלומי פנסיה לחברים. מצאנו עצמנו חשופים אל מול נושים, אל מול כאלה שהיינו חייבים להם בתנועה הקיבוצית, כשהחברים המבוגרים שתרמו את תרומתם, שפתחו תלם ראשון באדמות החולה, תלם ראשון באדמות עמק יזרעאל, עמק בית-שאן ועמק הירדן, שנטו אוהל ראשון ברמת הנגב, שהיו חלוצי הדיג בים התיכון ובבריכות הדגים, אנשים כאלה, כאשר הגיעו לגיל 65 ומעלה, 70, 80, מצאו עצמם פתאום ללא הפרשת פנסיה, ללא ביטחון סוציאלי מינימלי שהוא נחלתו של כל עובד שעובד במפעל והינו עובד שכיר. הנה כי כן, אנחנו מובילים לשינויים כאלה.

הבית הזה, שנתן דעתו בתקופה האחרונה לציבור חסרי הדיור, ורצה, בצדק רצה, שיגיעו אלה לאפשרות לרכוש את הדירות שהם חיים בהן במשך שנים, אף כי אלה דירות "עמידר", "עמיגור" וכן הלאה, ונתן את דעתו ואף הצביע בעד טיפול נקודתי שיאפשר לאנשים האלה, נותן גם אפשרויות במסגרת של החוק היום לחברי הקיבוצים. אני חושב, שהוא צריך לראות היטב את האינטרס של הציבור החלש בערי הפיתוח ובשכונות המצוקה, ולהעביר לשם את מרכז הכובד של טיפול המדינה בחלשים שלה. והבית הזה צריך לראות לנגד עיניו את הצורך לתקן את הפערים שנוצרו במגזר הערבי. הבית הזה היום נותן את האפשרות לעזור במידת-מה בדרך כזו של מיסוי, בדרך של הוראות מיוחדות שמאפשרות שלא למסות העברות כאלו ואחרות, כלכליות, גם לתנועה הקיבוצית.

אני חושב, שנכון עשתה הממשלה שהיא ממשיכה מסלול שהחל לא היום, אלא לפני חמש שנים בערך, והממשלה בעניין זה מאריכה את תוקף החוק, לא מחוקקת חוק חדש אלא מאריכה את תוקפו, על מנת לאפשר אורך נשימה ולתת סיכוי ואופק חיובי לתנועה הקיבוצית. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת חגי מירום. אני מזמין את חברת הכנסת ענת מאור, בבקשה.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני שמחה, שבעקבות הצעת החוק, לכאורה פורמלית אנחנו מוצאים פסק זמן, וטוב שכך, להרחיב ולדבר על כל הנושא של התנועה הקיבוצית, תנועת המושבים, בשילוב עם הפריפריה של עיירות הפיתוח, של ערביי ישראל, שכן זו שדרה חשובה ביותר לא רק בהיסטוריה של מדינת ישראל, של הציונות, אלא בבניינה ובפניה החברתיים וההתיישבותיים היום. לכאורה מדובר פה בעניין פורמלי, הארכת התוקף של חוק ההסדרים – הסדר המושבים, מה שהיה קרוי חוק-גל מהכנסת השתים-עשרה, וחוק הסדר הקיבוצים מהכנסת השלוש-עשרה.

חברות וחברי הבית, אני רוצה שנזכור, שכל חוק ההסדרים לא היה שמיטת חובות. מטרת ההסדרים היתה להחזיר אוכלוסייה יצרנית, אוכלוסייה שהיו לה ויש לה הישגים מדהימים בתחום החקלאות, יש לה תרומה גדולה מאוד בתחום התעשייה, ו-10% מהייצוא בארץ מתרחש בתנועה הקיבוצית – אל מסלול הצמיחה והיצירה במדינה.

כמי שבאה מהתנועה ההתיישבותית אני רוצה להזכיר לחברי הבית, שהסדר הקיבוצים היה מאוחר מדי ומעט מדי, וזו היתה הביקורת – – –

נסים דהן (ש"ס):

כמה זה עלה למשק המדינה?

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת דהן, אני רוצה לומר לך, שזו אחת הדיסאינפורמציות החמורות ביותר, וכאשר עמדה פה שרה ודיברה על כ-20 מיליארד, והיא חזרה – זאת הטעיה נוראית. דובר על היקף של 8 מיליארדים, כאשר נושא הקרקעות זה חלק מהעניין, איך אתה מסתכל עליו, שכן על כל דונם שהתנועה ההתיישבותית מעבירה לרשות המדינה, 27% הולכים לקיבוץ או למושב ו-73% למדינה. וזה היה חלק מהדיונים שארכו הרבה מאוד זמן, ובסופו של חשבון, כאשר אנשים אובייקטיביים עשו את ההערכה, יחצ"נים אמרו לנו: איך אתם לא מופיעים ואומרים שזה הסדר שהוא בסך הכול לטובת כולם, ומי שנהנה ממנו זה קודם כול הבנקים ואחר כך המדינה והתנועה הקיבוצית, רק צמיחה. ברצון אני מוכנה להעביר לך את החוברת עם הנתונים, כי חשוב מאוד שידעו זאת.

ואני אומרת לך, כמי שהיתה במפלגה וכפופה לביקורת – אותו הסדר היה צריך לעשות מוקדם יותר ובהיקף נרחב יותר. אתן לך דוגמה, את קיבוצי, קיבוץ נגבה, שהוא קיבוץ טוב; לא רק ההיסטוריה, ותודה לחבר הכנסת שבח וייס על הטור של ההיסטוריה, של מלחמת השחרור, של המסורת, המורשת – – –

שבח וייס (העבודה):

אתם ראויים לזה.

דורון שמואלי (הליכוד-גשר-צומת):

האם הסדר הקיבוצים פתר את הבעיות בקיבוצים?

ענת מאור (מרצ):

בדיוק הבעיה – הסדר הקיבוצים לא פתר מספיק.

דורון שמואלי (הליכוד-גשר-צומת):

אולי צריך עוד הפעם את הכול מחדש.

ענת מאור (מרצ):

לא.

נסים דהן (ש"ס):

— — —

חיים אורון (מרצ):

— — — תירגע

ענת מאור (מרצ):

לא כך. צריך ליצור את נקודת הזינוק אל הצמיחה בכל יישוב ויישוב. לכן, לא צריך הסדר חדש. צריך לסיים, לקדם יותר מהר, ורק במקרים נקודתיים, שבהם רואים שאין האיזון הנכון – רק בהם התערבות, ולו גם דרך העזרה ההדדית, שזה חלק מהוויכוח הפנימי שלנו. אבל ככל שאנחנו מושכים את זה, וככל שהריביות בבנק הולכות ותופחות, והצמיחה לא קורית לא לקיבוץ ולא לאנשים אחרים – זאת הבעיה.

דורון שמואלי (הליכוד-גשר-צומת):

מצבם של המושבניקים גרוע יותר משל הקיבוצים.

ענת מאור (מרצ):

קודם כול, הסדר המושבים, חוק-גל נכנס – – –

דורון שמואלי (הליכוד-גשר-צומת):

אצלם זה מגיע לבית הפרטי שלהם, למשפחות שלהם, למשקים שלהם, ואילו לקיבוצניק אין דאגות, אוכל תמיד יש לו.

ענת מאור (מרצ):

זה ממש לא מדויק. ברשות היושב-ראש, אני מוכנה להתייחס לזה. גם בקיבוץ יש מצב שחיים מתחת לקו העוני, לצערנו הרב. נכון שהעזרה ההדדית עוזרת יותר. יורם גבאי, כשעוד היה ממונה על הכנסות המדינה – כשעשו את החלוקה לעשירונים, יותר מדי קיבוצים חיו בעשירון אחד לפני התחתון. יש מגבלות כלכליות וחינוכיות וירידה ברמת החיים. צריך לזכור, שכל זה קרה כשבארץ היו גם שנים של צמיחה כלכלית והיו שנים – – –

דורון שמואלי (הליכוד-גשר-צומת):

מי שחי מתחת לקו העוני אין לו כסף לקנות מחברות לילדים. בקיבוצים אין מחברות לילדים?

ענת מאור (מרצ):

בקיבוצים, לשמחתי הרבה, יש מחברות לילדים. אנחנו יודעים שרמת החיים של האוכלוסייה כולה נמדדת בהרבה מאוד פרמטרים. לחינוך ולגמלאים נותנים תמיד, וטוב שכך. אני מקווה שכך זה יימשך.

התנועה הקיבוצית ועיירות הפיתוח והערבים שיושבים הם חלק מתפיסת הפריפריה, וזו נקודת מוצא מאוד חשובה. שנת 1999 היא שנה של יובל ה-90 לתנועה הקיבוצית, עם ייסוד דגניה, ו-60 שנה ל"חומה ומגדל", אבל כאשר כל העשייה היא היום בקליטת העלייה, בחינוך, בהתיישבות – היום אני באה מהצפון, ביקרתי את גולן וקרן חברוני, האם שהפילה את התאומים, והמשפחה עברה טראומה נוראית, ובקיבוץ כפר-בלום, שה"קטיושות" נפלו בתוך הקיבוץ. והייתי אצל נעמה אורון, שנפצעה גם

היא. השיתוף והאחווה כל כך חשובים והם חלק מהחוסן. כאשר ראש ממשלה התחיל להסית נגד התנועה הקיבוצית, כאילו לא זרמו מים בירדן שלנו, כאשר שופט – – –

דורון שמואלי (הליכוד-גשר-צומת):

התנועה הקיבוצית לא מסיתה נגד ראש הממשלה? תראי את השלטים. מה את מדברת?

ענת מאור (מרצ):

התנועה הקיבוצית מבקרת. אני חושבת שראש הממשלה לא יכול היה לצפות למטריית הגנה יותר מסיבית. עוד מעט נגיד שהוא התערב בבחירות לרשויות המקומיות על מנת לקבל את ההגנה הזאת. אני רוצה לומר לך, שהתנועה הקיבוצית לא מסיתה. היא מבקרת, היא מוחה, אבל לעולם לא מסיתה. לומר אחרי פסק-דין של שופט – הוא נדהם – שהתנועה הקיבוצית כאילו מחוץ לקהילה של בית ישראל, זאת הסתה, ולא צריך לחזור על כך.

אני לא יכולה להרחיב. אני רק רוצה לומר, שחברי חבר הכנסת חגי מירום הרחיב פה על הדיונים והמחלוקות בתוך התנועה הקיבוצית. חברות וחברי הבית, כאשר יש רעידת אדמה כלכלית, הרבה מן הערכים, הרבה מהחוסן האישי והרבה מהביטחון מתערערים. הפתרון הוא לא בכיוון של יותר הפרטה. הפתרון הוא לדאוג לחוסן, לצמיחה כלכלית, ולעגן את זכויות החקלאים על הקרקע.

הצעת החוק שיזמנו, חבר הכנסת אלי גולדשמידט, אני וחבר הכנסת שלום שמחון וחברי התיישבות נוספים, קיבוצים ומושבים, היא הצעת החוק שהכנסת צריכה לקדם, וגם לשכונות. מה עשתה ועדת-רון? מה עושה הממשלה שרק מגדילה פערים? ל-700,000 בעלי בתים יש היום חזקה על הנחלה, ועיני לא צרה, אני חושבת שזה רעיון נכון, אבל איך ייתכן, שבאותה יד, בלי לרעוד, קובעים, שחקלאי מאגודה שיתופית, מקיבוץ, ממושב, או חקלאי פרטי אין לו שום שייכות, שום בעלות, שום קשר לאדמה שאותה הוא עיבד, שעליה רבים נפלו?

היו"ר ח' דיין:

חברת הכנסת ענת מאור, החוק הגיע ואני רוצה שחברים יספיקו לדבר.

ענת מאור (מרצ):

מאחר שאני צריכה לסיים אני רוצה לומר, שהחוק הוא חוק טוב, אבל המדינה תיבחן אם היא באמת תדע לחזור ולהחזיר לצמיחה את התנועה הקיבוצית, התנועה ההתיישבותית, וחלק מהסמלים הוא – אות קלון יהיה על הממשלה, שאת בית-הספר החקלאי הראשון, מקווה-ישראל, יהפכו לנדל"ן. אין בושה מחפירה יותר מזה. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחברת הכנסת ענת מאור. אני מזמין את חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה. חבר הכנסת נסים זוילי. לא, חבר הכנסת נסים דהן היה בתור.

נסים דהן (ש"ס):

אני מוותר לחבר הכנסת זוילי.

היו"ר ח' דיין:

אתה מוותר, אין בעיה. אני הולך לפי הרשימה. חבר הכנסת נסים זוילי, בבקשה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

קראת לי.

היו"ר ח' דיין:

לא, לא קראתי לחבר הכנסת דראושה. אתך הסליחה. אני קורא לפי הסדר. כבר מחלקים את הצעת חוק ההסדרים. נתתי לכולם קצת יותר זמן. מכיוון שעכשיו אני רוצה להיכנס לרוטינה של לוח זמנים, אתכם הסליחה, אני פשוט נותן לכל אחד שלוש דקות.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אנחנו מופיעים ברשימה?

היו"ר ח' דיין:

מעכשיו ידבר כל מי שמופיע ברשימה, ובזה אני נועל את הרשימה.

קריאה:

-- --

הי"ר ח' דיין:

כן, שאלתי אותך. אתה רוצה לדבר? רבותי חברי הכנסת, אני מכריז בזה שרשימת הדוברים נעולה. כל מי שרוצה להירשם עכשיו, שיודיע לסגנית מזכיר הכנסת. אני הולך בסדר רץ – שלוש דקות לכל נואם.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אני רשום, אדוני?

הי"ר ח' דיין:

תפנה בבקשה לסגנית מזכיר הכנסת.

חבר הכנסת נסים זוילי, בבקשה.

נסים זוילי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, הוויכוח הציבורי שמתקיים סביב תוכנית תמיכה ואולי תוכנית הצלה של ההתיישבות העובדת, פעמים רבות מאוד גלש מוויכוח ענייני לוויכוח פוליטי מיותר. הרי אני לא צריך להציג בפני חברי הכנסת את המשמעויות של מדינת ישראל עם ההתיישבות עובדת חזקה, איתנה, פעילה, מתקדמת, לעומת מדינת ישראל עם ההתיישבות עובדת שהיא מנוונת, חס וחלילה, או כל הזמן נלחמת על קיומה.

שמעתי את הניתוח המאוד-מעניין שעשה הפרופסור שבח וייס, ידידי, על המשמעות של ההתיישבות והתרומה של ההתיישבות העובדת להקמתה של מדינת ישראל ולביצור גבולותיה, אבל לא רק לביצור גבולותיה. התפקיד המרכזי שלה היה להתחיל להפוך את העם היהודי מהמקצועות המסורתיים שהוא מילא בגולה לעם עובד שמתפרנס.

נסים דהן (ש"ס):

סליחה, מי זה העם היהודי?

נסים זילי (העבודה):

כולם, אני אגיד לך מי.

נסים דהן (ש"ס):

יש לי חדשות בשבילך.

נסים זילי (העבודה):

אני אגיד לך בדיוק מי זה העם היהודי. חבר הכנסת דהן, אני אגיד לך בדיוק מי זה העם היהודי. העם היהודי זה גם אבא ואמא שלי, אבי, זיכרוננו לברכה, ואמי, תיבדל לחיים ארוכים, שעלו ב-1954 מתוניס. אבא שלי היה סוחר בדים ואמא שלי הייתה עקרת בית, והם הפכו – וזה העם היהודי – לחקלאים הכי מתקדמים בעולם. זה העם היהודי.

נסים דהן (ש"ס):

מה רע בסוחר מוצלח כמו אבא שלך?

נסים זילי (העבודה):

אני אגיד לך. כי אם העם היהודי היה הופך את מדינת ישראל למדינה שבה כולם סוחרים, וכמו שהיהודים בעולם כולו היתה מבוססת 80% על מסחר ושירותים, לא היתה קמה מדינת ישראל.

נסים דהן (ש"ס):

היה פה הונג-קונג.

נסים זילי (העבודה):

לא היתה קמה מדינת ישראל.

נסים דהן (ש"ס):

היה פה מודל של הונג-קונג.

נסים זילי (העבודה):

חבר הכנסת דהן, עם כל הכבוד, לא היתה קמה מדינת ישראל, כי לא יכולה להתקיים מדינה עצמאית בלי שיש לה תשתית כלכלית, בלי שיש לה תשתית של עובדים, בלי שיש לה תשתית של חקלאים –

היו"ר ח' דיין:

ברשותך, משפט מסכם.

נסים זילי (העבודה):

– – בלי שיש בה חקלאים ועובדים בחרושת ובבניין. היום אנחנו חוזרים לאט לאט לסורנו. אנחנו רוצים להיות פעם נוספת עם אדונים ושיהיו עובדים זרים שיעשו את העבודה בשבילנו. אם אתה חושב שזאת מדינת ישראל שעליה חלמנו, אתה טועה. דווקא מתוך הערכה לתרומתה של ההתיישבות העובדת ולמחיר הכבד שהם שילמו, עם הרבה גורמים אחרים, אני בדעה שהבית הזה צריך להתאחד סביב הסכמה רחבה מאוד, שצריך להוציא אותה מהמצב הקשה שבו היא נמצאת, וניתן לעשות את זה בלי שזה יהיה יקר מדי למשק הלאומי.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת נסים זילי. אני מזמין את חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, בבקשה.

מסכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ח' דיין:

בינתיים, הודעה לסגנית מזכיר הכנסת, בבקשה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחה עתה מחדש על שולחן הכנסת, לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה: הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנת הכספים 1999) (מס' 2), התשנ"ט-1998. תודה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה.

הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה)

(התשמ"ט-1989) (תיקון מס' 7), התשנ"ט-1998

(קריאה ראשונה)

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, בבקשה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני תומך בהצעת החוק כדי שהקיבוצים והמושבים יזכו גם כן ביתרונות שבהארכת החוק הקיים – עניין המשק החקלאי המשפחתי. עיני לא צרה לא במושבים ולא בקיבוצים. הם אנשים עמלים שזכאים ליתרונות, להנחות ולתוספות. אבל משום-מה, כאשר מדברים במדינה הזאת, בכנסת הזאת, על מושבים וקיבוצים, שוכחים שקיימים גם כפרים ערביים במדינת ישראל, שגם הם כפרים חקלאיים, וגם בהם אנשים עמלים שעובדים ומתפרנסים או מחקלאות או מעבודה בחקלאות, או עובדים שכירים.

חגי מירום (העבודה):

תציע שיכניסו אותם להסדר.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אני מציע שהם ייכנסו להסדר. אבל, לצערי הרב, כל הממשלות התעלמו מהצורך הזה – לכלול גם את היישובים הערביים.

נסים דהן (ש"ס):

גם הישיבות לא בהסדר.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

עם כל הכבוד לישיבות, זה לא מקום עבודה. יש אנשים עובדים בישיבות, אבל הישיבות הן מדרשות, בתי-ספר ומכללות, ואני מתייחס אליהן במלוא הכבוד וההערכה, וגם לשליחות שלהן. לא מדובר על יישובים חקלאיים או יישובים של עמלים שמתפרנסים בכבוד, בעמל.

אני חושב שהיישובים הערביים צריכים להיות חלק מההסדר הזה. אי-אפשר לומר רק יישובים יהודיים כשמדברים על יישובים, זאת אומרת שרק יישובים יהודיים. כשמדברים על קיבוצים, מדברים גם כן על קיבוצים יהודיים ולא מתייחסים כלל לכפרים הערביים, שגם הם צריכים להיכלל בהסדר הזה.

אני חושב שהאפליה הזאת אומרת דורשני. זו אפליה שהיא חלק מהאפליה המאוסה, אפליה גזענית נגד הסקטור הערבי. אני ממש בוש ונכלם לעמוד כאן, לפני הכנסת, 50 שנה מקום המדינה, ועוד להזכיר לכם שיש צורך לתקן את העוול הזה ויש צורך להכיר בכפרים הערביים ככפרים אינטגרליים במדינת ישראל, ולשייך אותם בדיוק כמו את היישובים היהודיים וכמו את הקיבוצים היהודיים.

הדברים הללו צריכים, אדוני שר החקלאות, לעורר את אלה שלא רוצים לזכור שקיימים אוכלוסייה ערבית, יישובים ערביים, כפרים ערביים, שגם להם יש צורך שהחוק הזה יכלול אותם ולא יפסח עליהם.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת דראושה. אני מזמין את חבר הכנסת תאופיק חטיב, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת טלב אלסאנע, ואחרון הדוברים – חבר הכנסת סאלח סלים.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, כבוד השר, בהזדמנות זאת אני רוצה לקשר נושא של הסדר אחר, שקשור גם כן לכפרים ולקרקעות. במקרה טיפולי היום בחלק ממנו, וזה נושא כביש חוצה-ישראל וההסדר שהוצע על-ידי השר שרון, שר התשתיות, שעדיין הוא שר תשתיות עד היום. הנושא הזה תקוע זה שלוש שנים, ואין מי שיזיז אותו.

לצער, שוכחים במדינה, שבמיוחד הכפרים הערביים, כל הקרקעות שיש להם הן קרקעות פרטיות. אלה קרקעות שתושבים קיבלו בירושה או רכשו מבעלים פרטים, וזה שונה מקרקעות שקיבלו מושבים וקיבוצים, שהן קרקעות של המדינה, שבעת הפקעה לצורכי ציבור ניתנת הזכות למושבים ולקיבוצים לקבל את ה-27% מהערך העתידי של הקרקע. לא כך הדבר בקרקע פרטית.

למסקנה הזאת הגיע השר שרון ואמר שהולכים לעשות הסדר שעל-פיו יקבל כל בעל קרקע פרטית 75% קרקע חלופית. הדבר תקוע מאז יולי 1996. אומנם מינו במינהל איש בתווך, שאמור לסדר את העניינים, אבל מיולי 1996 עד היום הזה טרם ישבו אפילו פעם אחת כדי לדון על ההסדר של הקרקעות.

כעת החקלאים תקועים באמצע. את הקרקע הפקיעו וגידרו; העצים והתכולה באמצע עדיין נמצאים בשטח, אי-אפשר להעביר ולהוציא משם, כי לא קיבלו את הקרקע החלופית. ובמינהל מקרקעי ישראל – זה אותו מינהל מקרקעי ישראל, שכל תיק אצלו ישן 50 שנה. אצלנו מכנים את זה: שינה של "אהל אל-כהף". 300 שנים ישנו אנשי המאורה. גם במינהל מקרקעי ישראל ישנים ולא מתעוררים. ושוכחים שמדובר בדיני נפשות, מדובר באנשים שזו פרנסתם היחידה, ואין מי שישמע. ומביאים הסדרים וחוקים למיניהם, אבל אותם חקלאים, אותם מסכנים, ממשיכים לחכות ולחכות ולחכות, ואין מושיע.

היו"ר ח' דיין:

משפט מסכם, חבר הכנסת חטיב.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

אולי הגיע הזמן שהשר עצמו ייכנס לנושא הזה. אולי שר החקלאות, שהוא היום השר התורן בכנסת, יעביר לו את זה, ואולי יזיזו קצת את הנושא הזה. החקלאים פשוט מחכים לישועה, על-פי אותה המלצה שהשר שרון העביר ועדיין לא יושמה. תודה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת תאופיק חטיב. חבר הכנסת טלב אלסאנע, בבקשה. אחרון הדוברים – חבר הכנסת סאלח סלים.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק הנדונה באה לאפשר הקלות במס לבעלי משקים חקלאיים ביישובים, בקיבוצים. כפי שאומרים לנו, עקב המצוקה של בעלי המשקים החקלאיים, יש היגיון מסוים בכך. אבל תארו לעצמכם, שלעומת אותם קיבוצים, שיש להם מכסת מים שכמעט אינה

מוגבלת לעיבוד חקלאי, ולעומת בעלי המשקים החקלאיים, שזוכים לסובסידיה ולתמיכה ממשלתית – לא מזמן נתנה להם הממשלה הלוואה ותמיכה לפירעון החובות של הקיבוצים – ביישובים הערביים יותר מ-50% מהכפרים אינם זוכים למכסת מים חקלאית. בקרב היישובים בנגב אין אף לא יישוב אחד שזכאי למכסת מים לפיתוח חקלאי או לעיבוד חקלאי, שלא לדבר על סובסידיה ושלא לדבר על תמיכה.

אבל מה יש לעומת הניסיון לרכז וליישב? לא משתמשים אפילו במושג "ליישב". משתמשים במושג "ליישב" כשרוצים להתייחס לסקטור היהודי בנגב. כשמתייחסים לסקטור הבדואי, אומרים: לרכז את הבדואים בנגב. כדי לרכז את הבדואים, יש מגמה לאלץ אותם לעבור ליישובי קבע על-ידי הריסת בתים, או על-ידי נישולם ממי שתייה או מזכויות יסוד – בשבעה יישובים.

לעומת זאת, יש היום, חבר הכנסת סלים, תוכנית להקים 200 חוות חקלאיות. אתה יודע מה המטרה של אותן חוות חקלאיות? אם מתיישב אחד בא לו להתיישב כך במדבר, בצורת חיים מסוימת, לא מתוך זיקה לאדמה, לא מתוך קשר לחקלאות – –

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

לעשות כיף.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

– – אלא מתוך כיף, מתוך הרצון לחיות בנוף הפסטורלי במדבר, אומרים לו: אתה רוצה? אנחנו ניתן לך 1,000 דונם. יש אדם אחד שיש לו 16,000 דונם. הוא גידר אותם ובנה בתוכם וילה ומכלאות והוא מגדל עדרים. מצד אחר – – –

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

הוא ערבי?

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

שמו עזרא ששון. [סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

הוא ערבי?

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

הוא ערבי? מה קרה לך, מה קרה לך? כל המטרה היא למנוע מאותם ערבים בנגב כביכול להשתלט על אדמות מדינה, אבל בפועל האדמות האלה הן אדמות של הבדואים, שהופקעו מהבדואים למטרות שונות ומשונות: פעם לצורכי ציבור, פעם לשטחי אש, אבל לא השתמשו בהן לא לצורכי ציבור ולא לשטחי אש. אם כן, איך אפשר לתפוס בהן חזקה ולא לאפשר שאנשים יחזרו לאדמות שלהם? הם מקצים אותם שטחים למתיישב בודד, מקימים חוות חקלאיות, ויש תוכנית להקים 200 חוות חקלאיות בנגב.

מצד אחר, יש 36 יישובים לא מוכרים. אתה יודע, חבר הכנסת חטיב, מה זה יישוב לא מוכר? יישוב לא מוכר הוא יישוב שהיה קיים עוד לפני קום המדינה – זאת אומרת, הוא היה צריך להכיר במדינה, כי הוא היה קיים עוד לפני קום המדינה – אבל מאחר שמדובר ביישוב בדואי, לא מכירים ביישוב הזה. למה? כי רוצים לאלץ את התושבים של היישוב לעבור לאחד מיישובי הקבע וכך לתפוס חזקה באדמות.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה, חבר הכנסת אלסאנע.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

ואיך אפשר לאלץ אותם? על-ידי זה שמוציאים צווי הריסה לבתים, לא מאפשרים להם לקבל שירותי חינוך, שירותי רווחה וכל הדברים האלה.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

די, ח'אלס.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, סיימת את זמנך.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

משפט מסכם. במדינת ישראל, במדינה הדמוקרטית, ראה את הגישה השוויונית, באיזה שוויון מתייחסים: מצד אחד, רק תבואו ותקבלו חוות חקלאיות, רק תבואו ותקבלו שטחים למתיישב בודד;

ומצד אחר, לגבי האוכלוסייה הערבית חושבים איך אפשר לאלץ אותה לעבור, איך לאלץ אותה לעזוב את האדמות שלה. זו גישה בלתי שוויונית בעליל.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת טלב אלסאנע. חבר הכנסת סאלח סלים, בבקשה. ואני אפשר לחבר הכנסת רענן כהן להיות אחרון הדוברים.

רענן כהן (העבודה):

תודה רבה.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, בחרתי לי היום לדבר בערבית, כדי שלקצרנית לא יהיה מה לעשות.

היו"ר ח' דיין:

לא כדאי. תן גם לאחרים להבין.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

את תהיי מובטלת.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

תלמד ערבית. מה הבעיה?

היו"ר ח' דיין:

אני מבין. אחרים לא מבינים.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

(נושא דברים בשפה הערבית)

דוד טל (ש"ס):

(קורא קריאה בשפה הערבית)

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

(נושא דברים בשפה הערבית)

דוד טל (ש"ס):

— — —

רענן כהן (העבודה):

היום הכנסת החליטה לקיים את הבחירות ב-17 במאי – זה התרגום.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

חבר הכנסת רענן כהן, מה זה, תרגום?

נסים דהן (ש"ס):

תרגום סימולטני.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אל תפריעו לי.

(נושא דברים בשפה הערבית)

רענן כהן (העבודה):

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

תן לי לדבר. עוד מעט, עוד דקה.

(נושא דברים בשפה הערבית)

היו"ר ח' דיין:

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

(קורא קריאה בשפה הערבית)

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

(נושא דברים בשפה הערבית)

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

(קורא קריאה בשפה הערבית)

היו"ר ח' דיין:

"מעסאלם סאקר אל-מקרופון?"

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

(קורא קריאה בשפה הערבית)

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

(נושא דברים בשפה הערבית)

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת סלים, נא לסיים.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

הם הפריעו לי קצת. חיים, אתה בחור טוב. הם הפריעו לי קצת.

היו"ר ח' דיין:

נו, מספיק. אתה מדבר ברצף כזה.

קריאה:

— — —

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

תראה כמה מדברים. אני אסיים בכמה משפטים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

— — —

רענן כהן (העבודה):

מה בקשר לחוק ההסדרים?

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

מה קרה לכם?

(נושא דברים בשפה הערבית)

היו"ר ח' דיין:

שוכראן. תודה רבה. חבר הכנסת רענן כהן, בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להודות לך על שאפשרת לי לומר כמה משפטים. חברי חבר הכנסת סאלח סלים דיבר בערבית, אבל אני רוצה לומר, שאנחנו החלטנו היום על 17 במאי, וזה מאוד קשה לראות כנסת שבעצם לא מתפקדת, אין ממשלה. ורוצים להביא לנו את חוק ההסדרים בתקופה שיש אבטלה, בתקופה שיש הקפאת תהליך השלום. לתת למסגרת הפוליטית העיקרית הזאת במדינת ישראל חמישה חודשים, זה הרבה זמן. זה הרבה זמן, ואני לפעמים שואל את עצמי, איזו אחריות אנחנו מגלים, באיזה אופן אנחנו הולכים, איך אנחנו יוצרים מציאות כזאת – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

זו הצעה שלכם, אתם הסכמתם לזה.

רענן כהן (העבודה):

אני אומר שאני מסכים להצעה, אבל אני חושב שבהצעה שלנו, כאחד היוזמים יחד עם חיים רמון, הצענו 100 יום, זה בגוף החוק. אני מקבל את ההסכמה שהתקבלה, אבל מותר לי גם לומר את עמדתי, את דעתי ואת תחושתי.

נדמה שאנחנו נמצאים במציאות קשה מאוד, כשאינן תקציב במדינת ישראל, אין יכולת לניהול מדיניות במדינת ישראל. אנחנו נמצאים במצב, שבעצם השקעות לא יהיו במדינת ישראל, והשאלה שאני

שואל את עצמי היא, כיצד ממשלה כזאת יכולה להמשיך ולכהן? אנחנו הולכים למערכת הבחירות, ואני פונה מעל הבמה הזאת, הממשלה הזאת היתה חייבת לסיים את מעמדה, את כוחה, את רוחה הרבה חודשים לפני הזמן הזה. כל יום שהיא נמצאת בשלטון זה רעה למדינת ישראל, זה רעה לציבור ולחברה במדינת ישראל.

אני מקווה, שבתוך זמן סביר נוכל להביא לכאן ממשלה אחרת, ממשלה שתחזיר את שפיות הדעת לחברה במדינת ישראל, את שפיות הדעת בעולם כולו ואת היכולת לשלוט במדינה ובחברה כולה, לפתור את בעיות הכלכלה, לפתור את בעיית האבטלה, להגדיל את ההשקעות במדינת ישראל, ליצור מערכת יחסים עם העולם ולהביא שלום לחברה ולמזרח התיכון כולו.

אני מאמין שרק אנחנו נוכל לעשות את הדברים האלה ואת המעשים האלה.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להודות לך על שאפשרת לי. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת אופיר פינס, בבקשה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אנחנו קבענו מועד בחירות ל-17 במאי, בדחילו ורחימו ובניגוד לעמדתנו. אנחנו רצינו בחירות הרבה יותר מוקדם, ונקבע מה שנקבע.

היום כבר קיבלנו דוגמה בוועדת הכספים למה שהולך לקרות כאן חצי שנה. בשעה 14:55 הודיעו לנו שבשעה 15:00 יש ישיבה שלא מן המניין. הביאו לישיבה הזאת רשימה של תביעות, לפי הדרישות של הקואליציה, לדברים הכי אלמנטריים, פנימיות לחרדים ודברים אחרים. והידיים הונפו למעלה, ולנו נותרה רק זכות הזעקה. אמרו לנו: היום אין רויזיות ואין התייעצויות סיעתיות, חבר'ה – – –

שבח וייס (העבודה):

יש רק רויזיוניסטים.

אופיר פינס-פז (העבודה):

יש רק רויזיונרים. וזה מה שהולך להיות חצי שנה – כלכלת בחירות, תיגמול כל כוחות הקואליציה. ואני אומר לכם, שמדינת ישראל והחברה הישראלית הולכות לשלם מחיר מאוד יקר, כי סדרי העדיפויות יהיו מעוותים לחלוטין. זאת במיוחד אם שר האוצר הוא ראש הממשלה ואם ראש

הממשלה נאבק על עצם שרידותו הפוליטית, שוו בנפשכם מה הולך לקרות כאן. כל יום נהיה עדים לשורה של החלטות על העברות תקציבים בקנה מידה, לפי דעתי, גדול, משום שראש הממשלה ירצה לעשות הכול כדי להבטיח את היבחרותו מחדש. הוא יעשה שימוש בכסף ציבורי לטובת העניין הזה, ואין שר אוצר.

ולכן אני חושב – – –

דוד טל (ש"ס):

אפשר היה להגיש הצעת אי-אמון בראש הממשלה, להפיל את הממשלה ולעשות בחירות בתוך 60 יום.

אופיר פינס-פז (העבודה):

תאמין לי שגם לזה אני מוכן. אני רק אומר דבר אחד: ראש הממשלה חייב למנות שר אוצר, ואני חושב שהקואליציה צריכה לעמוד על כך שיהיה שר אוצר, משום שטובת מדינת ישראל והחברה הישראלית, שלצדו של ראש הממשלה בתקופה הזאת יהיה שר אוצר – – –

שבח וייס (העבודה):

הוא ימנה את יורם ארידור.

אופיר פינס-פז (העבודה):

שימנה את מי שהוא רוצה, אבל שיהיה שר אוצר שייתן דין-וחשבון לציבור, כי נתניהו במשך חמישה חודשים לא צריך לתת דין-וחשבון לציבור. הוא במערכת בחירות, ולכן הקומבינציה הזאת, השילוב הזה בין ראש ממשלה מתמודד לוואקום במשרד האוצר הוא הרסני לחברה הישראלית. אני אומר כאן שהדוגמה של היום צריכה להיות תמרור אזהרה לכולנו. תודה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת אופיר פינס-פז.

ובכן, חברי הכנסת, הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה) (התשמ"ט–1989) (תיקון מס' 7), אנחנו דוחים את ההצבעה וסיכום הדיון יהיה במועד אחר.

הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנת הכספים 1999) (מס' 2), התשנ"ט-1998

(קריאה ראשונה)

היו"ר ח' דיין:

אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום: הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנת הכספים 1999) (מס' 2), התשנ"ט-1998, בקריאה ראשונה. יציג את החוק השר המתאם, סגן השר מיכאל איתן. בבקשה.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להציע הצעה לסדר מהמקום.

היו"ר ח' דיין:

אבל באמת בקצרה, כדי שלא לסחוף אחריה.

שבח וייס (העבודה):

הייתי מאוד מודה לסגן השר אם יבהיר אילו שינויים חלו בהצעה מאתמול עד היום. יכול להיות שזה ישפיע על הצבעת.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה. בבקשה, אדוני סגן השר.

סגן שר במשרד ראש הממשלה מ' איתן:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מודה ומתוודה, שאיני יודע אם חלו שינויים כלשהם ברשימת החוקים הנכללים במסגרת הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנת הכספים 1999). אני מביא את הצעת החוק הזאת, ובעצם אפשר לומר בהצגה שנייה. הפרמיירה היתה – – –

חיים אורון (מרצ):

רביעית.

סגן שר במשרד ראש הממשלה מ' איתן:

אני מתכוון לדיון.

חיים אורון (מרצ):

זה דיון שלישי.

סגן שר במשרד ראש הממשלה מ' איתן:

דיון שלישי, אז הפרמיירה היתה עוד לפני תקופתי כשר המקשר. בכל אופן, לאחר שאתמול נפלה הצעת החוק, על-פי תקנון הכנסת, לממשלה יש אפשרות לבקש מוועדת הכנסת שחרור מחובת הנחה, תיקון לוח הזמנים ואפשרות להציג את החוק מחדש. לאור העובדה שוועדת הכנסת התכנסה והחליטה לשחרר מחובת הנחה, הממשלה מגישה בזאת את הצעת החוק לקריאה ראשונה, ומקווה להביא אותה לאישור בקריאה ראשונה כבר עכשיו, כבר הערב, על מנת שאפשר יהיה לגשת לדיון בוועדה.

פרשת חוק ההסדרים היא פרשה שמעוררת מדי פעם ויכוחים, כאשר שרי אוצר מביאים, במסגרת חוק ההסדרים, שורה של חוקים, שבעצם כל אחד ואחד מהם היה יכול לבוא בפני עצמו. יש רבים, ואני יכול לומר שגם אני ביניהם, שרואים בכך איזו עקיפה של מהלך החקיקה הרגיל של הכנסת, ואנחנו העברנו, נדמה לי בוועדת הכנסת, איזו הצעה, שגם קיבלה תוקף, שהחל מהכנסת הבאה המנגנון הזה ישונה ולא ייעשה בו שימוש. אני הייתי מאוד ממליץ שאכן כך יהיו פני הדברים.

בחוק ההסדרים יש חוקים שיש להם נגיעה ישירה לתקציב המדינה, והעברתם כרוכה גם בהצעת התקציב. רוצה לומר, שאם יש סעיפים שונים בתקציב המדינה, של הכנסה או של הוצאה, שעל מנת לממש אותם, על מנת להביא אותם לידי ביצוע, יהיה צורך בשינוי חקיקה, יש בהחלט מקום שהם יוגשו אולי כחוקים בודדים ולא כחבילה אחת, אבל יוגשו לחקיקה לכנסת עוד לפני כניסתו של תקציב המדינה לתוקף.

מצד שני, בשנים האחרונות יש מגמה של שרי אוצר מכל המפלגות – ובעניין הזה אני יכול לומר מראש שיתחילו להגיד: אבל זה אמר כך וזה אמר כך, וימצאו הבדלים מי משלנו ומי משלהם, ויגידו: לזה היה מותר ולזה היה אסור. אפשר להיות הגונים ולומר: כל שרי האוצר ניצלו את חוק ההסדרים על מנת להעביר חוקים שנוגעים לעניין, וחלקם שנוגעים פחות. נאמר את זה מפאת כבודם.

שבח וייס (העבודה):

אדוני השר, אתה יודע, כשבייגה שוחט היה שר האוצר, אנחנו הגענו להידברות מרצון – גדליה גל ושר האוצר בייגה שוחט – והשאירו בחוק ההסדרים את הדברים המינימליים והדחופים שלא היתה להם הקרנה ממשית על חקיקה. יש לנו מודל.

סגן שר במשרד ראש הממשלה מ' איתן:

חבר הכנסת שבח וייס, הלויאליות והקולגיאליות והאחוזה המפלגתית שלך לשר האוצר לשעבר בייגה שוחט בהחלט ראויות לכל דברי שבח.

שבח וייס (העבודה):

אבל זה פאקט.

סגן שר במשרד ראש הממשלה מ' איתן:

זה פאקט, ועם עובדה אי-אפשר להתווכח.

שבח וייס (העבודה):

אפשר, אבל לא רצוי.

סגן שר במשרד ראש הממשלה מ' איתן:

לאחר שנתתי לך את כל דברי השבח על גילויי הקולגיאליות, לא רציתי להיכנס לוויכוח. הוא החליט שכך וכך חוקים יהיו, שר אוצר אחר החליט שאחרים יהיו. זה אומר: זה מינימלי, וזה אומר: זה מינימלי. בוא נאמר בגדול: חוק ההסדרים, עם הביקורת הפרלמנטרית שיש לגבי המוסד הזה לך ולי כפרלמנטרים, הובא בכל תקופות הכהונה של שרי האוצר בשנים האחרונות מאז הומצא ההסדר הזה על-ידי שר האוצר מודעי – וחזרו אחריו.

אני לא בטוח שההסדר הזה הוא לשביעות רצוננו, אבל הוא הסדר שקיים. אני הצעתי בחקיקה – אני לא זוכר אם זה התקבל או לא – שהוא יבוטל מהכנסת הבאה, ואנחנו לא יודעים מי יהיה שר האוצר הבא, ונקווה שיימצא להסדר הזה תחליף. יש לחקיקה הזאת הצדקה מהותית בחלקה. רצוי שהיא תבוא בסדרה של חוקים ולא במסגרת של חוק אחד.

בכל אופן, אלה דברי. החוקים כולם ידועים, מונחים כבר פעם שנייה על שולחן הכנסת, ואני מקווה שהיום יתקיים הדיון וניגש לאישור הצעת החוק כפי שהיא.

שמעתי מכמה חברים, שהם חולקים על דרכה של הממשלה ועל רקע הבחירות הקרובות אולי יתנגדו לה, אבל הם אמרו והודיעו שהם יתמכו בחוק ההסדרים, ואני מקווה שהחוק הזה יעבור, כי, בסופו של דבר, החוק הזה הוכן על-ידי שר האוצר לשעבר יעקב נאמן. הוא משקף את הבנתו, הנתונה אולי במחלוקת עם חלק מחברי הבית, על מה צריכה להיות טובת תקציב המדינה, טובת משק המדינה, כלכלת המדינה, מה אפשר לעשות ומה צריך לעשות עם תקציב המדינה.

החוק עובר היום בקריאה ראשונה. הוא יעבור שינויים ותיקונים במהלך עבודת החקיקה של הכנסת, ואני מקווה שהוא אכן יצא היום סוף סוף לדרך ויגיע לוועדות על מנת לקדם את תקציב המדינה ואת כלכלת המדינה. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לסגן השר מיכאל איתן. רבותי, רשימת הדוברים נעולה, על-פי סיעות. ראשון הדוברים – חבר הכנסת אברהם שוחט, שמונה דקות. לאחר מכן – חבר הכנסת רפאל פנחסי וחבר הכנסת צבי הנדל.

אברהם שוחט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, עוד לא היה כדבר הזה בתולדות הפרלמנט הישראלי, הכנסת, ובתולדות דיוני התקציב: ב-29 בדצמבר, במקום שנהיה כולנו באולם עסוקים בדיונים בחוק ההסדרים בקריאה שנייה ושלישית, ובחוק התקציב, הקואליציה העלובה הזאת, שבעצם נפחה את נפשה וכבר נגמרה, מתה מוות קליני כבר לפני כמה חודשים, אבל המוות הסופי ותהליך הקבורה מתנהלים בימים אלה עם קביעת מערכת בחירות – אנחנו נמצאים יומיים לפני תום שנת התקציב ודנים בחוק הסדרים פרוץ, בלתי אפשרי.

עוד מעט נשמע מחבר הכנסת נסים דהן, מיושב-ראש ועדת הכנסת רפאל פנחסי, מחבר הכנסת דוד אזולאי, מה יש להם להגיד בעניין חוק הדיור הציבורי; מה יש להם להגיד בעניין שחיקת הקצבאות כפי שמופיע בחוק שהונח כאן פעם שנייה; מה יש להם להגיד על העובדה שמאריכים את דחיית הקיום של יום לימודים ארוך עוד בחמש שנים; מה יש להם להגיד כאשר אנחנו יודעים – ואני חוזר ואומר – כמה עמלו חברי הכנסת שבח וייס, רן כהן וחברים נוספים בעניין חוק הדיור הציבורי, כמה המתינו, כמה נאבקו. אתם תראו היום את החוברת הזאת שלא הצלחתם להעביר אותה. חמש פעמים היא הוכנסה לסדר-היום ונמשכה, ואתם נותנים היום יד להחלטות בתוך חוק הסדרים שאתם יודעים שאסור להכניס אותן; לא מטעמים של בחירות – מטעמים אמיתיים.

רבותי חברי הכנסת, אני יודע שהחוק הזה, אם הוא יעבור בהצבעה היום, ואני מקווה שלא, הוא לא יצא מוועדת הכספים עם כל הסעיפים שבו.

בנימין אלון (מולדת):

תאשר אותו בקריאה ראשונה ותראה שהם ישונו.

אברהם שוחט (העבודה):

חבר הכנסת אלון, אני אגיד לך ממה אני מפחד. אני מפחד שהכול הופך להיות היום מניפולציה של בחירות.

דוד טל (ש"ס):

אבל אתם ביקשתם את הבחירות. אתם גרמתם לכך, בגלל חוסר האחריות שלכם.

אברהם שוחט (העבודה):

מה זה שייך?

דוד טל (ש"ס):

היתה הצעה לממשלת אחדות לאומית ואתה דחית אותה, לא הסכמת.

אברהם שוחט (העבודה):

הייתי מציע לך, יש פה אפשרות לשבת מאחור. למה לך להיות נוכח בבושה הזאת? למה לך לתמוך בחוק הזה?

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

אברהם שוחט (העבודה):

חבר הכנסת בויס, אני רוצה להציע לך משהו חברי. במזנון הכנסת יושב שר הביטחון ולא יודע לאן דרכו; פניו נפולות – הוא יודע שיש לו ראש ממשלה שהוא לא יכול להאמין למלה אחת שלו – – –

דוד טל (ש"ס):

יש הרבה אנשים במפלגת העבודה שלא יודעים לאן פניהם. מה אתה מדבר?

אברהם שוחט (העבודה):

צא החוצה ותשכנע אותו. למה לך לקרוא פה קריאות ביניים? גם אתה היית מנהל בית-ספר וראש עיר פיתוח ואתה יודע בדיוק מה יש בתוך הספר הזה. אתה יודע בדיוק שהממשלה שהביאה את הספר הזה עשתה טעות גדולה. יכולה היתה הממשלה לבוא היום ולהניח כאן ספר הרבה יותר דק, עם חוקים יותר הגיוניים, ולא היתה צריכה להתבזות.

אני רוצה להוסיף ולומר, רבותי חברי הכנסת: אין תקציב, אין חוק הסדרים, חבר הכנסת פנחסי. לפי מיטב ידיעתי, אין גם שר אוצר. יש באופן פורמלי – – –

רפאל פנחסי (ש"ס):

מי עונה?

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

שר האוצר.

רפאל פנחסי (ש"ס):

לא שר אוצר.

אברהם שוחט (העבודה):

השר המתאם.

רפאל פנחסי (ש"ס):

איפה הוא? אדוני יושב-ראש הישיבה, אני חושב שמישהו מהממשלה צריך לשמוע כדי לתת תשובות. אנחנו מדברים באוויר. אולי צריך לעשות הפסקה.

היו"ר ח' דיין:

אני לא אעשה הפסקה. קיבלתי את הערתך, ואני מקווה שתיכף יהיה כאן שר.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אם אני אעלה על הדוכן ולא יהיה פה מישהו, אני אמתין עד שהוא יבוא. תרשה לי לשתוק ולחכות?

היו"ר ח' דיין:

אני לא אאפשר לך לשבש את מהלך הדיון.

אברהם שוחט (העבודה):

חבר הכנסת פנחסי, תביט על הכיסא של ראש הממשלה. אם הוא ישנו ואם הוא איננו – זה אותו דבר. תחשוב שהוא ישנו. גם כשהוא ישנו, הוא איננו. גם כשהוא איננו, הוא ישנו. למה לך? תסתכל, תחשוב שיושב פה ראש הממשלה. תאמין לי, עדיף לי שזה ככה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

הכול בחירות.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

הוא שכח שהוא היה שר אוצר, הוא שכח שהוא הביא חוק הסדרים אחד ועוד אחד ועוד אחד. אפשר לחשוב שחוק ההסדרים היה שונה מחוק ההסדרים הזה.

אברהם שוחט (העבודה):

חבר הכנסת בויס, אני מקווה שאתה גם שומע, לא רק צועק, אז תקשיב לי איך היתה הפרוצדורה של חוק ההסדרים בשלהי כהונתי, כשהורדתי משנה לשנה. הייתי יושב עם יושב-ראש ועדת הכספים, עם יושב-ראש ועדת הכנסת, עם יושב-ראש הכנסת, עם היועצים המשפטיים של האוצר, והיינו מוציאים דבר אחרי דבר. החוברת של חוק ההסדרים האחרון שהגשתי היתה שישה עמודים, לא ספר, לא שינויים מבניים במשק.

דוד טל (ש"ס):

למה שישה עמודים? למה לא אף עמוד אחד? היו תקציבים ללא חוק הסדרים.

אברהם שוחט (העבודה):

תן לי לענות, אם אתה באמת מעוניין לדעת. לפני שבוע השתתפתי ביום עיון שעסק בנושא חוק ההסדרים. היו הרבה מאוד משתתפים, אנשים מהאקדמיה, ראשי אגף התקציבים לשעבר ואנשי משק. אני הייתי מאלה שלא הביעו דעה של ביטול טוטלי של חוק ההסדרים. אני אמרתי: חוק ההסדרים לא יכול לשמש כלי מנשא לעיוותי חקיקה ברמה הגבוהה, אבל יש לפעמים דברים שחייבים להעביר בחוק ההסדרים, דברים מינימליים. לכן צריך, לדעתי, חוק הסדרים מינימלי.

אני מתווכח על גודל חוק ההסדרים היום? זה הוויכוח?

דוד טל (ש"ס):

כן. אתה אמרת שזה עבה מדי.

אברהם שוחט (העבודה):

אני לא אמרתי את זה. אני אמרתי שזה גרוע מדי, לא עבה מדי. אני לא יודע איך אתה יכול להרים את האצבע בשבילו.

אני רוצה להזכיר לחברי הכנסת, וכדאי שתבחינו בהבדל. בשנה שעברה חוק ההסדרים נקרא החוק להשגת יעדי התקציב, להגברת הצמיחה והתעסוקה. מחר, ה-30 בחודש, יפרסמו בבוקר את נתוני שנת 1998 על-ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. לא היתה שנה כל כך שחורה בהישגים שלה כמו שנת 1998. השנה נקטו יתר זהירות ולחוק קוראים: חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנת הכספים 1999). כבר לא כותבים: הגברת תעסוקה, לא כותבים: האבטלה, לא כותבים: ההשקעות – – –

דוד טל (ש"ס):

המדיניות הכלכלית זה השקעות.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

לפני שנה בזמן הזה, כשהיתה החוברת הזאת, גם אז לא קיבלת אותה. מה השתנה – – –

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת בויס, זה לא דיון פתוח בינך לינינו.

אברהם שוחט (העבודה):

אני רוצה לסיים ולומר, אם מישהו חושב שאנחנו כאופוזיציה ניתן בוועדת הכספים אפשרות לשבש הליכי חקיקה, ליצור מצב שבו 47 תיקוני חקיקה יידונו ללא שמיעת יועצים משפטיים, ללא משלחות, הוא טועה. חוק הסדרים, חוק הרבה יותר קטן מזה נדון חודשיים. אנחנו יומיים לפני סוף השנה, אנחנו יודעים שהחוק לא יכול לעבור כלשוננו, ואנחנו מקווים שלחברי הכנסת תהיה תבונה יותר גדולה מאשר לממשלה בזמן הדיון בחוק. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת אברהם שוחט. חבר הכנסת רפאל פנחסי, בבקשה.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, אני חושב, שמפאת כבודה של הכנסת, אתה כיושב-ראש הישיבה צריך לדאוג שיהיה פה נציג ממשלה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

איך יכול להיות נציג של משהו שלא קיים?

היו"ר ח' דיין:

העברתי הודעה לשר סויסה ולשר ישי.

רפאל פנחסי (ש"ס):

השר שהביא את ההצעה היה השר המתאם. לפחות שהשר המתאם, סגן השר מיכאל איתן, יבוא לפה, שמישהו ישמע. יש לי דברים שאני רוצה לבקש לפני שדנים בנושא, לפני שאני מצביע.

אברהם שוחט (העבודה):

ראש הממשלה יושב פה עכשיו. אתה לא רואה?

רפאל פנחסי (ש"ס):

אם היושב-ראש היה נוקט צעד ועושה הפסקה, היית רואה שהם היו רצים והיינו לפחות מכבדים את הכנסת. לכן אמרתי שאני מוכן להתנדב ולשתוק עד שייכנס משהו. אתה מוכן להרשות לי?

היו"ר ח' דיין:

יש לך ארבע דקות לשתוק.

חיים אורון (מרצ):

הדבר היחיד שהיית מרוויח הוא, שהשר היה מוריד רבע קילו מריצה, זה הכול.

שבח וייס (העבודה):

בוא נעבור קצת ללימוד תורה, מה המשמעות של צום עשרה בטבת.

רפאל פנחסי (ש"ס):

רק עכשיו פתחנו את הצום.

נסים דהן (ש"ס):

— — —

רפאל פנחסי (ש"ס):

זה על חשבון הזמן שלי. הוא כבר הפעיל את השעון. עוד מעט אני צריך לסיים.

היו"ר ח' דיין:

אני אתן לך עוד דקה בשביל הצום.

שבח וייס (העבודה):

חשוב שידעו מה זה עשרה בטבת.

רפאל פנחסי (ש"ס):

עוד מעט הרב נסים דהן יעלה, הוא ייתן לך שיעור בגמרא.

חיים אורון (מרצ):

חבר הכנסת פנחסי, כל הכנסת עוסקת בשאלה, למה יש שלושה ימי הגבלה לפני — — —

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת פנחסי, משפט מסכם.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, אני חושב שחוק ההסדרים שעומד לפנינו הוא מספיק רציני כדי שנהיה רציניים. אבל אם אתה מוכן שנדבר בלי נוכחות של נציג ממשלה, אני מקווה שהם ייקחו את הפרוטוקול וייתנו תשובות.

אני זוכר שכשהובא החוק לכאן בפעם הראשונה על-ידי שר האוצר נאמן לפני שהוא התפטר, היו פה כמה נקודות שאני שאלתי אותו. יש פה 47 תיקוני חקיקה. יש פה חוקים ששייכים לוועדת העבודה והרווחה, יש פה חוקים ששייכים לוועדת הכנסת, יש פה חוקים שהם בסמכות ועדת הפנים, יש פה חוקים ששייכים לוועדת הכלכלה. החוק הזה ודאי לא יעבור פה-אחד לוועדת הכספים. יהיו כאלה שיבקשו להעביר לוועדת העבודה והרווחה, יהיו כאלה שיבקשו להעביר לוועדת הפנים, ואז הוא יגיע לוועדת הכנסת, ושם נצטרך לדון בכובד ראש אם אנחנו מפצלים את החוק הזה או שמעבירים אותו כמקשה אחת לוועדת הכספים. היתה מגמה לפצל, ואז היו שיחות בין שר האוצר לשעבר נאמן לביני כיושב-ראש ועדת הכנסת – – –

שבח וייס (העבודה):

להוציא את חוק הדיור הציבורי.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אביא לך דוגמה. הוא טען שיש חלק מהוועדות שהן בידי האופוזיציה.

שבח וייס (העבודה):

מאיר שטרית, תכבד את הכנסת.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אני רוצה להגיד משהו ליושב-ראש.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

חבר הכנסת שטרית, אתה לא יכול לעמוד למעלה. אתה לא יכול.

היו"ר ח' דיין:

הוא מחליף אותי.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

תסלחי לי, אולי אני רוצה להחליף אותו. מותר לי?

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אהה, טוב.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

תודה רבה.

רפאל פנחסי (ש"ס):

זה לא על חשבון הזמן שלי, שני יושבי-הראש – – –

היו"ר ח' דיין:

הזמן שלך כבר במינוס.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אני יודע.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

חבר הכנסת שטרית, למה לא החלפת אותו?

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

דיברתי אתו על השאלה מתי להחליף אותו.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אבל לא עושים זאת מלמעלה, אלא מלמטה.

היו"ר ח' דיין:

— — — היא יודעת —

רפאל פנחסי (ש"ס):

חבר הכנסת מאיר שטרית, מתי ההצבעה? האם אנחנו יודעים?

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

כשנגמור את הדיון, אדוני.

שבח וייס (העבודה):

זה לחץ פיזי לא מתון.

היו"ר ח' דיין:

חברים, תרשו לו לסיים את הדיון.

רפאל פנחסי (ש"ס):

מה לסיים? עוד לא התחלתי. מה זה לסיים?

היו"ר ח' דיין:

אדוני, הזמן שלך רץ. זה כמו מונה של דלק.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אני רוצה לשאול שאלה. היו הבנות ביני לבין שר האוצר לשעבר. למשל, אני טענתי שיש פה חוק שכר וגמלאות של חברי הכנסת. זה נושא שהוא בתוקף הסמכות של ועדת הכנסת. אני מתנגד לכך שהנושא הזה יעבור לוועדת הכספים. כשהוא אמר לי שיש ועדות שהן בידי האופוזיציה והן לא תזדרזנה בעבודה – הבנתי. אמרתי לו: אני חבר קואליציה. למה אתה צריך לקחת ממני את הסמכות ולהעביר אותה לוועדת הכספים? אני מתנגד לכך שזה יעבור לוועדת הכספים.

אמרתי שלכן אתמוך בפיצול החוק הזה. אז היו לנו הבנות והוא הבטיח שהנושא הזה אכן לא יידון בוועדת הכספים. הנושא הזה בכלל יוצא מהחוק. הוא הבטיח שהנושא הזה יוצא מהחוק. היום חוק ההסדרים חזר בפעם השנייה, והיתה להם הזדמנות להוציא את הנושא הזה מהחוק. למה הוא לא יצא? אם הוא לא יצא, מי ידון בזה? ועדת הכספים או ועדת הכנסת?

קריאה:

-- --

חיים אורון (מרצ):

טל, טל. חבר הכנסת טל.

דוד טל (ש"ס):

אני מסכים לכל מלה שנאמרה. העבר שלכם הוא כזה אפור ושחור.

חיים אורון (מרצ):

מה זה שחור?

רפאל פנחסי (ש"ס):

חבר הכנסת דוד טל, זה על חשבון הזמן שלי. אתה מפריע לי.

היו"ר ח' דיין:

אני נותן לך עוד דקה "זמן פציעות".

נסים דהן (ש"ס):

תן לו עוד דקה משלי.

רפאל פנחסי (ש"ס):

לכן, אני באמת חושב שהשאלות הן שאלות שאנחנו כחברי הקואליציה צריכים לדעת בהמשך איך מצביעים עליהן. אם לא תהיינה לי פה תשובות כמו שהיו עם שר האוצר לשעבר, עם ההבנות שהיו ביני לבינו, אם לא יבוא מישהו ויתחייב שאותן הבנות עדיין תקפות ואכן דברים שסוכמו אתי כיושב-ראש ועדת הכנסת יקוימו, קרי: שהנושא לא ילך לוועדת הכספים, אזי אני מודיע פה ומעל במה זו, שמחר, כשאביא את הנושא לוועדת הכנסת, אתמוך בפיצול החוק, אלא אם כן יבוא מישהו מהאוצר ויתחייב, שאותן הבנות שהיו ביני לבין שר האוצר הן אכן תקפות גם היום.

לכן, רציתי שיהיה פה נציג ממשלה, שיבוא ויגיד מי אחראי פה לנושא.

אברהם שוחט (העבודה):

מאיר שטרית אחראי. הוא יענה לך.

רפאל פנחסי (ש"ס):

בסדר, אדרבה. אם הוא נציג הממשלה – אשמח.

צבי הנדל (מפד"ל):

גם הוא ישמח.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני יושב-ראש ועדת הכנסת, ההבטחות שהיו לך עומדות בעינין.

דוד טל (ש"ס):

האם אתה מוכן להבהיר את הדברים לפרוטוקול?

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

כשיגיע תורי, אדבר.

רפאל פנחסי (ש"ס):

יש פה, למשל, סעיף שנוגע לחוק הבזק. מה זה שייך לחוק התקציב? ביטול סעיף – – –

חיים אורון (מרצ):

יש פה ארבעה חוקים שקשורים לחוק התקציב.

נסים דהן (ש"ס):

יש פה בסך הכול ארבעה חוקים.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אם תרשה לי למסור הודעה, אולי אתן קצת פרטים.

היו"ר ח' דיין:

ברשותך, הוא כבר מסיים את דבריו. תאמר עוד משפט קצר ובזה תסיים.

רפאל פנחסי (ש"ס):

כן. אני גם שאלתי את שר האוצר דאז שאלה. הוא טען שאין תקציב בלי חוק ההסדרים. זה מקובל עלי. אבל בתקופת שוחט, שר האוצר לשעבר, הוא הביא דברים פחות או יותר קרובים לתקציב, או כל

מה שהוא רצה לתקן והוא לא יכול היה להעביר על-ידי חוק רגיל, כי לא היה לו רוב. אז הוא הכניס זאת לחוק ההסדרים. אחר כך הוא הפעיל את המשמעת והלחץ כדי שהכול ילך.

למשל, תגיד לי, אדוני יושב-ראש הקואליציה, מה שייך לחוק התקציב ביטול סעיף 50 לחוק הבזק? למה אי-אפשר להביא זאת כחוק נפרד, שנוכל לדון בכובד ראש ונוכל להתייחס לזה ולאשר את זה אחרי התקציב? למה זה צריך להיות דווקא צמוד לתקציב?

נסים דהן (ש"ס):

אין לו משמעות תקציבית. אתה צודק.

רפאל פנחסי (ש"ס):

לכן, אני שואל: למה דברים שאין להם משמעות תקציבית מיידית חייבים להיות בחוק ההסדרים? אומנם יש לזה משמעות תקציבית בטווח יותר ארוך, דהיינו: פתיחת התחרות. אני תומך בכך. אני הייתי הראשון, כשר התקשורת, שפתח את התחרות.

אברהם שוחט (העבודה):

אני מוכן להעיד שזה נכון.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אני הייתי שר התקשורת הראשון שפתח את התחרות. נאבקתי בנושא הזה, והיום ממשיכים בדרך הזאת. אבל, אין לזה קשר לתקציב. יכולים להביא זאת בעוד חודש, בעוד שבועיים, ולעשות את הדברים בצורה יותר יסודית.

חיים אורון (מרצ):

פנחסי, אתה צודק.

אברהם שוחט (העבודה):

אם היו מעבירים את זה לפני חודשיים – – –

רפאל פנחסי (ש"ס):

נכון. לכן, אנחנו בסיעת ש"ס נתמוך בחוק ההסדרים.

חיים אורון (מרצ):

אהה, אהה.

אברהם שוחט (העבודה):

אהה.

רפאל פנחסי (ש"ס):

תרשה לי. נתמוך בו בקריאה ראשונה. לקראת הקריאה השנייה אנחנו רוצים שהדברים יהיו לגופו של עניין, אם זה יהיה לגבי חוק הדיור הציבורי, או לגבי חוק הבזק, או לגבי כל נושא אחר. נושאים ששייכים לוועדת הכנסת לא יידונו בוועדת הכספים. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת פנחסי. רשות הדיבור לחבר הכנסת מאיר שטרית.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אני רוצה לומר משפט אחד, הודעה, כתגובה על דבריו של חבר הכנסת פנחסי.

אדוני יושב-ראש ועדת הכנסת, אין לי שום ספק, אדוני היושב-ראש, שכל חוק ההסדרים, אחרי הקריאה הראשונה, יעבור עיון מחדש בשביל לבדוק באמת את מה שאתה אומר, כל סעיף וסעיף. אני מקווה שיהיה לזה רוב אחרי שנדון בסעיפים השונים ונחליט מה נשאר ומה יוצא. אני מקווה ומאמין, שיהיה רוב גדול בבית הזה, לא רק מהקואליציה אלא אולי גם מהאופוזיציה, ונצביע בעד החוק הזה פה-אחד. הלוואי.

אני רוצה לומר, שהמצב היותר-גרוע הוא שאין חוק הסדרים ואין תקציב, ואז לכולנו יהיה רע, ולמדינה יהיה רע.

רפאל פנחסי (ש"ס):

לכן אמרתי שאני תומך. אבל אני רוצה שההבנות שהיו לי עם שר האוצר לשעבר ימשיכו להתקיים.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

לכן אמרתי, אדוני היושב-ראש, ואין שום ביטחון שהחוק כפי שהוא נכנס כך הוא יצא בקריאה שנייה ושלישית.

רפאל פנחסי (ש"ס):

ההבנות תקפות?

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

ככל שאני יודע. לפי מה שדובר אתך בזמנו, ההבנה נשארת בעינה. איש לא חזר בו בעניין הזה.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת צבי הנדל, בבקשה.

צבי הנדל (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אתחיל במה שידידי נציג ש"ס סיים בו, בשביל לחסוך לכם את הוצאת האוויר מהריאות. בקול תרועה גדולה הריני מודיעכם חגיגית, שבעזרת השם כל סיעת המפד"ל תצביע בעד חוק ההסדרים בקריאה הראשונה.

אברהם שוחט (העבודה):

מה קיבלתם בשביל זה?

צבי הנדל (מפד"ל):

עכשיו אתה תשמע, ג'ומס.

אברהם שוחט (העבודה):

מה קיבלתם?

צבי הנדל (מפד"ל):

אני רוצה להזכיר כמה דברים. שמעתי אותך, ידידי בייגה שוחט, עומד פה ובעונג רב קוטל את הממשלה, את התקציב וכו'. אני לא זוכר אם זה היה בחוק ההסדרים או לא. אני גם לא רוצה לעשות את כל ה"ליסטה" שיש לי אתך. אבל, יש לי שני דברים שאני רוצה להזכיר לך אותם בכיף. דבר אחד – מפעלי ים-המלח. אני לא יודע אם המכירה של מפעלי ים-המלח עברה בחוק ההסדרים או לא. אבל זה מהלך שנעשה בזמן בפזיזות יתר.

אברהם שוחט (העבודה):

פה-אחד הוא עבר.

צבי הנדל (מפד"ל):

זה אחד מהדברים היחידים, משאבי הטבע היחידים, הנהדרים, שהיו למדינת ישראל.

אברהם שוחט (העבודה):

פה-אחד הוא עבר, עם תמיכת המפד"ל.

צבי הנדל (מפד"ל):

ואנחנו בקלות מכרנו אותו לאדם פרטי. זה משאב טבע, כלכלי, מצליח – –

אברהם שוחט (העבודה):

הוא עבר גם בתמיכת המפד"ל.

צבי הנדל (מפד"ל):

— — מכניס מיליונים למדינת ישראל, ואדם פרטי, שלא עלינו גם נהרג בינתיים — —

אברהם שוחט (העבודה):

עם תמיכת המפד"ל. עם תמיכת המפד"ל.

צבי הנדל (מפד"ל):

— — ולך תדע אם היורש או היורשת לא היו ציונים ולא היו רוצים את טובת המדינה, כמו שהיה הקונה.

אברהם שוחט (העבודה):

הוא עבר עם תמיכת המפד"ל.

שבח וייס (העבודה):

הוא לא נהרג. הוא מת.

צבי הנדל (מפד"ל):

בסדר, הוא מת. אני פשוט לא מעודכן.

אברהם שוחט (העבודה):

למה המפד"ל תמכו?

צבי הנדל (מפד"ל):

אתה יודע מה? אעצור לרגע, כדי שתוכל להוציא את אשר על לבך.

אברהם שוחט (העבודה):

למה המפד"ל תמכו בוועדת הכספים בעניין הזה?

צבי הנדל (מפד"ל):

לא, אני חושב שהם לא היו בהצבעה הזאת. כמו שאני מכיר את האנשים הרציניים שיושבים במפד"ל, הם לא היו תומכים בדבר כזה.

אברהם שוחט (העבודה):

ואם אביא לך את הפרוטוקול?

צבי הנדל (מפד"ל):

אני מציע שתחפש את הפרוטוקול ותביא אותו אלי.

אברהם שוחט (העבודה):

יש לי, והם היו.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

שוחט, אני הצבעתי נגד?

אברהם שוחט (העבודה):

את כן. אבל לא המפד"ל.

צבי הנדל (מפד"ל):

אני רוצה להגיד, שמי שהצביע נגד הוא יהודי שקול, והוא עשה זאת מתוך חוכמה.

שבח וייס (העבודה):

זו יהודייה.

צבי הנדל (מפד"ל):

מותר להודות בטעות. זאת אומרת, חס וחלילה, אני לא חושד באף אחד שמניעו לא היו טהורים, אבל אני כן חושד שלא היה פה מספיק שיקול דעת. לכן, כשאנחנו מדברים על ממשלה חסרת שיקול דעת
— — —

אברהם שוחט (העבודה):

בוא איידע אותך. ועדת הכספים אישרה זאת פה-אחד.

צבי הנדל (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת שוחט.

צבי הנדל (מפד"ל):

תאמין לי, אני יודע. תאמין לי, אני יודע. עזוב. למה להפריע? אני לא הפרעתי לך.

לכן, אני אומר, שכשעושים צעדים בהיקף כזה ובמשמעות כזאת, כשאין לנו עוד פרויקט כזה בארץ, לא עושים זאת בהינף יד. צריך קצת רצינות, קצת בדיקה לעומק. לכן, לפני שאתה מעיר שהממשלה הנוכחית אולי לא מספיק שקולה, אני מציע שתבדוק אצלך בציציות.

אברהם שוחט (העבודה):

הרי לממשלה הזאת אין סמכות.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת בייגה, אי-אפשר כך.

צבי הנדל (מפד"ל):

כשאתה מדבר על איך שעובדת ממשלה והאם שר האוצר וראש הממשלה מתואמים או לא מתואמים, אני לא רוצה לדרוך יותר מדי על יבלות, אבל אני זוכר איזה רעיון של חוק שהבאת, שיש בו הרבה דברים טובים.

דוד טל (ש"ס):

מה עם הבורסה?

צבי הנדל (מפד"ל):

חוק מיסוי הבורסה.

אברהם שוחט (העבודה):

נו, מה קרה שם?

צבי הנדל (מפד"ל):

ראיתי את רמת התיאום המדהימה שהיתה בינך לבין שרי הממשלה, ראש הממשלה ומנכ"ל משרד ראש הממשלה. ראיתי מה נגמר עם החוק הזה.

אברהם שוחט (העבודה):

היה תיאום, החוק עבר שלוש קריאות, קריאה ראשונה, שנייה ושלישית.

צבי הנדל (מפד"ל):

לכן, אני אומר לך, שלפני שאתה מלין על אחרים, בדוק היטב את עצמך ואת תפקוד הממשלה בתקופה שלך.

אברהם שוחט (העבודה):

איפה שר האוצר? איפה חוק ההסדרים? על מה אתה מדבר?

נסים דהן (ש"ס):

הוא התכוון להגיד, שמי שיש לו חמאה על הראש, שלא ילך בשמש.

צבי הנדל (מפד"ל):

זה רעיון, זה רעיון.

עכשיו, בייגה, בדרכך החוצה, ואני מרשה שתצא, כי אני רואה שאתה יושב פה ומתרגז – אני באמת לא רוצה להרגיז אותך, אבל ראוי גם שנזכור דברים נוספים. שמעתי אותך מתראיין לפני שבוע, באיזה מין עזות מצח, באיזו התלהבות. אמרת: אוי ואבוי אם תהיה כלכלת בחירות. והגענו לבחירות. אנחנו לפני קריאה שנייה ושלישית. בכנסת הזאת הכול יכול לקרות. אבל, אני מניח שיהיו בחירות ואתה מאוד מוטרד מהעניין הזה. אני רוצה להזכיר לך, לחברי ולצופי הטלוויזיה, שבשנת הבחירות, כשאתה היית שר האוצר, היתוסף לתקציב – – –

אברהם שוחט (העבודה):

גרוש אחד לא. גרוש אחד לא.

צבי הנדל (מפד"ל):

היתוסף סכום של 3.5 מיליארדי שקל.

אברהם שוחט (העבודה):

גרוש אחד לא.

צבי הנדל (מפד"ל):

3.5 מיליארדי שקל.

אברהם שוחט (העבודה):

גרוש אחד לא.

צבי הנדל (מפד"ל):

תבדוק את ספרי התקציב.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת שוחט, מה יהיה?

אברהם שוחט (העבודה):

או שאתה שקרן, או שאתה לא מבין.

צבי הנדל (מפד"ל):

הריני להודיעך חגיגית, שבתקופת ארידור – – –

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת הנדל.

צבי הנדל (מפד"ל):

אני רוצה את הזמן הזה.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת שוחט, אני מאוד מבקש. הדיון הוא לא דיון אישי בינך לבין חבר הכנסת צבי הנדל. כל משפט אתה קוטע אותו, ואני משתדל בצורה מנומסת – – –

אברהם שוחט (העבודה):

אבל הוא לא מבין. הוא לא מבין.

היו"ר ח' דיין:

אם הוא לא מבין, תן לו לסיים את דבריו ואחר כך תסביר לו.

שבח וייס (העבודה):

זה אישי, זה אישי.

צבי הנדל (מפד"ל):

אי-אפשר כך. חבר הכנסת וייס, אני מצטער, הוא היה שר אוצר בממשלה שעליה אני מדבר.

שבח וייס (העבודה):

אתה יודע שהתקציב אושר ב-31 בדצמבר.

צבי הנדל (מפד"ל):

אני מבקש, כשיגיע תורך תגיד את מה שאתה רוצה. אני מבקש, תתאפקו קצת. אני יודע שזה מרגיז. האמת מאוד מרגיזה. ואני חוזר על זה.

שבח וייס (העבודה):

זה שטויות.

אברהם שוחט (העבודה):

זה שטויות. זו לא האמת.

צבי הנדל (מפד"ל):

בכל זאת, אזכיר לך בשביל למנוע, חס וחלילה, שכחה, או שמא תהיה טעות בידיך. אני רוצה להזכיר לך, שמפלגתך יצאה בשצף קצף כשארודור הוסיף 0.5% מהתל"ג בשנת בחירות, ואז התל"ג היה הרבה פחות. בתקופתך כשר אוצר, בשנת בחירות, היתוסף לתקציב אחוז אחד שלם מהתוצר הלאומי הגולמי.

אברהם שוחט (העבודה):

שקל אחד לא. אתה שקרן. אתה שקרן.

קריאות:

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת בייגה.

אברהם שוחט (העבודה):

הוא זבלן.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת בייגה, אני מבקש. זו פעם אחרונה. אעיר. אתחיל לקרוא לסדר, ואולי בדרך הזאת אנשים ייתנו לאחרים לנאום.

אברהם שוחט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, מעכשיו לא אעיר.

צבי הנדל (מפד"ל):

מר בייגה שוחט היקר, אמרת לי שאני זבלן. הריני מודיעך, שהפוסל במומו פוסל. אני לא הייתי שר אוצר, שבצורה מושחתת לחלוטין הוסיף תוספת תקציב לשנת בחירות, אחוז שלם מהיקף התוצר הלאומי הגולמי. בכסף מדובר בסדר גודל של 4 מיליארדי שקל תוספת תקציב. אתה מחציף פנים ועומד פה מדושן עונג, צוחק, האם יש שר אוצר, האם אין שר אוצר. מה שאני אומר נכון בוודאות. גם אם תעשה ביד ככה עשר פעמים, זאת האמת. 4 מיליארדי שקל תוספת לתקציב המדינה בשנת הבחירות. ואתה מעז לעמוד פה, כשהמשלה הזאת, הנוכחית, היתה צריכה לקצץ בגללך בתקציב במשך שנתיים וחצי כמעט 10 מיליארדי שקל בשביל לכסות את הבור העצום שהשארית, קצת ליישר, קצת לתקן את הכלכלה. גם אם תעשה כך עם הידיים – זאת האמת וזה מה שיירשם בהיסטוריה, ולא החיכים מדושני העונג כשאתה יורד על המשלה.

עכשיו, לעצם העניין.

חיים אורון (מרצ):

אווה, אוה.

שבח וייס (העבודה):

אווה, זה נכון. עד עכשיו זה לא היה נכון.

צבי הנדל (מפד"ל):

אני מוכרח להגיד, שבחוק ההסדרים – – –

אברהם שוחט (העבודה):

– – – זה רק קומפלימנטים. תאמין לי.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

מה שהוא אמר עד עכשיו זו במפורש אמת. זה אלף-בית.

צבי הנדל (מפד"ל):

הוא יודע שזה נכון. הוא יודע שזה נכון. כל מלה וכל פסיק במה שאמרתי הם אמת.

אברהם שוחט (העבודה):

אף מלה לא אמת.

צבי הנדל (מפד"ל):

לעצם העניין – בחוק ההסדרים, ולזה אדרוש דקה, יש דברים שאיני מרוצה מהם. יש דברים שכשהם יובאו לשולחן ועדת הכספים, יחד עם חברי, אין לי ספק שנשנה אותם.

אני לא מעלה על דעתי, למשל, שהטבות לגמלאים יבוטלו. אני חושב שאני לא בודד בעניין הזה. אנחנו נעביר זאת בשינוי ברור. נמחק את הביטולים למיניהם והגמלאים ימשיכו ליהנות מההטבות.

אני גם לא מעלה על דעתי ביטול גורף של קרן איזון למים. למי שלא מבין, יש קרן במדינה הזאת. מאחר שההפקה במקום אחד יקרה יותר מבמקום אחר, ועל מנת שתושבי מדינת ישראל לא יצטרכו במקום אחד לשלם יותר על קוב מים מאשר במקום אחר, יש קרן איזון. בקרן זו מאזנים את המחירים וכולם משלמים על קוב אותו מחיר, גם בנגב וגם בגליל. לא ייתכן שיבטלו את החוק הזה. היה צריך להטיל עליו מטלות נוספות. אם נשאר שם עודף תקציבי, אני מציע להכניס לשם משימות נוספות שיקרן זו תצטרך לבצע בתקציבים שעומדים לרשותה.

מנגד אני רואה, שהוחלט להטיל היטל הפקה. מי שכבר מחפש מים בנגב, מוצא מים וצריך פתאום לשאוב ולהשקיע הרבה כסף במשאבות ובקווי הולכה, יטילו עליו גם היטל הפקה, או איזה מס חדש, כעונש על זה שהוא התאמץ ומצא מים. יש עוד כמה דברים.

אני מעריך שהדברים האלה לא יעברו. נצטרך לתקן אותם. יש גם שינויים בחוק הנוגע לאסונות טבע, שצריך להגיע לגביהם להסכמה ברורה. כשקורים אסונות טבע, אין הדברים תלויים בחקלאי. הדברים צריכים להיות מאוד מסודרים, מאוד ברורים, ולא נתונים להחלטות או לגחמותיו של שר זה או אחר.

כל הדברים האלה יתוקנו, בעזרת השם. אחרי שיעבור היום החוק בקריאה ראשונה, נעבוד עליו יומיים-שלושה בוועדת הכספים והוא יחזור לקריאה שנייה ושלישית. אני מעריך, שידידי בייגה שוחט,

שיושב אתי בוועדת הכספים, יעזור לי לעשות את התיקון ובסוף גם יעזור להעביר את החוק הזה כאן בקריאה שנייה ושלישית. תודה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת צבי הנדל. חבר הכנסת חיים אורון, חמש דקות, בבקשה.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, סיפור התקציב וסיפור חוק הסדרים הוא סיפורה של הממשלה הזאת. אין תקציב. אין חוק הסדרים. מה שיש נערך לפני חצי שנה ואין לו שום קשר למציאות. הדבר היחיד שיש לדוברי הקואליציה לומר, והם יודעים שכל מלה שאמרתי עכשיו אמת, זה ההתחשבות על מה שהיה לפני שנתיים וחצי, כאשר הם באו לשלטון.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

אפשר להגיד משהו חדש?

חיים אורון (מרצ):

חבר הכנסת זאב בויס, תשמע עכשיו משהו חדש. תשמע עכשיו דבר חדש מאוד. היה גירעון בתקציב מעבר למתוכנן בשנת 1996, בסך של 4-5 מיליארדי שקל. תרשום טוב. אגב, כולו נבע מהעדר גבייה, לא מעודף הוצאות, לא מכלכלת בחירות.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

בחישוב מראש מותחים את ההכנסות.

אברהם שוחט (העבודה):

אתה באמת אומר את זה?

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

לא, אני יודע את זה.

חיים אורון (מרצ):

זאב בויים, תקשיב עכשיו טוב.

אברהם שוחט (העבודה):

השתגעת לגמרי? אין גבול?

חיים אורון (מרצ):

אני אומר מעל לדוכן, שבשנת 1998 יהיה גירעון.

אברהם שוחט (העבודה):

אין בושה? בושה וחרפה. בושה וחרפה.

חיים אורון (מרצ):

בייגה, אל תפריע. מה שאמרת בסך הכול, חבר הכנסת בויים, אם אתה לא יודע, זה שפקידי האוצר שיתפו פעולה בהגשת תקציב כוזב. תשקול אם אתה רוצה לעמוד מאחורי זה. כי אם התחזית היתה באופן מודע כוזבת, זאת אומרת שפקידי האוצר שהכינו את התחזיות, לא אף אחד אחר, הכינו תקציב כוזב.

אבל אני אומר דבר יותר חמור: בשנת 1998, זאב בויים, יהיה גירעון מקומי של 3-4 מיליארדי שקל. בשנת 1998, השנה. בשנה השלישית לתקציב שלכם יהיה גירעון מקומי כמו אז. מה כבר תגידו, אלוהים אדירים? על מה כבר תבואו לדבר פה?

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

חיים אורון (מרצ):

אבל מה? אבל מה?

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

חיים אורון (מרצ):

אבל מה?

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

— — — הגירעון הלאומי — — —

חיים אורון (מרצ):

אבל מה? אני אוסיף. היה גם גירעון – זאב בויס, יש לך יתרון מוחלט עלי בקול, אבל אי-אפשר להשתמש באופן בלתי מוגבל.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

חיים אורון (מרצ):

המיקרופון שלי, אבל אתה, עם הקול שלך, גובר על המיקרופון שלי, נכון? מה אני יכול לעשות? אמרתי לך כבר פעם באופן מאוד — — —

היו"ר י' לנקרי:

חבר הכנסת – – – אדיר המיתר. אני אצטרך לבוא לצדו של הנואם, כדי לנסות להביא אותו למיצוי דבריו.

חיים אורון (מרצ):

אז חוזרים לסיפור הגירעון, אבל באותן שנים בקריית-גת היתה אבטלה של 6%, ועכשיו – 9%. באותן שנים היתה צמיחה של 5%–6%, עכשיו, שנה שנייה, אפס אחוז. לא אנחנו אומרים; מתפרסמים היום נתונים, יום יום, שבוע שבוע, בעיתונות הכלכלית, על סיכומי 1998, אחת השנים השחורות ביותר מאז קום המדינה, ללא ספק. אנחנו נמצאים שנה שלישית – איך כותבים הכלכלנים? סכנה של חזרה לעשור האבוד, ואתם מדברים אתנו מה עשה בייגה שוחט, עוד הפעם מה עשה בייגה שוחט, כי אין לכם בעצם להגיד מלה טובה אחת, גם לכם, על מה שקורה עכשיו.

למה אין תקציב ואין חוק הסדרים? כי אין ממשלה. למה אין ממשלה? כי שר האוצר שבא לכאן עם החוק הזה אומר: אין לי עם מי לדבר, מראש הממשלה ומטה. חברי הכנסת לא תומכים בה, הם עושים מה שהם רוצים, מהקואליציה. ראש הממשלה לא נותן לי גיבוי מהקואליציה. התברברתי בכנסת, התגלגלתי בכנסת.

קרה לתקציב מה שקרה למדיניות בתחום המדיני, מה שקרה לממשלה כולה.

אני מקווה שביום שני הכנסת תתפזר, ותהיה עובדה גמורה שהממשלה לא גמרה את ימיה, ואז אנחנו נגיע פה, בבית הזה, לתקציב, ואני אומר לכם, חברי הכנסת מהקואליציה, שיהיה לכם ברור לגמרי, אם אתם מתכוונים בתקציב הזה להסיר את הסעיפים על חוק הדיור הציבורי, להסיר את הסעיפים על שחיקת קצבאות זקנים, מובטלים ושכר מינימום, אם אתם תחפשו פה שותפים לזה – לא רק שלא יהיו שותפים לזה באופוזיציה, אף אחד, גם אין לכם לזה רוב בקואליציה. אז אל תבואו ותגידו לנו: האחריות לתקציב הביטחון, האחריות לתקציב קופות-החולים, האחריות לתקציב החינוך. יש נושאים בתקציב המדינה, אי-אפשר להכין עכשיו תקציב חדש, אבל יש נושאים בתקציב המדינה הזה שאנחנו לא ניתן להם לעבור כאן כי הם עברו בכנסת או כי הם נגד עמדותינו היסודיות ביותר, וכל ניסיון לעשות משא-ומתן על הנושאים הללו ייכשל מראש. אנחנו נעבור עוד שבוע ועוד שבוע ועוד שבוע ולא ניתן לזה לעבור.

היו"ר י' לנקרי:

אודה לך אם תסיים, חבר הכנסת אורון.

חיים אורון (מרצ):

אני אומר, אדוני היושב-ראש, הכנסת, בנושא התקציב, נקלעה למצב בלתי אפשרי, שמשמעותו: היא צריכה לאפשר תקציב מעבר, לעבור חודשים מספר בלי שראש הממשלה, שהוא שר האוצר, ומנכ"ל משרדו, שהוא מנכ"ל-על, יוכלו לעשות ב-200 מיליארד שקל כבתוך שלהם. זה השיקול העיקרי שלנו. אבל – – –

היו"ר י' לנקרי:

סליחה, סליחה, דקה אחת. אני מבקש, שיחת הטלפון שם מפריעה מאוד. עוד 30 שניות לסיום דברייך.

חיים אורון (מרצ):

אבל אנחנו, מתוך רצון ליצור חישוקים על הוצאה מבוקרת של תקציב המדינה וראייתו כתקציב מעבר – לא ניתן בחוק ההסדרים הזה לעבור אלא לאותם שלושה, ארבעה, חמישה מקסימום סעיפים שהם מחויבים לצורך קיום מערכת התקציב. כל השאר, או מיותר או שיש מה לדון בו בשקט, לאחר אישור התקציב.

היו"ר י' לנקרי:

אני מודה לך, חבר הכנסת אורון.

לפני שאזמין את חבר הכנסת מיכאל נודלמן לדבר בשם סיעתו, יש לי כאן שתי הודעות: הודעה אחת של חבר הכנסת בייגה שוחט, ואחת של יושב-ראש ועדת הכנסת חבר הכנסת פנחסי. בבקשה, במסגרת של הודעה ולא יותר.

דוד טל (ש"ס):

אדוני, זה נוגד את התקנון, עם כל הכבוד. הודעה אישית אפשר רק בתום הישיבה. זה בניגוד גמור לתקנון.

היו"ר י' לנקרי:

היתה כאן – – –

דוד טל (ש"ס):

– – – שאני עושה עכשיו על כל סעיף – – –

היו"ר י' לנקרי:

חבר הכנסת טל – – –

דוד טל (ש"ס):

– – –

קריאות:

– – –

דוד טל (ש"ס):

יש תקנון ועלינו לכבד אותו.

היו"ר י' לנקרי:

חבר הכנסת טל, אדוני סגן יושב-ראש הכנסת, היתה כאן הודעה – – –

רפאל פנחסי (ש"ס):

הודעה שלי זה תמיד מקובל.

היו"ר י' לנקרי:

לא, לא, לא שלך. במסגרת ויכוח פרלמנטרי מקובל בין חבר כנסת בויס לבין חבר הכנסת אורון נאמרו
מפי חבר הכנסת בויס דברים שנראים לשר האוצר לשעבר כהאשמה חמורה – – –

דוד טל (ש"ס):

זה בסדר.

היו"ר י' לנקרי:

— — — ובמסגרת — — —

קריאות:

— — —

היו"ר י' לנקרי:

— — — ובמסגרת הודעה הוא אומר את דברו.

דוד טל (ש"ס):

— — — אדוני סגן היושב-ראש, עם כל הכבוד — — —

קריאות:

— — —

היו"ר י' לנקרי:

מה אומרים ותיקי הבית? אדוני שר האוצר לשעבר.

קריאות:

— — —

היו"ר י' לנקרי:

אז נהפוך את זה לקריאת ביניים.

קריאות:

— — —

היו"ר י' לנקרי:

קריאת ביניים, בבקשה.

קריאות:

— — —

אברהם שוחט (העבודה):

אדוני היושב-ראש — — —

קריאות:

— — —

היו"ר י' לנקרי:

אני מבקש — — —

קריאות:

— — —

היו"ר י' לנקרי:

חבר הכנסת טל.

קריאות:

— — —

דוד טל (ש"ס):

— — —

קריאות:

— — —

היו"ר י' לנקרי:

חבר הכנסת טל.

דוד טל (ש"ס):

— — —

היו"ר י' לנקרי:

חבר הכנסת טל, הנה תוך קיום הגנה מלומדת על התקנון — —

דוד טל (ש"ס):

אני לומד מכם כל הזמן יותר ויותר — — —

היו"ר י' לנקרי:

חבר הכנסת טל, אני מבקש את תשומת לבך.

דוד טל (ש"ס):

היו"ר י' לנקרי:

חבר הכנסת טל, אני מבקש את תשומת לבך. חבר הכנסת שוחט. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. רציתי לומר לחבר הכנסת טל, שתוך כדי הגנה ו"איור" בתקנון הכנסת גם הוא השתמש בכעין הודעה אישית. אז אני מבקש לתת עכשיו לחבר הכנסת שוחט לומר את דברו במסגרת קריאת ביניים, או תשובה לזאב ביום, או כל דבר שמתקבל על הדעת, במסגרת הודעה קצרה.

אברהם שוחט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, נאמרו פה כמה וכמה דברים חמורים ולא נכונים, אבל כולם במסגרת הכללים. אבל דבריו של חבר הכנסת ביום, כאילו הדרג המקצועי באוצר, בהנחיית או שלא בהנחיית, זייף נתונים ונתן הערכות שהיה ידוע מראש שהן לא היו נכונות, כדי ליצור תדמית שכאילו לא יהיה גירעון. אלה הם דברים שאין להם שחר. אני מציע לידידי חבר הכנסת ביום – אני אומר ידידי – לדעת להשתמש במלים שלא פוגעות בציבור שלם של אנשים מקצועיים, שכאילו כופפו את דעתם, נתנו ביודעין הערכה לא נכונה על הגירעון בתקציב. זה דבר חמור מאוד, האמירה הזאת, ואני מציע לו להסתלק מזה. אותם אנשים נתנו לממשלה הערכה תקציבית, שהשנה הגירעון המקומי חרג בדיוק באותו סכום כפי שהיה ב-1996.

היו"ר י' לנקרי:

אני מודה לך, חבר הכנסת שוחט.

זאב ביום (הליכוד-גשר-צומת):

אפשר לענות על ההודעה האישית?

היו"ר י' לנקרי:

אני בהחלט – – –

קריאות:

— — —

היו"ר י' לנקרי:

כן, כן, בבקשה. חבר הכנסת בויס, אם אתה רוצה לומר דבר — —

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

חבר הכנסת בויס, באמת — — —

היו"ר י' לנקרי:

— — לתקן דבר, בבקשה. אם לא — נזמין את חבר הכנסת רפאל פנחסי, יושב-ראש ועדת הכנסת.

קריאות:

— — —

דוד צוקר (מרצ):

אני מבקש הודעה אישית, שלא הוזכרתי בכלל בדברי הנאצה כאן.

היו"ר י' לנקרי:

חבר הכנסת פנחסי, אולי נאפשר לו גם להגיב על — — —

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת בייגה, קודם כול, אדוני היושב-ראש, אני מודה לך על שנתת לי לומר משפט וחצי. לא התכוונתי לפגוע לא באנשים המקצועיים באוצר וגם לא בך במובן האישי, אבל קשה להסביר את ההערכה, וזאת היתה הערכה. הערכה יכולה להיות מוטעית. היא התגלתה כמוטעית. ההערכה על הכנסות המדינה בשנת 1996, בתקציב 1996, היתה הערכה מוגזמת, בהשוואה מופרזת, בהשוואה למה שהיה לפני כן ולמה שבפועל בוצע. זאת עובדה.

היו"ר י' לנקרי:

חבר הכנסת בויים, אני מודה לך. חברי הכנסת, גמרנו את הוויכוח הזה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

היו"ר י' לנקרי:

חברת הכנסת גוז'נסקי, אני מבקש: הוויכוח הזה תם.

חילופי גברי בוועדות הכנסת

היו"ר י' לנקרי:

עתה הודעה ליושב-ראש ועדת הכנסת, חבר הכנסת רפאל פנחסי. בבקשה.

רפאל פנחסי (יו"ר ועדת הכנסת):

אדוני היושב, כנסת נכבדה, ברשותך, הערתו של חבר הכנסת טל היתה במקומה. הנוהל הוא, שהודעה אישית הוא צריך להגיש בכתב ליושב-ראש הישיבה, והוא קורא אותה רק בסוף הישיבה ולא עכשיו. אבל זה נאמר דרך אגב.

עכשיו אני רוצה לחזור להודעה שלי: חילופי גברי בוועדת הכספים מטעם סיעת הליכוד – במקום חבר הכנסת זאב בויים יבוא חבר הכנסת שאול עמור. חבר הכנסת זאב בויים יישאר כממלא-מקום בוועדת הכספים. תודה.

היו"ר י' לנקרי:

אדוני יושב-ראש ועדת הכנסת, אני מודה לך.

הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנת הכספים 1999) (מס' 2), התשנ"ט-1998
(קריאה ראשונה)

היו"ר י' לנקרי:

הדובר הבא הוא חבר הכנסת מיכאל נודלמן, במסגרת עשר דקות. בבקשה.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

בייגה, הוא הצביע אתך.

אברהם שוחט (העבודה):

אני יודע.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

קיבלתי אומץ.

אברהם שוחט (העבודה):

למה קיבלת אומץ? מה קרה לך?

מיכאל נודלמן (ישראל בעלייה):

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, חוק ההסדרים נועד במקור לפתור בעיות מעטות וספציפיות, כדי לאפשר ביצוע מיידי של סעיפי התקציב. אני חושב שצדק חבר הכנסת פנחסי כשאמר שיש בחוק ההסדרים הרבה חוקים שלא שייכים לניסוח הזה. לצערי, חוק ההסדרים הפך לאכסניה של כל חקיקה חפוזת –

היו"ר י' לנקרי:

חברי הכנסת בפתח האולם, אני מבקש קצת שקט.

מיכאל נודלמן (ישראל בעלייה):

— ללא התייחסות רצינית וזהירה של הכנסת וועדותיה.

היו"ר י' לנקרי:

חברי הכנסת פנחסי ושמואלי, שומעים אתכם מכאן.

מיכאל נודלמן (ישראל בעלייה):

אני לא רוצה לשיר שירים לחוק ההסדרים. אני חושב שהוא מספיק רציני, אבל יש שם הרבה חסרונות. אני אעבור על הסעיפים.

רשויות מקומיות – ברשויות מקומיות הצטבר גירעון של מיליארד שקל כדי לממן את פעולות הרשויות. אבל, מה אני רואה בחוק ההסדרים? במקום לעסוק בהבטחת שירותים לאזרחים, לאוכלוסייה, הוא עוסק בצורת תשלום הפנסיה של סגנים ברשות. אני לא חושב שזה כל כך חשוב שזה צריך להיות בחוק הסדרים. בחוק הסדרים, אם אנחנו מדברים על רשויות מקומיות, צריכה להיות הבטחה של שירותים לאזרחים.

חוק התכנון והבנייה – הנושאים המובאים בחוק ההסדרים אינם מתייחסים לבעיה המרכזית של אזרחי המדינה: יוקר הבנייה למגורים, בניית דיור להשכרה והמחסור בקרקע, שמונעים מרוב אזרחי המדינה את האפשרות לרכוש דירה או לגור בשכירות במחיר סביר. נוסף על כך, אין התייחסות לחובה של בנייה לגובה, כדי לענות על הביקוש הצפוי של מיליון יחידות דיור ב-20 השנים הבאות.

תחבורה ציבורית – המדינה איננה מעודדת את השימוש בתחבורה הציבורית. היא מאשרת עליית מחירים אוטומטית לנסיעה באוטובוסים בכל רבעון; לא מקפידים על איסור הנסיעה של רכב פרטים בנת"צים – נתיבי תחבורה ציבורית; היא עומדת להפנות תקציבי עתק לכביש מס' 6, כביש חוצה-ישראל המיותר והמזיק, ויש אי-פיתוח אינטנסיבי של תחבורה מסילתית עירונית, מטרופולינית ובין-עירונית.

לא דיברתי פה היום על נושא התחבורה הציבורית, ואני כל הזמן אומר פה, שמתחבורה, לא רק ציבורית, יש גם סכנה לאיכות הסביבה ולחיים של בני אדם בערים גדולות.

ביטוח לאומי – הצעת החוק המוגשת איננה אלא אוסף של הוראות המבקשות לצמצם את ההוצאות של המוסד על חשבון מקבלי הקצבאות, כגון: עדכון פעם בשנה במקום עדכון רבעוני שהיה לפני כן, וצמצום תשלומים למובטלים, אף שלא מצמצמים את הפרשות העובדים לביטוח הלאומי. אני צריך

להגיד, שאותו דבר יש בסל הקליטה לעולים חדשים. אם קודם זה היה ארבע פעמים בשנה, עכשיו רוצים לצמצם את זה ולקבל חיסכון בעדכון של פעם אחת בשנה.

בראות – ניתוק התקבולים של מגן-דוד-אדום מהשירות שניתן על-ידו יגרום לצמצום השירות לאזרחים תוך סיכון חיים. אני צריך להגיד, שאחרי ההתקפה על קריית-שמונה ותושבי קו העימות ביקרתי עם ועדת הפנים בקריית-שמונה, והודות לחוק הזה עכשיו מגן-דוד-אדום בקריית-שמונה הוא לקראת סגירה, חברים. אי-אפשר להבין איך אפשר לסגור מגן-דוד-אדום בקריית-שמונה, אבל מפני חוק שיש בחוק ההסדרים יש אפשרות לעשות את זה.

מניעת שירותי בריאות מתושב חוזר תגרום לאי-יכולת להחזיר ארצה אזרחים המבקשים לחזור לאחר היעדרות ממושכת, בניגוד גמור למטרות ולטובת המדינה והמשק. פה אומרים על זה, שתושב חוזר שנתיים מנותק משירותי בריאות. איך זה אפשרי? או שאנחנו מדינה ציונית ורוצים שיהודים יחזרו לארץ שלנו, או שאנחנו עושים גדר שהם לא יחזרו.

ההסדר הקיים בין קופות-החולים לבתי-החולים אינו מאפשר תפקוד תקין של בתי-החולים. קופת-חולים שאיננה משלמת את חובה לבית-החולים, יש לאפשר למדינה לכסות מתקציבה את הטיפול בחולה, תוך קיזוז הסכום מהתשלום לקופות-החולים.

יש מחסור בדיר סוציאלי וכוונה לעדכן את סל הקליטה ואת כל התשלומים הסוציאליים פעם בשנה במקום כל רבעון. כל אלה נותנים זכות לשר הקליטה להימנע מהצבעה.

הסיעה שלי מצביעה בעד החוק ההסדרים. אני בטוח, שבין הקריאה הראשונה לקריאה השנייה ולקריאה השלישית אפשר לעדכן חלק מהדברים שדיברתי עליהם. אני מציע לאשר את הצעת החוק בקריאה ראשונה.

היו"ר י' לנקרי:

חבר הכנסת נודלמן, אני מודה לך מאוד גם על השימוש החסכוני בעשר הדקות שמגיעות לך.

הדובר הבא הוא חבר הכנסת אחמד סעד, ואחריו – חבר הכנסת מאיר שטרית, אלא אם כן הוא מעדיף את הגרסה השנייה. אתה מופיע פעמיים ברשימה.

חיים אורון (מרצ):

— — —

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

זה לא מספיק לכם?

חיים אורון (מרצ):

אתה גם נואם וגם — — —

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

זה לא מספיק לכם? רציתם טלוויזיה. הנה, תקבלו כמה שאתם רוצים.

חיים אורון (מרצ):

מילא, אם היו משלמים לנו.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

יש פריימריס.

היו"ר י' לנקרי:

חבר הכנסת שטרית, אתה מדבר פעמיים? להזמין אותך אחרי הנואם?

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני, אני מתנצל.

היו"ר י' לנקרי:

בסדר. חבר הכנסת סעד, בבקשה.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, היום בוועדת הכנסת, לפני ההצבעה על חוק ההסדרים, שאל אחד מחברי הכנסת, אם אחרי הפעם השלישית, כשפעמיים הממשלה משכה את החוק ואתמול הוא נפל, שינתה הממשלה משהו בחוק ההסדרים. התשובה של יושב-ראש הוועדה היתה, ששינוי רק את המספר, אבל התוכן נשאר; התוכן של חוק אנטי-חברתי, חוק שהוא נגד השכבות החלשות.

ואני שואל את הסיעות מהקואליציה שמרימות את הדגל החברתי ואת ההגנה על השכבות החלשות: איך אתם תסתכלו בעיניים לבוחרים שלכם מהשכבות החלשות אם היום תצביעו בעד חוק ההסדרים וכל מיני חוקים, שבצורה ברורה באים לקבור את החוק שלא מזמן, רק לפני חודשיים, הביא חבר הכנסת רן כהן, חוק הדיור הציבורי? רוצים לקבור אותו. זה לא רק אחרי 2000. הכוונה היא לקבור אותו. איך אתם מצביעים אם הם רוצים לשחוק את הקצבאות של העניים, של המובטלים, של הגמלאים, של החולים? איך אתם? איך אתם תצביעו על חוק אנטי-חברתי כזה?

אני מציע, אם אנחנו בשבוע הבא מחליטים על הקדמת בחירות, וכבר יש תאריך מוסכם, 17 במאי, אני מציע שיהיה סיכום בין הקואליציה לאופוזיציה על תקציב ביניים, שיביא בחשבון את הצרכים החיוניים להתפתחות המשק ואת החיים במשך חמשת החודשים, ולא להחליט לתת את התקציב לידיים לא אמינות, כדי לנצל את התקציב הזה לניהול כלכלת בחירות במשך החודשים הבאים, שאחריהם כל האזרחים ישלמו ביוקר, המשק כולו ישלם ביוקר על כלכלת הבחירות.

לכן, אנחנו, סיעת חד"ש-בל"ד, גם היום נצביע נגד החוק הזה. תודה רבה.

היו"ר י' לנקרי:

תודה לך, חבר הכנסת אחמד סעד. חבר הכנסת מאיר שטרית. אחריו – חבר הכנסת יהודה הראל. כל אחד במסגרת עשר דקות.

קריאה:

— — — ואחריו מי?

היו"ר י' לנקרי:

אחריו – חבר הכנסת יהודה הראל, גם הוא במסגרת עשר דקות.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, שמעתי פה את שר האוצר לשעבר אברהם שוחט תוקף את הממשלה בצורה מאוד חריפה על המצב הכלכלי. אני רוצה לומר, שאני לא מבין את ההתקפה החריפה הזאת. אנחנו קיבלנו ממשלה בתחילת הכנסת הזאת, עם גירעון בתקציב של 15 מיליארד שקל. אנחנו קיבלנו ממשלה, שהאינפלציה היתה 15.6%. עם כל הכבוד, זה היה תחת אחריותו של חבר הכנסת שוחט, שהיה שר האוצר. הגירעון הזה בתקציב הממשלה שעבר לא נוצר בגלל השקעה בערי הפיתוח, או אצל העניים, או אצל הפנסיונרים. להיפך, מדד ג'יני, מדד האי-שוויון בחברה הישראלית, היה הגבוה ביותר בהיסטוריה של ישראל ואחד הגבוהים בעולם בתקופת הממשלה הקודמת, כשהוא היה שר אוצר.

מספר העניים במדינת ישראל, ממדי העוני – תבדקו את המספרים אם אתם רוצים – ממדי העוני במדינת ישראל היו הגבוהים ביותר בתקופת הממשלה הקודמת, כשבייגה היה שר האוצר. אלה הנתונים.

מי שרוצה להסתכל עליהם בממשלה הזאת, בשנתיים הללו – קוצץ הגירעון בתקציב בצורה דרסטית? קוצץ. חובות המדינה ירדו בלמעלה מ-4 מיליארדי דולר? ירדו.

חיים אורון (מרצ):

מה?

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

חובות המדינה ירדו ב-4 מיליארדי דולר, ירדו. זה פאקט.

חיים אורון (מרצ):

— — —

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

ירדו. ג'ומס, ירדו. מה לעשות? הנתונים ברורים, כתובים, על-ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. לא על-ידי. האינפלציה ירדה — — —

חיים אורון (מרצ):

זו שנה שחורה, זה כתוב בכל התחומים.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

מה, מה? עוד פעם.

חיים אורון (מרצ):

זו השנה הכי שחורה בעשר השנים האחרונות בכל הדוחות.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

באמת? אני שואל אותך, חובות המדינה החיצוניים ירדו או לא ירדו?

חיים אורון (מרצ):

יש אבטלה, אין יצוא.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

ג'ומס, חובות המדינה ירדו או לא ירדו?

חיים אורון (מרצ):

ירדו.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

ירדו. תודה רבה. זה מה שאמרתי – חובות המדינה ירדו.

חיים אורון (מרצ):

גם הגשם לא יוריד אותם.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

ג'ומס, תן לי רגע. אני לא הפרעתי לך לדבר. אתה גם תקפת אותי ולא עניתי לך. תן לענות. תהיו סבלנים גם לשמוע דברים הפוכים. לא רק לכם יש פריימריס ובחירות, גם לנו. תן לי לענות לך. תקשיב בסבלנות.

חיים אורון (מרצ):

זהו. מאיר, רק תגיד בשקט באיזו מפלגה, על מי אתה מדבר.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

בסובלנות.

חיים אורון (מרצ):

— — —

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

ג'ומס, בסובלנות. תקשיב. בנתונים הנוכחיים, אתם לא יכולים למרוח אותם, אין מה לעשות. המצב של המדינה במקרו השתפר בכל הפרמטרים. נכון, ואני מסכים אתך, ג'ומס — — —

חיים אורון (מרצ):

— — —

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

ג'ומס, במיקרו, אני מסכים אתך. יש האטה, יש מיתון מסוים. אבל, רבותי, תבינו, הממשלה לא תכננה להפסיק את כהונתה היום. הממשלה הזאת מתוכננת ללכת ארבע שנים קדימה. השנתיים הראשונות באופן טבעי היו שנים של צמצום התקציב, של הורדת הגירעון, של הורדת האינפלציה, של מלחמה בכל הפרמטרים הכלכליים, שהם שחורים משחור, מתוך מגמה להתחיל עכשיו את ההאצה למעלה.

זה שהכנסת מתפזרת עכשיו, זה לא ביוזמת הממשלה, אלא בלית ברירה. מאחר שאין רוב לממשלה במצב הנוכחי בכנסת, הצטרפנו והחלטנו להצטרף לפיזור הכנסת, כי נמאס לנו לרוץ אחרי כל אחד.

סופה לנדבר (העבודה):

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

נמאס לנו לשלם מחירים על כל הצבעה. נמאס לנו לרוץ אחרי כל חבר ואחרי כל אחד על הסכם השלום. אתם, ג'ומס, שלושה חודשים לקיום הסכם השלום רשת הביטחון היתה מלאה חורים. אתם הרסתם את הסכם השלום. כי אם הייתם נותנים רשת ביטחון מלאה לראש הממשלה, היינו גומרים את "וואי פלנטיישן", ואז אם היה לכם כוח הייתם מפילים אותו.

רן כהן (מרצ):

בשביל להפיל את הכלכלה צריך לעשות אבטלה?

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

לא, חלילה וחס. חלילה וחס, רן. אבל כשנכנסנו, האבטלה היתה, תגיד לי אתה – מה היתה האבטלה בשנת 1996?

חיים אורון (מרצ):

6.1%

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

תודה רבה.

סופה לנדבר (העבודה):

כמה היום?

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

תודה רבה. כמה היום? תגיד אתה.

חיים אורון (מרצ):

8.2%, 8.3%, 8.4%

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

תודה רבה.

רן כהן (מרצ):

230,000

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

על הנתונים האלה אין לנו ויכוח. תקשיב מה שאתה אומר. עם כל ההאטה והמיתון והשחור משחור, איך עלתה האבטלה ב-2%? תגיד לי אתה את האמת, ג'ומס, תגיד לי כמה עובדים זרים יש בארץ? 300,000, ועוד 100,000 פלסטינים. אז מה אתה מספר לי על אבטלה?

חיים אורון (מרצ):

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

הרבה אנשים --

סופה לנדבר (העבודה):

— — —

רן כהן (מרצ):

יש גם עובדים ישראלים — — —

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

חברים, תנו לי לדבר. רן, תנו לי לדבר. איפה החופש הדמוקרטי? אני לא הפרעתי לכם במלה.

חיים אורון (מרצ):

— — —

קריאות:

— — —

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

לא נותנים לדבר.

היו"ר י' לנקרי:

חבר הכנסת אורון.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אני מדבר לציבור שומע. הציבור שומע. הוא מצביע מחר, לא אתם פה. ג'ומס, ביקרתי השבוע במושב שחר. ראיתי שם פרויקט יפהפה, יוצא מן הכלל. פרויקט של חממות. ביקרתי ביחד עם גדליה גל, חברי, שהיה יושב-ראש ועדת הכספים. התרשמתי מאוד. פרויקט נהדר של מושבניקים, שעשו חממות לתפארת ליצוא, הכול מאה אחוז. אחת המשוכללות בעולם.

יצחק כהן (ש"ס):

הם היו בהסדר האחרון של בייגה?

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

המושבים לא.

חיים אורון (מרצ):

מה אתה מדבר? – – –

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

ג'ומס, אתה משווה את הטיפול במושבים לטיפול בקיבוצים?

רן כהן (מרצ):

כן.

קריאות:

— — —

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

פר-קפיטה? איפה אתה חי, ג'ומס?

קריאות:

— — —

חיים אורון (מרצ):

בארץ, בארץ.

נסים דהן (ש"ס):

סופה לנדבר (העבודה):

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

ג'ומס, בייגה ---

קריאה:

בייגה שוחט, כמה נתן לקיבוצים?

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

תגיד אתה.

קריאה:

16 מיליארד.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

בערך, פטור ממס.

חיים אורון (מרצ):

3.5 מיליארדים.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

פטור ממס במחיקת חובות. מחיקת החובות זו לא מתנה. דן תיכון, יושב-ראש הוועדה, מרכז הקואליציה בוועדת הכספים בקדנציה שעברה, אולי תגיד לי כמה כסף בייגה שוחט נתן לקיבוצים? יושב-ראש הכנסת, הוא נייטרלי.

היו"ר ד' תיכון:

לפי מבקרת המדינה – 14 מיליארד.

חיים אורון (מרצ):

לא 14 מיליארד.

קריאות:

— — —

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

תודה רבה. תודה רבה.

נסים דהן (ש"ס):

— — — לפני תשלום מע"מ.

קריאות:

— — —

יצחק כהן (ש"ס):

700,000 מתחת לקו העוני – – –

קריאה:

אקוויולנטי לכסף, כמה זה?

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אקוויולנטי לכסף?

יצחק כהן (ש"ס):

כן, כמה כסף צריך להוציא – – –

חיים אורון (מרצ):

פחות מ-14 מיליארד.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

הוא אומר, היו לכם 700,000 איש מתחת לקו העוני, כמה צריך כדי להוציא אותם מתחת לקו העוני. אמרתי, פחות מ-14 מיליארד שניתנו לקיבוצים.

חיים אורון (מרצ):

תעשה את החשבון.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

בבקשה. כמה אתם נתתם – – –

קריאות:

היו"ר י' לנקרי:

חבר הכנסת דהן. חבר הכנסת כהן. חברי הכנסת כהן ודהן, אני מבקש.

קריאות:

היו"ר י' לנקרי:

חבר הכנסת אורון, חבר הכנסת דהן, חבר הכנסת כהן, אני מבקש לסיים את הוויכוח הזה. נא סיימו את הוויכוח. חברי הכנסת אורון, דהן וכהן, אני מבקש.

יצחק כהן (ש"ס):

רק שאלה אחרונה.

היו"ר י' לנקרי:

שאלה אחרונה.

יצחק כהן (ש"ס):

320,000 ילדים מתחת לקו העוני. כמה כסף דרוש כדי להוציא אותם מקו העוני?

חיים אורון (מרצ):

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

תראה, אם הקו הסטטיסטי הוא הקו הקובע – ואגב, בעיני זה לא הקו הקובע מה זה עוני, אני מאמין בחינוך כתשובה לעוני. אם הכסף הוא המרכיב היחיד, בכמה מאות מיליוני שקלים אתה יכול להוציא את כל הקבוצה הזו אל מעל קו העוני.

קריאות:

— — —

היו"ר י' לנקרי:

חבר הכנסת כהן, אני מבקש להפסיק.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

תן לי לדבר.

חיים אורון (מרצ):

תאמין לי, חבר הכנסת שטרית, בשביל לתקוף את הקיבוצים — — —

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אני לא תוקף, חלילה וחס.

יצחק כהן (ש"ס):

— — —

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

ג'ומס, עכשיו תשמע אותי. רגע, אל תצא.

קריאות:

— — —

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

רגע, חברים, תנו לי לדבר.

היו"ר י' לנקרי:

חברי הכנסת דהן וכהן, אני מבקש.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

מה קורה פה, אדוני? אי-אפשר לדבר פה דקה בשקט. אבקש שתוסיף לי חמש דקות שגזלו לי.

קריאות:

— — —

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

ארבע-חמש דקות אני שותק. אבל תנו לי לדבר.

היו"ר י' לנקרי:

חבר הכנסת כהן.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

ג'ומס, אני מבקש שתקשיב רגע. תקשיב, ראשית, אני מבקש להודיע לך – – –

קריאות:

— — —

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת דהן, חבר הכנסת דהן, תן לי רגע לדבר.

חברי ג'ומס, ראשית, אני מבקש להודיע לך: אינני תוקף את הקיבוצים. תקשיב, אין לי דבר נגד הקיבוצים, ואתה יודע את זה יפה מאוד. שנית, בקדנציה הקודמת – אתה זוכר את הסיוע לקיבוצים צעירים – אנחנו כליכוד תמכנו בסיוע. אין לי דבר נגד הקיבוצים. אני רק אומר, שצריך לבוא בידיים נקיות לביקורת. כשחבר הכנסת בייגה שוחט עומד פה ותוקף את הממשלה, הוא לא עושה צדק עם עצמו, כי הרי אתה רואה איך אני מחזיר באותם קלפים, ועוד לא התחלתי. הרי אותו גירעון שנוצר בתקציב המדינה נעשה, לגרסתנו, סקטוריאלי. הממשלה הזו עשתה משהו סקטוריאלי לעצמה?

חיים אורון (מרצ):

כן.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

למה?

חיים אורון (מרצ):

היא – – –

סופה לנדבר (העבודה):

כן, בוודאי.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

כמה?

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — —
ההתנחלויות

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

תסלח לי, חבר הכנסת טלב אלסאנע, כמה התנחלויות עשו והקימו?

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — —
במקום להעביר את זה ליבנה ולערי הפיתוח.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

תסלח לי, חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני מענה לך.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — —

היו"ר י' לנקרי:

חבר הכנסת טלב אלסאנע.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אני מענה לך. חבר הכנסת אלסאנע, ב-25 יישובים ערביים הליכוד עשה למענכם מה שמפלגת העבודה לא עשתה. אתה יודע כמוני, שבכנסת הקודמת אני הבאתי את חוק יום חינוך ארוך להצבעה

בכנסת שבע פעמים, והממשלה הקודמת הפילה אותו. אנחנו העברנו אותו, את חוק יום חינוך ארוך.
ב-25 יישובים ערביים פועל היום יום חינוך ארוך?

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

כן.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

פועל. אז אל תגיד שלא עשו.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

מה עם האבטלה? מה עם העוני?

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

ולכן אני אומר לך, תסתכל במספרים. אני אומר לך, חבר הכנסת אלסאנע, ואתה יודע את זה כמוני,
חלק מהאבטלה הוא בלוי.

סופה לנדבר (העבודה):

אנחנו האשמים.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אנשים לא רוצים לעבוד בעבודות ידיים, לא בבניין, לא בחקלאות.

סופה לנדבר (העבודה):

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אנשים בוכים שייתנו להם לעבוד – – –

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

והתחלתי לספר לג'ומס – לא יעזור לכם, אני אדבר – שביקרתי במושב שחר. החקלאים סיפרו לי, שהם הולכים ללשכת העבודה, מבקשים עשרות עובדים בשכר של 5,000 שקל. הם לא מצליחים לקבל עובד אחד, חוץ מעולים חדשים מרוסיה – קצת. גם ערבים לא באים לעבוד. הם אמרו לי את זה. ואני רוצה להגיד: כל הכבוד, שאפו, לעולים מברית-המועצות, שלא מתביישים לעבוד בשום עבודה, גם בחממות, גם בחקלאות וגם בעבודות אחרות. כל הכבוד. אני אומר לכם בפירוש: כל הכבוד.

חבר הכנסת טלב אלסאנע וחברת הכנסת סופה לנדבר, בזמנו של אבא שלי, זיכרוננו לברכה, כשאני הייתי עולה חדש, בשנות ה-50, היו הולכים מכות בלשכת העבודה כדי לקבל עשרה ימי עבודה בחקלאות או בכבישים או בבטון או ביציקות, בלי שעבדו בזה קודם בחיים שלהם, נלחמו בשיניים לקבל עשרה ימי עבודה. אמרתי פעם, שצריך לחפש אותם ותיקים, לפני 30 ו-40 שנה, שנלחמו בשיניים לקבל עשרה ימי עבודה בחקלאות או בבניין או בנטיעות, כדי להרוויח כמה פרוטות ולגדל בכיוון שלהם היום? חמdamמשפחה גדולה עם הרבה ילדים, והם עשו את זה עם כל הלב. מי שם איפה הרוח הזו של העבודה? ערכי העבודה נעלמו מן הארץ. אני אומר לכם, שצריך לחפש אותם אנשים ולתת להם פרס. כואב לי הלב כשאני חושב איזה עינוי – אני, כילד, אני עבדכם הנאמן, עבדתי יום יום אחרי הלימודים בפרדס, כדי שאוכל לשלם את הלימודים שלי בתיכון.

סופה לנדבר (העבודה):

ומה קורה היום? – – –

נסים דהן (ש"ס):

– – –

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

חברת הכנסת סופה לנדבר, כל קיץ הלכתי לעבוד עם ההורים שלי, עם אבא שלי, בחקלאות ובבניין ובזבל ובקטיף אבטיחים ובמלפפונים, ולא רק אני, כל חברי בשכונה, כי לא היה לנו איך להתקיים. אז מה, זאת היתה בושה, קרה לי משהו? הידיים שלי מלוכלכות בגלל זה?

אפי אושעיה (העבודה):

— — —

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

וגם ההורים של אפי אושעיה, כולם. לכן אני אומר לך, אל תגידו סתם אבטלה. יש פינוק בארץ, פינוק. לך למקומות עבודה ותשאל. הם הולכים ללשכת העבודה, מתחננים לעובדים. בא עובד ואומר: תחתום לי שאני לא מתאים. ההדק של האבטלה קל מדי, קל מדי.

אפי אושעיה (העבודה):

אבל יש גם מצוקות כאלה.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

יש. אני לא אומר, חלילה, שכולם בטלנים. יש אנשים שהם אכן במצוקות, ואני אומר לך, חבר הכנסת אפי אושעיה, שאם היינו אחראיים בבית הזה, היינו עושים חוקים שהופכים את מענק האבטלה למענק קונסטרוקטיבי, במקום מענק דסטרוקטיבי.

אפי אושעיה (העבודה):

מסכים.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

זאת אומרת, מי שעובד, מענק אבטלה צריך להשלים את המשכורת שלו למשכורת שהוא קיבל קודם, כדי שיהיה כדאי לו לעבוד. היום לפעמים כדאי לאדם להיות מובטל ולא לעבוד, כי הוא מקבל יותר.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — —

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

לכן, אל תמהרו לבקר את הממשלה. הנה עניתי לך בשתי נקודות, שאתה לא יכול לסתור אותן. יום חינוך ארוך עובד ב-25 יישובים בדואיים?

היו"ר י' לנקרי:

חבר הכנסת מאיר שטרית, אני רוצה להסב את תשומת לבך לכך שבגלל ההפרעות קיבלת דקתיים, ואנא סיים.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

תודה רבה.

אני רוצה לומר לכם, רבותי, שאני משתדל להתייחס ברצינות לעניינים שעומדים לפנינו. קל מאוד לעשות פוליטיקה, קל מאוד להסית זה נגד זה. זאת לא הכוונה. אני אומר לכם: הרי חוק ההסדרים, כפי שהוא מוגש היום, הוא תולדה של מצב כלכלי קיים בתקופה אחרת. אני אומר לכם מראש, אין לי שום ספק – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

מה עם מס רכוש?

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

רגע. תסלח לי, ניסיתם להעביר מס רכוש בממשלה הקודמת, עבר? לא. הנה חוק לביטול מס רכוש – העברנו אותו לפני שבוע בוועדת הכספים, גם בתמיכה שלכם, להכנה לקריאה ראשונה. בתוך שבוע הוא יובא למליאה לקריאה ראשונה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

לקריאה שנייה ולקריאה שלישית תביאו אותו?

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

כן. תצביע אתי, נביא אותו, ואני מביא אותו בכל מקרה. 120,000 משפחות סובלות מזה המון שנים. הם תיקנו את זה בממשלה הקודמת? לא. אנחנו מתקנים את זה, ואנחנו נתקן את זה, אני אומר לך את זה. את זה חד וחלק: נתקן את זה.

וגם יותר מזה אני אומר לך: חוק ההסדרים במתכונתו הקיימת צריך לעבור שינויים. אני ער לכך. אי-אפשר להשאיר מצב כפי שהיה מימים ימימה. לצערי, הממשלה התפזרה, וצריך לטפל בסוגיות שונות בחוק ההסדרים. לא יהיו פה צדיקים ורשעים. גם אנחנו יודעים להיות צדיקים, זה לא קונץ להיות צדיקים על חשבון המדינה. צריכים להיות אחראיים על חשבון המדינה, והמדינה צריכה לעמוד בראש סולם העדיפויות, וצריך לעשות תקציב אחראי. מה אתם מעדיפים, שלא יהיה תקציב מדינה? שנתפזר בלי תקציב? זו אחריות? לא יהיה תקציב ביטחון, לא יהיה כסף לבתי-חולים, לבריאות. זה ישרת את מישהו? הם ייהנו מזה?

לכן אני מציע לכם, רבותי, איך אומרים – חכמים, היזהרו בדבריכם והיו אחראים למעשיכם.

היו"ר י' לנקרי:

אני מודה לך, חבר הכנסת מאיר שטרית. חבר הכנסת יהודה הראל, ואחריו – חבר הכנסת טלב אלסאנע.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

מי שמבזבז על התנחלויות עוד מדבר על אחריות? באמת, חבר הכנסת שטרית, מבזבזים על התנחלויות ומדברים על אחריות?

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — —

יהודה הראל (הדרך השלישית):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת מאיר שטרית – — —

היו"ר י' לנקרי:

אני מבקש מיושב-ראש הכנסת ומחברי הכנסת המקיפים אותו לשוחח בשקט. שיחתכם משיגה אותנו כאן. אני מודה לכם. בבקשה, חבר הכנסת הראל.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

ראשית, רציתי להעיר על הסגנון והרמה של הדיון הכלכלי בכנסת – ולצד, אני גם אגיד שזה קורה הרבה פעמים בוועדת הכספים – הוויכוח בין הקואליציה לאופוזיציה הוא כאשר האופוזיציה אומרת: התנחלויות, והקואליציה עונה: קיבוצים. זה קבוע.

אני תושב התנחלות. בממשלה הקודמת – אני רוצה לתת כבוד לאופוזיציה של היום, אתם שומעים – נבנו ברמת-הגולן 2,000 יחידות דיור על חשבון המדינה, 100% על חשבון המדינה, ברמת-הגולן. בממשלה הזאת אף בניין אחד לא נבנה על חשבון המדינה. בממשלה הקודמת הושקעו בהתנחלויות ביהודה ובשומרון ובכבישים העוקפים למעלה ממיליארד שקל. גם מחצית מזה לא הושקעה בממשלה הזאת.

חברי החרדים מספרים לי לא פעם, ולא רק לי, שהתקציבים שהם קיבלו בממשלה הקודמת היו יותר נוחים ויותר גדולים מאשר בממשלה הזאת.

ההזרמה לקיבוצים, כתוצאה מהסדר הקיבוצים, תהיה ברובה בזמן כהונת הממשלה הזאת ולא בממשלה הקודמת. הממשלה הזאת היתה יכולה לעצור את ההזרמה הזאת למושבים ולקיבוצים – ודרך אגב, זה למושבים ולקיבוצים, בערך חצי-חצי – אבל היות שיש מצביעים של הממשלה במושבים, מדברים רק על הקיבוצים.

אני לא יכול להיכנס כאן למה שעומד מאחורי התמוטטות המושבים, החקלאות והקיבוצים, ומה פירוש לא להזרים את הכסף הזה, אבל גם הממשלה הזאת הבינה שאין לה ברירה, מסיבות כלכליות. זה היה יכול להפיל את הבנקים, זה היה יכול להפיל את ההתיישבות בארץ-ישראל, ובמקום שהכנסת הזאת תיכנס לעומק נושא התקציב, היא עוסקת משני הצדדים בדמגוגיה הזאת. גם התקציבים להתנחלויות – הבנייה באריאל היא לא יותר יקרה מאשר הבנייה במודיעין ולא בתנאים אחרים. אפשר להתנגד לבנייה באריאל מסיבות אידיאולוגיות ופוליטיות, וזה חוקי, אבל להלביש על זה את התקציב זה מוגזם.

כמו סיעות אחרות אנחנו נצביע בעד חוק ההסדרים. זה לא אומר שאנחנו מסכימים לכל מה שיש בו ולא אומר שאנחנו נוותר על מה שאנחנו לא מסכימים. אנחנו נעמוד עד לקריאה השנייה והשלישית על התיקונים שאנחנו מציעים, ואני אזכיר רק אחד מהם, שהתחייבנו בכתב לעמוד בו, והוא חוק הדיור הציבורי, שלא יידחה מעבר ל-1 בינואר 1999.

רן כהן (מרצ):

יופי.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

מי כמוך יודע, שלא קל לעשות את זה בקואליציה ויותר קל לעשות את זה באופוזיציה.

רן כהן (מרצ):

אני מצביע.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

אני לא אכנס לנושאים אחרים שנעמוד עליהם, אבל הנושא הזה, התחייבנו בו ונעמוד בהתחייבות, כיוון שהוא צודק, נכון ואפשרי.

אני רוצה להשתמש בהזדמנות זו כדי להגיד מלים מספר על הדבר הזה שנקרא חוק הסדרים. מרבים לבקר אותו, ובצדק, כי יש בו פגמים מבחינת חקיקה, שאין קשים מהם, ויש כאלה שמציעים הצעה קלה, והיא להפסיק את זה. אני רוצה להגיד מה המקור לחוק הסדרים. המקור הוא, שתקציב המדינה, כמעט כל החלק החופשי בו, אם נגיד שהחזר חובות או תשלום משכורת לעובדי המדינה זה לא חלק חופשי, כמעט כולו מעוגן בחוקים. הכנסת הזאת מייצרת חוקים שעולים כסף והם נמצאים כל הזמן על פס הייצור. אנחנו יודעים את זה. הגענו למצב שבו אי-אפשר לתמך מעט בתקציב בלי לפגוע באיזה חוק. זה מצב לא נורמלי ולא בריא, ובמיוחד זה נכון כשמתקרבות בחירות, פריימריס וכו'.

הגענו למצב שבו ממשלה לא יכולה לקבוע סדר עדיפויות. אם, נניח, הממשלה הקודמת קבעה עדיפות של הגדלת תקציב החינוך ב-50%, דבר שנדמה לי מוסכם כאן, לא היה אפשר לבצע את זה בצורה אחראית בלי לשנות כמה חוקים כדי ליצור מקורות לזה, אלא אם כן מפעילים את מכש הדיפוס. כל ממשלה שתצטרך לקבוע סדר עדיפויות ותצטרך לקבוע מדיניות, תצטרך לשנות או להקפיא עשרות חוקים. אלה החוקים שחברים כאן בכנסת קיבלו עליהם קרדיט, פרסום והישג, וכאלה אנחנו מקבלים על השולחן בערימות מדי שבוע בשבוע.

עוד סיבה – הכנסת לא בנתה לעצמה את הכלים כדי למלא את תפקידה בנושא שנקרא תקציב המדינה, חוק התקציב והעברות תקציביות. זה בתחום הסמכות של הכנסת. לכנסת אין הכלים, לאוצר יש הכלים. לכנסת אין הכלים לדון בזה ואין לה גם היכולת, בגלל עודף מפלגתיות ומחסור באחריות, לעסוק בצורה רצינית ואחראית מול הממשלה – זאת מועצת המנהלים והממשלה היא ההנהלה – מול הממשלה ומול האוצר בצורה אחראית, מאוזנת, עם תקציב מאוזן, כפי שקיים בארצות דמוקרטיות מסוימות אחרות.

הכנסת תצטרך לעמוד על חובתה ולבנות את הכלים, ולא רק בהשקעות בכבישים או בתוספות מסוימות לתקציב הכנסת, אלא ביצירת כלים מקצועיים לדון ברמה הדרושה ובאחריות הדרושה בנושא התקציב.

אני רוצה להשתמש בהזדמנות הזאת ולהעיר כמה הערות על כל התקציב, שחוק ההסדרים משמש לו אחד המקורות העיקריים, חייב לשמש לו אחד המקורות העיקריים. הביקורת שלנו על התקציב – ואני מודה, עם חולשה גדולה להעביר את הביקורת הזאת לביצוע – התקציב הזה עד עכשיו, אם לא יחולו בו שינויים, הוא תקציב שמוטה בכיוון עצירת האינפלציה והקטנת הגירעון במאזן התשלומים. שתי מטרות נכונות, אבל, כידוע, כל ניהול של תקציב בכל מסגרת, הקטנה ביותר וגם של המדינה, בנוי מהיכולת או מהצורך לאזן בין מטרות נכונות. המטרה הנכונה היום בעדיפות הגבוהה, לדעתנו ולדעתי, היא הקטנת האבטלה וחדוש הצמיחה. אלה המטרות העיקריות שהתקציב צריך לשרת, ונודה שזה גם על חשבון נושא האינפלציה וגם על חשבון נושא הגירעון.

אולי עוד לא מאוחר ואולי לא יהיה מאוחר במשך השנה לשנות את המגמה של התקציב הזה יותר לכיוון הצמיחה; כלומר, השקעות בתשתיות בכלל ובתשתיות אנושיות, שהחזר עליהן הוא הגבוה ביותר, בפרט, כדי לעבור לצמיחה שתביא להגדלת הנפח של תקציב המדינה כתוצאה מהגדלת הנפח של התוצר. שני הדברים האלה כמעט מקבילים.

אני מעז לומר כאן דבר לא פופולרי, ואני רואה שלא אספיק להגיד אותו, אבל אני אגיד שהתקציב, כתוצאה מהכנסת והבחירות, יהיה גם תקציב שמוטה לכיוון הגדלת הרווחה. יוגדלו תשלומי ההעברה, אולי עוד פעם יעלו את שכר המינימום. הגדלת תשלומי הרווחה ולא השקעות חברתיות בהקטנת מספר העניים, וזה אומר קודם כול השקעות בחינוך ובהכשרה מקצועית. גם כאן אני רוצה להגיד, שהתקציב צריך להיות יותר בנטייה להשקעות חברתיות ופחות לתקציבי רווחה, או כפי שקוראים לזה – יותר ללמד לדוג ולתת חכות מאשר לחלק דגים; מה שנחו מאוד לפוליטיקאים, במיוחד בעונת בחירות.

היור"י לנקרי:

חבר הכנסת הראל, גם העלאת שכר המינימום היא מכשיר להקטנת היקף העוני.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

אני אענה על השאלה הזאת. העלאת שכר המינימום היא דבר טוב מאוד לשינוי המבני שקורה במשק הישראלי. כלומר, התוצאה תהיה שייסגרו המפעלים והתעשיות הישנות, שלא יכולים לשלם את שכר המינימום הגבוה, ויתפתחו יותר המפעלים החדשים. לצערי, באשמנו ל-25% עד 30% מאוכלוסיית ישראל שיצאו מאותם מפעלים שייסגרו בגלל העלאת שכר המינימום אין שום סיכוי להיקלט אלא בלשכות העבודה ובין המובטלים. אני חושב שגם בנושא הזה של שכר מינימום, אף שזו חלוקת סוכריות לחלק מן העובדים, צריך להתייחס באחריות ולראות אם זה לא גורם אבטלה לחלק אחר, כפי שנדמה לי שראינו.

אני סיימתי בזה – לא גמרתי את המשפט – שאנחנו נצביע בעד חוק ההסדרים, ואני מאמין שנתמודד בהצלחה בכמה נקודות, לא בכל הדברים שצינתי, כדי לתקן אותם.

ענת מאור (מרצ):

האם תצביעו על חוק ההסדרים למרות הביטול של חוק הדיור הציבורי?

יהודה הראל (הדרך השלישית):

לצערי סיימתי את דברי. אני רוצה לעמוד בזמן ואני מענה לך מהמקום. מה שאלת?

היו"ר י' לנקרי:

אני מאוד מודה לך על הופעתך. חבר הכנסת הראל, אני מבקש שתמשיך את הדיון אתה שם.

ענת מאור (מרצ):

שאלתי אם תצביעו על חוק ההסדרים למרות הביטול של חוק הדיור הציבורי.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

אני חושב שעניתי, אולי לא היית כאן. עניתי על השאלה הזאת בדברי. תעייני בפרוטוקול.

היו"ר י' לנקרי:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, בבקשה, גם כן במסגרת עשר דקות, ואני מקווה שעם מידת משמעת ראויה, דומה לזו של חבר הכנסת הראל.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, רבותי וגבירותי חברי הכנסת, אין מצב יותר קשה מזה של אדם, שלאחר תקופה ארוכה במקום עבודה מסודר מגיע למפעל ולחברה שהוא עובד בה ומקבל את הבשורה המרה שמקור הכנסתו ומקור פרנסת משפחתו וילדיו נקטע. ומודיעים לו שהוא מקבל פיצויי פיטורים. בגיל הזה, אחרי 20 או 25 שנים במקום עבודה, בגיל 45-50 הוא צריך ללכת ולהירשם בלשכת התעסוקה. זה לא רק עניין כלכלי, זו פגיעה קשה בכבודו של האדם. זו פגיעה באדם בהתייחסות שלו כלפי עצמו, בהגשמה העצמית, בתחושה שהוא נותן, שהוא תורם, שהוא עושה.

כשאני שומע את דבריו של חבר הכנסת מאיר שטרית, שיש כביכול אנשים שמתוך רצון לא עובדים, יש אבטלה מרצון, יש התחזות למובטלים כשאין אבטלה – אני רוצה לומר לכם, שהדברים האלה, לדעתי, מראים על אטימות וחוסר רגישות חברתית וניתוק מוחלט ממה שקורה בפועל בשטח. אנחנו

מקבלים נתונים סטטיסטיים שמספר המובטלים כבר מגיע ל-180,000. איך אפשר לומר שיש אנשים שיש להם מקום עבודה אבל לא רוצים לעבוד? אני מכיר אנשים שרק לאחרונה, לאחר יותר מ-20 שנים שעבדו בקרן-הקיימת לישראל, קיבלו באופן פתאומי הודעה של חודש מראש, שבסוף החודש אין להם איפה לעבוד, ויש להם משפחות, הנשים לא עובדות שם; הוא המפרנס של ילדיו שהולכים לבית-הספר והוא צריך לדאוג להם.

ולא רק זה, אלא על מנת לנסות לתת קישוט קוסמטי למציאות הקשה, בנתונים של שירות התעסוקה הורידו את היישובים הבדואיים ששיעור האבטלה בהם הוא יותר מ-10%, שהם מוקדי האבטלה. ולכן, בנתונים של שירות התעסוקה שהתפרסמו בחודש אוגוסט מספר היישובים שהם מוקדי האבטלה היה 19; בנתונים שפורסמו לאחרונה ירד המספר פתאום ל-10 יישובים. למה? כי יש שמונה יישובים בדואיים ששיעור האבטלה בהם מגיע עד 11%, לרבות היישוב שאני גר בו, לקיה.

הרצון הזה לטייח את המציאות, לנסות לטאטא אל מתחת לשטיח, וכאילו שאנחנו מתמודדים – והאבטלה הזאת היא פצצת זמן חברתית קשה מאוד. הרבה אימפריות, הרבה מדינות – מעצמה כמו ברית-המועצות התפרקה לא מפני שהיא לא היתה חזקה מבחינת הנשק; היא היתה מעצמה צבאית, גרעינית, התפרקה בגלל המצב הכלכלי-החברתי הקשה. ואם המצב הזה ילך וימשיך, וכשהאבטלה והעוני יהיו מנת חלקו של מגזר מסוים – והוא לא הולך על-פי חתך אחיד בחברה, אלא יש מוקדי אבטלה שנמצאים בתוך אוכלוסייה מסוימת – אז המצב מקבל פן אחר, פן של אפליה על רקע לאומי הגורמת לאבטלה ולעוני. וזה גורם לתסכול וזה דבר חמור וזה דבר מסוכן שצריך להיזהר מפניו.

כשהנתונים מראים לנו שיש 700,000 נפשות שחיות מתחת לקו העוני, ש-50% מתוכם הם ילדים, ושיותר מ-50% מקרב אלה שחיים מתחת לקו העוני הם מקרב האוכלוסייה הערבית – מה זה צריך לומר לנו? האם זה לא צריך להדליק אצלנו נורה אדומה? האם זה טוב למישהו? האם זה נותן למישהו לישון בשקט, להרגיש טוב יותר, כשאתה יודע שהשכן שלך רעב, כשאתה יודע שהשכן שלך חי כשאין לו למחרת מאיפה לגייס פרנסה למשפחתו? זה לא צריך להדאיג אותנו?

נכון שהעניין הפוליטי מושך את תשומת הלב של כולנו, אבל הסכנה הטמונה באבטלה, בעוני בחברה הישראלית, מסוכנת לא פחות מהמצב הפוליטי-המדיני הקיים.

לא רק זה. לדעתי, גם למצב המדיני יש השלכות על המצב הכלכלי. כשהיתה תחילתו של שלום, כשהיתה אופוריה של שלום, שהנה יש סיכוי לביטחון ולשקט, אז ראינו יזמים, ראינו רצון להתחבר למזרח התיכון שבו חיה מדינת ישראל. אבל באו אנשים שחושבים שמדינת ישראל מנותקת מהיקום, מדינת ישראל מנותקת מהמזרח התיכון, אפשר להכריז מלחמה על כל מדינות ערב, על כל העולם הערבי, רק אנחנו ואחרים לא קיימים – אין לנו זכויות.

מה היתה התוצאה? בידוד מדיני, אבל גם בידוד כלכלי, אבטלה. אפשר לצאת לבתי-המלון ולשאול אותם לגבי התפוסה בבתי-המלון, שיעור התיירות שמגיעה למדינת ישראל. מה גרם לזה? – המנהרה מתחת לאל-אקצא בירושלים, זו שאמורה לשרת את התיירים. כמה תיירים הגיעו בעקבות המנהרה הזו? אבל איזה מחיר שילמנו? – שפיכות דמים, פגיעה קשה מאוד בתהליך השלום, ותיירות זה סתם – איך אומר ראש הממשלה – כלאם פאד', כשהוא רוצה למכור את זה כמו לוקשים. הוא אומר: זה חשוב, לתרום לכלכלה, לתיירות.

לכן, יש קשר הדוק מאוד בין המצב המדיני, בין תהליך השלום לבין המצב הכלכלי. כשתהיה השקעה – במקום להשקיע בהתנחלויות, להשקיע שם במדינה פלסטינית, אני לא יודע בשביל מה; הרי ההתנחלויות האלה שייכות למדינה הפלסטינית. בסופו של דבר יקבלו אותן הפלסטינים. אז ללכת להשקיע שם? אני אוהב אותם, אני רוצה בטובתם. אבל ללכת לשם, להשקיע כל כך הרבה כסף שם, בגדה, ברצועת-עזה? אני רוצה שישקיעו כאן בבית, שישקיעו במדינת ישראל. מדוע ללכת להשקיע כשיודעים שבסופו של דבר יחזירו את אלה לעם הפלסטיני, שהוא הבעלים של האדמות האלה, שהוא הבעלים של המולדת שם? שם המדינה שלו. שם תקום המדינה שלו. אז מדוע ללכת להשקיע את כל הכספים באזור שם? מדוע לא להשקיע אותם באופקים, בנתיבות, בלקיה, ברהט, בעין-מאהל, בנצרת, בכפר-קאסם, בכל היישובים האלה? או לתת לשכונות המצוקה בישראל, לעיירות הפיתוח, להתייבש, ולהשקיע את כל התקציבים כדי לרצות קומץ של מתנחלים, יורשי כהנא, לרצות אותם על מנת שיתמכו בממשלה כאן.

זה מחיר פוליטי. אבל מי שמשלם אותו זה לא חברי הכנסת. מי שמשלם אותו זה אותם אנשים, שכבות חלשות, שבאים אליהם ביום הבחירות, מציגים להם את הפטריוטיזם, הפאתוס הזה: אנחנו נעשה, ואנחנו נראה להם, והם מוחאים כפיים וארבע שנים הם נענשים. הם רק הולכים לקבץ נדבות בשירות התעסוקה. הם צריכים להפסיק להיות פראירים. הם צריכים לדעת שהשלום הוא האינטרס שלהם. זה האינטרס הביטחוני שלהם וזה האינטרס הכלכלי שלהם, ואם תקום מדינה פלסטינית ליד מדינת ישראל זה גם אינטרס שלהם, זה לא רק אינטרס של הפלסטינים. שום מדינה לא יכולה להתפתח בצורה של השתלטות על אחרים, לדכא אחרים, לגייס את כל המשאבים כדי לדכא אחרים, ותוך כדי כך הם מדכאים את האפשרות להתפתח גם כאן.

אני רוצה לומר לכם, רבותי, כשהונח חוק התקציב על שולחן הכנסת, אנחנו לא היינו באופן אוטומטי נגד, אף שמדובר בממשלת ימין. זה היה אחרי חתימת הסכם וואי. אמרנו: אולי יהיה שינוי, כל דבר משתנה בעולם. אולי הם קיבלו שכל בסופו של דבר ועלו על הנתיב הנכון, הולכים לכיוון של אימוץ תהליך השלום. אז אנחנו אמרנו בחוק התקציב הזה: זה המבחן האמיתי למידת הנכונות להגשמת ההבטחות, להגשמת השוויון ולסגירת פערים. אחרי 50 שנה מגיע לאזרחי מדינת ישראל הערבים להיות באמת אזרחים שווים. והמושג של דמוקרטיה יהיה מושג עם תכלית, עם משמעות, ולא סתם ססמה ריקה מתוכן.

ואז נשאלנו: מה אתם רוצים, איזה דרישות יש לסקטור הערבי? אמרנו ששלושה תחומים חשובים מאוד. עניין החינוך – מה יותר חשוב מהחינוך. בחינוך גם בונים את האדם וגם בונים את החברה, וזו גם השקעה בנכס האנושי. זה לטובת כולנו, כשיש משכילים ערבים הם תורמים למדינה ולחברה. במקום שהם יהיו נטל של אבטלה בשירות התעסוקה ויקבלו דמי אבטלה, הם תורמים למדינה כשהם משכילים ואקדמאים. אז להשקיע בחינוך, ואנחנו לא סתם מדברים על החינוך. ועדות שהוקמו על-ידי משרד החינוך, לא אני הקמתי אותן, שיגידו שזו ועדה מטעם, אלא זו ועדה שהוקמה על-ידי משרד החינוך ובדקה את הצרכים של הסקטור הערבי.

היו"ר י' לנקרי:

חבר הכנסת אלסאנע, עבור לשני התחומים, כי לא נותר לך הרבה זמן.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אני סומך על נדיבות לבו של היושב-ראש.

היו"ר י' לנקרי:

אני מעוניין לשמוע את שני התחומים הנוספים, לכן אני מסב את תשומת לבך.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

מאחר שאנחנו מדברים על תקציב מקובץ ואין שם הרבה בשורות, אז הבשורה היחידה היא שנוכל להתייחס למצב הקשה.

הוקמו שלוש ועדות על-ידי משרד החינוך – אחת שהתייחסה לסקטור הערבי, אחת לבדואים בצפון ואחת לבדואים בדרום. אומנם אני חולק על החלוקה, כי אני רואה שכולנו צריכים להכניס טוב טוב לראש, שכל הערבים במדינת ישראל הם חלק מהעם הערבי, ושאינן חלוקה של דרוזים, בדואים, נוצרים ומוסלמים. כולם ערבים, חלק מהמיעוט הלאומי הערבי בתוך מדינת ישראל. אבל אני מקבל את צורך בדיקת הצרכים, שיש צרכים מיוחדים לערבים הבדואים בנגב, צרכים מיוחדים לאוכלוסייה הערבית הבדואית בצפון וצרכים לאוכלוסייה הערבית במשולש ובגליל.

על-פי הנתונים של הוועדות, יש צורך להקצות 1.25 מיליארד שקלים במשך חמש שנים כדי לסגור פערים. לא הקצו את התקציב הזה, מדברים על חדרים, על כיתות לימוד. מזה אי-אפשר לקדם ולהעלות את רמת ההישגים, אי-אפשר להשיג תוצאות טובות יותר.

ועדת-כץ המליצה להקצות בנגב 50 מיליון ש"ח מדי שנה, סכום קטן, זעום מאוד, שישלמו אותו כאן להתנחלות קטנה. אבל את זה לא מוכנים להשקיע, והתוצאה היא הנצחת הכישלון.

היו"ר י' לנקרי:

עוד דקה תוספת.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

התוצאה השנייה היא המצב העגום והאבסורדי של הרשויות המקומיות הערביות. משרד הפנים הקים ועדה שנקראת ועדת-סוארי, שקבעה פרמטרים איך מקצים את התקציב השוטף של כל רשות מקומית. אבל, במקום ליישם את ההמלצות האלה בצורה שוויונית, יש גם ביישום ההמלצות אפליה. לא רק במדיניות יש אפליה, אלא גם ביישום ההמלצות יש אפליה. לא רק במדיניות יש אפליה, אלא מקימים ועדה, הוועדה ממליצה, וביישום ההמלצות של הוועדה ממשיכים באפליה. את האפליה רק מגלגלים, אבל לא מפסיקים אותה.

אנחנו דורשים ליישם באופן מלא את הדוח של סוארי, להקים ועדה שתבדוק את הצרכים לפיתוח של הרשויות הערביות ולבטל לחלוטין את מס הרכוש, וכן להקצות לאוכלוסייה הערבית המוסלמית את חלקה במשרד הדתות. לא יכול להיות שבתקציב משרד הדתות, למעלה ממיליארד ש"ח, חלקה של האוכלוסייה הערבית הוא פחות מ-2%.

היו"ר י' לנקרי:

אני רוצה להודות לך, חבר הכנסת – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אני רק רוצה לומר לך, אדוני היושב-ראש, שאם לא רוצים לתת לנו במשרד הדתות, שיחזירו למוסלמים את הווקף המוסלמי. אנחנו נוותר על כל תקציב משרד הדתות, אבל שיחזירו לנו מה שנגזל מאתנו, וזה הווקף המוסלמי.

לכן, אנחנו נצביע נגד חוק ההסדרים, שאין בו כל בשורה, יש בו הנצחת הקיפוח והאפליה והמדיניות הגזענית שהיתה ועדיין נמשכת.

היו"ר י' לנקרי:

אני מודה לך, חבר הכנסת אלסאנע. אני מבקש שכל הדוברים יואילו לרשום לפנייהם, שיש עוד דוברים רבים, לפחות תריסר, ויש עוד צורך בהצבעה. על כן אני מזמין אתכם להיות צמודים למכסת הזמן.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר י' לנקרי:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת. אחריה ינאם חבר הכנסת בנימין אלון.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

לקריאה שנייה ולקריאה שלישית – הצעת חוק הקולנוע, התשנ"ט–1998, שהחזירה ועדת החינוך והתרבות; וכן הצעת חוק היטלי סחר (תיקון מס' 2), התשנ"ט–1998, שהחזירה ועדת הכספים. תודה.

היו"ר י' לנקרי:

תודה לסגנית מזכיר הכנסת.

הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנת הכספים 1999) (מס' 2), התשנ"ט–1998 (קריאה ראשונה)

היו"ר י' לנקרי:

הנאם הבא הוא חבר הכנסת בנימין אלון, ואחריו – חבר הכנסת אופיר פינס-פז.

בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אלמלא אצילותו ונדיבותו של היושב-ראש בדקה שהוא נתן לנואם שקדם לי, חבר הכנסת אלסאנע, אלמלא הדקה הנוספת הזאת לא היו הערבים אזרחי ישראל שבחרו בו יודעים מה הוא רוצה בדברים שנוגעים אליהם – ועדת-סוארי, חינוך. כי את כל העשר הדקות הוא השקיע במה לא – כלאם פאד'י ואינטיפאדה וכהנא ומדינה פלסטינית. כך זה נראה, שבמקום לייצג את הסקטור של אזרחי ישראל, שאותם אתה אמור לייצג, אתה דואג לפלסטיניזציה שלהם, ולהחדיר בהם יותר ויותר מוטיבציה פלסטינית, ולהזכיר להם יותר ויותר שהם מדינה פלסטינית, אז ככה הדברים נראים.

אבל מה לי להלין עליו? ההסתה פושה גם במקומות קרובים אלי יותר ומרכזיים יותר בציבוריות הישראלית. אזרחי תל-אביב יכולים עכשיו לראות בגדול שלטי חוצות, בכזה גודל: הכו במתנחלים. יש בעיות כלכליות? זה המתנחלים. אהוד ברק אומר את זה, באיזה חיוכון מאולץ. יש בעיות כלכליות? זה הישיבות. הכו ביהודים. הכו במתנחלים. פרוגרמה כלכלית. יושב-ראש מפלגת העבודה, מתיימר להיות ראש ממשלה, קמפיין הסתה רשמי. שום פרוגרמה חיובית. הכו במתנחלים, הם הבעיה. התנחלות אחת לא הוקמה בממשלה הזאת. אני יודע, אני מצר על כך, אני כואב את זה, אני בוש בזה. אז גם לשקר, גם להסית.

כנסת נכבדה, אדוני היושב-ראש, חוק ההסדרים הזה, שאנו דנים בו בפעם השלישית או הרביעית, איננו נמשך וחוזר לכאן חליפות בגלל שני המנדטים של מולדת, שהיא באופוזיציה מימין ושאיננה מחויבת למשמעת קואליציונית, ושאיננה נהנית ממנעמי השלטון, ושאין לה משרדים ואין לה כיבודים ואין לה ג'ובים ואין לה שום דבר ממה שיש לקואליציה. חוק ההסדרים, כסמל ההתרופפות השלטונית, נמשך מכאן חזור ושוב, הלך ושוב, כיוון שסיעות שמחויבות במשמעת קואליציונית חושבות, שכל

הצבעה זו עילה לדרישות נוספות. לי מותר, אני לא בקואליציה. מותר לי בהצבעות מיוחדות לבקש בקשות למען ארץ-ישראל, מדינת ישראל, כהבנתנו הפרלמנטרית. כשממשלת המיעוט של ראש הממשלה רבין המנוח נשענה על חברי הכנסת הערבים שהיו מחוץ לקואליציה, הם דרשו וקיבלו הרבה יותר. פרלמנטרית, זו היתה זכותם.

פה הבעיה של הממשלה הנוכחית, פה הכאב של הממשלה הנוכחית, ואני יודע שהאזרחים שצופים בנו מרגישים את הכאב הזה. האם זה באמת נכון שהימין לא יודע לשלוט? זה לא צריך להיות כך. הרי הממשלה הזאת נכנסה בתנאים קשים מאוד מבחינה כלכלית. ממשלה שבנויה ממפלגות עם רגישות חברתית הרבה יותר גבוהה מהממשלה הקודמת צריכה היתה לקצץ בבשר החי 7 מיליארדי שקלים אצל דן מרידור, ועוד כמעט סכום כזה אחר כך אצל נאמן. והיא קיצצה את זה וזה כאב לה, אבל היא לא יודעת לשלוט. היא לא יודעת למשול.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

תן לה זמן, היא תלמד.

בנימין אלון (מולדת):

היא לא נותנת לעצמה את הזמן. הזמן נשמט לה מתחת לרגליים. וזה כואב, ואנחנו לא משחקים פה במלחמת צבעים של האדומים מול הלבנים. אני הרי יודע, כמו שהרבה מאזרחי ישראל יודעים, את המשמעות הנוראה שבהפלת הממשלה הזאת ובעליית ממשלת שמאל וערבים לשלטון. אני הרי זוכר את המחזות הנוראים שחווינו כולנו על בשרנו, את הפחד. אבל צריך, אדוני ראש הממשלה, לדעת לא רק להיבחר, צריך לדעת למשול.

הרי הדברים שמופיעים בחוק הסדרים כאן, דיור ציבורי, הממשלה הקודמת לא הסכימה להם. יום חינוך ארוך, ששוב מבקשים ביום ההסדרים הזה לדחות אותו, הרי אלי דיין, מרכז הקואליציה של אז, איבד את כיסאו בגלל זה. נכון, משום שהם ידעו למשול, כי הם ידעו לשלוט, כי הם ידעו לומר ולהישיר פנים ועיניים אל האומה ולומר: הכול חשוב, רוחה חשובה, חינוך חשוב, אבל אנחנו ממשלה. ממשלה תפקידה לומר סדר עדיפויות – א', ב', ג'.

א. לייבש את ההתנחלויות, להפר חוזים עם קבלנים. עמדו ארבע שנים בניינים ריקים ולא נתנו לתושבים להיכנס לשם. שילמו בעד הפרת חוזים עם קבלנים, מיליארדים של שקלים, כי יש סדר עדיפויות. אני חושב שזה היה נורא, זה היה בלתי מוסרי, אנטי-ציוני. בניינים ריקים בארץ-ישראל, תשלום על הפרת חוזה לקבלנים, כדי שיהודים לא יוכלו לגור בבית נורמלי ויצטרכו להמשיך להצטופף בקרוון? אבל כך הם חשבו, ועל זה אני מכבד אותם. הם לפחות ידעו למשול, הם ידעו לשלוט.

הם המציאו את חוק ההסדרים האנטי-חוקתי הזה. שמעון פרס המציא את החוק הזה, שמבטל חוקים אחרים, כי הם ידעו לשלוט.

לא שני חברי הכנסת של מולדת גרמו לנפילת הממשלה. נכון שהחתימה האומללה על הסכם וואי, חמישה חודשים לפני 4 במאי, כשהתחננו לראש הממשלה: המתן ל-4 במאי, נראה מה קורה, האם קמה מדינה פלסטינית במקומה של מדינת ישראל, לצדה של מדינת ישראל – המתן. אבל היתה לו תוכנית אחרת איך להיבחר, וזו היתה טעות קשה, וקשה לבקש משני חברי כנסת אידיאולוגיים, שמוותרים על שותפות בשלטון כדי לשמור על האידיאולוגיה של ארץ-ישראל מול הסכנה למדינת ישראל, שהם דווקא יתכופפו כשכל הסיעות שאמורות להיות במשמעת קואליציונית חדשות לבקרים מפילות את הממשלה בכל הצבעה. כל צומת אפשרי – נקודת סחיטה חדשה. וזה המחזה שאנחנו רואים.

אני יודע שאנשים שאינם יודעים פרטים אומרים: שוב הימין הזה מפיל. רבותי, למדו נא את הפרטים ואל תבזו למנדט או לחצי מנדט, ואף לא לקול אחד.

עכשיו חילקו לנו, רבותי חברי הכנסת, ספר כחול, שאני מתאר לעצמי שהרבה לא הסתכלו בו – אוסף של מסמכים רשמיים. הסתכלתי וראיתי דבר שידעתי. בבחירות הקודמות קיבלה סיעת מד"ע-רע"ם של עבד-אלמאלכ דהאמשה ועבד-אלוהב דראושה ארבעה מנדטים. מולדת קיבלה שניים. למולדת, אומר הספר הכחול שמונח לפנינו, הצביעו 72,002. למד"ע הצביעו 89,514. זאת אומרת, ההפרש בין ארבעה מנדטים לשניים הוא לפעמים 17,000 קולות. ההפרש עד למנדט השלישי שמולדת לא קיבלה היה 300 קולות שחסרו לה, ואותו מנדט קיבלה הדרך השלישית בהסכם עודפים.

רבותי, מי שעקב אחרי כל הבעיות הקואליציוניות יודע, שאם למולדת היו ארבעה מנדטים ולדרך השלישית שניים, הקואליציה היתה נראית אחרת. אל נא תזלזלו, רבותי המאזינים, בקול אחד, אל נא תזלזלו בשני קולות, כי כל קול קובע.

אינני רוצה כרגע להיכנס אל אותן פינות הסתה שקדמו לי, נגד הקיבוצים, אם כי יש הרבה מה לומר על זה, או אותן פינות הסתה שמופיעות בשלטי חוצות מטעם אהוד ברק נגד המתנחלים. אין זו דרכנו, אם כי לפעמים צריך להפשיל שרוולים. בואו נשתדל כולנו שהממשלה שתיבחר, ממשלת הימין או ממשלת המרכז הנוטה ימינה, תדע לא רק להיבחר אלא גם לתפקד, גם לשלוט, גם להצליח למען מדינת ישראל כולה. תודה.

היו"ר י' לנקרי:

תודה לך, חבר הכנסת אלון. חבר הכנסת אופיר פינס-פז, במסגרת ארבע דקות. אחריו – חבר הכנסת שמריהו בן-צור.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, זהו חוק הסדרים המכיל 55 עמודים. בדרך כלל, כשקיבלנו חוק הסדרים פחות שמן, פחות גדוש, היינו מקבלים אותו באיזה שלב באוקטובר, היינו דנים בו חודשים וחצי בוועדת הכספים – אני חבר בוועדת הכספים – היינו עוברים סעיף סעיף, עמוד עמוד, מתווכחים, לומדים. כל עמוד כאן הוא חוק בפני עצמו, עם המון השלכות – כספיות, כלכליות, חברתיות, משפטיות, חוקתיות.

הממשלה רוצה היום, ממש ימים ספורים לפני סיום השנה הזאת, להעביר את חוק ההסדרים במחטף נוראי, כשלכולם ברור שלאף אחד אין סיכוי לקרוא את החוק אפילו פעם ראשונה, ודאי שלא להבין את תוכנו, ודאי שלא להבין את המשמעויות שלו. אנחנו הולכים לאשר בלאנקו חוק שלם. זה חוסר אחריות מדרגה ראשונה.

אנשי הקואליציה הולכים לעשות לעצמם את הבומרנג הכי גדול. בחוק הזה יש גזירות כל כך קשות, כל כך קשות, שאנחנו, אני מבטיח לכם, חברי מהקואליציה, אנחנו נזכיר לכם את זה כל יום במערכת הבחירות, כל יום. אתם מבטלים את כל החקיקה שמקדמת את יום לימודים ארוך. אתם פוגעים במנגנון העדכון של שכר המינימום. אתם פוגעים בזכויות הגמלאים, שעמלנו עליהן כל כך הרבה. אתם פוגעים בזכויות הפנסיה. אתם מנסים לבטל את חוק הדיור הציבורי. אתם פוגעים בתחבורה הציבורית. אתם פוגעים בבריאות. יש פה הרבה מאוד גזירות בתחום הבריאות ופגיעה בקופות-החולים. אתם פוגעים בזכויות העובדים.

תגידו, מישו יסלח לכם על זה? ואת כל זה עושים במחטף, בצורה שרירותית, בהינף יד. מה, אתם באמת חושבים שהציבור יסלח לכם על העניין הזה? יש לזה הצדקה? אם היתה באה ממשלה בשנה רגילה ואומרת: זה התקציב, עליו אנחנו נאבקים, אתו אנחנו ממשיכים, ולצדו חוק הסדרים או חוק עזר פרלמנטרי לחוק התקציב – יש היגיון, יש תפיסה, יש דרך, אפשר להבין את הרציונל. אבל מה קורה כאן? חוק תקציב אין, גם לא יהיה, זה ברור לכולם. די ברור, שב-31 בדצמבר, באופן כמעט חד-פעמי בתולדות המדינה, אין חוק תקציב. יביאו בנוהל שקיים בחוק תקציב לשלושה חודשים.

אבל מה כן יהיה? יהיה חוק הסדרים, חוק הסדרים לתקציב שאין. זה אבסורד מארץ האבסורדים. זה עולם הפוך. זה מתאים רק לממשלה שאיבדה את דרכה, שאין לה מושג מה היא עושה, שנמצאת באובדן עשתונות מוחלט. פתאום נתניהו נכנס לקריזה. הוא רוצה חוק הסדרים. מה אתה רוצה? מה אתה מבין? בשביל מה יש חוק הסדרים אם אין חוק תקציב? מה זה נותן? למי זה נותן? זה פשוט מדהים, מה שקורה כאן, פשוט מדהים.

אני חושב שאסור שהחוק הזה יעבור. אתמול הכנסת לא העבירה את החוק, וראש הממשלה מתעקש, ועוד הפעם מנסה לכופף את הזרוע, של מי? אנחנו נזכיר לך במי אתה פוגע בחוק הזה, באילו ציבורים גדולים. מה יש לך נגד הפנסיונרים? פעם אחת אני רוצה להבין, מה קרה? הם לא מצביעים לנתניהו, זה כל חטאם. על זה אתה כל שנה בא ומעניש אותם, פוגע להם באגרת רשות השידור, פוגע להם בנסיעה בתחבורה הציבורית, בכל מה שאתה יכול אתה פוגע בהם. למה? מה חטאו של ציבור הגמלאים במדינת ישראל? למה הם צריכים לשלם את מלוא המחיר שנה אחר שנה? אתה מבטל, אנחנו מחדשים. אתה מבטל, אנחנו מחדשים.

תבטל, אני מבטיח לך שאנחנו נחדש ונחזיר את הזכויות לגמלאים, לעובדים ולמי שנזקק לשירותים רפואיים. אנחנו לא ניתן לך, פשוט לא ניתן לך ליישם את המדיניות הכלכלית שאנחנו לא מסכימים לה.

דוד טל (ש"ס):

מי זה אנחנו, מפלגת מרכז?

אופיר פינס-פז (העבודה):

אנחנו זה מפלגת העבודה, אנחנו זו המפלגה שתנהל את המדינה, זו המפלגה היחידה שהוכיחה שהיא יודעת לנהל את המדינה, ובעזרת השם, ב-17 במאי נחזור לשלטון, ובמדינה הזאת יחזור הסדר על כנו, הדברים יתחילו לפרוח, הצמיחה תחזור, תהיה פחות אבטלה, וגם מפלגת ש"ס תרגיש יותר טוב תחת השלטון שלנו, משום שגם אתם צריכים לדעת, למרות הכול ובסופו של היום, שיש יד מכוונת למדינת ישראל ולכלכלת ישראל. זה אינטרס משותף של כולנו.

היו"ר י' לנקרי:

תודה לך, חבר הכנסת אופיר פינס-פז. חבר הכנסת שמריהו בן-צור – אינו נוכח. חבר הכנסת יצחק כהן, במסגרת חמש דקות. אחריו – חבר הכנסת רן כהן.

יצחק כהן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אני אוחז בידי את הצעת חוק ההסדרים. למעשה חוק ההסדרים הוא חוק עוקף כנסת, חוק עוקף חוק, חוק שעוקף את החוק של המחוקקים והמחוקקים מצביעים על חוק שעוקף את החוקים שלהם. תופעה מוזרה כזאת אני חושב שלא קיימת בשום מדינה בעולם. יש מדינה בעולם שמחוקקת את חוק ההסדרים?

כשמו כן הוא: חוק ההסדרים, בואו נסדיר את העניינים. מדהים. אני מדפדף, ואין לך עמוד אחד, אדוני היושב-ראש, שאין בו פצע וחבורה ומכה טרייה.

צודק פה הנואם הקודם, חבר הכנסת אופיר פינס-פז, שמדי שנה הניסיונות חוזרים על עצמם. אנחנו פועלים קשה בוועדת הכספים לבטל את הגזירות. אין לי ספק שבתוך החוק הזה גם הוכנסו מראש גזירות שהאוצר בעצמו יודע שהן אכן יבוטלו, אבל הוא החליט כנראה להתיש את חברי ועדת הכספים בהגשת הסתייגויות, והסיפור הזה חוזר על עצמו.

חוק ההסדרים המקורי, שחוקק לפני 12 שנה, אותו פטנט, ייתכן שזו היתה הוראת שעה, ייתכן שהוא גם הביא הישגים, אבל הוא כלל ארבעה עמודים. מדי שנה הוא הולך ומתעבה. השנה קיבלנו ספר, זה כבר לא חוק ההסדרים, זה כבר חוק התקציב. בשנה הבאה ודאי נקבל את הקופסה בעצמה, היא חוק ההסדרים, ואיזו חוברת קטנה – חוק התקציב.

אדוני, זה לא תקין. חייבים אנחנו לבטל את המנהג הפסול. אם רוצים באמת לדון בתקציב המדינה בצורה ראויה, כדאי לאט לאט לצמצם את החוברת הזאת ולהוציא ממנה מראש את כל הסעיפים שפוגעים בשכבות החלשות, מכיוון שאנחנו לא נאפשר פגיעה בשכבות החלשות.

אני ישבתי פה ושמעתי בקשב רב את הנואמים משני חלקי הבית, במיוחד החלק השמאלי של הבית. שמעתי בקשב רב את בייגה שוחט. אדוני היושב-ראש, אם היום המשק הישראלי נמצא איפה שהוא נמצא, זה בגלל המדיניות הכושלת של בייגה שוחט, בגלל הדברים החמורים שהוא הוביל בתור שר אוצר, ויש לו היום החוצפה לבוא ולגלגל עיניים לשמים בריטואל קבוע.

אני אספר לכם סיפור, רבותי. היום העבירה ועדת הכספים 17 מיליון ועוד 10 מיליון, סך הכול 27 מיליון שקל להשכלה הגבוהה, לאוניברסיטאות, לסטודנטים, ובין היתר גם תיקנה איזה עוול קטן והעבירה 7.5 מיליון ש"ח לפנימיות, תיקון עוול שבתחילת השנה קוצץ תקציבן בחצי. הדבר הראשון שהיה למר בייגה שוחט להגיד זה שהממשלה מבצעת מחטפים ומעבירה כסף לפנימיות החרדיות, התורניות. באותה נשימה הוא שכח גם להגיד, שבאותה ישיבה, דקה אחרי זה, העבירה הוועדה 27 מיליון שקל להשכלה הגבוהה. זה רק מראה לך את הצביעות.

הם לא יטיפו מוסר, ולצערי הרב גם החלק הימני לא יטיפו מוסר, מכיוון שאם הם באמת היו דואגים למשק הישראלי, אם הם באמת היו דואגים לאותם 175,000 מובטלים, אם הם באמת היו דואגים לאותם 700,000 שנמצאים מתחת לקו העוני, מתוכם 320,000 ילדים מתחת לקו העוני, אם באמת מצב המשק היה מדאיג אותם, הם לא היו הולכים עכשיו למערכת בחירות ושופכים מיליארדים לריק, על מאבקים שיכלו לדחות אותם עוד בשנתיים ואת הכסף הזה לנצל – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

בשביל להפיל את נתניהו כל אגורה שווה.

יצחק כהן (ש"ס):

לא, גברתי, את לא צודקת. נתניהו לא ייפול. אתם תבזבזו את הכסף ותבזבזו אנרגיה ונתניהו לא ייפול. הוא יחזור מחוץ, ואת הכסף אתם תשפכו.

רן כהן (מרצ):

הוא יפיל את עצמו.

יצחק כהן (ש"ס):

את הכסף תבזבזו לשלושה יועצים אמריקנים ועוד ליועץ אחד פינקלשטיין ועוד שלושה פינקלשטיינים ועוד שלטי חוצות ועוד הסתה נגד אחים.

רן כהן (מרצ):

שלוש שנים אתם אצל פינקלשטיין.

יצחק כהן (ש"ס):

אני גם נגד פינקלשטיין. היתה לכם הזדמנות לדחות את העניין לעוד שנתיים וחצי. הפינקלשטיינים שלכם לא היו מרוויחים כסף היום, עוד שנתיים וחצי. הייתם שומרים להם את הכסף, ובינתיים הייתם מטפלים באותם 700,000 עניים.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

-- --

היו"ר י' לנקרי:

חבר הכנסת הירשזון, אנחנו מסיימים בדברי חוכמה של חבר הכנסת יצחק כהן.

יצחק כהן (ש"ס):

יכולתם להתאחד אם באמת המצב במשק היה מדאיג אתכם. יכולתם, כתף אל כתף, להוביל ולחלץ את המשק מהמצב הקשה שהוא נמצא בו. אבל לא, תאוות השלטון עדיפה לכם מטיפול בבעיות האמיתיות שבהן נתון המשק הישראלי.

אדוני היושב-ראש, אנחנו כנראה נעביר את החוק בקריאה ראשונה, אבל בין קריאה ראשונה לקריאה שנייה ושלישית נתקן את כל התיקונים, את כל העיוותים. לא נשאיר עיוות אחד בחוברת הזאת. תודה רבה לך, אדוני.

היו"ר י' לנקרי:

תודה לך, חבר הכנסת יצחק כהן. חבר הכנסת רן כהן. אחריו – חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. חמש דקות לרשותך, חבר הכנסת כהן.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברות וחברי הכנסת, עד עכשיו חשבתי שזה רק חוק מקולל, ואני תיכף אוכיח מדוע החוק מקולל, אבל מתברר לי הערב שזה בכלל גם חוק יתום. כל מי שעלה כאן לדבר, כל מי שעלה, גם מהקואליציה, מלב לבה של הקואליציה, אלה שהגישו לכנסת את החוק המקולל הזה – גידפו את החוק הזה, מצאו בו את כל הרעות שבעולם.

מי הביא את החוק הזה? חבר הכנסת מקסים לוי, אתה הבאת את החוק הזה? מי הביא את החוק הזה? אני הבאתי את החוק הזה? אולי חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה, אתה הבאת את החוק הזה, או תמר גוז'נסקי? מי הביא? הממשלה הזאת הביאה את החוק המקולל הזה.

יצחק כהן (ש"ס):

רן כהן (מרצ):

חבר הכנסת יצחק כהן, בתור כוהן עכשיו אני רוצה להגיד לך, אתה יודע למה החוק הזה לא עבר עד היום? כי קללה, קללה רובצת על ראשו, קללת כוהנים. אתה יודע למה? קללת כוהנים רובצת על ראשו, כי בחוק הזה מנסים להפיל את חוק הדיור הציבורי, בין יתר הדברים המקוללים שיש בו.

קריאות:

רן כהן (מרצ):

איך הידיים שלכם לא רעדו להביא הצעת חוק שבאה לגזול מקצבאות הזיקנה, בגלל ארבעה עדכונים בשנה, לפעם אחת בשנה, כדי לגנוב 300 מיליון שקל – ממי? ממי? מהכי עשירים? מהכי עניים בארץ הזאת. אנשים שמהפה שלהם אתם מורידים את הבשר ואת הלחם. מהגוף שלהם אתם מורידים את החימום בחורף. לא מתביישים בכלל. הולכים בראש חוצות נגד איזה חוק? נגד חוק הדיור הציבורי.

רבותי חברי הכנסת, אני רוצה שתדעו, זאת ממשלה מקוללת שמביאה את החוק המקולל הזה. למה היום לא מגשימים אותו? חבר הכנסת טל, תקשיב לרגע, אתה יודע למה לא? ב-19 באוקטובר הכנסת הזאת קיבלה, אחרי ייסורים ארוכים של שנה וחצי, את חוק הדיור הציבורי. כל חודש מתים 300 אנשים, שמאבדים את הזכות שלהם לקנות את הדירה, שהכנסת הזאת החליטה שיש להם זכות לקנות אותה, ובעריצות ובאטימות לא ממצים את החוק, כדי שהם ימותו וייקחו מהם את הדירות.

שאני אגיד מלה יותר רכה ממקוללת? זאת האמת, וגם עכשיו, שבוע אחרי שבוע ממשיכים לא לבצע את החוק של הכנסת. זה מה שקורה.

הערב אני רוצה להגיד לכם, רבותי חברי הכנסת, חשפתי את זה לפני חצי שעה, שלוש-רבעי שעה, הדרך השלישית הודיעה חד-משמעית, שבקריאה שנייה ובקריאה שלישית היא תישאר נאמנה להצבעתה בעד חוק הדיור הציבורי ולא תיתן לחוק ההסדרים שיקפיא אותו, אבל זה התנאי של ישראל בעלייה. ישראל בעלייה מוכנה היום להצביע בעד חוק ההסדרים רק בתנאי שמקפאים את חוק הדיור הציבורי. עד לאן הגיעה האטימות?

אני מודיע לכם, הערב, גם אני מקווה, לא יהיה רוב לחוק ההסדרים – –

דוד טל (ש"ס):

אנחנו יודעים שיהיה.

רן כהן (מרצ):

– – מסיבה, לא, לא, אני אגיד לך למה, אני אגיד לך גם למה, חבר הכנסת טל, כי אני יודע שגם ש"ס מתכוונת, לאחר הקריאה הראשונה, לעזור במניעת ההקפאה של חוק הדיור הציבורי. אני מקווה שהפעם ש"ס תעמוד בהבטחתה, אני מאוד מקווה, ומאחר שהיום יודעים שלא יהיה רוב להקפאת החוק – סיעת ישראל בעלייה תצביע נגד חוק ההסדרים היום, וזאת תהיה נקמתי האחרונה בניסיון הנואל והנבזי הזה להקפיא את החוק הזה היום.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לומר לך שזה לא חוק ההסדרים, זה חוק האי-סדרים. זה חוק האי-הסדרים, מדוע? משום שזה חוק של אנרכיה פרלמנטרית, זה מה שהחוק הזה עושה. ושוב הדוגמה לחוק הזה, אדוני היושב-ראש, ואתה מכיר את זה היטב באופן אישי, זה חוק הדיור הציבורי. שנה וחצי – תראו עד לאן מגיעה אנרכיה שלטונית – שנה וחצי יושבת הכנסת, חמש ישיבות מליאה, חמש, הכרחתם אותנו לעשות, חבר הכנסת מקסים לוי, את כל הווייה-דולורוזה הזאת עברנו ביחד לחוקק את החוק שלנו. חמש קריאות, לא שלוש, כדי להעביר את החוק הזה, 17 ישיבות של ועדת הכלכלה. באה הממשלה הנחמדה הזאת ובשורה אחת, רק שורה אחת ומשאל טלפוני בין השרים, דוחים את החוק בשנתיים-שלוש שנים. באופן הזה מקיימים דמוקרטיה? תרבות שלטון? הגינות כלפי האזרח? יושר להסתכל בעיניים של משפחות שמשלמות עשרות שנים שכר דירה, ומשאירים אותן בלא תקווה לקנות את הדירות שלהן? כך מנהלים שלטון? 47 סעיפים של חוק דרקוני, ועוד קוראים לו: חוק ההסדרים. חוק האי-סדרים והאנרכיה, כך אפשר לקרוא לו.

לכן, אדוני היושב-ראש, אנחנו נצביע נגד החוק המקולל הזה. תודה רבה.

היו"ר י' לנקרי:

אני מודה לך, חבר הכנסת רן כהן. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, ואחריה – חבר הכנסת אבי יחזקאל.

מקסים לוי (הליכוד-גשר-צומת):

מי אחר כך?

היו"ר י' לנקרי:

אחרי זה חברי הכנסת נסים דהן, אברהם פורז, מיכה גולדמן, ואחרון – מאיר שטרית.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, באי-סדר שהשתלט על חיינו הציבוריים, בכלל זה על חיי הכנסת, אנחנו שבים ודנים באותו חוק עצמו, שהממשלה לא הצליחה עד כה לאשר אותו בקריאה ראשונה.

חברי הכנסת, בהצעת חוק ההסדרים הממשלה מנסה לחטוף בחודשים שנותרו עד לבחירות, לחטוף עוד מכות ופגעים נגד הציבור הרחב, מקבלי שכר מינימום, מקבלי הגמלאות, הקשישים, החולים, וכל מי שזקוק כאוויר לנשימה לכמה שקלים נוספים.

חברי הכנסת, החוק הזה רומס עבודות ומאמצים שהושקעו במשך שנים בכנסת, למשל חוק שכר מינימום, שאחרי שנים, עוד מהכנסת הקודמת, טופל כדי קצת לשפר את מצבם של מקבלי שכר מינימום, קצת להעלות את השכר הזה, קצת לשפר את העדכון שלו. באים ובהינף יד משנים את העדכון, מרעים אותו, עדכון פעם אחת בשנה ועדכון לא לפי השכר הממוצע אלא רק לפי עליית המדד.

השיטה הזאת, אם היא תישאר, תבטיח, שבתוך שנים ספורות שכר המינימום לא יהיה 47.5% מהשכר הממוצע במשק אלא ירד ל-45%, ל-42%, ל-40%, וכך, בהינף יד, עבודה שהושקעה במשך שנים – יבואו כאן חברי כנסת שרוממות השכבות החלשות בגרונם וירימו יד בעד החוק הנורא הזה? כל הסיפור הזה, שהבטיחו להם שיתקנו. עכשיו אני שואלת: אם הבטיחו שיתקנו וממילא משכו את החוק והחזירו אותו, משכו, למה בין משיכה לחזרה לא תיקנו? הרי הבטיחו שיתקנו. הרי הבטיחו שיתקנו, אבל לא תיקנו כלום.

דוד טל (ש"ס):

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אבל לא תיקנו כלום. לא שתיקנו מעט. הרי זה בדיוק אותו חוק ששר האוצר לשעבר, נאמן, הניח בסוף חודש אוקטובר, לפני חודשיים. איפה הייתם כולכם, אבירי הדאגה לאזרח, לקשיש, לחולה? איפה הייתם חודשיים? איפה הכוח שלכם בממשלה לשנות את הדברים האלה? אז עכשיו אתם באים לפה ומטיפים מוסר, למי? – לבייגה שוחט. נניח לרגע שבייגה שוחט לא היה בסדר כשהוא היה שר האוצר. מה זה שייך לעניין? בייגה שוחט אחראי לאבטלה שגדלה מ-110,000 ל-250,000? הוא אחראי לזה?

נסים דהן (ש"ס):

כן, כן.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

הוא אחראי לעובדה שיש ירידה בתוצר?

דורון שמואלי (הליכוד-גשר-צומת):

מי אחראי להבאת 300,000 עובדים זרים?

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

האם הוא אחראי לרמאות של האינפלציה, שאמרתם שהיא תרד והיא נשארה באותה רמה? האם הוא אחראי לחצי מיליון ילדים מתחת לקו העוני ב-1997? נו, באמת. ב-1997 בייגה שוחט היה שר האוצר? באמת. אז תפסיקו לעמוד פה בצביעות כזאת ולהטיף מוסר. מי שמרים יד היום בעד חוק ההסדרים, מרים יד נגד הילדים, נגד החולים, נגד הקשישים, נגד דיירי הדיור הציבורי.

אני רוצה לומר עוד דבר אחד שנראה לי חשוב מאוד. כל אחד מאתנו יודע – ואולי לא כל אחד מודה בזה, או שנגיד כמעט כל אחד יודע – שאין דבר שהוא ערובה חשובה יותר לצמיחה, לעבודה, להשקעות, לפיתוח, מאשר שלום. אני חושבת, שהממשלה הזאת, ברוח הססמה הצבועה שלה, של שלום בטוח, עשתה את הדבר הנבז ביותר. היא הלכה למשא-ומתן, חתמה על הסכם, ועכשיו היא רומסת אותו ברגל גאוה, כאילו לא היה שום דבר. ראש הממשלה נתניהו, בפרפוריו האחרונים עכשיו, לקראת הבחירות, החליט שכל מה שהוא עשה עד היום כהסתה זה כסף קטן. עכשיו הכול מותר. הכול מותר.

דורון שמואלי (הליכוד-גשר-צומת):

האם הפלסטינים לא מפירים את ההסכמים? הם מקיימים את ההסכמים?

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

הכול מותר. מי שרוצה שלום – אפשר להגיע לכל משא-ומתן. אבל מי שרוצה שלום יוצא ומכריז שהוא לא מבצע את השלב הזה והוא לא מבצע את השלב השני.

דורון שמואלי (הליכוד-גשר-צומת):

ודאי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

הדבר האחרון שאני רוצה להגיד – יש תחרות בצביעות. כמובן, תמיד אפשר לומר שיש מישהו שמגלה צביעות יותר גדולה מהקודם. אני רוצה לומר, ששר החוץ שרון הוא כנראה מתחרה רציני מאוד ברמת הצביעות עם ראש הממשלה נתניהו. אותו שרון שהכניס אותנו ללבנון, שסחב את החיילים עד ביירות, שגרם להרס לבנון, למאות קורבנות ולאלפי פצועים, אותו שרון בא היום ואומר: מה אנחנו בכלל עושים שם? אפשר לצאת. ציניות כזאת. אם אפשר לצאת, למה לא יוצאים? אם אתה יושב בממשלה שלא יוצאת, אז למה אתה יושב בה? ואם אתה סתם מדבר, וסתם "מוכר לוקשים" כדי למצוא חן בעיני הציבור שלא רוצה מלחמה ורוצה לצאת מלבנון, אז כנראה אין גבול לצביעות. תודה.

היו"ר י' לנקרי:

אני מודה לך, חברת הכנסת גוז'נסקי.

דורון שמואלי (הליכוד-גשר-צומת):

תפסיקו להגן על הפלסטינים. תתחילו להגן על המדינה, לא על הפלסטינים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אנחנו מגינים רק על המדינה.

דורון שמואלי (הליכוד-גשר-צומת):

רק על הפלסטינים אתם מגינים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אנחנו מגינים רק על המדינה.

דורון שמואלי (הליכוד-גשר-צומת):

הם צודקים, הם הכי צדיקים בעולם.

היו"ר י' לנקרי:

חבר הכנסת שמואלי.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

היו"ר י' לנקרי:

חבר הכנסת בויס, חבר הכנסת שמואלי, אנא מכם, תאפשרו לי להזמין את הנואם הבא. חבר הכנסת אבי יחזקאל, יש לך מסגרת של ארבע דקות. אחריו – חבר הכנסת נסים דהן.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, האם ראית את המודעה הזאת?

היו"ר י' לנקרי:

לא, אדוני חבר הכנסת בויס.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

"הכר את מיתרי קולך".

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

זה בסדר, המיתרים שלי בסדר. תאמין לי.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש עדות אופי על מיתרי הקול שלי.

היו"ר י' לנקרי:

מיתרים מצוינים, שמהדהדים בכשרון רב בבית הזה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

הבחירות בשטח, ונראה לי ששמואלי במתח. שמואלי, שב, תירגע.

דורון שמואלי (הליכוד-גשר-צומת):

אני לא במתח. תשאל את החברים מי יושב בטוח.

יוסי שריד (מרצ):

רק בגלל הקול הוא לא התקבל לאופרה.

היו"ר י' לנקרי:

חבר הכנסת יחזקאל, יש פה הערה שנונה של חבר הכנסת שריד.

יוסי שריד (מרצ):

חבר הכנסת זאב בויס, רק בגלל הקול הוא לא התקבל לאופרה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אדוני ראש ממשלת האבטלה, אתה אולי סיימת כלכלה בלימודיך בארצות-הברית. אבל במסגרת אחד השיעורים בכלכלה היה כנראה, בארצות-הברית של עידן רייגן, שיעור על איך מדיחים ומתכמנים שרי אוצר, שהרי את זה עשית טוב מכולם.

עמד כאן דן מרידור, ואתה התחייבת כאן במסדרונות. עמד כאן נאמן, שר האוצר נאמן, ואתה גמרת אותו עד כדי כך שבשווייץ הוא כבר לא יכול היה לעשות את מה שהוא עשה בשקט ושבר את ידו. ואתה, את מי אתה מכה? את אלה שבחרים בך, 120,000 דיירי הדיור הציבורי; ואני מביט בעיניהם, מרביתם הצביעו נתניהו.

דורון שמואלי (הליכוד-גשר-צומת):

וימשיכו להצביע נתניהו.

אברהם יחזקאל (העבודה):

בחיים לא. אתה מנעת מהם, אדוני ראש הממשלה, דיור אחרי 50 שנה. איך זה נקרא? ירקת בפניהם, והם ישיבו לך בקלפי.

דורון שמואלי (הליכוד-גשר-צומת):

הם יצביעו נתניהו, כי הם לא מאמינים בכם.

אברהם יחזקאל (העבודה):

תאמין לי, מר שמואלי, הפעם, אחרי 50 שנות הונאה, דיירי הדיור הציבורי יעשו לכם או-וה. מנעתם מהם את הבית שלהם, ומי שמנעו ממנו את ביתו לא ייתן כיסא לראש ממשלה שגנב לו את הבית אחרי 50 שנה. ועמדתם פה, הסוציאליסטים החדשים: מה פתאום דיור ציבורי? לא מגיע ל-120,000. 80% מה-120,000 בחרו נתניהו.

מר נתניהו, לא מר נתניהו, תאמין לי, אתה הולך "לאכול אותה", כי אני רואה איך זה הולך.

דורון שמואלי (הליכוד-גשר-צומת):

גמרתם ב-1996.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אדוני, כל אלה שבריאם אולי יצביעו נתניהו; חלק. אבל חולים? רבותי, מי ששילם 60 שקלים, חבר הכנסת זיסמן, לפני שלוש שנים לתרופות, ישלם 600 שקלים בחודש.

דורון שמואלי (הליכוד-גשר-צומת):

את החוק האומלל הזה אתם העברתם.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אדם זקן שאין לו כסף משלם 600 שקלים בחודש על תרופות, שיהיה בריא, בממשלת נתניהו. תגיד לי, נתניהו, שתהיה לי בריא עד מאה-ועשרים: מה קורה כשלך, חס וחלילה, יש שפעת? אתה משלם על התרופות?

דורון שמואלי (הליכוד-גשר-צומת):

אתה משלם?

אברהם יחזקאל (העבודה):

מה היית עושה אם היה לך אדם מבוגר לטפל בו? אתה מטפל בעניין הזה של המבוגרים? איך אתה לא מתבייש להביט בעיניהם? או אולי אתה דואג רק לעוזי מרעננה? עוזי יש לו קול, אפילו שהוא צרוד קצת. הוא יכול לקבל "אופטלגין" נגד צרידות. הוא לא צריך כסף לתרופות. את מה הוא מייצג?

דורון שמואלי (הליכוד-גשר-צומת):

אתה מקשקש.

אברהם יחזקאל (העבודה):

את מה הוא מייצג? איזו בושה וחרפה, אדוני ראש הממשלה. אתה הולך הביתה בביזיון גדול.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

האם אתה יכול להבטיח לנו, ש-650 עובדים במועצות הפועלים – – –

אברהם יחזקאל (העבודה):

אני יכול לעשות מהלך כזה. אבל מי כמוך יודע, אדוני היה איש הסתדרות שנים רבות. בכל מקרה הצליחו לסרס. אז מה? האם צריך להוסיף חטא על פשע, חבר הכנסת זיסמן?

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

לא, לגמרי לא. אבל תדאג להם.

אברהם יחזקאל (העבודה):

האם זה נכון שאתה מייצג גמלאים שהולכים לשלם 600 שקלים?

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

תדאג להם.

אברהם יחזקאל (העבודה):

בתקופתך התרופות היו בחינם. אתה יודע את זה. נכון, חבר הכנסת זיסמן? בתקופתנו התרופות היו חינם.

דורון שמואלי (הליכוד-גשר-צומת):

מי הביא את חוק הבריאות האומלל?

אברהם יחזקאל (העבודה):

חבר הכנסת ג'ומס, הם צועקים, עומד נתניהו במרכז הליכוד, כאילו איזה אוטיסט צעיר. הכול בסדר. הוא שמח. שום דבר לא קורה, כי בשורה הראשונה יושב לו עוזי ואומר לו: נתניהו, הכול בסדר, אנחנו מאחוריך, אני, עוזי מרעננה, אומר לך שהכול-הכול בסדר. עוזי, אם אתה בוחר בנתניהו – אלוהים ישמור על נתניהו, שיהיה לי בריא נתניהו, כי אם אתה הקול של נתניהו, מה אתה מייצג היום? תחזור לשכונות ברעננה, עוזי, ותראה לכמה חבר'ה מהשכונות שאתה גדלת בהן אין היום מה לאכול. עוזי של נתניהו. עוזי של נתניהו.

דורון שמואלי (הליכוד-גשר-צומת):

אתה לא מתבייש? אתה יוצא נגד אדם שלא יכול להגיב.

אברהם יחזקאל (העבודה):

עוזי של נתניהו צריך להעביר את המצב הזה. רבותי, מעוזי לעוזי אנחנו נגיע למצב – – –

דורון שמואלי (הליכוד-גשר-צומת):

אתה מכפיש שם.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אדוני, אל תהיה שפוט של נתניהו. הוא כבר פגע בנאמנים יותר גדולים ממך. תאמין לי, אתה עושה טעות.

דורון שמואלי (הליכוד-גשר-צומת):

אל תפגע במי שלא נמצא פה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

מחיר הנאמנות שלך לנתניהו יהיה מחיר כבד. הוא יזרוק אותך בלי שתרגיש. נתניהו בוגד בנאמנים שלו.

דורון שמואלי (הליכוד-גשר-צומת):

אל תפגע במי שלא פה.

היו"ר י' לנקרי:

חבר הכנסת שמואלי.

אברהם יחזקאל (העבודה):

תראה מה הוא עשה לנאמן. זה ביזיון גדול מאוד.

היו"ר י' לנקרי:

חבר הכנסת יחזקאל, אתה מסיים עכשיו. נא לסיים.

אברהם יחזקאל (העבודה):

משפט אחרון.

דורון שמואלי (הליכוד-גשר-צומת):

אל תנצל את הבמה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

שעתיים נאם לאזרחי ישראל, ואמרו לו: נתניהו, הכול בסדר.

דורון שמואלי (הליכוד-גשר-צומת):

הוא לא יכול לענות לך.

אברהם יחזקאל (העבודה):

תאמין לי, שאתה תשלם מחיר כבד בגלל הנאמנות שלך.

דורון שמואלי (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

היו"ר י' לנקרי:

חבר הכנסת שמואלי.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אל תהיה נאמן פראייר לנתניהו. אתה עושה טעות. אל תהיה רפלקס.

היו"ר י' לנקרי:

אני מבקש להגיע לסיום. אנא סיים.

אברהם יחזקאל (העבודה):

משפט אחרון: הציבור יבוא היום לנתניהו בגלל הנייר הזה, ובנייר הזה יש גזירות וצריך לגזור אותו — את הנייר של נתניהו. תתבייש לך, נתניהו.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

— — — לגזור אותי.

היו"ר י' לנקרי:

אני מודה לחבר הכנסת אבי יחזקאל. עתה חבר הכנסת נסים דהן.

דורון שמואלי (הליכוד-גשר-צומת):

אחר כך, בפריימריס, אתה משתמש בשם של אדם שלא יכול לענות לך, בשם של אזרח שלא יכול לענות. אתה מנצל את זה ומשתמש בזה.

היו"ר י' לנקרי:

חבר הכנסת שמואלי, השמעת את דבריך. אני מבקש שנמשיך בדיון.

דורון שמואלי (הליכוד-גשר-צומת):

בן-אדם שלא יכול לענות – – –

היו"ר י' לנקרי:

חבר הכנסת דהן, בבקשה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

– – – הוא יצביע בשבילך. הגנת עליו.

דורון שמואלי (הליכוד-גשר-צומת):

זה לא שייך אחד לשני.

אברהם יחזקאל (העבודה):

הוא יצביע. אתה ברשימה שלו.

דורון שמואלי (הליכוד-גשר-צומת):

אתה עשית נאום פריימריס.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אתה ברשימה שלו. תתבייש לך.

דורון שמואלי (הליכוד-גשר-צומת):

נאום פריימריס עשית פה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אתה ברשימה שלו. זה מה שאתה עושה. מול הטלוויזיה הוא – – – תתבייש.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

ציבור מצביעי העבודה ברעננה הצביע לעוזי כהן. הם רצו את עוזי כהן.

היו"ר מ' פלד:

רבותי, אבקש להתחיל.

דורון שמואלי (הליכוד-גשר-צומת):

אדם שלא יכול לענות לך – – –

היו"ר מ' פלד:

חבר הכנסת שמואלי.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אתה מהסס.

היו"ר מ' פלד:

חבר הכנסת אבי יחזקאל, אבקש ממך לשבת.

דורון שמואלי (הליכוד-גשר-צומת):

אתה מנצל את החסינות שלך.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אתה מנצל את הנאמנות — — —

היו"ר מ' פלד:

רבותי חברי הכנסת. חבר הכנסת אבי יחזקאל, זמנך עבר. חבר הכנסת דהן, בבקשה.

דורון שמואלי (הליכוד-גשר-צומת):

אתה חייב לציין שמות?

יוסי שריד (מרצ):

— — — עוזי כהן.

דורון שמואלי (הליכוד-גשר-צומת):

גם אתה, חבר הכנסת יוסי שריד, לא היית עושה את זה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

— — — אל תטיף מוסר.

דורון שמואלי (הליכוד-גשר-צומת):

— — — שהוא לא יכול לענות.

אברהם יחזקאל (העבודה):

— — — אל תטיף מוסר

היו"ר מ' פלד:

חבר הכנסת דהן, בבקשה.

נסים דהן (ש"ס):

אין למי לדבר.

אברהם יחזקאל (העבודה):

איך אתה לא מתבייש?

מיכאל נודלמן (ישראל בעלייה):

— — —

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

— — — אתה יכול ללמוד ממנו.

דורון שמואלי (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

היו"ר מ' פלד:

חבר הכנסת אבי יחזקאל. חבר הכנסת שמואלי. חבר הכנסת בוימ.

קריאות:

— — —

דורון שמואלי (הליכוד-גשר-צומת):

לך תסתכל — — —

נסים דהן (ש"ס):

אפשר להכריז על הפסקה?

היו"ר מ' פלד:

חבר הכנסת בוימ, חבר הכנסת שמואלי, אבקש מכם — — —

נסים דהן (ש"ס):

תכריז על הפסקה.

רחבעם זאבי (מולדת):

שיצאו החוצה ויצעקו.

נסים דהן (ש"ס):

תכריז: הפסקה.

דורון שמואלי (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

היו"ר מ' פלד:

חבר הכנסת שמואלי.

אברהם יחזקאל (העבודה):

— — —

נסים דהן (ש"ס):

תכריז על הפסקה.

היו"ר מ' פלד:

חבר הכנסת אבי יחזקאל, אני — — —

רחבעם זאבי (מולדת):

תצטקו בחוץ.

דורון שמואלי (הליכוד-גשר-צומת):

אתה לא מתבייש?

היו"ר מ' פלד:

רבותי, חבר הכנסת שמואלי, אבקש להירגע. חבר הכנסת דהן, בבקשה.

נסים דהן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כששמעתי את הנאומים חוצבי הלהבות של חלק מחברי הכנסת באופוזיציה – –

יצחק כהן (ש"ס):

הצעקות, הצעקות.

נסים דהן (ש"ס):

– – כשראיתי את דמעות התנין ששפכו פה כמה מחברי הכנסת, כמה גרוע חוק ההסדרים, כמה גרועה הממשלה וכמה גרוע פה מאז עלתה הממשלה הנוכחית לשלטון – אילו הייתי עולה חדש הייתי משתכנע שהם צודקים. חבר הכנסת נודלמן, תאמין לי, שאם הייתי עולה חדש כמורך, הייתי בטוח שכל הדוברים מהאופוזיציה צודקים במאה אחוזים, וזה מה שצריך להצביע בבחירות הבאות: מערך.

מיכאל נודלמן (ישראל בעלייה):

אני – – –

סופה לנדבר (העבודה):

חבר הכנסת נודלמן נאיבי, אפילו שהוא עולה חדש.

נסים דהן (ש"ס):

אבל כיוון שימי הם כמעט כימי המדינה, וכשהמדינה הלכה לכיתה א' אני הלכתי לגנון, אני אומר לכם שהדמעות האלה הן דמעות תנין – לא תנין קטן, אלא אפילו אליגטור – ושהנאומים חוצבי הלהבות האלה הם צביעות אחת גדולה. מי שעומד כאן ונואם את הנאומים האלה, הייתי אומר לך: תתבייש לך, איך אתה מסוגל לעמוד כאן על הבמה ולרמות את כל התושבים? אתה אפילו לא מצליח.

מיכאל נודלמן (ישראל בעלייה):

אתה צריך לדעת, שאנחנו לומדים מהר.

נסים דהן (ש"ס):

זו התקווה היחידה שלי, שהעולים החדשים במדינת ישראל נהיים צברים מהר מאוד.

סופה לנדבר (העבודה):

אתה יכול לסמוך על – – – על העולים החדשים – – –

נסים דהן (ש"ס):

לעמוד כאן ולבכות על הדיור הציבורי – איך הם לא מתביישים? חבר הכנסת נודלמן, הם היו 50 שנה בשלטון, ולא רק שהם היו בשלטון אלא הם כיוונו את כל העולים מאירופה ומארצות אפריקה למעברות, לשכונות, ליישובי עולים ולעיירות פיתוח. המדינה בנתה את הבתים שגרים בהם היום אותם אנשים ותיקים שאז היו עולים. אספר לך מה הם עשו אז. גברת סופה לנדבר, תשמעי ותקשיבי איך אפשר לרמות תושבים. אתכם אולי לא הצליחו, אבל אגיד לך מה עשו לצפון-אפריקנים בעליות של שנות ה-50, ה-60 וה-70. הגיעו שני עולים.

סופה לנדבר (העבודה):

מאיפה?

נסים דהן (ש"ס):

זה לא משנה. לפי הסיפור, את תדעי מאיפה.

סופה לנדבר (העבודה):

אני מתארת לעצמי מאיפה.

נסים דהו (ש"ס):

שלחו אחד לעיירות פיתוח ואמרו לו: "אתה הולך לגור בדירת 'עמידר' ב-70 לירות בחודש" – מציאה – "אבל כדי לקבל דירת 'עמידר' אתה צריך לשלם 1,000 לירות פיקדון". בסדר, הוא שילם 1,000 לירות פיקדון ו-70 לירות בחודש שכר דירה וחשב שעשו לו טובה גדולה. עברו שנה, שנתיים ושלוש שנים והוא רוצה למכור את הדירה, ואומרים לו: "סלח לנו, אבל זו לא הדירה שלך. זו דירה של 'עמידר'. עד עכשיו אתה גרת בשכירות". הוא אמר: "אבל השכן שלי כן מכר", ואמרו לו: "השכן – זו היתה דירה שלו". הוא אמר: "אבל גם הוא שילם 1,000 לירות דמי פיקדון ו-70 לירות בחודש", ואמרו לו: "כן, אבל לזה קראו משכנתה. 1,000 הלירות היו תשלום ראשון, ו-70 הלירות בחודש היו על חשבון המשכנתה. אז הדירה היא שלו. אתה גרת בשכירות". שניהם שילמו אותו דבר, ולזה אמרו: "משכנתה", ולזה קראו: "שכר דירה". אתם יודעים איך קוראים לשני השכנים? לאחד קוראים בוזגלו, ולשני קוראים אברמוביץ.

סופה לנדבר (העבודה):

מה הקשר לחוק הזה?

נסים דהו (ש"ס):

אז הם באים לפה ובוכים בדמעות תנין. לא מתביישים. הדיור הציבורי – הם ילמדו אותנו ויטיפו לנו מוסר, איך היה צריך לעשות את הדיור הציבורי לא עכשיו, אלא בקום המדינה, בשנות ה-50 ובשנות ה-60.

אני לא אומר שחוק ההסדרים שמונח בפנינו הוא החוק הכי טוב.

סופה לנדבר (העבודה):

אתה מתבייש בו.

נסים דהו (ש"ס):

הוא לא החוק הכי טוב.

סופה לנדבר (העבודה):

אתה לא יכול להגיד שהוא טוב.

נסים דהן (ש"ס):

הייתי אומר אפילו שהוא חוק גרוע. את יודעת מה? תהיי מבסוטה: זה חוק גרוע.

סופה לנדבר (העבודה):

אתה צודק.

נסים דהן (ש"ס):

אבל אני אומר לך, שיש יותר גרוע.

סופה לנדבר (העבודה):

אבל, למה? דבר שהוא יותר – – – הוא רע מאוד.

נסים דהן (ש"ס):

אני אומר לך, ששלטון המערך יותר גרוע. החוק הזה הוא לא טוב. הוא הרע במיעוטו. היינו שמחים לוותר עליו. אבל, אני מודיע פה קבל עם ועדה לכל חברי הכנסת, אדוני היושב-ראש: אנחנו לא ניתן שבחוק ההסדרים ייפגעו שכבות חלשות במדינת ישראל.

סופה לנדבר (העבודה):

אבל הם נפגעים.

נסים דהן (ש"ס):

גם אם זה כתוב היום, זה לא יבוא בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. אני מבטיח לך, ותרשמי את זה.

סופה לנדבר (העבודה):

ביבי נתניהו לפני שנתיים וחצי גם הבטיח הרבה דברים – – –

נסים דהן (ש"ס):

הוכחנו את זה בעבר. תנועת ש"ס הוכיחה את זה בכל החוקים בשנים הקודמות. שום חוק שיפגע בשכבות חלשות, שום חוק שיפגע בילדים, שום חוק שיפגע בקשישים ושום חוק שיפגע בגמלאים לא יעבור בכנסת הזאת בתמיכת ש"ס.

סופה לנדבר (העבודה):

עכשיו אנחנו נראה.

נסים דהן (ש"ס):

אנחנו ערבים לזה. אנחנו ערבים למה שאנחנו אומרים. אנחנו גם מקיימים מה שאנחנו אומרים. את יודעת יפה מאוד שאנחנו מקיימים.

סופה לנדבר (העבודה):

לא תמיד.

נסים דהן (ש"ס):

תמיד.

סופה לנדבר (העבודה):

לא תמיד.

נסים דהן (ש"ס):

תמיד אנחנו מקיימים מה שאנחנו אומרים. לכן, חברי חברי הכנסת, בקריאה ראשונה במתכונת הזאת של החוק, במסגרת ההסכמים וההבנות שהגענו אליהם עם הממשלה עוד לפני הגשת החוק, אפילו

בפעם הראשונה, שחלקים מן החוק יוצאו מן החוק תוך כדי הקריאה השנייה והשלישית – הם יוקפאו, או יעברו לוועדות אחרות לחקיקה בצורה הרגילה ולא יבואו לקריאה שנייה ולקריאה שלישית – – –

סופה לנדבר (העבודה):

אם הוא רע, למה צריך להביא אותו לכנסת?

נסים דהן (ש"ס):

אמרתי שהוא הרע במיעוטו. יש יותר גרוע. הוא גרוע, אבל יש יותר גרוע.

סופה לנדבר (העבודה):

בסדר. תמיד יש יותר גרוע. אז למה – – –

נסים דהן (ש"ס):

כי מדינה בלי תקציב זה יותר גרוע.

סופה לנדבר (העבודה):

אבל לא ידעתי שמדינה בלי תקציב – – –

נסים דהן (ש"ס):

אין תקציב בלי חוק הסדרים, גם אם הרבה חוקים מחוק ההסדרים לא קשורים ישירות לתקציב, וכבר אמרתי את זה בקריאות ביניים. יש ארבעה או חמישה חוקים קשורים ישירות ומשפיעים על הכנסות המדינה והם חלק מהתקציב, ושאר החוקים הם הזדמנות של המדינה ושל הממשלה, שאם כבר מגישים חוק הסדרים מכניסים באותה הזדמנות עוד הרבה תקנות והסדרים שלא הצליחו לעשות אותם במשך השנה. המצב לא תקין, אבל זה לא פטנט של הממשלה הזאת.

סופה לנדבר (העבודה):

– – – היינו יחד בוועדת הכספים.

נסים דהן (ש"ס):

זה פטנט של הממשלה הגרועה הקודמת, שחלק גדול מהתחלואים בחברה היום הוא השלכות ישירות של הבזבז המשוע של הממשלה הקודמת.

סופה לנדבר (העבודה):

אתה לא מתבייש – – –

נסים דהן (ש"ס):

אתם יודעים יפה מאוד, שהגירעון הגדול שהממשלה הקודמת השאירה – –

סופה לנדבר (העבודה):

אתה לא מתבייש – – –

נסים דהן (ש"ס):

– – והאחריות שהממשלה הזאת גילתה כדי לכסות את הגירעון, זה חלק מן הבעיות. יכולנו להמשיך להתנהג באותה – – –

סופה לנדבר (העבודה):

לפני שנתיים וחצי – – – אתה לא מתבייש?

מיכה גולדמן (העבודה):

נסים, עליך אני מתפלא.

נסים דהן (ש"ס):

יכולנו להמשיך להתנהג באותו חוסר אחריות ולא לקצץ 11 מיליארד שקלים מתקציב המדינה, וכל המדינה היתה חוגגת היום.

מיכה גולדמן (העבודה):

זו דמגוגיה של מדינת בנות.

נסים דהן (ש"ס):

יכולנו לחלק לכל אזרח 500 שקל כל חודש מתנה לכיס באותם 15 מיליארד שקל שבזבזתם. לא עשינו את זה. גילינו אחריות. קיצצנו בתקציב. ונכון, הקיצוץ הזה הוא קיצוץ כואב. הוא גרם לאבטלה.

מיכה גולדמן (העבודה):

אתה מדבר על אנשים שלא מבינים – – –

נסים דהן (ש"ס):

אתה באמת לא מבין, אם אתה מדבר כך. אז תסלח לי, עם כל הכבוד לך, אתה לא מבין, ואתה יודע יפה מאוד שהבזבז של הממשלה הקודמת בתקופת שנת הבחירות גרם לכל הנזקים האלה. ומה שטיפש אחד זורק, עשרה חכמים לא יכולים להוציא. אתה יודע את זה יפה מאוד.

סופה לנדבר (העבודה):

— — —

מיכה גולדמן (העבודה):

— — — תבדוק

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

זה הכול להיום?

היו"ר מ' פלד:

תודה רבה. חבר הכנסת אברהם פורז, ואחריו – חבר הכנסת מיכה גולדמן.

סופה לנדבר (העבודה):

— — —

אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, זה עתה שמענו כתב אישום חריף מפי חבר הכנסת נסים דהן נגד ש"ס, שהיתה במשך שנתיים שותפה גלויה בממשלה הקודמת, ולאחר מכן שנתיים שותפה סמויה בממשלה הקודמת, ואם נעשו דברים כמו שאתה אומר, אז כנראה מפלגתך אשמה. אגב, זה לא נכון. היא באמת לא אשמה – — —

היו"ר מ' פלד:

את זה היית צריך להגיד לחברת הכנסת לנדבר לפני שעלית לבמה. יכול להיות שהיא שכחה שהם היו חברים בקואליציה.

סופה לנדבר (העבודה):

אני יודעת היסטוריה כמו שאתה יודע.

היו"ר מ' פלד:

סליחה שפגעתי בך.

אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

אני יכול לומר לך, חבר הכנסת דהן, שגם כשהייתם באופוזיציה בקדנציה הקודמת, הייתם בקואליציה בכל נושא התקציב. לא העברנו את התקציב בלעדיכם אף פעם. תמיד הלכנו לקראתכם, כי היו לנו בעיות עם נציגים ממפלגת העבודה שעשו לנו צרות. אבל לא באתי לדבר על העניין הזה.

אדוני היושב-ראש, הדיונים בחוק ההסדרים, אנחנו כבר עושים מקצה שיפורים; לפחות לגבי עצמנו, כל פעם אנחנו צריכים לומר אולי דברים חדשים שלא אמרנו. זו הזדמנות יפה לדבר על נושאים כלכליים באופן כללי. אני רוצה לומר, רבותי חברי הכנסת, שבשנת 1997 היה התל"ג לנפש בישראל 17,000 דולר. לצערנו, השנה הוא ירד ל-15,400 דולר לנפש, ובשנת 1999 הוא צפוי לרדת עוד יותר, למשהו כמו 14,000 דולר לנפש. זאת אומרת, ירידה מ-17,000 דולר ל-14,000 דולר. הירידה הזאת משמעותה ירידה ברמת החיים של כל אחד ואחד מאתנו, ובעיקר, ככל שאתה יותר חלש בחברה, אתה תיפגע יותר.

אני רוצה לומר לכם, שלמעשה היינו צריכים לשאול את עצמנו מדוע אנחנו, מדינה שכבר עברה את ספרד, ואנחנו קצת יותר נמוך מאיטליה, למה אנחנו לא מסוגלים להגיע לתל"ג לנפש, אני לא רוצה לומר כמו של השווייצרים – השווייצרים, כ-41,000 דולר בשנה – אבל מדינה כמו צרפת, עם 25,000 דולר, או לפחות אנגליה, עם 21,000 דולר. מדוע אנחנו יורדים?

לעניין הזה יש, לדעתי, רק הסבר אחד, והוא לא תלוי בנגיד בנק ישראל ולא תלוי במדיניות הכלכלית של הממשלה – הוא תלוי באווירה הכלכלית שנוצרה. אם הממשלה הזאת אומרת, שהקפאת תהליך השלום שווה זקק כלכלי, אני יכול להבין. אתם צריכים להבין כולכם, אנחנו בעולם קטן, במובן הזה ישראל איננה אי. היום הסחר הוא בין-לאומי. היום המשקיעים מחפשים מקומות טובים בעולם, היום הכסף נייד, היום הכסף זורם ממקום למקום. אפילו אנחנו, הקטנים, הגענו למצב שמציעים לנו לקנות דירות במנהטן ובלונדון ובמקומות אחרים. הסיכוי היחיד לכך שנעלה על פסים של צמיחה הוא אם תהליך השלום ימשך; אם תהיה פה תחושה למשקיעים זרים ואחרים, שהולך להיות פה שגשוג כלכלי.

חלק מכם יכולים לומר, שעם הערבים אין סיכוי להסדר, ולעולם לא יהיה שלום, ולכן אנחנו צריכים להשלים עם זה שנהיה במצב של מלחמה וגם תהיה רמת חיים יותר נמוכה. אני את התזה הזאת יכול להבין. אבל אני לא יכול להבין את אלה שאומרים: אפשר לחיות בתנאי מתיחות, אפשר להיות בסיטואציה של ערב מלחמה כל הזמן, ובכל זאת להגיע לצמיחה כלכלית. הדבר הזה לא יקרה, וכדאי שנדע את זה.

אני רוצה לומר לך, אדוני היושב-ראש, ואני בטוח שאתה לא תסכים אתי, אני מצטער צער גדול על זה שנקלענו לסיטואציה שלפיה הסכם וואי הוקפא. אני מאוד רציתי שדווקא הממשלה הזאת של נתניהו תשלים את ההסכם. ואני מאמין שנתניהו היה משלים את ההסכם אלמלא כל מיני התרחשויות שקרו כאן, כי הוא היה נלחץ מצד אחד על-ידי הגורמים המתונים בקואליציה, היה נלחץ על-ידי האמריקנים, ובסופו של דבר היה מיישם את ההסכם. אף-על-פי שאני לא משלה את עצמי – נתניהו לא רצה בהסכם, הוא לא חתם עליו בהתלהבות; גם את היישום הוא לא עשה בהתלהבות, אבל הוא היה מבצע אותו.

מה אנחנו צריכים לעשות? אנחנו צריכים להעביר את חוק ההסדרים באיזה מקום, כי חלק מהחקיקה שבו הוא חיוני לכמה תהליכים כלכליים. בעצם, חוק ההסדרים הוא חלק מהתקציב. אבל, לצערי הרב, ובעניין הזה אני לא מאשים רק את הממשלה הנוכחית, ההגזמות לגבי חוק ההסדרים כבר עברו כל גבול. חוק ההסדרים הפך למין סופרמרקט ענק, שלפיו כבר אין ועדות בכנסת; הכול לא חשוב, והכול עובר לוועדת הכספים, וועדת הכספים אמורה להעביר הכול במכש של זמן.

אני רוצה לומר לכם, שאחד האבסורדים שנתקלנו בו בחוק ההסדרים של השנה שעברה היה עניין של שידורי טלוויזיה באמצעות לוויין. ותוך כדי הדיון בחוק נשאלה השאלה, האם בשידורי הטלוויזיה

באמצעות לוויין יהיו שידורי חדשות. אם אתם שואלים אותי איפה המקום הטבעי של חדשות באמצעות לוויין – המקום הוא בוועדת החינוך של הכנסת, או בוועדת הכלכלה של הכנסת. בוודאי אין לזה שום דבר עם התקציב. הכנסת הפרידה בשנה שעברה את הנושא הזה, והיום, לאחרונה, לא מזמן, היו דיונים בוועדת הכספים על הספיח הזה של חוק ההסדרים מהשנה שעברה.

לכן, אל תצפו מאתנו, אנשי האופוזיציה, שנתמוך בחוקי ההסדרים. תפקידה של האופוזיציה הוא להתנגד, ואנחנו נתנגד. אתם, חברי הקואליציה – אני לא יודע בכלל אם יש דבר כזה שנקרא קואליציה. כל פעם שאתם נופלים, נראה שאתם לא כל כך קיימים כקואליציה. בעניין זה אולי צריכים שוועדת הכספים תבוא להסכמה עם האופוזיציה להעביר כמה דברים הכרחיים, שמטרתם לעבור בשלום את התקופה שנותרה עד הבחירות. בסופו של דבר, גם לנו כאנשי אופוזיציה יש אחריות למשק המדינה. אנחנו צריכים לדאוג שהדברים במשק יתנהלו בצורה ראויה ונאותה, ואנחנו לא יכולים להפקיר את זה. את הדברים המינימליים האלה צריך להעביר בחוק ההסדרים. את כל יתר הדברים שעוד ניתן להעביר בכנסת הנוכחית לפני שהיא מתפזרת, צריך להעביר לוועדות האחרות, ואת היתר להשאיר לימים יותר טובים אחרי הבחירות, בתקווה שאז תהיה ממשלה יותר טובה. תודה רבה.

היו"ר מ' פלד:

תודה רבה. חבר הכנסת אברהם הירשזון, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת מיכה גולדמן. עשינו פה פיצול.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני יושב ומאזין לדברי חברי האופוזיציה ולהתקפותיהם שלוחות הרסן על הקואליציה הזאת ופשוט אינני מבין. הרי אנחנו קיבלנו מכם כלכלה חרבה. אתם מצצתם את כלכלת מדינת ישראל עד הסוף. הרי את שוק ההון הרסתם לחלוטין. את הבורסה הרסתם. ואתם באים ומעזים לעלות היום על ממשלה שהיתה צריכה להתחיל לתקן את כל העוולות שהשארתם – – –

סופה לנדבר (העבודה):

כמה מסכנים אתם.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

יותר מדי, יותר ממה שאת חושבת. וצריכים לטפל בזה טיפול שורש יסודי כזה שאנחנו מעולם לא חשבנו שנצטרך לעשות אותו. עולים פה זה אחר זה חברי אופוזיציה ותוקפים את ההשקעות ביהודה ובשומרון. אני לא מבין את הדבר הזה. ריבוננו של עולם, מתי כבר תפסיקו להפלות בין אזרחי מדינת ישראל לאזרחי מדינת ישראל? מה קרה, חבר הכנסת גולדמן? האזרחים שגרים ביהודה ובשומרון הם לא אזרחי מדינת ישראל? הם לא היו חלוצים?

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

חשבנו שאתה מתכוון לערבים.

היו"ר מ' פלד:

אתה לא צודק. ממשלת רבין, זיכרוננו לברכה, השקיעה כספים רבים בכבישים העוקפים ביהודה ושומרון, כספים רבים. 800 מיליון שקל.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

אני אגיע לזה.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

חשבתי שאתה מתכוון לערבים שהם מופלים, לכן הופתעתי.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, תאמין לי שאני יודע. אני אגיע לזה.

היו"ר מ' פלד:

עשית עבודה יפה.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

חשבתי שאתה מתכוון לערבים שהם מופלים, לכן הופתעתי.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

אני אגיע גם לזה. אבל אני שמח שהופתעת. כי אני מופתע כל פעם שאתה עולה לדבר פה. אז פעם אחת הופתעת גם אתה, לא נורא.

ואתם עולים ותוקפים אותם. אדוני היושב-ראש, אתה צודק. הרי גם בייגה שוחט השקיע כסף ביהודה ובשומרון, אבל אני בטוח שחבר הכנסת אלון לא מרוצה מההשקעות שהיו בזמן הממשלה ההיא. אנחנו יודעים שבתים עמדו סגורים, שהפסיקו בנייה ביישובים, ואי-אפשר להתכחש לזה.

סופה לנדבר (העבודה):

אתה יודע כמה בתים סגורים יש היום?

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

נכון שעשו כבישים עוקפים ונתנו תשתיות, אבל בתים עמדו סגורים ולא נתנו למתיישבים להשתכן. מה האפליה הזאת, גברתי הנכבדה? מדוע? הם לא מתיישבי מדינת ישראל? אבל אני, אדוני היושב-ראש, זוכר, וזה לא מפתיע אותי, אתה זוכר את המודעה שהיתה בעיתון לפני כמה חודשים, שהשתתפו בה סופרים, משוררים, כל האצולה, שמנה וסולתה של מדינת ישראל, לרבות הכוהנת הגדולה של מרצ, הגברת שולמית אלוני, חברת הכנסת לשעבר, יושבת-ראש מרצ, שאמרה להטיל חרם על תוצרת השטחים, ההתנחלויות.

גברתי, את, שבאת מברית-המועצות לשעבר, נמצאת באותה מפלגה, שאף שחלק מאנשיה, כגון חברת הכנסת דיין, שהיתה חתומה על זה – איך אתם יכולים במדינת ישראל להטיל חרם על חלק מהיהודים פה, במדינת ישראל? מה זאת אומרת שבית-חרושת שנמצא באחת ההתיישבויות ביהודה ובשומרון, ממנו אסור לקנות? האם היה עולה על דעתי שאני, כאיש ליכוד, מחרים, חס וחלילה, תוצרת של איזה מפעל שנמצא באיזה קיבוץ ברחבי מדינת ישראל?

דוד צוקר (מרצ):

אין שום בעיה עם זה.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

אני יודע שלך אין שום בעיה עם זה. אני אומר לך שלי יש בעיה עם זה, ואולי זה ההבדל בינינו. אתם מדברים בנופת צופים אבל עושים דברים אחרת, ואצלנו הנושא של אי-הפרדה של אזרחים כאלה ואזרחים אחרים הוא חשוב מאוד. אם כבר אמרת את דברך, אני זוכר שלפני שבוע הלך חבר הכנסת יוסי שריד, ראש המפלגה שלך, ואני באופן אישי מאוד מוקיר ומכבד אותו, ואמר פה: על שלושה פשעי ביבי ועל ארבעה לא אשיבם. הוא דיבר על כך שביבי נתניהו מפלג את העם, ועל כך לא יסולח לו. מי מפלג את העם? ביבי נתניהו או אתם, שהטלתם חרם על תוצרת ההתנחלויות? ואתם עוד באים ומעזים ברוב חוצפתכם לעלות פה לדוכן הזה ולהטיף לנו מוסר? תתביישו לכם. תתביישו, לא מתאים לכם.

יושבת פה חברת הכנסת תמר גוז'נסקי – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

עומדת עכשיו.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

לא, ישבה – תגידי את האמת אם לא ישבת או עמדת – ואומרת: כדי להפיל את נתניהו כל כסף שווה. זאת אומרת, לקחת מאותן שכבות מצוקה, לקחת מכולם.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

לא, מה פתאום? זה לא "פייר".

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

כל כסף שווה, העיקר להפיל את נתניהו?

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

זה לא "פייר". דיברתי על – – אני מבקשת להסביר.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

גם את? אני לא מאמין למשמע אוזני. אני מבקש לא להפריע לי.

היו"ר מ' פלד:

חבר הכנסת הירשזון, סליחה רגע. פתח לה בבקשה את הרמקול.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

חבר הכנסת הירשזון, דובר על כך שהבחירות עולות כסף. דובר על מימון הבחירות. אמרתי, שהבחירות, אם הן עולות כסף, זה שווה, כי לדעתי צריך לשים קץ לשלטון נתניהו. זה לא שייך לשום דבר, לשום קשישים. באמת, חבר הכנסת הירשזון.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

זה פירוש רש"י עכשיו. אזרחי מדינת ישראל שמעו כמו שאני שמעתי. מה לעשות? זה מה שהם שמעו, לא דברים אחרים. אבל אני מאוד שמח, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, שהערת את הערתך זאת, משום שאני באמת, מעל ומעבר לכל עניין מפלגתי זה או אחר, מאוד מעריך ומכבד את עבודתך בבית הזה. אני חושב באמת שאת אחת מחברות הכנסת שעושות עבודה יוצאת מן הכלל, כך שבאמת הופתעתי, ואני שמח שקיבלתי הסבר על כך.

הייתי מבקש לומר כמה פרטים שאולי קצת לא יהיו נוחים לכם.

היו"ר מ' פלד:

נשארה לך דקה.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

עד שתוריד אותי. בעיקרי התקציב שקיבלנו בשנה זו, חבר הכנסת גולדמן, ולא אני כתבתי אותם, אלא ממשלת ישראל והפקידים האמונים עלינו כעושים את מלאכתם נאמנה – בעשרות השנים האחרונות היעד העיקרי שנקבע בתקציבים שהוגשו על-ידי כל הממשלות היה פתרון בעיית הגירעון במאזן התשלומים, נכון? בכל שנה, ואתה היית שר במדינת ישראל. בפעם הראשונה – ב-1999 בעיה זו איננה קיימת עוד. מדוע? כי הגירעון ירד מתחת ל-7 מיליארדי דולר, שזה סכום שמדינת ישראל מקבלת ללא צורך בהגדלת חובותיה החיצוניים. זה הישג כלכלי, רבתי.

יתרות מטבע החוץ של מדינת ישראל גדלו לסדרי גודל הגבוהים ביותר, אם אינני טועה, 24 מיליארד דולר. זה הישג בלתי רגיל.

חיים אורון (מרצ):

— — —

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

אני מדבר, חבר הכנסת ג'ומס, כדי שלא תקפוץ יותר מדי, ואני קורא מתוך עיקרי התקציב, אותה חוברת שלא אני כתבתי ולא אתה, אלא קיבלנו אותה. החוב הלאומי, שעמד לפני עשר שנים על קרוב ל-150% התל"ג, ירד ל-105% התל"ג, בסדר גודל של 45 מיליארד דולר במונחי 1998. הגירעון בתקציב המדינה, שעמד ב-1992 על כמעט 6%, ירד ב-1998 ל-2.4%. אני יודע, חבר הכנסת אורון, שאתה יודע לקרוא, אבל אני גם יודע שאתם מסתירים את הדברים האלה מעיני הציבור. ולכן, עובדות, צריך לדבר עליהן. אני דיברתי רק על עובדות. תודה רבה.

היו"ר מ' פלד:

חבר הכנסת מיכה גולדמן, בבקשה.

מיכה גולדמן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, מי שישב כאן היום בשעות אחר-הצהריים והקשיב לחברי הכנסת מהקואליציה חשב שהוא נמצא באיזו מדינה שהתוצר הלאומי שלה מתחרה עם צרפת, עם אנגליה. מי ששמע היום את חברי הכנסת מהקואליציה קיבל את התחושה שאין אבטלה בארץ, שמדי שבוע חונכים מפעלים חדשים בערי הפיתוח.

חברי הכנסת, כדאי לבוא ולומר בצורה ברורה, שלעם ישראל עוד לא היתה ממשלה גרועה כמו הממשלה הזאת, שלא מסוגלת להציג את תקציב המדינה. גם את חוק ההסדרים היא לא מסוגלת להעביר כאן ללא התחייבויות למס ותשלום למפלגות, ולא לצרכים של אותם מובטלים באופקים, אותם מובטלים בחצור, אותם מובטלים בבית-שאן, אותם מובטלים בדימונה, אותן תעשיות אשר לא מסוגלות להתמודד עם תשלומי השכר של העובדים, אשר לאורך שנים מנסים להשיג בכבוד את לחמם.

ראש הממשלה מתגאה בנאום שלו במרכז הליכוד, שהוא הצליח להביא מחשב לכל תלמיד במדינת ישראל. ואני שואל אתכם, תלמידי ישראל בערי הפיתוח ובשכונות, קיבלתם מחשבים?

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

כן.

מיכה גולדמן (העבודה):

אתם מסוגלים היום לבוא ולהרים את היד ולהגיד "קיבלנו"?

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

כן.

מיכה גולדמן (העבודה):

אני מודיע לכם כאן מעל הבמה: אותה התחייבות אין לה שום כסוי. המחשב שהובטח הגיע לאותם ילדים שצולמו עם ראש הממשלה בטלוויזיה, ועשרות אלפי ילדים לא קיבלו את המחשב.

יצחק כהן (ש"ס):

קיבלו.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

קיבלו.

מיכה גולדמן (העבודה):

תבדקו מדוע ולמה. יתברר לכם, שאותם כספים הועברו לא למטרות חינוך, לא לתשתיות של כבישים, לא למסילת הרכבת שהבטיח ראש הממשלה לבאר-שבע, לא למסילת הרכבת שהוא הבטיח לירושלים, לא להמשך סלילת הכבישים שנעשתה על-ידי הממשלה הקודמת.

אני מציע לכולנו לפקוח את העיניים ולראות איך המדינה מדווחת כל יום על עוד 2,000 מובטלים. המפעל באופקים נסגר היום כתוצאה מהמדיניות הכושלת של הממשלה הזאת, שהולכת הביתה.

אני יכול לבוא ולומר לאזרחי מדינת ישראל: יש לנו ממשלה שהצליחה, בשנתיים וחצי, להרוס כל חלקה טובה. מקצצת מאות אלפי שעות בחינוך. יום הלימודים הארוך שהבטיח ראש הממשלה הפך ליום לימודים שמחזיר אותנו לתקופה שלפני כעשר שנים, כשהילדים הולכים הביתה בשעה 13:00, ולא בשעה 15:00, ולא בשעה 14:00.

ואני אומר כאן, מעל הבמה הזאת: איפה השנים שבהן התוצר הלאומי עלה מדי שנה ב-5% וב-6%? בשנתיים האחרונות אנחנו רואים שהתוצר הלאומי הגולמי משתווה לתוצר הלאומי באותן מדינות בעולם השלישי שבהן הגידול בתוצר הלאומי הוא 0%.

אותם משקיעים ממדינות העולם, שעמדו בתור רק לפני שלוש וארבע שנים ובאו להשקיע במדינת ישראל – היום הם לא קיימים, נעלמו. זו מדינה שתיירות לא מגיעה אליה. זו מדינה שמשקיעים לא רוצים לבוא אליה.

אנחנו נמצאים לקראת שנת 2000. יושב כאן סגן ראש הממשלה ושר התיירות, והוא יאמר לכם שאנחנו לא מסוגלים לעמוד בהתמודדות עם קליטתם של אותם מאות אלפים, ואולי מיליונים – כך אני מקווה – של צליינים שירצו להגיע למדינת ישראל לקראת שנת 2000, והתקציב לכבישים ולתשתיות שהיה צריך להכין לקראת שנת 2000 – התקציב הזה מקוצץ. הניסיונות לבנות באזור נצרת אלפי חדרי מלון הוקפאו, הופסקו. יש התמודדות עם מינהל מקרקעי ישראל על כך שהם רוצים תשלומי תשתית ופיתוח, שלא יאפשרו לבנות אותם בתי-מלון.

הי"ר מ' פלד:

סיים, בבקשה.

מיכה גולדמן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, מדינת ישראל קלטה בעשר השנים האחרונות קרוב ל-800,000 עולים שהגיעו מחבר המדינות, מאתיופיה. אותם עולים, אשר תרמו ותורמים בהעלאת מערכת החינוך, בתרבות, כשאנחנו עוברים ביישובים שאליהם הגיעו העולים החדשים, אנחנו שואלים: איפה אותם הוסטלים שהממשלה הזאת הבטיחה לפני שנתיים וחצי? איפה ההתמודדות עם קליטת העלייה? זו ממשלה שהבטיחה לפני שנתיים וחצי לסייע לעולים מחבר המדינות, והיום העולים מחבר המדינות שואלים: זו ממשלה שרוצה לעזור לעולים, או ממשלה שמחזירה אותנו לעלייה של 20,000-30,000 עולים בשנה, ולא ל-70,000-80,000 עולים כמו שהיה לפני שנתיים ושלוש שנים? אנחנו רואים שיש כאן ממשלה שגורמת לכך שהעלייה מחבר המדינות חוזרת לימים של שער הברזל ברוסיה.

זו ממשלה שרואה בערביי ישראל את אויב המדינה. זו ממשלה שעושה הכול כדי שערביי ישראל, לאחר 50 שנה, ירגישו כזרים במדינה הזאת, מתייחסת אל הערבים כאל נטע זר –

הי"ר מ' פלד:

תודה רבה.

מיכה גולדמן (העבודה):

– עושה את הכול כדי לפגוע בהם ברשויות המקומיות, בחינוך, בכל חלקה שיכולה לתרום למדינה.

היו"ר מ' פלד:

סיים, בבקשה.

מיכה גולדמן (העבודה):

לכן הממשלה הזאת צריכה ללכת מהר ככל האפשר. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר מ' פלד:

תודה רבה. חבר הכנסת מאיר שטרית, בבקשה. כמה זמן?

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

שתי דקות. מגיעות לי חמש דקות. אדבר רק שתי דקות.

רבותי חברי הכנסת, אני רוצה לפנות לחברי הכנסת מכל סיעות הבית. אני רוצה לפנות בפנייה אישית לכל חברי הכנסת, לרגש האחריות של כל אחד מאתנו. ואני פונה גם לספסלי הקואליציה וגם לספסלי האופוזיציה.

רבותי, ממה נפשך? או שאנחנו נעביר חוק הסדרים ונוכל לדון בפרטים שלו לאחר מכן, לפני קריאה שנייה וקריאה שלישית, וגם נעביר את חוק התקציב, ויהיה תקציב מדינה, או שלא יהיה תקציב מדינה, והמדינה תתנהל לפי 1/12. המשמעות של החלטה כזו שאין תקציב היא, שאי-אפשר לקיים, למשל, שום הזמנה חדשה במערכת הביטחון, שלא יהיה כסף לבתי-חולים, לא יהיה כסף למערכת הבריאות. יש ויכוחים לגיטימיים בבית. אני מבקש מחברי הכנסת מכל סיעות הבית, גם מהאופוזיציה, לגלות ברגע זה אחריות – אף שיש לנו רוב בקואליציה – ולהצביע בעד הקריאה הראשונה, ונקיים דיון, גם אתכם, במטרה לנסות להעביר חוק ותקציב מדינה, כדי שהמדינה תוכל להתנהל באחריות.

רבותי, אני חושב, שבתקופה זו, דווקא בעת בחירות, כל אחד מאתנו נדרש לטיפה קצת יותר גדולה של אחריות. אף אחד מאתנו לא יודע מה תהיינה התוצאות, וחשוב שהמדינה תתנהל בצורה תקינה ומתוקנת. ולכן אני פונה גם לחברי האופוזיציה להצביע היום בעד חוק ההסדרים בקריאה ראשונה, ולאחר מכן נקיים את הדיון, גם אתכם, במטרה להגיע – אני מקווה – להסכמה רחבה בבית, מתוך אחריות לאומית וראייה לאומית. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר מ' פלד:

תודה רבה. רבותי, אנחנו ניגשים להצבעה. אבקש מכולם לשבת. חברי הכנסת, אבקש מכולם לשבת. אנחנו ניגשים להצבעה.

על-פי בקשות שתי הסיעות הגדולות, אנחנו מקיימים את ההצבעה כהצבעה אישית. מזכיר הכנסת, החל ההצבעה, בבקשה.

מזכיר הכנסת א' האן: (קורא בשמות חברי הכנסת)

יולי-יואל אדלשטיין – אינו נוכח; רפאל אדרי – אינו נוכח; אורי אור – אינו נוכח; חיים אורון – נגד; אפי אושעיה – אינו נוכח; דוד אזולאי – אינו נוכח; דליה איציק – אינה נוכחת; מיכאל איתן – אינו נוכח; רפאל איתן – אינו נוכח; רפאל אלול – אינו נוכח; בנימין אלון – בעד; טלב אלסאנע – נגד; זאב בנימין בגין – בעד; זאב בויס – בעד; יגאל ביבי – בעד; יוסף ביילין – נגד; נעמי בלומנטל – בעד; בנימין בן-אליעזר – נגד; אליהו בן-מנחם – נגד; שלמה בן-עמי – אינו נוכח; שמריהו בן-צור – בעד; שלמה בניזרי – אינו נוכח; רומן ברונופמן – אינו נוכח; עוזי ברעם – אינו נוכח; אהוד ברק – אינו נוכח; עזמי בשארה – נגד; אליהו גבאי – בעד; תמר גוז'נסקי – נגד; מיכה גולדמן – אינו נוכח;

היו"ר מ' פלד:

רק רגע, מיכה גולדמן.

קריאה:

לא מצביע. לא מדבר.

היו"ר מ' פלד:

מיכה גולדמן לא מצביע.

מזכיר הכנסת א' האן: (קורא בשמות חברי הכנסת)

אלי גולדשמידט – נגד; אריה גמליאל – בעד; נסים דהן – בעד; עבד-אלמאלכ דהאמשה – נגד; חיים דיין – אינו נוכח; יעל דיין – אינה נוכחת; עבד-אלוהב דראושה –

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

מקוזז.

מזכיר הכנסת א' האן: (קורא בשמות חברי הכנסת)

עבד-אלוהב דראושה – אינו נוכח; אריה דרעי – אינו נוכח; אברהם הירשזון – בעד; שמואל הלפרט – בעד; צחי הנגבי – בעד; צבי הנדל – בעד; יהודה הראל – בעד; צבי ויינברג – בעד; שבח וייס – נגד; יצחק וקנין – אינו נוכח; רחבעם זאבי – בעד; נסים זוילי – אינו נוכח; עמנואל זיסמן – אינו נוכח; אליעזר זנדברג – בעד; נעמי חזן – נגד; תאופיק חטיב –

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

מקוזז.

מזכיר הכנסת א' האן: (קורא בשמות חברי הכנסת)

תאופיק חטיב – אינו נוכח; רפיק חג'-יחיא – אינו נוכח; דוד טל – בעד; סאלח טריף – נגד; יונה יהב – נגד; שאול יהלום – בעד; אברהם יחזקאל – נגד; אליהו ישי – אינו נוכח; איתן כבל – אינו נוכח; יצחק כהן – בעד; רן כהן – נגד; רענן כהן – אינו נוכח; יוסי כץ – נגד; ישראל כץ – בעד; לימור לבנת – בעד; אלכסנדר לובוצקי – בעד; דוד לוי – אינו נוכח; יצחק לוי – בעד; אברהם יוסף לייזרזון – בעד; מקסים לוי – נגד; עוזי לנדאו – אינו נוכח; סופה לנדבר – נגד; יהודה לנקרי – נגד; ענת מאור – נגד; אדיסו מאסלה – נגד; דוד מגן – אינו נוכח; האשם מחאמיד – נגד; חגי מירום – נגד; נואף מסאלחה – אינו נוכח; יהושע מצא – אינו נוכח; יצחק מרדכי – בעד; דן מרידור – בעד; מיכאל נודלמן – בעד; בנימין נתניהו – בעד; מרינה סולודקין – בעד; ניסן סלומינסקי – בעד; סאלח סלים – נגד; אפרים סנה – אינו נוכח; אחמד סעד – נגד; גדעון עזרא – בעד; שאול עמור – אינו נוכח; אברהם פורז – נגד; חנן פורת – בעד; אופיר פינס-פז – נגד; משה פלד – בעד; רפאל פנחסי – אינו נוכח; מאיר פרוש – בעד; שמעון פרס – אינו נוכח; עמיר פרץ – נגד; וליד צאדק חאג'י-יחיא – נגד; דוד צוקר – נגד; אביגדור קהלני – אינו נוכח; מיכאל קליינר – בעד; משה קצב – בעד; דוד ראם – אינו נוכח; אברהם רביץ – בעד; אמנון רובינשטיין – נגד; ראובן ריבלין – בעד; חיים רמון – אינו נוכח; אבנר חי שאקי – בעד; אברהם שוחט – נגד; מאיר שטרית – בעד; יורי שטרן – בעד; דורון שמואלי – בעד; סילבן שלום – אינו נוכח; שלום שמחון – אינו נוכח; אריאל שרון – בעד; יוסי שריד – נגד; נתן שרנסקי – אינו נוכח; דן תיכון – בעד;

אני חוזר לקרוא בשמותיהם של אלה שלא הצביעו:

יולי-יואל אדלשטיין – אינו נוכח; רפאל אדרי – אינו נוכח; אורי אור – אינו נוכח; אפי אושעיה – אינו נוכח; דוד אזולאי – אינו נוכח; דליה איציק – אינה נוכחת; מיכאל איתן – אינו נוכח; רפאל איתן – אינו נוכח; דוד אזולאי – אינו נוכח; רפאל אלול – אינו נוכח;

אני חוזר: אפי אושעיה הגיע והצביע נגד.

שלמה בן-עמי – אינו נוכח; שלמה בניזרי – אינו נוכח; רומן ברונפמן – אינו נוכח; עוזי ברעם – אינו נוכח; אהוד ברק – אינו נוכח; מיכה גולדמן – נגד; אלי גולדשמידט –

אלי גולדשמידט (העבודה):

כבר הצבעתי נגד.

מזכיר הכנסת א' האנ:

סליחה, כן, הצביע נגד.

חיים דיין – אינו נוכח; עבד-אלוהב דראושה – אינו נוכח; יעל דיין – נגד; אריה דרעי – אינו נוכח; יצחק וקנין – אינו נוכח; נסים זוילי – אינו נוכח; עמנואל זיסמן – בעד; תאופיק חטיב – אינו נוכח; רפיק חג' – יחיא – אינו נוכח; אליהו ישי – אינו נוכח; איתן כבל – אינו נוכח; רענן כהן – אינו נוכח; דוד לוי – אינו נוכח; עוזי לנדאו – אינו נוכח; דוד מגן – אינו נוכח; נואף מסאלחה – אינו נוכח; יהושע מצא – אינו נוכח; אפרים סנה – אינו נוכח; שאול עמור – אינו נוכח; רפאל פנחסי – אינו נוכח; שמעון פרס – אינו נוכח; אביגדור קהלני – אינו נוכח; דוד ראם – אינו נוכח; חיים רמון – אינו נוכח; סילבן שלום – אינו נוכח; שלום שמחון – נגד;

היו"ר ד' תיכון:

בייגה, אתה טוב בשכנוע.

מזכיר הכנסת א' האנ: (קורא בשמות חברי הכנסת)

נתן שרנסקי – אינו נוכח;

האם יש מישהו שלא קראתי בשמו? אין. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנת הכספים 1999) (מס' 2), בקריאה ראשונה: בעד – 46, נגד – 37. החוק עבר בקריאה ראשונה, והוא עובר לוועדת הכנסת לצורך קביעת הוועדה המתאימה.

הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה) (התשמ"ט-1989)

(תיקון מס' 7), התשנ"ט-1998

(קריאה ראשונה)

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו עוברים להצבעה הבאה: הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה) (התשמ"ט-1989) (תיקון מס' 7), קריאה ראשונה. מי בעד? מי נגד? אפשר להצביע.

הצבעה מס' 8

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 62

נגד – 5

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה) (התשמ"ט-1989) (תיקון מס' 7), התשנ"ט-1998, לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, את החוקים האלה אנחנו מעבירים לדיון לוועדת הכספים, ולא לוועדת הכנסת.

היו"ר ד' תיכון:

היתה בקשה לוועדה אחרת.

שבח וייס (העבודה):

לוועדת הכלכלה.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

בבקשה, ועדת הכנסת, אין בעיה, גם שם יש לנו רוב.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, בעד – 62, נגד – 5, נמנע אחד. הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה) (התשמ"ט–1989) (תיקון מס' 7), אושרה בקריאה ראשונה, והיא עוברת להכנה לוועדת הכספים.

קריאה:

-- --

היו"ר ד' תיכון:

ועדת הכנסת היא שתחליט.

אני מבקש לתקן את הצבעתה של חברת הכנסת נעמי חזן מנגד לבעד.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ד' תיכון:

הודעה למזכיר הכנסת.

מזכיר הכנסת א' האן:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע, כי הונחה על שולחן הכנסת הצעת חוק התפזרות הכנסת הארבע-עשרה, התשנ"ט–1998, שהחזירה ועדת החוקה, חוק ומשפט לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. תודה רבה.

הצעת החלטה בדבר הגדלת מספר שופטי בית-המשפט העליון

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו עוברים לסעיף הבא: הצעת החלטה בדבר הגדלת מספר שופטי בית-המשפט העליון. יציג את ההחלטה יושב-ראש ועדת החוקה – – –

רבותי, לאלה שממתינים, הדיון בנושא הזה יתקיים היום, ההצבעה תתקיים מחר.

קריאות:

— — —

היו"ר ד' תיכון:

לגבי ההחלטה בדבר הגדלת מספר שופטי בית-המשפט העליון.

סאלח טריף (העבודה):

למה ההצבעה לא היום?

היו"ר ד' תיכון:

הממשלה מבקשת.

קריאות:

היום.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

זו לא הצעת חוק ממשלתית.

היו"ר ד' תיכון:

רבתי, יושב-ראש הוועדה – – – הדיון הוא דיון אישי. כן, אדוני, תתחיל.

חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אדוני היושב-ראש, רבתי חברי הכנסת, כפי ששמעתם עתה, ההצבעה על ההצעה המובאת בזה תתקיים רק מחר בשעה 11:00. זאת לא היתה בקשתי שלי, אלא בקשת שר המשפטים, לאור העובדה שנרשמו לדיון הזה חברים רבים מאוד, וההערכה שלא ניתן יהיה לסיים את הדיון הזה. לפיכך נדחתה ההצבעה למחר.

היו"ר ד' תיכון:

לא, לא. אני מבקש ממך לא לפרש, כי הפרשנות שלך לא נכונה. ניתן לסכם את הדיון היום, אבל ההצבעה תהיה מחר.

חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

עד כמה שהדבר תלוי בי, אין מניעה מצדי שההצבעה תהיה היום. אני מכבד את בקשתו של שר המשפטים.

לגופו של עניין, לפני שאני מתייחס לגופה של ההצעה אני רוצה להציג את הפרוצדורה שקיימת בקשר לנושא של אישור הגדלת מספר השופטים. הנוהג הקיים בכנסת הוא, שהצעת החלטה בדבר הגדלת מספר שופטי בית-המשפט העליון נדונה תחילה בוועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, ולאחר מכן מביא היושב-ראש את ההצעה לפני מליאת הכנסת. יש פה לפנינו הליך שאינו בדיוק הליך של חקיקה, על כן הוא אינו נדרש לעבור שלוש קריאות. אבל, מכל מקום, הוא הליך שמחייב את אישורו של הבית הזה וממילא גם את האפשרויות של ההתייחסות אליו.

ועדת החוקה, חוק ומשפט קיימה דיון טעון בסוגיה שלפנינו, ואני רוצה, ברשותכם, לומר דבר באשר לעצם ההווה הטעונה שליוותה את הדיונים בסוגיה הזאת. לא סוד הוא, שקיים מתח בין בית-המחוקקים לבין בית-המשפט העליון. עד לכך יושב-ראש הכנסת, גם בדברים שהיו לאחרונה בהתייחסות לתפקודו של בית-המשפט העליון ומערכת היחסים שבינו לבין בית-המחוקקים.

כשלעצמי אני סבור, שהדיון הזה והמתח הזה הוא פורה, ואין צורך להצניעו או לטאטאו אל מתחת לשולחן. מטבעם של דברים, כשעומדות רשויות, רשות מחוקקת ורשות שופטת, נמצאים תחומים מצרניים ביניהן. בפרט כשבית-המשפט העליון רואה לעצמו סמכות, ולעתים גם חובה, להיות פרשן לחוקים, הרי מטבע הדברים זה מעורר מתח ומחלוקת.

שבח וייס (העבודה):

מה דעת בית-המשפט העליון על הרעיון הזה?

חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אני מייד אומר.

עם זאת, לא הייתי מציע להעתיק את הבריור הזה ואת המתח הזה, שהוא, כאמור, לתפיסתי, מתח פורה, לסוגיה של מספר שופטי בית-המשפט העליון ולהפוך את זה לסלע מחלוקת שהוא כאילו סלע קיומנו.

נדון בדברים בפרופורציות. אילו הובאה לפנינו הצעה להגדיל את מספר שופטי בית-המשפט העליון מ-14, כפי שהוא כיום, ל-50, או אפילו ל-23, כסנהדרין קטנה, הייתי מבין שיש פה צעד מהפכני בתפיסת בית-המשפט העליון. לא כן הדברים בהצעה שלפנינו. כל הוויכוח הוא בשאלה אם להסתפק ב-14 שופטים, כפי שהמצב קיים כיום, או להעלות את המספר ל-16. נדון בכך בפרופורציה הנכונה, ואל נהפוך את הדבר לשאלה מי מכופף ידו של מי, בית-המשפט העליון או בית-המחוקקים.

היו"ר ד' תיכון:

אתה בטוח שיש היום 14 שופטים קבועים בבית-המשפט העליון?

חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אני מייד מגיע לנקודה הזאת.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

יש 12 שופטים.

חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

כמי שיודע את הדברים, אדוני היושב-ראש, חבל שלא תשמע עוד שני משפטים ממני ותקבל את התשובה על כך. אני מצר מאוד על כך שיושב-ראש הכנסת שואל שאלה ואפילו לא מוכן לשמוע את תשובתי.

נסים דהו (ש"ס):

הוא יודע את התשובה מראש. עושים צחוק מהעבודה בבית-המשפט העליון.

חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

מורי ורבותי, כיום מספר שופטי בית-המשפט העליון הקבוע הוא 12. בשל צרכים שנתהוו במערכת המשפט הוסיפו באופן זמני שני שופטים נוספים. במכתבו של שר המשפטים ליושב-ראש הכנסת דן תיכון באה בקשה לחזור ולהאריך את מינויים של השופטים הללו מ-12 ל-14 כהוראת שעה לתקופה של חמש שנים נוספות.

אני רוצה לציין, שבפרק הזמן הזה, בחמש שנים אלה, אמורה מערכת המשפט בישראל לעבור מהפכה ניהולית מרובה מאוד. ראשיתה של המהפכה הניהולית הזאת כבר נעשה בחוק של בתי-המשפט המינהליים, שכיום נקרא, על-פי הצעתה של ועדת החוקה, חוק ומשפט, בית-המשפט המחוזי בשבתו כבית-משפט גבוה לצדק. לשון אחר, מירב הדברים שהיום נמצאים בבג"ץ בבית-המשפט העליון, להוציא דברים מיוחדים רגישים ודחופים, יועברו על-פי הצעת חוק שמונחת על שולחן הכנסת לקריאה שנייה ולקריאה שלישית בהדרגה, בתוך פרק זמן של כחמש שנים, לבתי-המשפט המחוזיים. בתי-המשפט המחוזיים, על-ידי שופטים מיוחדים שיתמנו על-ידי נשיא בית-המשפט העליון, יחד עם נשיא בית-המשפט המחוזי, יהפכו להיות מעין בג"ץ קטן, שידון בסוגיות שבין האזרח לבין המדינה, לבין הרשויות. הדבר הזה ישחרר את בית-המשפט העליון מעומס גדול, כשכיום התיקים שמונחים לפניו בבג"ץ הם בהיקף כזה שהוא איננו מסוגל להתמודד עמם ולהשתלט עליהם.

שבח וייס (העבודה):

מי מבקש 16?

חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

מייד, הרשה לי.

הצעד הזה, שהוסכם בסופו של דבר פה-אחד על-ידי ועדת החוקה, חוק ומשפט, לאחר דיונים ממושכים מאוד, יביא להקלת העומס בבית-המשפט העליון, אבל צריך לזכור, שמדובר פה על כמה שנים, ושהדבר לא יתבצע מהיום למחר.

בצד התהליך המהפכני הזה שעומד על שולחן הכנסת, ובעזרת השם יחוקק עוד בכנסת הנוכחית, עומדים לפנינו צעדים מהפכניים לא פחות, שכלולים בתוך ועדת-אור, צעדים מורכבים שנצטרך לתת עליהם את הדעת.

לכן, ההיגיון היה שלא נקבע עכשיו מסמרות לגבי גודלו והיקפו של בית-המשפט העליון, ונשאיר את זה בגדר הוראת שעה במצב הנוכחי לחמש שנים נוספות. זאת היתה ההצעה שהובאה על-ידי נשיא בית-המשפט העליון, השופט אהרן ברק, בפני הוועדה, והוועדה ברוב דעות אימצה גישה זו.

לעומת זאת, הועלו הצעות שנשמע אותן בוודאי פה על-ידי חברים, ובעיקר היו אלה חברי הכנסת דוד טל ואברהם פורז, שהציעו להגדיל את מספר השופטים מ-14 ל-16, וטעמם ונימוקם עמם.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

וגם אני.

חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

וגם חבר הכנסת זיסמן, סליחה.

הם טענו, שמכיוון שבית-המשפט העליון כיום עמוס והתהליכים שעליהם דיברתי הם עדיין בבחינת "ימים יגידו" – על כן מן הראוי להגדיל כבר עכשיו את מספר השופטים הקבועים בבית-משפט העליון ל-16.

אני צריך לציין, שבצד זה קיימת ועומדת הצעת חוק של חבר הכנסת אברהם הירשזון שאומר: הבה נפסיק את התהליך הזה של החלטות ללא חקיקה, ונאמץ בחקיקה קביעה סופית של מספר השופטים בבית-המשפט העליון, כדי שלא נצטרך לדון בכך כאן חדשות לבקרים. אני בעיקרון סבור, שהצעתו של חבר הכנסת הירשזון היא במקומה, אבל לא בזמנה, מפני שעלינו לראות את התמונה הכוללת, ואז, לאור הסיכומים על המבנה כולו, נוכל גם לקבוע בחוק את מספר השופטים של בית-המשפט העליון.

תכליתו של דבר, ואני מסיים בזה, ההצעה שלפנינו, שמובאת על-ידי ועדת החוקה ונסמכת על בקשתו של שר המשפטים ועל בקשתו של נשיא בית-המשפט העליון, היא להוסיף שני שופטים לתקופה זמנית של חמש שנים כהוראת שעה, ובפועל להשאיר את המצב הקיים על עומדו. דהיינו, להשאיר את מספר השופטים בבית-המשפט העליון על 14. זו הצעת בית-המשפט העליון, זו הצעתו של שר המשפטים, זו הצעת הוועדה.

אנחנו נשמע כאן את הצעותיהם של חברי הכנסת שמציעים להעלות את המספר ל-16, והכנסת תוכל לדון ולקבל החלטה.

אני רוצה מראש להדגיש, כל החלטה שתתקבל בעיני היא החלטה סבירה, שאינה פוגעת פגיעה אנושה לא בבית-המשפט העליון ולא ביוקרתו, כפי שהיו כאלה שניסו לומר. כמו שגם קבלת ההצעה כמות שהיא היום אינה בבחינת פגיעה במערכת המשפט וכניעה כביכול לגחמותיו של נשיא בית-המשפט העליון. לא זה נכון ולא זה נכון.

אני רוצה, אדוני היושב-ראש, להעיר בהקשר זה. הדברים ששמעתי, שלפיהם יש איזו כוונה, אם יהיה רוב כאן להחליט על 16 שופטים, למשוך את ההצעה ולהשאיר את בית-המשפט העליון באיזה מצב של לא-החלטה – היא בעיני לא ראויה, ואינני סבור שבעניין זה צריכה הכנסת לקבל תכתיבים מכל גורם שהוא.

אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

אי-אפשר למשוך את ההצעה. החלטת הכנסת היא סופית.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אפשר.

חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

תיאורטית יש דרך לכך. אני מתנגד לכך.

אדוני היושב-ראש, גם אם באופן פורמלי – וחשוב שחבר הכנסת רובי ריבלין ישמע את הדברים – ניתן הדבר להיעשות, אינני סבור שתהיה זו דרך נאותה וראויה למשוך את ההצעה הזאת בשעה שהיא באה לדין במליאה ולעשות את רצונה של הכנסת פלסטר. אני אומר זאת כמי שתומך בהצעת ההחלטה כפי שהובאה על-ידי הוועדה. צריך להשאיר זאת להחלטתה של הכנסת, שהיא ריבון והיא קובעת את הדברים הללו.

סאלח טריף (העבודה):

— — —

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת סאלח טריף, אתה יכול לחוקק חוק שבבית-המשפט העליון יהיו גם 40 שופטים. איש לא מונע ממך לחוקק חוק.

היו"ר מ' פלד:

חבר הכנסת ריבלין, הדיון הזה הסתיים.

חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

כבודו של בית-המשפט העליון לא ייפגע אם הכנסת תחליט להגדיל את מספר השופטים בשניים. אין בזה שום מהפכה קרדינלית. אבל כבודו של הבית הזה ייפגע אם ברגע האחרון ימשכו את הצעת ההחלטה הזאת ויעשו בעצם את כוונת הבית פלסתר.

אני מסיים ואומר, רבותי, נדון בדברים בפרופורציה הנאותה. בעיני חשוב לכבד גם את הצעתו ובקשתו של בית-המשפט העליון, ולא להראות כאן שכביכול אנחנו עוסקים בכיפוף ידיים, כפי שאמרתי. על כן אני מקבל את ההצעה כמות שהיא. עדיין ייוותרו לנו מאבקים וויכוחים לא פשוטים. אל נעשה אותם על גבה של הצעת ההחלטה שעומדת לפנינו. ונסיים במה שנאמר בהתייחסות לצום הזה שעברנו זה עתה, צום עשרה בטבת: "והאמת והשלום אהבו".

אני נכון כעת לענות בקצרה על שאלות.

היו"ר מ' פלד:

חבר הכנסת זאבי, בבקשה.

קריאה:

אין הצבעה היום?

היו"ר מ' פלד:

אין הצבעה היום.

שלוש שאלות. חבר הכנסת רחבעם זאבי, אחר כך חבר הכנסת שבח וייס, אחר כך חבר הכנסת עמנואל זיסמן. שלוש שאלות קצרות. בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב בראש, מדוע משהים את ההצבעה?

חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אני הבנתי, שמכיוון שנרשמו פה רבים לדיון, והיה חשש שלא יימצא רוב לקבלת ההחלטה, על כן ביקשו לדחות את זה, כדרכן של דחיות בכנסת הזאת. אני מצר על כך.

רחבעם זאבי (מולדת):

לא, אדוני. התקנון של הכנסת, בסעיף 137א אומר, שאם לא ניתנת הנמקה על דחיית ההצבעה, רשאי כל חבר כנסת להתנגד לכך וההצבעה תתקיים. פתח את התקנון, סעיף 137א בעמוד 69. תכבדו את התקנון ותפסיקו לרמוס אותו.

חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

קודם כול, חבר הכנסת זאבי, לא עלי תלונתך. אני הייתי סבור לתומי שההצבעה תתקיים היום. אני חושב שזו זכות של הממשלה, אם היא חוששת שהדבר הזה לא יעבור ברוב, לדחות את זה למחרת. אבל אנא, בדקו זאת.

רחבעם זאבי (מולדת):

זה לא נימוק.

היו"ר מ' פלד:

חבר הכנסת שבח וייס, בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

חבר הכנסת זאבי אומר, שאם מישהו מתנגד, צריך לעשות הצבעה על ההשגה. זו המשמעות. ואז שואלים את הכנסת: בעד או נגד. אם לקואליציה יש רוב אז עושים – – – זו המשמעות של הסעיף.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אתה נתת לי רשות לשאול שאלה.

היו"ר מ' פלד:

חבר הכנסת שבח וייס, בבקשה.

שבח וייס (העבודה):

קודם כול, חבר הכנסת זאבי צודק. זה תקנון, ואני לא בטוח שבדיון על בית-המשפט העליון צריך להתעלם מהתקנון. זה איזה מפגש מוזר. גם לא צריך לחטוף פה הצבעה, כי אנחנו בסוף נבין את בית-המשפט העליון.

אני שואל אותך שאלה. אני רוצה, ברשותך, לדעת. ההצעה של הוועדה היא 14 שופטים קבועים, נכון?

חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

לא.

שבח וייס (העבודה):

12 פלוס שניים שהם עכשיו. מדוע צריך החלטה לשם זה? הרי זה המצב הקיים.

חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

התשובה היא פשוטה. המועד של הארכת התוקף של שני השופטים הזמניים נסתיים, ואנחנו צריכים להאריך מחדש לחמש שנים נוספות.

שבח וייס (העבודה):

מה שאתה מבקש בעצם בשם הוועדה זה לשני השופטים המושאלים הארכת תוקף עוד לחמש שנים, נכון? זו ההצעה.

חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

בדיוק כך.

שבח וייס (העבודה):

שמעתי הסבר של 20 דקות, וההסבר הוא של דקה.

חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אני חושב שהבהרתי זאת הבהר היטב.

שבח וייס (העבודה):

חבר הכנסת חנן פורת, מי יכול למשוך את ההצעה של ה-16?

יצחק כהן (ש"ס):

לפי התקנון צריך לקיים את ההצבעה עכשיו.

היו"ר מ' פלד:

זו לא הצעת חוק של חבר כנסת. אתה מסתכל בעמוד 69 על עבודת הכנסת – דיון בהצעות חוק של חברי הכנסת. זו לא הצעת חוק של חבר כנסת.

רחבעם זאבי (מולדת):

איך היא הגיעה לוועדת הכנסת?

שבח וייס (העבודה):

זו לא הצעה ממשלתית. כי הצעת חוק ממשלתית בקריאה ראשונה מביא השר.

חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

חבר הכנסת זאבי, הבהרתי בפתח הדברים, שיש לפנינו פה תהליך שאיננו תהליך של הצעות חוק. על-פי הנוהג הקיים, מובאת הבקשה של שר המשפטים לפני ועדת החוקה, היא ממליצה ומעבירה את זה להחלטת הכנסת.

גם אם נכונים דבריך בקשר לעניין של ההצבעה, ואינני בטוח בכך, אני מציע לפנות לשכל הטוב. לאחר ששר המשפטים ביקש את אשר ביקש ורוב חברי הכנסת שמעו זאת ועל רקע זה יצאו מן הבניין, גם אם אתה צודק, אני חושב שזה לא יהיה לכבודם של חברי הכנסת, שסמכו על הדברים הללו, הסתלקו ולא יוכלו להיות שותפים בהצבעה. אני מציע, בכל זאת, שנדחה את ההצבעה למחר בשעה 11:00.

היו"ר מ' פלד:

תודה רבה. ראשונים ידברו ארבעת המשיגים. ראשון המשיגים – חבר הכנסת דוד טל.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש תשובה.

חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אני ענית.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

זה נימוק שאנשים כבר הלכו.

היו"ר מ' פלד:

לא זה הנימוק.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

הסעיף שחבר הכנסת זאבי מתייחס אליו לא מתאים לעניין הזה. שילך לוועדת הפירושים ויגיש ערעור.

היו"ר מ' פלד:

הסעיף שאתה העלית, חבר הכנסת זאבי, לא נוגע לעניין זה. מדוע? כתוב בעמוד 69: עבודת הכנסת – הדיון בהצעות חוק של חברי הכנסת. זו לא הצעת חוק של חבר כנסת.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

היו"ר מ' פלד:

ספר החוקים, עמוד 106: נוהל הדיון בכנסת בהצעה להגדלת מספר שופטי בית-המשפט העליון. עמוד 106, חוקי-יסוד.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אני שואלת אותך, למי הסעיף הזה? בסעיף 3(ד) כתוב: "בתום הדיון תיערך הצבעה על ההשגות ועל הצעת הוועדה". איפה כתוב שמותר לדחות את ההצבעה הזאת? בסעיף 3(ד) אין אפשרות לדחות הצבעה.

היו"ר מ' פלד:

אנחנו מתחילים בדיון. חבר הכנסת דוד טל, בבקשה.

דוד טל (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני וחברי, חבר הכנסת פורז, חבר הכנסת זיסמן, הגשנו השגה, שבמקום 14 שופטים, כפי שהוועדה החליטה, יהיו 16 שופטים. אני רוצה, ברשותך, לנמק.

חברי הכנסת, על מה שקורה היום בבתי-המשפט אני לא רוצה להרחיב.

שבח וייס (העבודה):

16 קבועים?

דוד טל (ש"ס):

אני מבקש 16 קבועים. האמת היא, שבמקור הצעתי שיהיו 20 שופטים, אבל דיברתי עם ידידי חבר הכנסת פורז וקיבלתי את עצתו, שלא ללכת בצורה קיצונית וגורפת, לעשות את זה בשלבים ולבדוק את עצמנו. אם לאחר כמה שנים נראה שזה עונה על הצרכים, אז נסתפק בזה. לא עונה על הצרכים – אולי נציע להגדיל את המספר. ואם זה מכסה את הכול, אולי אפשר לצמצם. זאת אומרת, אנחנו בסך הכול פתוחים לכול. אני מודה לו על ההצעה, מפני שאני חושב שההצעה היתה נבונה. בדברים כאלה כדאי לקחת הכול בצורה מתונה, ולא ללכת בצורה גורפת וקיצונית.

חברי הכנסת, ההשגה עצמה בעצם מומשה, משום שאני סבור שהיום העומס הגדול על כתפי השופטים, שופטי בית-המשפט העליון, הוא גדול ממש. אני אומר את הדברים הללו משום שהיום הרבה מאוד תיקים מחכים הרבה מאוד זמן. נגרם עיני דין להרבה מאוד מתדיינים בבית-המשפט העליון. נוצר מצב שאנשים מחכים שנה, שנתיים ולפעמים גם יותר לבית-המשפט העליון, אם בכלל הם מגיעים לדיון. יש מקרים שבכלל לא מקבלים אותם. אני מניח, שלו היה מספר שופטים גדול יותר, הכושר והיכולת של השופטים לשבת בדיון ולשפוט היו הרבה יותר גדולים. למה צריך לחכות שנה, שנתיים, שלוש שנים? וכל זה עולה בדמים.

לצערי, כפי ששמעתי מחברי כנסת שונים, שדעתם היתה שונה משלי, אבל הם עורכי-דין במקצועם, שמתדיינים לא מקבלים בבית-המשפט העליון יותר מחמש דקות, אני סבור, חברי הכנסת, שאדם שכל הונו או כל גורלו נתונים על כף המאזניים ראוי שיינתנו לו יותר מחמש דקות, ראוי שההתייחסות אליו תהיה הרבה יותר רצינית, יותר קשובה, ראוי שיקבל יותר זמן, כדי שיחוש שיש לו ביטחון ואמון בבית-המשפט, שאכן שמעו אותו. לא ייתכן שאדם יעמוד חמש דקות, יחד עם עורך-הדין שלו. אחד מעורכי-הדין היותר-מפורסמים אמר באותה ועדה – הוא קרא לעצמו עורך-דין ממוצע, אבל אני אומר לכם שהוא הרבה מעל הממוצע – שבמסגרת הזמן הזה של חמש דקות, הוא לא מסוגל להחליף דברים עם לקוחו במשך כמה דקות ובו-זמנית לדבר עם השופט. עוברות להן חמש דקות, וזמנו תם.

אני אומר לכם, לטובת מערכת המשפט, לטובת חיזוק האמון במערכת המשפט, אנחנו צריכים לדאוג שכל אזרח במדינת ישראל יקבל את הזמן הסביר והמתאים לו, כדי שתהיה לו הרגשה שאכן מיצו את העניין, בדקו אותו, ראו את כל ההיבטים, ועכשיו השופטים יוכלו לשבת בכבוד ראש ולהחליט מה יהיה דינו. אדם ששומעים אותו חמש דקות, או פחות מחמש דקות, ולא יזכו אותו, ילך עם תחושה גרועה, חמורה. איך אפשר לפרוס יריעה שלמה כזאת של טיעונים וסיבות ונימוקים בפרק זמן כה קצר? כל אדם שירשיעו אותו ירגיש כך.

שוו בנפשכם, חברי הכנסת, שאתם נמצאים בדיון, אתם יושבים בבית-המשפט, עומדים בפני בית-המשפט, ונותנים לכם לא יותר מחמש דקות לטעון את הטענות שלכם, לומר את אשר על לבכם. חמש דקות, ריבוננו של עולם, הבן-אדם מחכה שנה, שנתיים או שלוש שנים עד שהוא מגיע לבית-המשפט. כשהוא מגיע לבית-משפט, אחרי שלוש שנים, נותנים לו חמש דקות, לא יותר.

שבח וייס (העבודה):

מי אמר לך?

דוד טל (ש"ס):

עורך-הדין יונה יהב העיד על כך, עורך-דין אחר העיד על כך.

שבח וייס (העבודה):

כנראה הביאו נושא ששווה דקה.

דוד טל (ש"ס):

אני מבקש, חבר הכנסת וייס, אל תפריע לי. אני מסיים עכשיו.

חברי הכנסת, אני רוצה לומר, שאם תאשרו את ההשגה כאמור, לקביעת 16 שופטים, אין שום ספק שנחזק את האמון במערכת המשפט, והאזרח הקטן, כאמור, ירגיש התייחסות רצינית יותר, טובה יותר לכל מה שהוא טוען. אני מבקש מחברי הכנסת לתמוך בהשגה למנות 16 שופטים קבועים, ולא 14 לחמש שנים, כפי הצעת הוועדה. תודה.

היו"ר מ' פלד:

חבר הכנסת אברהם פורז, בבקשה. אחריו – חברת הכנסת בלומנטל, ואחריה – חבר הכנסת זיסמן.

אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, יש לי הערכה גדולה לבית-המשפט העליון, לנשיא בית-המשפט העליון אהרן ברק, לשופטי בית-המשפט העליון. אני חושב שזו חבורה של משפטינים מצוינים, שנותנים שירות טוב לציבור מבחינת טיב פסקי-הדין וההחלטות. אינני שותף לביקורת על בית-המשפט העליון הנשמעת מחוגים שונים בנושאים מגוונים. אני חושב שבית-המשפט העליון פוסק לפי החוק, ובאותם מקרים שבהם יש בעייתיות – הוא מחזיר אותם לכנסת, כדי שהכנסת תטפל בהם, אם היא רוצה, בדרך של חקיקה. בידינו תמיד האפשרות לשנות את התוצאה הסופית של פסקי-דין על-ידי חקיקה, והיו דברים מעולם.

עכשיו לעניין שבפנינו. בית-המשפט העליון במדינת ישראל אינו רק בית-משפט שאנחנו מכירים מתוך קריאה בעיתון, של בג"צים מפורסמים או כל מיני דברים מעין אלה, שזוכים לחשיפה תקשורתית גדולה. בית-המשפט העליון הוא בראש ובראשונה בית-משפט לערעורים אזרחיים ובית-משפט לערעורים פליליים. יש אלפי ערעורים בשנה שמתנקזים לבית-משפט אחד.

נכון, יש היום רעיון לערוך רפורמה, הרפורמה שמציעה ועדת-אור, שמטרתה להפוך את בית-משפט השלום לערכאה ראשונה וכללית, להפוך את בית-המשפט המחוזי לערכאת הערעור העיקרית, ולגרום לכך שרק במקרים ספורים ומעטים יגיעו נושאים לבית-המשפט העליון.

לגבי ועדת-אור, יש החולקים. בין היתר, אני רוצה לומר לכם, שאני אישית אינני כל כך בטוח שזה רעיון כל כך טוב לתת לאדם שהתמנה לשופט שלום ועוד לא התנסה בשום דבר סמכויות כל כך מפליגות, אבל אני לא אכנס לעניין הזה. אומר רק דבר אחד: בית-המשפט העליון שלנו עמוס מדי, והעומס המוטל על השופטים הוא בלתי סביר. אף שאני מסכים, שכלל שמספר השופטים גדל, אולי יש בכך מעין פחות מסוים במעמדו של בית-המשפט העליון, אולי יש בכך פגיעה ביוקרתו, אם כי אינני רואה את ההבדל התהומי בין 12 ל-14, ל-16.

שבח וייס (העבודה):

18, 20, 22.

אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

אני רוצה לומר לחבר הכנסת וייס, אם אני צריך להעדיף את הצדק למתדיינים ואת המהירות של צדק למתדיינים על פני פגיעה מסוימת ביוקרתו של בית-המשפט העליון, אני בעד הצדק למתדיינים, משום שהאזרח שמגיש ערעור, והערעור תלוי ועומד במשך תקופה ארוכה, והעניין לא סגור, לא מעניין אותו שום דבר מהיוקרה. לא מזמן תיקנו פה את החוק על פסקי-דין שהמדינה מערערת עליהם, או שהמדינה מעורבת בהם. פעם היה עיכוב אוטומטי, עכשיו זה בוטל. אבל יש לנו אלפי תיקים של ערעורים אזרחיים וערעורים פליליים שלא נשמעים, כי אין שופטים בבית-המשפט העליון.

אני רוצה לומר לכם, שמעתי מחברים שלי, עורכי-דין, שבית-המשפט העליון נוהג מנהג יפה של סיכומים בכתב, ומאפשר לצדדים לטעון בכתב. עכשיו בית-המשפט העליון עשה דבר נוסף: הוא מזמין לפעמים את הצדדים כדי להשלים את סיכומיהם בכתב, ולפעמים, כדי להשלים סיכומים בכתב ניתנות דקות ספורות לכל צד. עורכי-הדין שמופיעים, ולפעמים גם הקליינטים שלהם, אינם מבינים שלמעשה הטיעון העיקרי היה בכתב, והתחושה שלהם היא שכל הדין הוא חמש דקות לכל צד או עשר דקות לכל צד. אני רוצה לומר לכם, שמי שאיננו בקיא בעניין יוצא עם תחושה קשה מאוד כשהוא רואה שלעורך-הדין שלו נותנים לדבר חמש דקות או עשר דקות, אף שאני לא בא לטעון על אי-צדק, כי יש סיכומים בכתב די ארוכים ודי מפורטים.

אבל, אני אומר, רבותי, שבית-המשפט העליון כל כך עמוס – והנשיא ברק הודה ברוב הגינותו שהוא עמוס מאוד – ולכן אני חושב שעדיף לעשות צדק עם המתדיינים, עדיף על פני יוקרתו של בית-המשפט העליון. אם נניח, אתם יודעים, ובואו לא נסתיר את הדברים, בדרך כלל שופט אחד לוקח את התיק וכותב פסק-דין, וכאשר פסק-הדין איננו מעורר מחלוקת בלב שני השופטים האחרים הם בדרך כלל מצטרפים. זאת אומרת שלמעשה במרבית המקרים, את מרבית ההשקעה המעמיקה בחומר עושה שופט אחד, ואחרים רק עוברים לראות אם מה שהוא פוסק מקובל עליהם, למעט מקרים חריגים, שבהם זה אולי אחרת. שני שופטים נוספים בבית-המשפט העליון זה אולי כמה מאות או כמה אלפי תיקים בשנה שנגמרים יותר מהר – – –

היו"ר מ' פלד:

תסיים, בבקשה.

אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

האם זה לא חשוב מספיק?

אני רוצה לומר, עם כל הכבוד לבית-המשפט העליון ולעמדות שהושמעו פה, טובתם של המתדיינים עדיפה, ולכן אני חושב שמצאנו את האיזון הראוי. אני לא רוצה להגזים, אני חושב שכל הגזמה גרועה, ולכן 16 זה מספר ראוי. מעבר לזה, רבותי, אין שום חובה שה-16 יהיו שופטי קבע. העניין הזה לא נאמר בהחלטה. שר המשפטים יכול, יחד עם נשיא בית-המשפט העליון, להחליט שהשופטים הנוספים הם עדיין מינויים זמניים בבית-המשפט המחוזי, ויהיו עוד כמה שופטים מנוסים מהמחוזי שיתמנו למינוי זמני לעליון ויבחנו אותם בעליון, אולי גם המאגר של אנשים שעומדים למבחן, כי אתם יודעים שמקובל שאדם מתמנה לבית-המשפט העליון לאחר שהוא מכהן מינוי זמני כדי לבדוק את כשירותו – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

היו"ר מ' פלד:

תסיים, בבקשה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

היו"ר מ' פלד:

לא, לא, לא.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — — מדוע לא תגיש הצעת חוק שתקבע את מספר שופטי בית-המשפט העליון?

אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

— — — אדוני חבר הכנסת

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

הבנתי.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — — בבקשה של בית-המשפט העליון אל הרשות המבצעת, הפונה לרשות המחוקקת, וכך, כפי שאתה יודע — — — אבל באמת אם כל הדברים שאתה אומר, מדוע — — — כאשר הנשיא בא ומופיע בפנינו וטוען את דבריו, או במליאה לבוא ולומר דברים, שהרי אתה יודע טוב שאם אתה רוצה שמספר שופטי בית-המשפט העליון יגדל, יש פרוצדורה אחרת לגמרי, יש — — —

היו"ר מ' פלד:

תסיים, בבקשה.

אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

— — — תן לי רק להשיב לו. חבר הכנסת ריבלין — — —

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

חבר הכנסת ריבלין – —

היו"ר מ' פלד:

חבר הכנסת ריבלין, תאפשר לו בבקשה לסיים.

אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

חבר הכנסת ריבלין, אני חושב שהמצב המשפטי איננו כמו שאתה מגדיר אותו. המצב המשפטי השאיר את השאלה של קביעת מספר שופטי בית-המשפט העליון בידיה של הכנסת, ולא צריך לתקן שום חוק. עם כל הכבוד, בנושא מינהלי כזה, אני לא חושב ששיקול הדעת שלי נופל משיקול הדעת של כל אחד מחברי הכנסת, או משיקול הדעת של בית-המשפט העליון.

סאלח טריף (העבודה):

— — — אני יכול להצביע מי יהיה מבקר המדינה — — —

היו"ר מ' פלד:

חבר הכנסת פורז, אני מבקש ממך לסיים.

אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

אני כבר מסיים. עם כל הכבוד לשופטי בית-המשפט העליון ולרצון שלהם, גם לנו יש שיקול דעת, ואני משתמש בשיקול הדעת לפי מיטב מצפוני והבנתי. אולי זה לא פופולרי בקרב שופטי בית-המשפט העליון, שהמליץ על דבר אחר, אבל אני אומר שטובת המתדיינים עדיפה.

היו"ר מ' פלד:

תודה רבה. חבר הכנסת עמנואל זיסמן, בבקשה.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הרשות השופטת ובתי-המשפט בישראל הם בלתי תלויים, ואנחנו מצווים לשמור על עצמאותם ועל אי-תלותם. אין ספק, שכל בתי-המשפט, אבל בעיקר בית-המשפט העליון, נהנים מאמון רב בעם ישראל. כדי לחזק את האמון אני הצטרפתי להצעה שהיא בסמכות הכנסת. אני מסכים עם חבר הכנסת פורז, שיש רשות שופטת, אנחנו מצווים לשמור על עצמאותה ועל אי-תלותה, אבל אנחנו צריכים לשמור גם על הסמכות והמעמד שיש לבית-המחוקקים הישראלי.

אני לא יודע אם זה אפשרי, אני שואל את חבר הכנסת ריבלין ואת חבר הכנסת שבח וייס, גם כמשפטנים וגם כמעורים בנושאים כאלה, אני יודע שלפעמים נופלות הכרעות על חודו של קול. אם זה אפשרי אני מוכן, אני לא מדבר בשם שני חברי האחרים, להתפשר על מספר בלתי זוגי – – –

יצחק כהן (ש"ס):

17. בלתי זוגי.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אם אתה מתכוון לכך שצריך להגדיל את המספר, אני בעד הגדלת המספר. אני שומע שבקרוב מאוד יהיה שופט עליון ערבי ראשון, אחרי 50 שנות עצמאות ישראל – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת זיסמן, יש רק שופט עליון אחד – – –

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אני התכוונתי לבית-המשפט העליון.

היו"ר מ' פלד:

זה ברור.

אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

יש כבר שופט ערבי – – –

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

כן, אבל אני רוצה שהוא יהיה קבוע. אני רוצה שהוא יהיה קבוע.

קריאות:

– – –

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אני רוצה שהוא יהיה קבוע, חבר הכנסת פורז.

אני חושב, שהרחבת הגוון והבסיס, שזה משקף את הפלורליזם ואת הרבגוניות של החברה הישראלית, צריכה להיות בכל מקום ומקום, וגם בבית-המשפט העליון, שאני רוחש לו כבוד, הערכה, הוקרה, ונמנה עם מי שתמיד מגויסים לצד רוב חברי הבית הזה בהגנה על בית-המשפט העליון ובהגנה על מערכת המשפט מפני מי שרוצים לפגוע בבתי-המשפט, לכרסם במעמדם או לתקוף אותם.

חבר הכנסת שבח וייס, שמעתי על מקרה טרגי, שאחד מגיבורי ישראל, מנהל בית-החולים בצפת, כנען, זיכרונו לברכה – – –

היו"ר מ' פלד:

ד"ר כנען.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

– – – ד"ר כנען התאבד, ואני רוצה להביע צער, אבל היו שמונה שנים, היה משפט והוא הורשע. הוא הורשע על-ידי שופט מכובד ביותר. אנחנו לא חיים במדינה טוטליטרית, אנחנו לא ערב-הסעודית או מדינה שבה אין אפשרות של ערעור. אפשר היה לערער ואפשר היה להגיע גם לבית-המשפט העליון, ואפשר היה גם להגיע להרכב מורחב של בית-המשפט העליון.

אני רוצה להביע צער על כך שהוא שם קץ לחייו, אבל עם זאת, להביע את אמונתי ואת אמוני בבית- המשפט, שאחרי שמונה שנים פסק שופט כפי שהוא פסק. יכול להיות, שאם הוא לא היה שם קץ לחייו, הוא היה מטהר את שמו באינסטנציה יותר גבוהה, אבל אני חייב – – –

דוד צוקר (מרצ):

משפט שנמשך שמונה שנים, זו הגדרה של שערורייה.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

כן.

דוד צוקר (מרצ):

משפט שנמשך שמונה שנים – – –

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

חבר הכנסת צוקר, עקרונית אתה צודק, אבל צריך לבדוק מדוע זה לקח כל כך הרבה זמן.

היו"ר מ' פלד:

– – – את הנסיבות.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אתה מבין, חבר הכנסת? מזה אני רוצה להקיש משהו, אבל אני מביע את אמוני – – –

דוד צוקר (מרצ):

אין הצדקה להחזיק אדם בבית-משפט שמונה שנים.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אני מביע את אמוני בכך שהיה דין צדק; שהשופט, שהוא ידוע כשופט מכובד, פסק פסק-דין של צדק – – –

דוד צוקר (מרצ):

אדם שנמצא על ספסל הנאשמים שמונה שנים – זו מדינה לא טובה.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אתה הרי יודע שיש עוד משפטים שנמשכים שנים.

דוד צוקר (מרצ):

כל אחד מאלה הוא סימן לכך שזו מדינה לא טובה לאזרחיה.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

חבר הכנסת צוקר, זו הסיבה, אחת הסיבות – הרי אני תומך בנימוקים שהביאו אותם חבר הכנסת דוד טל וחבר הכנסת פורז – לצורך להקל את העומס ולייעל את התהליך המשפטי ואת תהליך הצדק. אני בעד הגדלה של מספר שופטי בית-המשפט העליון, ואני שואל, הנה הגיע חבר הכנסת אמנון רובינשטיין, שהוא אחד המשפטנים – –

היו"ר מ' פלד:

תסיים, בבקשה.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

– – המעולים והידועים במדינת ישראל. אני שואל אותך, האם מותר לנו – כאשר יש הצעת חוק אי-אפשר להכניס כל שינוי אלא אם אתה מחזיר את זה לוועדה – האם מותר לנו להגיע לפשרה במצב המשפטי של הדיון עכשיו, שבמקום 16 יהיו 15, מספר בלתי זוגי בבית-המשפט העליון?

אמנון רובינשטיין (מרצ):

— — — זו לא הצעת חוק.

היו"ר מ' פלד:

תודה רבה.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

זו החלטה.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

האם מותר או לא? אני תומך בהצעה להגיע למספר בלתי זוגי של 15. זה ירחיב את הגיוון ואת הגוון ואת הבסיס של בית-המשפט העליון.

קריאה:

— — — מספר לא זוגי — — —

היו"ר מ' פלד:

תודה רבה. אנחנו מתחילים בדיון. אבקש לעמוד בזמן שהוקצב. חבר הכנסת סאלח טריף – ראשון. שלוש דקות לנואם. אחריו – חבר הכנסת דדי צוקר.

סאלח טריף (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת — — — חבר הכנסת צוקר, אתה מפריע לי. כיוון שדעתי שונה מדעתך, אני רוצה שתשמע אותי.

היו"ר מ' פלד:

חבר הכנסת זיסמן.

סאלח טריף (העבודה):

אני בדיוק התחלתי, וזה כבר לקח לי חצי דקה. אני עוד לא הצלחתי. אני רק אמרתי לך "אדוני היושב-ראש", וכבר חצי דקה הלכה לי, ויותר.

אדוני היושב-ראש, אני לא משפטן, ואני רוצה להגיד פה דברים. דעתי היא כמו דעתו של חבר הכנסת פורז. אני חש תמיד יראת כבוד לבית-המשפט, לכל שופטי בית-המשפט: השלום, המחוזי והעליון, אבל עוד יותר לבית-המשפט העליון, ועוד יותר לנשיא בית-המשפט העליון, הפרופסור אהרן ברק. אדוני היושב-ראש, כל פעם שהייתי שם חשתי יראת כבוד.

אבל, אני חושב, שמתוך ניסיון אישי, והייתי נוכח בהרבה מאוד דיונים שנגעו לעניינים או לעניינים אחרים – ואני מייצג מיעוט בתוך מיעוט במדינת ישראל, חבר הכנסת זיסמן – אני אומר לך, שהרבה פעמים, וכמעט בכל המקרים, לא היתה הצדקה לסחבת הגדולה עד שנתקבל פסק-דין. לפעמים, אחרי הרבה מאוד זמן נתקבל פסק-דין אחרי פשרה. אני אמרתי, ולפעמים חששתי, זה נגרר וזה יכול היה לעלות לנו בהמון עצבים ומריבות, וחיכינו וחיכינו לפסיקת בית-המשפט העליון. לפעמים היתה בעיה עם הרכב כזה או הרכב אחר עד שהוא מתכנס ועד שיש זמן.

הדברת שם מאוד מפריעה לי.

היו"ר מ' פלד:

רבותי חברי הכנסת. חבר הכנסת רובינשטיין.

סאלח טריף (העבודה):

חבר הכנסת רובינשטיין, אני גם מעריך אותך. אתה משפטן ידוע. חשוב לי שתשמע את דעתי, דעת המיעוט, ואת דעת המיעוט אולי בכנסת.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

אני מצטער. אני מתנצל.

סאלח טריף (העבודה):

אני מדבר משום שאני חש יראת כבוד לבית-המשפט העליון ולנשיא בית-המשפט העליון. אני לא מבין למה ההתנגדות העזה הזאת להגדלה בשניים של מספר שופטי בית-המשפט העליון, אם זה יכול להביא לייעול ואם זה יכול להביא לכך שהמתדיינים, שהציבור ונציגי הציבור יוכלו להגיע למיצוי יכולת או להבהרת הדברים בצורה יותר טובה ויותר מהירה. קשה לי להבין את העניין הזה.

אני מתגייס לעניין הזה אחרי שיחתי עם חבר הכנסת פורז, ולא שוחחתי עם המציעים האחרים, כשאני משוכנע שהעניין רק יעשה טוב לציבור במדינה. יש תיקים ויש פניות לבג"ץ שמחכים וממתינים הרבה מעבר למצופה, ולפעמים נגרר עניין מרכזי לציבור, לעדה שלמה אולי, לציבור שלם, הרבה מאוד זמן שלא בצדק. עם כל הכבוד הראוי מאוד שאני רוחש לבית-המשפט העליון, ועכשיו אני חבר בוועדת החוקה, אני חושב שאני עושה את עבודתי נאמנה כנבחר ציבור כדי להגיד, שאם אנחנו מגדילים את מספר השופטים עוד בשניים, זה יהיה רק לטובת הציבור במדינת ישראל.

היו"ר מ' פלד:

סיים, בבקשה.

סאלח טריף (העבודה):

על כן, אדוני היושב-ראש, אני חושב שטוב נעשה אם מחר תחליט הכנסת באמת על כך, בלי עניין של אופוזיציה וקואליציה, או התגייסות של שר המשפטים או לא שר המשפטים. לוועדת החוקה יש עמדה, ושמעתי אותה, ולא הייתי חבר בה ועכשיו אני חבר בה, ועמדתי עכשיו, שאני מאוד מקווה שהיא תתקבל מחר, שנוסיף שני שופטים לבית-המשפט העליון גם כדי שנוכל לסייע לציבור וגם כדי שהצדק יעשה ואף ייראה.

היו"ר מ' פלד:

תודה רבה. חבר הכנסת דדי צוקר, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת דהאמשה, ואחריו – חבר הכנסת וייס.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

מי אחריו?

דוד צוקר (מרצ):

אחריו אין. אחריו המבול.

היו"ר מ' פלד:

חבר הכנסת רובינשטיין.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

חבר הכנסת סלים לא ידבר היום?

היו"ר מ' פלד:

כן, אחרי חבר הכנסת טלב אלסאנע.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אחריו?

היו"ר מ' פלד:

לא.

דוד צוקר (מרצ):

אחרי המבול.

היו"ר מ' פלד:

חבר הכנסת סלים, אחריו.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אני לא סומך עליו. זה מסוכן.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אני אחריו? למה? מה עשיתי לך?

היו"ר מ' פלד:

בבקשה.

דוד צוקר (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, שני טעמים העלו פה המתנגדים מדוע יש להרכיב את בית-המשפט העליון מ-16 שופטים ולא מ-14. הטעם הראשון הוא עניין עומס העבודה, והטעם השני הוא שינוי הרכבו של בית-המשפט העליון. חבר הכנסת זיסמן, אם הטעם של עומס, שכולו נכון, היה צריך לבוא לידי פתרון על-ידי הגדלת מספר השופטים, צריך היה למנות בין 30 ל-40 שופטים בבית-המשפט העליון. ההגדלה בשניים היא מס שפתיים.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

היא התרסה.

דוד צוקר (מרצ):

היא לא מסייעת בכלום. הרעיון של הפחתת העומס בבית-המשפט העליון לא יבוא לידי ביטוי על-ידי הגדלת מספר השופטים, אלא על-ידי רפורמה בשאלה במה דן בית-המשפט העליון ובמה לא דן בית-המשפט העליון. אני מניח שהכנסת הזאת תצביע בתוך שבוע או שבועיים על שינוי מפליג בכל מוסד הבג"ץ, שיוריד בין 80% ל-85% מן הבג"צים שנדונים היום בעליון, והוא יוריד אותה לארבעת המחוזיים. זו תהיה ההקלה הגדולה, או חלק מן ההקלה הגדולה על בית-המשפט העליון.

היו"ר מ' פלד:

במחוזיים אין עומס?

דוד צוקר (מרצ):

במחוזיים יהיה הרבה פחות עומס, משום שזה ירד לשלום במסגרת הרפורמה. כלומר, אי-אפשר לפתור את הבעיה על-ידי מספר שופטים. הטענה הזאת, שאומרת שמוכרחים לסייע לבית-העליון כי העומס הוא עצום, היא נכונה, והפתרון רעוע.

סאלח טריף (העבודה):

אפשר לשמוע את עורכי-הדין.

דוד צוקר (מרצ):

הפתרון רעוע. שניים זה לא מספיק. אתה צריך להגדיל ב-14 או ב-20.

סאלח טריף (העבודה):

אל תגזים.

דוד צוקר (מרצ):

בוודאי, אם אתה רוצה לפתור את בעיית העומס.

העניין השני הוא הרכבו של בית-המשפט העליון, וזו טענה רצינית, משום שהיום ההרכב של בית-המשפט העליון איננו משקף עוד את ישראל הרב-תרבותית. בית-המשפט העליון, כדי לשמור על לגיטימציה וכדי ליהנות מאמון רחב של החברה הישראלית, של העם בישראל – הרכבו איננו עונה על ההרכב של החברה הישראלית.

אבל, גם כאן ההגדלה בשניים, מה היא תורמת בדיוק?

אגיד לכם מה אחד הדברים שיתרמו, וזה לא פתרון בלעדי. הסיבה שחברים כמו חבר הכנסת ריבלין ואני היינו מאוד פעילים, אולי בין ארבעת חברי הכנסת שעשו את הרפורמה בבג"ץ, היא העובדה, שמעכשיו, אדוני היושב-ראש, מרגע שזה יעבור למחוזי, בג"ץ יהיה בהרכב מגוון כמו שלא היה אף פעם. יהיו שופטים במחוזי. כלומר, יהיה פה הרכב מגוון גם מבחינה עדתית, גם מבחינת מסורות, גם מבחינת דתיים, גם מבחינת ערבים וגם מבחינת היהודים – כל מושג הבג"ץ הולך להשתנות. ההרכבים שישבו בבג"ץ משתנים לגמרי, ובמובן הזה זו דמוקרטיזציה של הבג"ץ, ובעיני זה תהליך מאוד ראוי. לא עוד רק 12 או 14 שופטים יעסקו בבג"ץ, אלא אלה יהיו 20, 30 ו-40 שופטים במחוזי שיעסקו, והדמוקרטיזציה הזאת חשובה מאין כמותה לדיון בבג"ץ.

לכן, נדמה לי, שמי שלא רוצה לקנטר את בית-המשפט העליון ולא רוצה להתריס נגדו, צריך לקבל את בקשת השופט ברק, נשיא בית-המשפט העליון, ולהצביע בעד 14 שופטים ולהניח שהמזור, התשובה, התרופה, לעומס הגדול ולהרכב המונוליטי של בית-המשפט העליון יבואו על-ידי ביזור מוסד הבג"ץ לבית-המשפט המחוזי. תודה.

היו"ר מ' פלד:

תודה. חבר הכנסת שבח וייס, בבקשה.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, היתה לי הזכות להשתתף בחנוכת המשכן החדש של בית-המשפט העליון בירושלים, לא הרחק מכאן. בתוקף תפקידי אז כיושב-ראש הכנסת התבקשתי גם לשאת דברי ברכה. אני סיימתי את נאום הברכה הקצר שלי במשפט הבא: אומרים שסוף הצדק לנצח, אבל מדוע הסוף הוא כל כך רחוק, או מדוע לא רואים את הסוף? אני זוכר את התגובות. התגובות היו אפילו לבביות. הבנתי השופטים הבינו את הכוונה.

כפי שאמר כבר קודם חבר הכנסת דדי צוקר דווקא בקריאת ביניים, יש באריכות ובמסובכות של התהליך המשפטי מידה גדושה של עינוי דין, ובקיצור חפוז של התהליך יש סכנת מעידה לטריבונליות. אנחנו מתמודדים בין שתי האפשרויות האלה. כל שופט מתמודד עם העניין הזה אחרת, על-פי מזגו, השכלתו, רקעו, ניסיונו ואופיו.

היו"ר מ' פלד:

סבלנותו.

שבח וייס (העבודה):

אופיו, על-פי כל מה שכלול באופי. אי-אפשר למדוד את ההרכב המספרי של בית-משפט עליון על-פי גודל האוכלוסייה. כיוון שאפשר לומר שבארצות-הברית יש, נאמר, שופט אחד בבית-משפט עליון – על 27 מיליון אמריקנים; אצלנו יש, נניח, 14 בפועל על 6 מיליונים. זאת אומרת Supreme Court – שזה פחות. שופט בית-משפט עליון אחד על 400,000. על-פי עומס הבעיות, מורכבותן ומספרן – אצלנו מספר האירועים המשפטיים הוא פי 2.7, זאת אומרת, בערך ב-300% יותר מאשר בריטניה. עם חם מזג, שפע של מתיחויות, וכחנות, חדוות היריבות, תוקפנות, עומס, עצבנות, טירוף מערכות, יצר תלונה, עודף זעם וכיוצא בזה. ושם המערכת צריכה לעשות צדק וגם להרגיע.

לכן, אני מתלבט, והעובדה שההצבעה תהיה מחר תקל עלי קצת בין שני העניינים האלה. ברור ששני שופטים נוספים אינם פותרים את קצה קצה של הבעיה של העומס. ודווקא ביזור של המערכות של בית-הדין הגבוה לצדק יסייע כהוגן.

עניין הייצוג של הפלורליזם התרבותי שלנו בבית-משפט עליון הוא חשוב. הוא הובא בחשבון בקרב הרבה אומות, וגם בארצות-הברית. זה לא ייצוג מכני, אבל בגדול ובסך הכול ובפירמידה צריך להיות שם ייצוג חברתי, בתנאי היסוד שכולם שופטים ושופטות בעלי שיעור קומה אנושי, אינטלקטואלי, מוסרי ומשפטי. ויש כאלה מספיק.

אני אסיים ואומר כך: הפתרון שנראה לי, אדוני היושב-ראש, הוא להשאיר את מספר השופטים לפי שעה על 12 שופטים; שני שופטים נוספים, ובמידת הצורך והדחיפות לאפשר לנשיא בית-המשפט העליון להוסיף מדי פעם בפעם לתקופות קצובות עוד שופט או שניים, נאמר מינוי חצי שנתי או שנתי, להקלת העומס. זה נראה לי פתרון סביר במצב הנוכחי.

עם זאת, אני קורא לגיוון יתר של בית-המשפט העליון, להשתקפות יותר עמוקה של ההרכב העדתי שלנו, הלאומי, הדתי, והרכב של נשים וגברים. זאת מגמה לגיטימית, וצריך להתמיד בה לקראת המינויים החדשים. תודה.

היו"ר מ' פלד:

תודה. חבר הכנסת אמנון רובינשטיין, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת ראובן ריבלין, ואחריו – חבר הכנסת טלב אלסאנע.

שבח וייס (העבודה):

יהיה חוק הגולן היום?

קריאה:

לא יהיה.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

יש גולן.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

יש, אבל לא מצביעים.

הי"ר מ' פלד:

יש, הלילה שלנו עוד צעיר.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, קודם כול אני רוצה לתמוך בהצעה כפי שהובאה, של 14 שופטים בבית-המשפט העליון, ואני רוצה להסביר למה.

בית-המשפט העליון הוא מעין בית-משפט חוקתי של המדינה. הוא הערכאה העליונה, וצרכים לשבת שם השופטים הטובים והמצטיינים ביותר. גם במדינות גדולות הרבה יותר מישראל, כמו ארצות-הברית, מספר השופטים הוא קטן יותר מאשר בישראל. את בעיית העומס בבית-המשפט העליון צריך לפתור בדרכים אחרות. עוד נדון בכך כאשר יגיעו המלצות ועדת-אור. בחלקן אני תומך, ולחלקן אני מתנגד בכל תוקף. הרעיון ששופט שלום, שופט יחיד, בודד, יוכל לשלוח אדם ל-20 שנה למאסר הוא רעיון שהכנסת צריכה לדחות אותו על הסף, ולאזנת לממשלה ולשר המשפטים שהכנסת לא תקבל את הרעיון הזה, שאין לו אח ורע לא במשפט הקיים הבין-לאומי ולא בשיטות משפט עתיקות. אפילו במשפט הרומי שבו נתנו סמכויות אדירות לשופט יחיד לא היה דבר כזה.

בנימין אלון (מולדת):

אבל יש אפשרות לערער.

נסים דהן (ש"ס):

למי יש כסף לערער.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

אני לא מקבל את הרעיון שאפשר לפתור את בעיות העומס על-ידי כך שיעוותו את העקרונות הבין-לאומיים המקובלים של המשפט, גם המשפט העברי, על-ידי מתן סמכות לשופט בערכאה ראשונה – ונגיע לזה. אני לא רוצה לדבר על כך.

הי"ר מ' פלד:

לא זה הדיון.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

לא זה הדין. אנחנו מוכרחים להוריד את העומס מבית-המשפט העליון – גם לבית-המשפט המחוזי וגם לבית-משפט השלום; ונעשה זאת. נעשה זאת כאשר נאמץ חלק גדול מהמלצות ועדת-אור. אני רק רציתי שיהיה רשום שיש לי הסתייגות חמורה מההמלצה שהיא לא קבילה, על פניה.

אני רוצה לומר דבר אחד נוסף, אני מקווה שנתאחד סביב ההצעה הזאת של 14 שופטים ונפתור את בעיית העומס שם בדרכים אחרות.

נסים דהן (ש"ס):

איך?

אמנון רובינשטיין (מרצ):

כפי שאמרתי.

היו"ר מ' פלד:

הרפורמה שדיבר עליה דדי צוקר.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

כן. אני רק רוצה לומר דבר אחד. אני לא יכול שלא להתייחס לתופעה חמורה ביותר בבתי-המשפט, בחלק מבתי-המשפט, אצל חלק מהשופטים, של עינוי דין במשפט הפלילי. עינוי דין הוא תמיד קשה. אבל יש דיני ממונות ויש דיני נפשות. אני לא מכיר בשום מקום תופעה כזו של משפטים פליליים שנמשכים שנים. הנה אני קורא היום שד"ר גבי כנען, זיכרוננו לברכה – בלי להתייחס לעניין, אני לא יודע, ואני לא יכול לבחון כליות ולב ולא מכיר כלל את הנושא הזה – שמשפטו נמשך שמונה שנים. משהו אמר לי – לא שמונה שנים, רק ארבע שנים; בפני שופט שלום ארבע שנים. ומכל הדברים האלה של עינוי דין, אי-אפשר לקבל את העניין, שבמשפטים פליליים יושבים בתי-משפט נמוכים, שמחזיקים פסקי-דין שבהם תלוי גורל אדם במשך חודשים ושנים. זה לא משפט פלילי.

אני מבקש רק דבר אחד. מי שמצדיק את הדבר הקיים בעומס, צריך לומר לו: הסחבת הזאת מגדילה עומס. אי-כתיבת פסק-דין מייד או בתוך 30 יום, כפי שקובעות התקנות, מגדילה את הסחבת, לא מקצרת אותה. מוכרחים לומר לציבור השופטים, ולכנסת מותר לומר זאת, כי אסור לה להתערב

בהחלטות שלהם: אנחנו דורשים שהחוק יתקיים. אנחנו דורשים שבתוך 30 יום יינתן פסק-דין, לא כל שכן בדיני נפשות. תודה רבה.

הי"ר מ' פלד:

תודה רבה. חבר הכנסת ראובן ריבלין. אחריו – חבר הכנסת טלב אלסאנע, אחריו – חבר הכנסת סאלח סלים.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אם לא היתה מוגשת בקשה לכנסת זו בדבר הוספת שני שופטים לבית-המשפט העליון ביום 1 בינואר 1999, הרי שמ-1 בינואר 1999 היה מספר שופטי בית-המשפט העליון – 12.

לפני כעשר שנים, בהתאם לחוק, נתבקשה ועדת החוקה, חוק ומשפט לאשר 14 שופטים לבית-המשפט העליון לתקופה של חמש שנים. לאמור, 12 שופטים קבועים ועוד שני שופטים לתקופה של חמש שנים, וזאת לצורך עיבוי בית-המשפט לתקופת מה. לאחר חמש שנים נתבקשה הכנסת פעם נוספת להאריך לתקופה נוספת של חמש שנים, או ארבע שנים, כמדומני. היום מתבקשת הכנסת להאריך תוקפה של הוראה זו, שהיא הוראה זמנית, המאפשרת כהונתם של 14 שופטים בבית-המשפט העליון לתקופה נוספת – עד 2003; לאמור, 12 שופטים קבועים ועוד שני שופטים אשר תקופת כהונתם תסתיים, אם הם עצמם ואם חלופיהם ב-1 בינואר 2003.

הדבר נבע מהצורך של בית-המשפט העליון לעבות את כוח השיפוט שבו, ובדרך כלל אותם שופטים התמנו במינוי זמני לבית-המשפט העליון, נמצאו בבית-המשפט העליון לתקופה שאפשרה להם ולשופטים עצמם, וגם לקהל עדת ישראל, לבחון את יכולתם, והם, לאחר תקופת שפיטה זמנית בבית-המשפט העליון חזרו ממעמדם הרם, לבית-המשפט המחוזי.

מפעם לפעם, כאשר אחד משופטי בית-המשפט העליון סיים את תפקידו מסיבה זו או אחרת, בעיקר בגלל צאתו לפנסיה בגיל המתחייב לפי החוק, בגיל 70, נתמנו שופטים אחרים לבית-המשפט העליון במינוי קבע, בהם רבים שהיו במינוי זמני בבית-המשפט העליון ונבחנו על-ידי ציבור השופטים כמו גם על-ידי העם, על פעילותם.

הדבר הפך לנוהג בוועדה למינוי שופטים, כאשר אנחנו משתדלים בוועדה זו למנות שופטים לבית-משפט רם יותר, לאחר שעברו תקופת מעבר כשופטים זמניים בבית-המשפט הגבוה. אם הם שופטי שלום – שופטים זמניים בבית-המשפט המחוזי; אם הם שופטי בית-המשפט המחוזי – פעמים זכו להיות שופטים זמניים בבית-המשפט העליון. הדבר צלח והדבר מועיל והדבר מאפשר בחינה וביקורת והתאמה למינוי שופטים למעמד הרם ביותר, שהוא גולת הכותרת בהפרדת הרשויות, שהוא כס המשפט וכס בית-המשפט העליון על יוקרתו, דבר המאפשר לנו לקיים, כאור לגויים ולתפארת עם ישראל ומדינת ישראל, מעמד רם של בית-משפט עליון, שאין עליו מחלוקת.

יש הרבה ביקורת על מערכת השיפוט בישראל. הביקורת נובעת גם מחוסר מקום, גם מחוסר שופטים, גם מעיכובים, גם מהטרדות של מתדיינים, ועם זאת, מובן שאם אנחנו מבקשים לאחוז ולבדוק ולהביא לידי פתרון של כל אותן בעיות, הבעיה היא לא שאין שופטים כאן או כאלו, כי זו יכולה להיות התרסה, זו יכולה להיות ביקורת, זו יכולה להיות איזו פעולה המבקשת למחות על הסחבת. אשר אנחנו עדים לה מפעם לפעם בבתי-המשפט.

לצורך כך עמל משרד המשפטים, כמו גם בתי-המשפט, עם ועדת החוקה, חוק ומשפט והכנסת בישראל, על רפורמה בבתי-המשפט, ורפורמה זו יש עליה מחלוקת רבה והיא נושא לדיונים רבים בכנסת הקודמת, בראשות יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, דדי צוקר, והיום בראשותם של ראשי ועדה, אם שאול יהלום, שהיום הוא שר, או חנן פורת, וגם הכנסת הבאה, בוודאי, תדון באותם נושאים. יש שאלות רבות המתחייבות מהרפורמה הזאת, ולא כולם מסכימים לרפורמה כפי שהיא מוצעת. אנחנו נמצאים במצב שבו לפחות העברנו רפורמה לגבי בתי-המשפט המחוזיים כבתי-משפט מינהליים, שהם יהיו בתי-המשפט המחוזיים ביושבם כבתי-המשפט הגבוה לצדק, כפי שסיפר ותיאר זאת חבר הכנסת דוד צוקר.

אני מוכרח לומר לכם, רבותי, הבקשה הוגשה לפני עשר שנים על-ידי שר המשפטים ונשיא בית-המשפט העליון. נשיא בית-המשפט העליון טרח ובא לפני ועדת החוקה, חוק ומשפט ופירט את טיעוניו לבקשה זו. הוא גם שמע את כל הביקורת ואת כל ההערות שהיו לחברי הכנסת השונים, והוא ענה להם אחת לאחת. עם כל הביקורות הקיימות כיום על המערכת המשפטית, לא זו הדרך לבוא ולהתריס כלפי בית-המשפט. בית-המשפט הוא גולת הכותרת שלנו, ואנחנו מתבקשים לקיים את בקשתו למען הפרדת הרשויות ולמען קיום דווקני של המערכת, זו מול זו, זו בצד זו, זו ליד זו.

אני ממליץ בפני חברי לקיים את המנהג שאנחנו קבענו לנו ולאשר את בקשתו של בית-המשפט. אני רוצה להוסיף, אדוני, שנשיא בית-המשפט העליון בהופעתו בפנינו, חבר הכנסת רובינשטיין, כאשר בא בפני הוועדה המוסמכת, ועדת החוקה, חוק ומשפט, ביקש מחברי הכנסת לאמור: אם אתם מתכוונים לאשר יותר מ-14 שופטים, אני מבקש לומר לכם, שבקשתי בפניכם תהיה שלא לאשר יותר מ-12, כלומר, בקשתי השטוחה בפניכם היא ל-14 שופטים. אתם רוצים לעשות שינויים? אני מסתפק ב-12 השופטים, כי לא זו הדרך ולא זאת הצורה. יש יכולת לכל חבר כנסת לבוא ולקבוע מספר שופטים רב ביותר לפי סעיף 25 לחוק יסודות השפיטה.

אני מודה לאדוני, חבר הכנסת טלב אלסאנע. לא באתי לומר פה משהו לצורך פריימריס, אלא לצורך אמיתי.

היו"ר מ' פלד:

תודה רבה. חבר הכנסת טלב אלסאנע, בבקשה. רבותי, אבקש להקפיד על הזמן המוקצב. אחריו – חבר הכנסת סאלח סלים, ואחריו – חבר הכנסת בנימין אלון.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

רבותי חברי הכנסת, מערכת המשפט מופקדת על דברים מאוד מאוד חשובים, לא רק על ענייני ממון אלא גם על ענייני נפשות. ראינו מה קורה כאשר המערכת לא מצליחה לסיים דיונים, גורמת לעיניווי דין וההליך נמשך הרבה זמן. רק לאחרונה היה אירוע של מנהל בית-החולים בטבריה, למיטב ידיעתי.

דוד צוקר (מרצ):

בצפת.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

בצפת. לאחר מכן היה פסק-הדין, ואחרי שמונה שנים שבהן ההליך המשפטי נמשך, הוא התאבד. ההליך המשפטי, העדר ביקורת, כל זה נובע, לא חס ושלום מתוך זלזול וזדון, אלא בגלל חוסר בכוח אדם, המגבלות של מערכת המשפט. לכן, כשבא בית-המשפט העליון בדרישה להוסיף ולהגדיל את מספר השופטים, אכן יש להגדיל את מספר השופטים. אני שואל את עצמי האם 14 זה קדוש? אני חושב שהמספר 14 אינו קדוש.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת אלסאנע, עם כל הצער על הסתלקותו של ד"ר כנען, אני מוכרח לומר לך, שלא עיניו הדין הביא אותו לידי זה, אלא העובדה שהוא הורשע.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

מה זה שי"ך?

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

חבר הכנסת ריבלין, האם יש הצדקה לכך שהליך משפטי פלילי יימשך שמונה שנים? שמונה שנים? זה ענייני נפשות, זה דיני עונשין, זה לא הליך אזרחי של תביעה כספית. מה יש לדון במשך שמונה שנים? אני לא בא לערער על ההרשעה, אבל ההליך המשפטי עצמו, במשך שמונה שנים? מה קרה?

דוד צוקר (מרצ):

אחרי שמונה שנים אי-אפשר לגבות עדות אמת? זה משפט?

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אנחנו לא באים לערער על ההחלטה, אבל אני נותן דוגמה – הזמן, הלחצים והאילווצים. אנחנו מנסים לגלות הבנה למה שקורה למערכת המשפט. אני אתן לך דוגמה, חבר הכנסת. בבית-המשפט המחוזי בירושלים יש תיק נזיקין של ילדה בת שש-שבע מחאן-יונס, שנפגעה בראשה ובעקבות זאת היא משותקת בכל גופה. היה הליך משפטי. ההליכים המשפטיים הסתיימו לפני שלוש שנים, ויש פסק-דין חלקי לגבי האחריות. נקבעה אחריות של המדינה, ונותר רק לקבוע את שיעור הנזק. שלוש שנים מחכים לפסק-דין למתן קביעת שיעור הנזק של הפיצוי שמגיע לאותה ילדה. איזו הצדקה יש לזה?

אני אתן לכם עוד דוגמה, אני לא יודע אם זה בשל העדר כוח אדם מספיק או מסיבות שצריך לבדוק אותן, המקרה של סולימאן אל-עביד. אותו אדם הואשם והורשע בהתחלה ללא גופה. לאחר מכן, הוא הואשם באונס וברצח, ללא גופה. לאחר מכן, אחרי ערעור לבית-המשפט המחוזי מגלים שהגופה הייתה בכלל במקום אחר. אני רוצה לומר לכם, שלא הייתה כמעט שום ראיה חיצונית התומכת בהודאה שלו, ואנחנו יודעים כמה מקרים היו שבהם אנשים הודו, ולאחר מכן התברר שההודאה שלהם לא הייתה נכונה, כי התברר מי היה הרוצח ומי ביצע את הפשע. לכן התברר, שהודאות הן לא תמיד מי יודע מה אמינות. עכשיו גילו שהגופה היא במקום אחר, אז הוא מערער לבית-המשפט המחוזי, שמרשיע אותו עוד הפעם. שופט אחד מזכה אותו זיכוי מוחלט, שניים מרשיעים אותו, והוא מגיע עוד הפעם לבית-המשפט העליון. בית-המשפט העליון מזכה אותו מהרצח ומרשיע אותו באונס. כך היה דיון נוסף ומכניסים אותו למאסר עולם.

בית-המשפט העליון, התפקיד שלו הוא להעביר ביקורת על מערכת, לא להסס ולא להירתע מעשיית ביקורת. שופטים שם הם בני-אדם, הם יכולים לטעות והם טועים. מה גם שהם פוסקים על-פי העדויות שמובאות להם על-ידי שוטרים, שגם הם בני-אדם, ולדעתי לא צריך מקרה קיצוני שבקיצוני על מנת לעשות משפט חוזר. לדעתי, במקרים שיש תחושה, והמקרה של סולימאן אל-עביד זו דוגמה קלאסית של עוול ועיוות דיון, על המערכת לבדוק את עצמה ולברר, על מנת שאדם חף מפשע לא יישאר מאחורי סורג ובריח. אני אתן לכם דוגמה של אותם צעירים שהורשעו ברצח של דני כץ. כל הסימנים וכל הראיות מראים שיש ספק בעניין הזה.

לכן, לדעתי, מקרים אלה מראים שקיים לפעמים חשש של עוול ועיוות הדין, שיש מספר מוגבל של שופטים בבית-המשפט העליון, יש עומס של עבודה, יש לחץ של זמן ויש טעויות של המערכת. ומכאן אני חושב, שיש מקום להגדיל את מספר השופטים בבית-המשפט העליון, לא ל-14, אלא ל-16 שופטים, לצורך מתן פתרונות, לאור חשיבותו של בית-המשפט העליון, על מנת שיבצע את הביקורת בצורה הנכונה וגם על מנת שיאפשר ייצוג הוגן לכל הרבדים בחברה הישראלית.

היו"ר מ' פלד:

תודה רבה. חבר הכנסת סאלח סלים, ואחריו – חבר הכנסת בני אלון.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, אתה ליברל, נתת שש דקות לדוברים. עכשיו אתה – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אתה תדבר 20 דקות.

היו"ר מ' פלד:

עכשיו נראה איך אתה עומד בדיוק בזמן. בבקשה.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, לפי דעתי, הנושא הוא נושא כבד, וצריך לדון בו בכובד ראש. שמעתי פה חלק מהדוברים. אלה שמתנגדים להגדלת מספר שופטי בית-המשפט העליון מ-12 ל-14 לא שכנעו אותי. יש הצעה להגדיל את המספר ל-16. אני משוכנע שצריך להגדיל את המספר ל-16, ואני אגיד למה. בית-המשפט העליון הוא מוסד שצריך לשמור עליו. במדינה הזאת מאוד חשוב לשמור על בית-המשפט העליון ועל הבג"ץ, ואני מתפלא על אלה שאומרים שאם נעבור מ-12 ל-16 זה יוריד את הרמה. זה יוריד את הרמה? עוד שני שופטים זה מוריד את הרמה? ואיפה? – אצל העם הנבחר. תוספת של שני שופטים תוריד את הרמה, כשמדובר בעם הנבחר, העם הנבחר? איזו טענה זו? אם היה מדובר על בית-משפט בסעודיה, אולי הייתי כן חושב שזה יוריד את הרמה, אבל פה? איזו טענה זו? היא לא משכנעת.

יש כאלה שתומכים בהגדלה, כי זה ייתן פיצוי סקטוריאלי לדתיים ולמזרחים ולערבים. אני רוצה לוותר על זה. אני רוצה שהשופט בבית-המשפט העליון יהיה שופט במלוא מובן המלה. אם הוא מתאים או לא מתאים – זאת השאלה, לא אם הוא ערבי, אם הוא יהודי, אם הוא אשכנזי, אם הוא "וּז-וּז", אם הוא ספרדי או אם הוא מזרחי. לא. צריך לשמור על איכות בבית-המשפט העליון.

הטענה הנוספת שלי היא, שבבית-המשפט העליון יש תיקים שמונחים שם כמעט שלוש שנים. איך זה יכול להיות, שלוש שנים, וזה המקום האחרון שאזרח ישראלי יכול להגיע אליו, אין אחריו משהו.

גם אני מסכים שתהיה רפורמה בבתי-המשפט. באמת צריך לעשות רפורמה. היום קראתי במקרה בעיתון, שמישהו הגיש תלונה בזמן הבחירות המוניציפליות שהיו ב-1992, והדיון בתלונה נמשך בבית-המשפט – אני לא רוצה להגיד איפה בית-המשפט, לא בבית-המשפט העליון – ופסק-הדין ניתן. אתמול.

היו"ר מ' פלד:

סיים, בבקשה.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

תראו, התלונה הוגשה ב-1992, והיו עוד הפעם בחירות מוניציפליות, ועכשיו ניתן פסק-דין לגבי הבחירות של 1992. לכן אני לא מבין. כל הטענות האלה לגבי ההגדלה לא שכנעו אותי.

לכן, כדי להפחית את מידת העומס על בית-המשפט העליון, אני חושב שיש להגדיל את המספר עד 16 שופטים – טובים. אם יש טובים בין הערבים, שיהיה שופט ערבי, זה חשוב מאוד. אם אין טוב, שלא יהיה שופט, אבל אני לא מאמין שמתוך מיליון – –

היו"ר מ' פלד:

סיים, בבקשה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

בשנת ה-50 למדינת ישראל יהיה שופט בית-משפט עליון ערבי.

בנימין אלון (מולדת):

הוא אומר לך, אם הוא טוב.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אני אומר, שחשוב למדינת ישראל שיהיה שופט בית-משפט עליון ערבי, זה חשוב, אבל אם הוא טוב. אני לא אומר – שופט בית-משפט עליון ערבי בכל מחיר.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

רק טוב.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

כן, ואני חושב, שבין הערבים, בין המזרחים ובין המערבים וכו', יש שופטים שיכולים להיות שופטי בית-המשפט העליון. תודה.

היו"ר מ' פלד:

תודה. חבר הכנסת בני אלון, ואחריו – חבר הכנסת אחמד סעד. בבקשה.

קריאה:

מי אחריו?

היו"ר מ' פלד:

חבר הכנסת אופיר פינס – איננו כאן. אחריו – חבר הכנסת עזמי בשארה, אחרון.

בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מצר על ההחלטה המובאת כאן. אני חושב שיש כאן כמה טעמים לפגם.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, אתה שוכח את השעון – – –

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

– – –

בנימין אלון (מולדת):

בשום מקום בחוק לא כתוב שבבית-המשפט העליון יש 12 שופטים. החקיקה בחוק-היסוד אומרת, שהחוק יאמר מהו מספר השופטים. בחוק בתי-המשפט, בסעיף 25, כתוב, שבבית-המשפט העליון יהיו שופטים במספר שקבעה הכנסת בהחלטה. ההחלטה שמובאת לפנינו מייסדת איזה מוסד שלא מופיע בחקיקה הראשית, והוא מוסד שלדעתי יש בו הרבה אי-צדק – מוסד השופט בפועל. מה זה? או שהוא שופט או שהוא לא שופט. למה פרופסורים שנחתים מן האקדמיה לא עומדים במבחן הזה של שופט בפועל? למה האפליה הזאת בתוך בית-המשפט העליון עצמו? אם בית-המשפט העליון זקוק ל-14 שופטים או ל-16 שופטים, שימנה 14 או 16, ולא יגיש החלטה שאומרת שזה יהיה עד

לשנת התשס"ד – 2003, כדי לדעת שתמיד נשיא בית-המשפט העליון יוכל לקחת אחד, לראות אם הוא טוב, להעיף אותו לחצי שנה, לקחת אחר. זו שליטה מינהלית שיש לה השלכות על הרכב השופטים, על ההתיישרות מרמת המחוזי לעשות את רצונו של נשיא בית-המשפט העליון, והמחוקק מעולם לא אמר את דעתו שזו כוונתו. בשום מקום בחוק לא כתוב שצריך 12 שופטים. תחליטו. רוצים 14? אני מסכים בהחלט עם תוספת השופטים.

אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

הנימוק לזמניות היה, שאחרי ועדת-אור – – –

בנימין אלון (מולדת):

חבר הכנסת פורז, הנימוק הזה לא נראה בעיני נימוק הגיוני, מסיבה פשוטה: איך יש היום 12 ושניים בפועל? כי בהחלטה הקודמת גם היה תנאי של זמן, ואז לא היתה ועדת-אור על הפרק. זאת אומרת שיש פה שיטתיות. יש כאן שיטתיות, חבר הכנסת פורז.

אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

אבל היתה גם ועדת-לנדוי, שהמליצה להקים ערכאת ערעור.

בנימין אלון (מולדת):

ועדת-לנדוי היא משנת 1984, אני זוכר, אני יודע.

אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

כבר כמה שנים רצים עם הרעיון להוריד את הנטל מבית-המשפט העליון.

בנימין אלון (מולדת):

אבל אתה יודע, חבר הכנסת פורז, שהזמני הופך לקבוע ביותר, ואני חושב שנוסד כאן מוסד שלא היה בכוונת החקיקה, ואני רואה בו טעם לפגם. על שופט בית-המשפט העליון מוטל עומס גדול מאוד. שערו בנפשכם, רבותי חברי הכנסת, ששופט בית-המשפט המחוזי יושב ושומע עדויות במשך שנתיים, ואחרי זה שופטים מחוזיים נותנים את דעתם בפסק-דין, וזה מגיע לערעור לבית-משפט, ללא שמיעה נוספת של ראיות, ושופט בית-המשפט העליון בביתו עובר על כל החומר הזה והוא מחליט החלטות גורליות, וזה נוסף על המון דברים אחרים שיש לו בשבתו כבג"ץ ובדברים אחרים. העומס הוא עצום. זה לא עומס שנמדד רק בשעות שהוא יושב בבית-משפט. זה נמדד גם בעומס הנפשי,

בעומס של הזמן שבו הוא לוקח על עצמו תיקים שלמים שהוא צריך לשבת עליהם בלי שמיעה נוספת של ראיות.

ואני מסכים שיש צורך להוסיף שופטים. אני גם מכבד את היוקרה של בית-המשפט העליון, ועם כל הסיפורים הנוראיים ששמענו כאן מחבר הכנסת טלב אלסאנע ומאחרים – דברים מוצדקים ביותר – מזמן היה יכול לצאת שם רע לשפיטה בארץ, על כל מיני עינויי דין ועיוותי דין. אבל בית-המשפט העליון תמיד מוסיף יוקרה, והציבור בארץ, בהרבה מאוד מקרים, נותן לו הרבה כבוד והערכה. לכן, צריך לשמור על כבודו, אבל זו לא סיבה ליצור מועדון יוקרתי, שאני לא אוכל להגדיל אותו אלא בדרך של שופט בפועל, שנשיא בית-המשפט העליון יוכל לשחק בו. לכן, לדעתי – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

כמה פעמים שינו בארצות-הברית את מספר שופטי בית-המשפט?

בנימין אלון (מולדת):

בארצות-הברית קבעו בחקיקה את המספר. כאן קבעו בחוק-יסוד שבחוק ייקבע המספר. ובחוק רגיל קבעו שבהחלטת הכנסת ייקבע המספר.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

כמה זמן – – –

אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

– – –

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

– – –

בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב-ראש, אני מסיים. אני בעד 16 שופטים. אני לא רואה בזה עניין משמעותי כל כך, אם 16 או 14, אדוני היושב-ראש, אבל רציתי להסב את תשומת לב חברי הכנסת לנושא המוסד הזה של

השופט בפועל, שנוצר כבדרך אגב על-ידינו, באשמתנו, בכך שבועדת החוקה, שלצערי לא הייתי אז נוכח בישיבתה, מוגשת החלטה עם זמן מוגבל. כשאתה קובע החלטה על זמן מוגבל, אתה, המחוקק, יוצר את מוסד השופט בפועל, שלא התכוונו לייצרו. תודה רבה.

הי"ר מ' פלד:

תודה רבה. חבר הכנסת עזמי בשארה, אחרון הדוברים בנושא זה.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, זה נדיר שאני אסכים עם חבר הכנסת בני אלון, לגמרי נדיר. על כל פנים, הוא בן של שופט בית-המשפט העליון, והוא כנראה יודע מה זה עבודה בבית. על כל פנים, הוא גם יודע, ששופט בית-המשפט העליון הוא גם אדם ולא רק איזה מין יצור, כי בדרך כלל עורכי-דין וקליינטים, עורכי-דין ונאשמים ועדים רואים אותו רק מכאן ומעלה, אפילו לא רואים את כל האדם, הוא ממש נראה כאילו רק פנים ובטן, כי הוא נראה יושב תמיד מאחורי שולחן. לעולם אנחנו לא רואים את שופטי בית-המשפט העליון בקומתם המלאה.

אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

אני רוצה להוסיף לך משהו. לפי הכללים של עורכי-הדין כתוב, שאתה צריך להיות לבוש עם גלימה, ז'קט כהה ועניבה. לא כתוב מה לובשים מתחת לחגורה. לפי הכללים אתה יכול לבוא עירום.

הי"ר מ' פלד:

הוראה דומה יש ליושב-ראש הכנסת.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

על כל פנים, יש נטייה להפוך את שופטי בית-המשפט העליון ליצורים על-אנושיים, לא אנושיים, שאי-אפשר להתייחס אליהם ואי-אפשר לבקר אותם ואי-אפשר להגיד שיש להם נטיות לב והרגלים שהם לא יכולים להיפטר מהם וכו'.

אומנם נכון הוא, שבית-המשפט העליון צריך לשמור על יוקרה ואובייקטיביות; נכון הוא גם לדעתי, שבית-המשפט העליון אסור לו להפוך לפרלמנט ייצוגי כמו הכנסת. בית-המשפט העליון עובד על-פי שלטון החוק, הוא לא עושה חוקים. לדעתי, הנטייה הזאת להפוך אותו למשהו ייצוגי מבחינה עדתית, לאומית ודתית לא מקובלת עלי. בית-המשפט העליון צריך לעבוד לפי סטנדרדים מסוימים. הוא לא פרלמנט. זה גם ההבדל בינו לבין הכנסת.

אבל בית-המשפט העליון במדינת ישראל יותר ויותר מתנהג כמו פרלמנט, כאשר יושב-ראש בית-המשפט יש לו אמירות כמו: אין דבר לא שפיט, או – מלוא הארץ משפט. יש לו משפטים כאלה אשר הופכים את המשפט למשהו כללי כל כך. אי-אפשר שבית-משפט כזה שהופך כל דבר לשפיט והוא רוצה להתערב בכל דבר בצורה שיפוטית, אי-אפשר אחר כך להגיד, הוא לא צריך להיות ייצוגי לפחות מבחינת הערכים הקיימים בארץ מסוימת. הוא גם לא יכול לטעון אחר כך שהוא רוצה לשמור על מועדון סגור ביותר, הרמטית.

מצד שני, אדוני היושב-ראש, אני רוצה לנצל הזדמנות זו ולהגיד, שאולי הגיע הזמן לחשוב במדינת ישראל, כמו בכמה ארצות באירופה, על כך שיש מקום להפריד בין בית-דין לערעורים לבית-דין חוקתי – בית-דין לערעורים, שיושב כבית-דין לערעורים. הוא גם נפרד מבית-Constitutional Court – המשפט החוקתי אשר מתערב בעניינים שבית-המשפט הגבוה לצדק מאמץ לעצמו יותר ויותר – עניינים שפיטים, כמו חוקים, חוקי יסוד, דברים ניהוליים במדינה וכו'.

אני חושב שהגיע הזמן לחשוב גם במערכות חשיבה כאלה, כי באמת הציבור מודע לבית-המשפט העליון בשבתו כבית-דין גבוה לצדק, ולא כבית-דין לערעורים. שם הוא מיועד לו, שם גם השפיטה קורית מהר, מיום ליום. אתה מגיש עניין לבג"ץ, עתירה וכו', כבר יום אחרי כן או שבוע אחרי כן היא נדונה ומייד זה מגיע לעיתונים. אנחנו לא מודעים לאלפי אלפי אנשים שממתנים בתור שנתיים ושלוש שנים עד שהערעור שלהם יישמע.

אין לי ספק בכך שאפשר להרחיב את מספר השופטים. זה כן ישנה, אבל לא עד שהשיטה עצמה תתפצל לדעתי בין בית-דין לערעורים לבית-דין גבוה לצדק, בסופו של דבר. תודה רבה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

זאת הרפורמה.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

לא. אני מסכים עם אמנון רובינשטיין בנוגע לרפורמה. שופט שלום לא יוכל להיות ערכאה גבוהה לערעורים, רובי. לדעתי, גם אתה מסכים לזה. הוא לא יכול, פשוט לא יכול. צריך להיות בית-דין גבוה לערעורים, אבל לא שופט שלום.

היו"ר מ' פלד:

תודה רבה. רבותי חברי הכנסת, תם הדיון בנושא הגדלת מספר שופטי בית-המשפט העליון. ההצבעות תתקיימנה במועד שייקבע.

אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

אמרו שמחר ב-11:00.

הצעת חוק חינוך ממלכתי (תיקון מס' 8) (הקצאת שעות לימוד), התשנ"ט-1998
(קריאה ראשונה)

היו"ר מ' פלד:

אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק חינוך ממלכתי (תיקון מס' 8) (הקצאת שעות לימוד), התשנ"ט-1998. אני מבין שחבר הכנסת רובינשטיין מציג את הצעת החוק.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

לא, וחבר הכנסת זיסמן.

היו"ר מ' פלד:

שניכם.

נסים דהן (ש"ס):

כולם מוותרים על רשות הדיבור. בואו נצביע, כבר עייפים.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

חבר הכנסת דהן, אני מבטיח לך, אם אדוני יפעיל את השעון שלו, לא אדבר יותר משלוש דקות, אף שיש לי עשר דקות. אנחנו נקצר את הדיון, השעה מאוחרת והיה באמת יום ארוך מאוד לכולנו.

הצעת החוק הזו באה לקבוע דבר אלמנטרי, דהיינו ש-60 יום לפני תחילת שנת הלימודים יביא שר החינוך בפני ועדת החינוך לידיעתה את חלוקת השעות. חלוקת השעות בין בתי-הספר השונים היא למעשה התקציב של משרד החינוך. וכאשר ועדת הכספים מאשרת את התקציב הגלובלי של משרד החינוך, היא לא יודעת מה קורה בתוך הסכום העצום הזה של מאות אלפי שעות שבועיות.

היו"ר מ' פלד:

סליחה, רגע, אני רוצה להבין, רק לידיעתה?

אמנון רובינשטיין (מרצ):

רק לידיעתה.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

רק לידיעתה.

היו"ר מ' פלד:

מעין מסירת דוח?

אמנון רובינשטיין (מרצ):

מעין מסירת דוח לציבור איך מתחלקות השעות, כדי שתהיה חלוקת שעות שוויונית. אגב, אני אומר, כי עד היום חלוקת השעות היא לא שוויונית, אם כי אני שמח לומר, שבזמני הפערים בין הזרמים בין בתי-הספר היהודיים לערביים ירדו באופן דרסטי, וכמעט התקרבו לממוצע ארצי. אבל עדיין היא לא שוויונית. אז קודם כול הציבור צריך לדעת.

אני רק מבקש, לבקשתו של שר החינוך, למחוק את המלה – "הרשמיים" במוסדות החינוך, דהיינו זה לא רק מוסדות החינוך הרשמיים. היום גם ההבחנה היא לא ברורה, מה רשמי ומה לא רשמי – יש בתי-ספר מוכרים. הכוונה היא לכל מוסדות החינוך במדינה. זו הבקשה של שר החינוך. ויושב-ראש הוועדה, שותפי ליוזמה, חבר הכנסת עמנואל זיסמן, שאני רוצה לשבח את עבודתו כיושב-ראש ועדת החינוך – ואני רוצה לשבח את החוקים שהוא הביא, לרבות חוקים חשובים מאוד לקידום החינוך וההשכלה הגבוהה בארץ – שנינו הסכמנו להצעה הזאת של שר החינוך. הוא גם ביקש שיושב-ראש הוועדה יזמין אותו לדיון לקראת הקריאה השנייה והקריאה השלישית.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

יש או אין הצבעה היום?

אמנון רובינשטיין (מרצ):

יש הצבעה, בהסכמת שר החינוך.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

כולם רוצים לדבר?

אמנון רובינשטיין (מרצ):

לא כולם. אני קיצרתי מאוד.

נסים דהן (ש"ס):

בואו נצביע.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אני שואל: אם אתם רוצים לוותר – נצביע.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

נוותר על זכות הדיבור.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

נצביע.

נסים דהן (ש"ס):

הצבעה.

אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

הצבעה לפי חוק צער בעלי-חיים.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, יש בעיה, צריך צלצול.

היו"ר מ' פלד:

רק רגע, אני מחכה פה לסגנית מזכיר הכנסת. תקרא לה בבקשה. איך מצללים פה? מי יודע? הנה היא מגיעה. אנחנו ניגשים להצבעה.

נסים דהן (ש"ס):

בינתיים בואו נדון בחוק הבא, עד שיעברו חמש הדקות.

היו"ר מ' פלד:

חבר הכנסת זיסמן, אני מבין שיש הסכמה עם השר שלא תהיה היום הצבעה?

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

לא. אני וחבר הכנסת רובינשטיין דיברנו עם השר. הוא ביקש להכניס את התיקון.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

שאני הודעתי עליו.

היו"ר מ' פלד:

תיקון שאתה הודעת עליו. או.קיי.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

הבעיה היא לא שיש להזמין אותו, הוא מוזמן לכל ישיבות ועדת החינוך, אלא לדאוג שהוא יהיה בישיבה של הדיון לקראת הקריאה שנייה והקריאה שלישית. אני אדאג שהוא יהיה בישיבה. זה הדבר היחיד.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

שנינו דיברנו אתו.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אף אחד לא דיבר אתנו על דחיית ההצבעה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אם השר יבקש. לנו לא אמרו כלום בקואליציה.

היו"ר מ' פלד:

השאלה אם נאמר לחברי הכנסת שלא תהיה הצבעה בנושא.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

בשום פנים ואופן.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

— — —

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

הקואליציה לא קיבלה שום הוראה למנוע את ההצבעה.

היו"ר מ' פלד:

א.ו.ק.י., אנחנו ניגשים להצבעה.

נסים דהן (ש"ס):

אז בואו נדון בינתיים בחוק אחר.

היו"ר מ' פלד:

נמתין דקה בדיוק.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

חוק רמת-הגולן עולה?

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

הנה האשם הגיע, הרוב מובטח.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

לא היה צלצול.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

חוק רמת-הגולן עולה?

נסים דהן (ש"ס):

בואו נתקדם בחוק אחר.

היו"ר מ' פלד:

עוד 30 שניות ההצבעה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

לא היה צלצול.

היו"ר מ' פלד:

היה צלצול.

נסים דהן (ש"ס):

ב-30 שניות שנשארו אני יכול להציג בינתיים חוק אחר.

היו"ר מ' פלד:

אתה מתכוון להיטלי הסחר?

רבותי, אנחנו ניגשים להצבעה על חוק חינוך ממלכתי (תיקון מס' 8) (הקצאת שעות לימוד),
התשנ"ט-1998, קריאה ראשונה. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 9

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 12

מתנגדים – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק חינוך ממלכתי (תיקון מס' 8) (הקצאת שעות לימוד),

התשנ"ט–1998, לוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

היו"ר מ' פלד:

12 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני מוסיף את קולו של חבר הכנסת טלב אלסאנע, 13 בעד, ההצעה התקבלה.

הצעת חוק סיווג ויתור על שטח, התשנ"ט–1998

(קריאה ראשונה)

היו"ר מ' פלד:

אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק סיווג ויתור על שטח, התשנ"ט–1998, של חברי הכנסת יהודה הראל, עמנואל זיסמן ואלכס לובוצקי – קריאה ראשונה. יציג את הנושא חבר הכנסת יהודה הראל. בבקשה.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

האם יש היום הצבעה על הנושא הזה?

נסים דהן (ש"ס):

אין הצבעה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

דווקא הייתי בעד הצבעה.

היו"ר מ' פלד:

אין הצבעה על נושא רמת-הגולן.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

בשעה כזאת, חברי יושב-ראש הישיבה, חברי חברי הכנסת, המדובר הוא לא בחוק רמת-הגולן, כפי שנאמר בטעות, אלא בחוק סיוג ויתור על שטח.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

בוא תסביר לנו במה הכוונה. יש לך עשר דקות.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

הדרך השלישית נזכרה בעניין הגולן. זה המצע שלה – – –

יהודה הראל (הדרך השלישית):

תן לי, ואחר כך אני אשמע אותך בסבלנות.

מדובר בחוק סיוג ויתור על שטח, כאשר החוק מביא את הדרכים שרק בהן ניתן למדינת ישראל לוותר על שטח ריבוני של המדינה.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, השעון לא פועל.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, השעון שלך חלמן.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

תפעיל, השעון הזה עוזר לי, אני אתחשב בכם ואסיים בזמן.

החוק בא להסדיר את הדרכים שבהן המדינה יכולה לוותר על שטח ריבוני שלה, כפי שקיים בחלק מהמדינות בעולם. יש מדינות שבהן אסור בכלל בחוקה, בשום דרך שהיא, לוותר על שטח ריבוני.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

איזו מלה יפה, להסדיר. מלה קוסמטית. להסדיר – מלה מאוד יפה.

היו"ר מ' פלד:

חבר הכנסת סאלח סלים, אני מבקש, השעה מאוחרת.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

אני מאוד מבקש מכם, תנו לי להציג את העניין פה. אני מבטיח להקשיב כמו שאני מקשיב לך תמיד.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

הוא גם מוותר על שטח, עושה טובה. הוא מוותר על שטח שלו.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

לא אמרתי שלה, ולא אמרתי לא שלה, אלא על שטח שחלה עליו הריבונות של המדינה.

היו"ר מ' פלד:

אני מבקש שתסלח לי לרגע. משהו לפרוטוקול. הצעת החוק הקודמת, בנושא שעות לימוד, עברה לוועדת החינוך והתרבות של הכנסת.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

משתפר היום.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

אנחנו ניתן לך אחר כך ציונים.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

אני אומר כמה מלים אחר כך לגבי מעמדה החוקי של רמת-הגולן, אבל החוק לא מתייחס ספציפית לרמת-הגולן, אלא מתייחס לכל שטח שחל עליו החוק, המשפט והמינהל של מדינת ישראל. אני אגיד שאת הרעיון הזה העלה לראשונה יצחק רבין, זיכרוננו לברכה, שהחלטות כל כך כבדות, שבכל מדינה הן כבדות, של ויתור על שטח ריבוני, אפשריות במדינת ישראל, אבל הן מחייבות, כפי שהוא אמר, משאל-עם.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

איך מאשימים אותו היום בליכוד שהוא הבטיח לסורים להחזיר את כל רמת-הגולן?

יהודה הראל (הדרך השלישית):

אם היושב-ראש יאפשר, אני אענה על כל שאלה.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

זה נוגד את מה שהליכוד מאשים את רבין, שהוא הבטיח לסורים להחזיר את כל רמת-הגולן.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

חבר הכנסת סלים, אני רוצה להגיד לך, שבתחום הכשרון שלי אין לי אפשרות לבנות הרצאה קצרה בעשר דקות וגם כל פעם לסטות לשאלות שלך.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

קח עוד חמש דקות.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

אני אשמח לענות על השאלות בסוף; עכשיו קשה לי לחזור. תתחשב בי.

אמרתי שיש מדינות במערב, ולא רק במערב, שההסתייגויות בהן הן הרבה יותר כבדות. במדינה כמו ספרד, שזו שאלה אקטואלית בשבילה, בגלל אזורים שיכולים לרצות להיפרד, זה קשור במשאל-עם, בערך פעמיים החלטת הקורטז ברוב מיוחס, שיהיה הפרש של שנה בין החלטה להחלטה, ואחר כך משאל-עם. זה בסך הכול החוק.

אני רוצה לתת את הרקע. כידוע, חלק מהגולן נמצא בידי ישראל מאז יוני 1967. ההתיישבות בגולן נעשתה, ולא חשוב איך כל אחד מאתנו מתייחס לזה, בהסכמה לאומית רחבה מאוד, ממפ"ם של אז 'מינה, לרבות מפ"ם, בהסכמה רחבה מאוד של כל הממשלות שהיו אז. לפני 12 שנה הוחל החוק, המשפט והמינהל הישראלי ברמת-הגולן בהחלטה של הכנסת, גם כן ברוב גדול של למעלה מ-60 חברי כנסת.

אני רוצה בהזדמנות זו לומר כמה מלים על הצד החוקי של העניין. מהם גבולות מדינת ישראל? זו שאלה מעניינת, ואני רוצה להבהיר אותה. הגבול הראשון של מדינת ישראל, לכאורה, הוא גבולות החלוקה של 1947. היות שבמגילת העצמאות כתוב, שמדינת ישראל הוקמה על-פי החלטת האו"ם מנובמבר 1947, בגלל זה בתום מלחמת השחרור ב-1948, כל השטחים שלא נכללו בהחלטת האו"ם היו בממשל צבאי ישראלי ונקראו כבר אז, מי שיעיין בפרוטוקול הכנסת מאותה שנה, השטחים המוחזקים, מה שכלל את ירושלים המערבית. המושל הצבאי דב יוסף, שנקרא אז ברנרד ג'וזף, היה מושל צבאי של באר-שבע, היה מושל צבאי של הגליל המערבי וכו'.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

למה היה מושל צבאי, אתה יודע למה?

יהודה הראל (הדרך השלישית):

אני לא מדבר על הממשל הצבאי, שהיה הרבה שנים יותר מאוחר גם על האוכלוסייה הערבית, אלא אני מדבר על ממשל צבאי כמו בירושלים המערבית, שבה אין אוכלוסייה ערבית כלל, והוא כולל אזורים אחרים, כי הם נקראו האזורים המוחזקים. אני לא מדבר על אוכלוסייה, אני מדבר על שטחים.

היו"ר מ' פלד:

שלא היו כלולים בגבולות החלוקה.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

אני מספר דבר שלא כולם זוכרים אותו או יודעים אותו.

בהחלטה של בן-גוריון, שהיה שר הביטחון, מנשר שר הביטחון בסוף 1948, הוחל החוק, המשפט והמינהל הישראלי על השטחים המוחזקים. השטחים המוחזקים הם שטחים שנכבשו במלחמת השחרור, או במלחמת 1948, אולי מישו מעדיף לקרוא לה כך, שלא נכללו בגבולות החלוקה של האומות המאוחדות, לרבות ירושלים המערבית, והמושלים הצבאיים האלה סיימו את תפקידם והוכרז על הממשל הצבאי שאתה התכוונת אליו.

זה היה הסיפוח הראשון במדינת ישראל וזה היה הניסוח שלו: השטחים המוחזקים שהוחל בהם החוק, המשפט והמינהל הישראלי.

הסיפוח הבא היה ב-1967. לאחר מלחמת ששת הימים התכנסה הכנסת וקיבלה החלטה בכנסת, שממשלת ישראל זכאית להחיל את החוק, המשפט והמינהל הישראלי בהודעה של שר הפנים, שאושרה על-ידי הממשלה, בכל שטח משטחי ארץ-ישראל. זו החלטה שהתקבלה על-ידי הכנסת. ובאותו יום, או למחרת, הודיע שר הפנים שהוא מחיל את החוק, המשפט והמינהל הישראלי על הגבולות המוניציפליים של ירושלים המאוחדת הגדולה, כפי שזה מופיע היום במפות.

שוב, הניסוח של הסיפוח היה החלת החוק, המשפט והמינהל, אבל הפעם זה לא היה על-ידי פקודה של שר הביטחון, אלא על-ידי הודעה של שר הפנים, שקיבל סמכות מהכנסת.

הפעם השלישית היתה ב-1981, בנושא רמת-הגולן.

היו"ר מ' פלד:

ב-17 בנובמבר.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

איך זה התבצע אז? כפי שאולי כמה יודעים, אני הייתי מעורב בזה מאוד. ראש הממשלה מנחם בגין, זיכרוננו לברכה, שאל את היועץ המשפטי זמיר, האם ההחלטה שהתקבלה ב-1967, ששר הפנים

מוסמך להחיל את החוק, המשפט והמינהל הישראלי תופסת, ויכול גם עכשיו שר הפנים להחילה ברמת-הגולן.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

על-פי המשפט הישראלי או על-פי המשפט הבין-לאומי?

יהודה הראל (הדרך השלישית):

הישראלי. אני חושב שאני מספר משהו מעניין.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

— — —

יהודה הראל (הדרך השלישית):

היועץ המשפטי השיב לו שלא. מדוע לא? כי הוא פירש שבכל שטח משטחי ארץ-ישראל הכוונה לארץ-ישראל המנדטורית, ורמת-הגולן, כידוע, לא נמצאת בשטחי ארץ-ישראל המנדטורית. היא נמצאת אולי, אם מדברים על מנדט, בשטחי המנדט הצרפתי. על כן מנחם בגין הביא את הנוסח הזה של החלת החוק, המשפט והמינהל לכנסת. זאת היתה הדרך היחידה.

אי-לכך, משלושת הסיפוחים האלה, האחד נקבע על-ידי שר הביטחון, השני על-ידי שר הפנים – אותו נוסח – והשלישי על-ידי הכנסת, ולדעת היועצים המשפטיים של משרד המשפטים, כפי שהם אמרו אותה בוועדת החוקה, חוק ומשפט, הסיפוח הזה הוא החזק ביותר מבין השלושה, כי הוא התקבל על-ידי הכנסת ולא על-ידי שר, ובגלל זה הוא לא יכול להתבטל גם אלא על-ידי הכנסת, מה שלא נכון לגבי כל שטח משטחי – נגיד, מאזור באר-שבע.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

למשל, הסיכוי שיחזירו את באר-שבע הוא יותר גדול.

היו"ר מ' פלד:

מה באר-שבע? ירושלים.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

תגיד יש לך תקווה, אולי.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

היה שווה לחכות עד 12 בלילה כדי לשמוע את זה.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

ולכן, מה אתה מציע? מה ההצעה עכשיו?

יהודה הראל (הדרך השלישית):

רגע, רגע. עכשיו, מה אני מציע. אני יודע שלפחות בין הנוכחים כאן יש חילוקי דעות עמוקים בנושא הזה, וזה לגיטימי בהחלט. לכל אחד מאתנו יש קול אחד בדיוק בהצבעה.

אני, אישית, וחברי נאבקים על כך שהגולן יישאר חלק ריבוני של ישראל, במשך 31 שנה, ואנחנו נמשיך להיאבק בעניין הזה. אני מקווה ומאמין שניאבק בדרכים דמוקרטיות, ועד היום הצלחנו לא להשתמש באמצעים שהשתמשו בהם הסטודנטים. לא עשינו אף שביתה, לא חסמנו אף כביש.

היו"ר מ' פלד:

לא רק הסטודנטים. עובדי התעשייה האווירית.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

כששואלים מה אני מציע, הצעת החוק הזאת בנויה כדי לתעל את המאבק שלנו שיהיה בכל כוחנו, כמו שעשינו עד עכשיו. וכמו שאמרתי היום למישהו, היו כבר הרבה פוליטיקאים – כמו שהזכרת, ראש הממשלה הנוכחי – שגילו נכונות רבה לוותר על רמת-הגולן. רמת-הגולן עדיין מצויה בריבונות ישראלית, ורוב הפוליטיקאים האלה כבר לא פוליטיקאים, כבר לא נמצאים אתנו. וכך גם נמשיך.

הצעת החוק הזאת, אני חושב שהיתה לכם סיבה אפילו לתמוך בה, אף שאני לא מצפה לזה, באה לתעל לדרך הדמוקרטית ביותר את המאבק הזה. מהי הדרך הדמוקרטית? מאבק על דעת הקהל באמצעות הסברה. זוהי הדרך הדמוקרטית.

אנחנו רצינו בזמננו שהחוק הזה יבקש רוב מיוחס, כי לגבי החלטה כזאת בהרבה מדינות זה כך, ואספנו אינפורמציה, אבל לצערי, בטעות פירשו חלק מחברי הכנסת וחברים אחרים בציבור ובתקשורת, שהרצון לרוב מיוחס בא לשלול מהאוכלוסייה הערבית במדינת ישראל את האפשרות להשתתף. זאת אומרת, הרוב המיוחס ינטרל. זו לא היתה הכוונה, בהחלט לא, אבל רק מתוך החשש שכך זה יובן, ביטלנו את הרעיון, שנראה לי מוצדק, אני מודה, אבל ביטלנו אותו – לדרוש רוב מיוחס בסגנונות שונים, רוב של 60%, רוב מבין בעלי זכות ההצבעה במשאל-עם וכו' – ואנחנו מדברים בפירוש בחוק, מודגש רוב רגיל במשאל-עם. מישהו חשב שצריך להדגיש את זה עוד יותר, אז כתבנו רוב רגיל במשאל-עם והחלטה של הכנסת, כדי שהחלטה כל כך מכריעה, כמו ויתור של מדינת ישראל על ירושלים המזרחית – אני רואה כאן חברי כנסת שחושבים שישאל צריכה לעשות את זה. בעיני זה לגיטימי שהם חושבים כך. אבל ללא ספק, גם לדעתך זו החלטה גדולה, גורלית, חשובה, מכריעה, והיית רוצה שהיא תתקבל כשרוב הציבור תומך בה.

אני רוצה – לא אשתמש במלה להזהיר – אבל להתריע, ואני לא אומר את זה כאיום, חס וחלילה שייתפס כאיום. החלטות גורליות, כמו אם תרצו ההחלטה לצאת למלחמת לבנון, אם הן מתקבלות ברוב של 61 חברי כנסת, או יותר נכון ברוב של 31 נגד 30 חברי כנסת, שאחד מהם הצביע כיוון שהבטיחו לו בנושא כזה או אחר, ואני רואה כאן את התופעה הזאת – אם יתקבלו החלטות מכריעות בנושאים כאלה, יש בהן סכנות של פילוג העם, איום על הדמוקרטיה. החלטות כאלה צריכות להתקבל ברוב ברור בעם, כפי שהתקבל הסכם קמפ-דיוויד, וכפי שהתקבל הסכם השלום עם ירדן, וכפי שצריך להתקבל כל הסכם עם הפלסטינים בהסכמה די רחבה, כדי שלא תהיה הרגשה לאיש שזה נעשה באיזה טריק או באיזו הבטחה. בגלל זה אנחנו מגישים את הצעת החוק הזאת, ואנחנו נבקש את תמיכת הכנסת בחוק. תודה רבה.

היו"ר מ' פלד:

תודה. אנחנו מתחילים בדיון. חבר הכנסת גדעון עזרא, ראשון הדוברים, ואחריו – חבר הכנסת עזמי בשארה. אחריו – חבר הכנסת עמנואל זיסמן. שלוש דקות, רבותי, השעה מאוחרת.

נסים דהן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, יש הצעת חוק שחייבת לעבור עד 24:00, אחרת כל המסים מתבטלים.

היו"ר מ' פלד:

למה?

נסים דהו (ש"ס):

יש להם תוקף עד 24:00.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

זו המצאה חדשה פה בכנסת. אני לא מבין דבר כזה.

נסים דהו (ש"ס):

אתה יכול לדבר עד מחר. על ההצעה הזאת אין הצבעה. על הצעת החוק יש הצבעה.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

אני לא הפרעתי לך בחיים שלי.

היו"ר מ' פלד:

אני מתחייב להקפיד על הזמן.

נסים דהו (ש"ס):

יש שישה דוברים, זה שלוש שעות.

היו"ר מ' פלד:

לא, לא. החוק שלך יעבור בשעה 24:15. בין 24:00 ל-24:15 אין מסיים במדינת ישראל. חבר הכנסת עזרא, בבקשה.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מודה לחבר הכנסת יהודה הראל על הסקירה המאלפת שהוא נתן לנו. אני חושב שבהחלט רצוי להעביר את השיעור הזה לכל בית-ספר בישראל.

אני מבקש להצטרף להצעת החוק, ואני רוצה לומר כמה מלים. אני אקצר בדברי, בהחלט. לקרוע חלק מארץ-ישראל זה לקרוע את הבשר החי.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

גם רמת-הגולן היא ארץ-ישראל?

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

נהיית בעל בית כאן, מה קרה?

היו"ר מ' פלד:

חבר הכנסת סאלח סלים, עוד מעט אתה מדבר. רבותי, אני מבקש להמשיך את הדיון.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

קריעת חלק מארץ-ישראל ומהחלטות ממשלת ישראל כמוה כקריעה מהבשר החי. אנחנו מחנכים לאהבת הארץ, אנחנו מחנכים את חיילינו להגן על מדינת ישראל, ולא ייתכן, שבהחלטה מקרית, בהחלטה סודית או בהחלטה אחרת אנחנו ניתן לדבר כזה לעבור.

אני מבקש להגיד מלה אחת נוספת. אתמול קמה מפלגה חדשה בראשותו של בני בגין, שרואה את עצמו מועמד לתפקיד ראש הממשלה ויש לו תומכים כאלה ואחרים. חלק מהתומכים שלו יכלו לקום ולעשות מעשה ביהודה ושומרון, כפי שהיה ברמת-הגולן, והם לא עשו. הם באים היום בטענות לראש הממשלה נתניהו על כך שהוא לא עושה מה שהם לא עשו במשך 16 שנים.

אני חושב שהתשובה הנכונה צריכה להיות, שאנחנו נדע מה הם הגבולות שעליהם אנחנו לא נוותר, וכל חלק מהגבולות הללו, אם וכאשר מישהו ירצה למסור אותם, יוכל לעשות זאת רק אם תהיה החלטה ברוח ההצעה של חבר הכנסת הראל. תודה.

היו"ר מ' פלד:

תודה רבה. חבר הכנסת עזמי בשארה, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת עמנואל זיסמן.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מבחינה פורמלית אין במדינת ישראל חוק משאל-עם. על מה יהודה הראל מדבר, אני לא יודע. קודם כול, יש חוק שמסדיר מה זה משאל-עם. משאלי-עם, שהתכוון אליהם המנוח רבין, וצחי הנגבי, למשל, התנה בהם את ביצוע הסכם חברון – זה היה מין סקר לא מחייב בעצם. אין במדינת ישראל חוק משאל-עם. על איזה משאל-עם הוא בדיוק מדבר, אני לא יודע. היתה התחייבות של המנוח רבין לעשות משאל-עם לפני הנסיגה. אבל אין בכנסת, אין במדינת ישראל, אין בספר החוקים שלה חוק משאל-עם. עד היום הריבון הוא הכנסת ולא משאל-עם. זו לא שווייץ. אין סיסטמה משפטית כזאת. קודם כול צריך להיות חוק משאל-עם.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

אפשר לסדר.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

קודם כול תסדרו. זה מבחינה פורמלית. פורמלית אין דבר כזה, אין יצור כזה בספר החוקים של מדינת ישראל. אתה יוצר משהו בלי חוק-יסוד: משאל-עם.

דבר שני, מהותי, והוא הדבר החשוב ביותר – צירופם של השטחים ב-1948 מבחינה משפטית הוא הרבה יותר חזק מצירופן או מסיפוחן של רמת-הגולן או ירושלים לישראל. למה? כי מדינות בעולם מכירות בכך. אתה לא יכול לספח רק לפי שיטת משפטן. מדינות העולם, לרבות ארצות ערב, מכירות במדינת ישראל בגבולות 4 ביוני. זה חזק יותר מבחינת המשפט הבין-לאומי. אתה לא יכול לכבוש ולשחק במושגים: עכשיו זה מוחזק, אחר כך זה כבוש, אחר כך זה שטח ריבוני שלי ואחר כך אני מסדיר לפי שיטת המשפט שלי. מה עם המדינה שכבשת את אדמתה? אתה חושב שהיא תקבל את זה? הקהילה הבין-לאומית תקבל את זה? ישראל מקובלת בגבולות 4 ביוני.

למה כינית את זה שטחים מוחזקים? אתה כינית את זה שטחים מוחזקים בשביל לנהל על זה משא-ומתן לשלום. זה היה ההיגיון של שטחים מוחזקים. אתה קראת לזה שטחים מוחזקים עד שיהיה שלום. כלומר, אתה מחזיק בזה תמורת ניהול משא-ומתן לשלום.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

הקהילה הבין-לאומית לא קיבלה את ירושלים כבירת ישראל. גם ב-1948 הקהילה הבין-לאומית לא קיבלה את ירושלים. הקהילה הבין-לאומית היא האורים ותומים שלך.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

במדינת ישראל אין דבר כזה להחזיר את הגולן במחטף. מבקשים להחזיר את הגולן תמורת שלום מלא עם סוריה. מבקשים להחזיר את השטחים תמורת שלום מלא עם הפלסטינים. שום מחטף, אלא תהליכים שלוקחים שנים, משא-ומתן שלוקח שנים. אין שום צורך במחטפים.

זה נושא מדיני פוליטי, שממשלות בדרך כלל מחליטות עליו. אתה מחזיק שטח של מישהו אחר בשביל לנהל עליו משא-ומתן – תנהל משא-ומתן. פעם העילה שלך היתה הלאוויים של חרטום. נעלמו הלאוויים של חרטום. עכשיו יש לך משא-ומתן. זו החלטה מדינית פוליטית, ולא עניין של שיטה משפטית איך להתחכם ולא להחזיר או כן להחזיר. תמורת שלום מלא עם ארצות ערב אתה מחזיר, אדוני; מחזיר ועוד איך מחזיר. שום שטח הוא לא שלך.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

מה אתה מאיים פה? על מה אתה מאיים?

היו"ר מ' פלד:

אני מבקש לסיים.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אני מת לשמוע מה אומר האיש הזה. מה אתה אומר? תחזור על זה, בבקשה. מאיים על מה? מי איים? אתה לא תשכח את צורת הדיבור שלך. אדוני, אתה כבר לא חוקר שב"כ. תלמד לדבר בנימוס. על מי איימתי?

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

אתה אל תיתן ציונים. אתה מאיים עלינו כל הזמן.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אני אמרתי, תמורת שלום מלא מחזירים את השטחים הללו. שום איום. אני איימתי במשהו? במה איימתי? אתה לא יכול לשמוע ערבי מדבר בקול רם.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

– – – בכנסת הוא לא יכול – – –

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

פשוט לא ייאמן. אתה תצא כבר מהפסיכולוגיה הזאת.

תמורת שלום מלא מחזירים את השטחים. זה כל המושג של שטח מוחזק. זו החלטה מדינית, ולא משפטית. משאל-עם, לא משאל-עם, על זה יהיה רוב. מחזירים את זה בגלל דיונים פוליטיים; זה האינטרס של מדינת ישראל והאינטרס של שכנותיה וזהו. אף אחד לא מאיים. לדעתי, מי שמאיים זה אתה, ומי שמאיים זה אתם. תודה רבה.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

האינטרס של מדינת ישראל הוא לשמור על ביטחונה – – –

היו"ר מ' פלד:

תודה רבה. חבר הכנסת עמנואל זיסמן, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת סאלח סלים, ואחריו – חבר הכנסת אלכסנדר לובוצקי. אחריו – חבר הכנסת האשם מחאמיד, אחרון הדוברים.

נסים דהן (ש"ס):

יש לי הצעת חוק – – – תמשיכו לדבר עד מחר בלילה. אין הצבעה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

ביקשתי מסאלח סלים, סגן יושב-ראש הכנסת, שירשום אותי.

היו"ר מ' פלד:

הרשימה סגורה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אני נמצא כאן במיוחד. ביקשתי מסגן יושב-ראש הכנסת, והוא דיבר עם סגנית המזכיר. לא יכול להיות דבר כזה.

נסים דהן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, אפשר לבקש הפסקת הדיון לדקה?

היו"ר מ' פלד:

זה בניגוד לתקנון הכנסת. חבר הכנסת דהן, עד 24:15 אין מסים במדינת ישראל. חבר הכנסת עמנואל זיסמן, בבקשה.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אדוני היושב-ראש, רמת-הגולן היתה במשך 19 שנה מוקד ובסיס של תוקפנות נגד עם ישראל על כל אזרחיו. הסורים, כשהיו יורים, לא הבחינו בין חבר הכנסת סאלח סלים לבין עמנואל זיסמן. אני הגעתי לארץ ב-25 בפברואר 1949; זה היה היום הראשון של שביתת הנשק עם מצרים. הסורים היו האחרונים שחתמו על הסכם שביתת הנשק; הם גם האחרונים שיחתמו על הסכם שלום.

יש לנו הזכות המוסרית, הבין-לאומית, בדיוק כפי שיש עדיין לרוסיה זכות להחזיק שטחים של יפן, אדוני חבר הכנסת האשם מחאמיד, כי יפן היתה תוקפנית במלחמת העולם השנייה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אני בעד שהיא תחזיר.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אתה לא צריך להיות בעל מוסר כפול.

החוק הזה, כפי שחברי חבר הכנסת יהודה הראל הציג אותו – ואני פונה אליכם, הייתם צריכים לתמוך בחוק. כשהיה ויכוח היסטורי, לאומי, ציוני, ביטחוני בינינו לבין יצחק רבין, זיכרוננו לברכה, הוא אמר: קהלני וזיסמן, אתם גזענים. למה אתם גזענים? כי נתתם יד לאלכסנדר לובוצקי, ליהודה הראל ולאחרים, ואתם רוצים משאל-עם, כפי שקיים בבריטניה הגדולה, שאומר שיש רוב לבעלי זכות הבחירה בכוח. ולכן סקוטלנד לא קיבלה את העצמאות שלה, כי היה רוב במשאל-עם, אבל היה רוב של אלה שהצביעו בפועל.

באה הדרך השלישית, שקלה בדבר. החוק הזה שונה מאותו חוק, שכשאתם חתמתם עליו קדמו לי חבר הכנסת רענן כהן וחבר הכנסת אלי גולדשמידט וחבר הכנסת גדליה גל. נשארנו קהלני ואני. בחוק הזה יש שינוי – שלא יגיד לי חבר הכנסת עזמי בשארה – הגיע הזמן לחוק חוק משאל-עם, ויהיה חוק משאל-עם. והפעם יש שינוי, לא רוב של בעלי זכות הבחירה בכוח, אלא רוב רגיל ומשאל-עם; ולא 70 או 80 חברי כנסת, אלא רוב של 61 חברי כנסת.

אתם הייתם צריכים, על עמדתכם המוצהרת והעקבית, שהיא מנוגדת לשלנו, לקבל את הצעת החוק הזאת בברכה, כי אם תהיה הכרעה במשאל-עם – אני לא מעלה זאת על הדעת, אני חושב שרוב העם בישראל לא רוצה לוותר על רמת-הגולן ולא רוצה לוותר על ההתיישבות ולא רוצה לוותר על המים – אבל אם יהיה רוב במשאל-עם, זאת תהיה הכרעה דמוקרטית. אם זו הכרעה דמוקרטית, אתם צריכים לשאוף לכך שיהיו חוקים כמו החוק של הדרך השלישית, ואני קורא לכם לשקול מחדש. אני בטוח שיהיה לזה רוב בשבוע הבא, יש חופש הצבעה בסיעת העבודה, וגם אתם צריכים לשקול היטב את עמדתכם לגופו של החוק הזה. החוק הזה הוא חוק שיגדיר את הזיקה הדמוקרטית בין העם לבין ההכרעה בנושאים גורליים.

היו"ר מ' פלד:

תודה רבה. חבר הכנסת סאלח סלים, ואחריו – חבר הכנסת אלכסנדר לובוצקי.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כנסת ישראל מתנהגת כאילו היא הבוס של העולם – אין מדינות בעולם, אין פרלמנטים, אין ממשלות, פה קובעים כל מה שיקרה בעולם. זאת ההתנהגות.

למה לתמוך בחוק הזה? הצעת חוק כזאת היא שרשרת נגד תהליך השלום. בעבר האשימו את רבין. בעבר רבין הסכים למשאל-עם, וכל הזמן האשימו את רבין וסילפו ואמרו, שרבין הבטיח לסורים לרדת מרמת-הגולן, מכל רמת-הגולן עד טבריה.

רמת-הגולן היא לא חלק מארץ-ישראל ולא חלק מאדמות ישראל. רמת-הגולן נכבשה בכוח ב-1967. כל אומות העולם, האו"ם – – –

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

למה רוסיה לא מוותרת על השטחים שהיא כבשה מיפן?

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אתה רוצה להיות כובש? זה ההבדל. אתה רוצה להיות כובש, אתה עובד לפי חוקי הג'ונגל, אז היום אתה חזק, כבשת את רמת-הגולן – – –

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

בסוריה – – – כשרצה שלום עם ישראל, הם רצחו אותו, כמו שהירדנים רצחו את עבדאללה, עכשיו יש לנו שלום – – – הדיקטטורה אדומת הדם הזאת תיפול, ואז יהיה משטר דמוקרטי.

היו"ר מ' פלד:

חבר הכנסת זיסמן.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

חבר הכנסת הראל, לפי דעתי, אתם, בעלי ההצעה הזאת, צריכים לעמוד פה ולהגיד: יחי סדאם חוסיין. אתם תומכים בו. למה? כי הוא כבש את כוויית בכוח, וזה מה שאתם עשיתם. מה ההבדל?

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

כוויית היתה קורבן.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

רמת-הגולן נכבשה בכוח, כמו שסדאם חוסיין כבש את כוויית. למה התנגדתם לסדאם חוסיין?

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

ישראל לא תקפה את סוריה, ישראל הותקפה.

היו"ר מ' פלד:

חבר הכנסת זיסמן, הרגע סיימת.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

הוא תומך במדיניות של סדאם חוסיין בעקיפין.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

זה אותו עיקרון, זו מדיניות הג'ונגל. מי שיש לו כוח יכול לכבוש? הוא מחליט בכנסת ישראל, שזה חלק ממדינת ישראל. אני מצפה שעוד מעט יבואו לכנסת הצעות חוק בנושא – מתי השמש תזרח, או מתי תתחיל השמש לזרוח במערב. תחליטו, בכנסת הזאת מחליטים על הכול.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

סטלין הוא שמש העמים, הדיקטטור האכזרי הזה.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

הם מתנהגים בכנסת כאילו הם הבוס של העולם, הם מחליטים מה שהם רוצים, לא מתחשבים באחרים, והכול יוצא מנקודת הכוח שאנחנו היום חזקים, יכולים לשלוט, יכולים לחוקק חוקים. השאלה אם רוצים שמדינת ישראל תשתלב באזור הזה ותתקדם בתהליך השלום או לא, זו השאלה היותר-חשובה. כאשר יהיה שלום בין ישראל לסוריה – היום, עם הטכנולוגיה החדשה של הנשק, אין ערך לרמת-הגולן. אפילו מומחים צבאיים אומרים זאת.

הצעת החוק הזאת באה להכשיל כל התקדמות בתהליך השלום, באה להכשיל כל משא-ומתן עם הסורים, ואין לה שום מקום. צריך להסיר אותה.

היו"ר מ' פלד:

תודה. חבר הכנסת אלכסנדר לובוצקי, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת האשם מחאמיד.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, הצעת החוק שלנו, של סיעת הדרך השלישית, נקראת הצעת חוק סיוג ויתור על שטח, וכידוע היא באה לומר, שאם מדינת ישראל תוותר על שטחים שבחזקתה, הדבר יעשה על-ידי החלטת כנסת ברוב של 61 ועל-ידי משאל-עם ברוב רגיל.

החוק הזה זכה לכינוי חוק הגולן, אם כי זה לא באמת הגולן, ולא רק הגולן. מדובר על הגולן, על ירושלים, על אדמות חלוצה, שיש מי שרוצה למסור אותן, אדמות בנגב.

אני חושב, שהשם היותר-נכון, שמשקף את מהות החוק הזה – היינו צריכים לקרוא לו בעצם חוק שלום-בית; חוק לשלום-בית בעם ישראל במדינת ישראל, משום שבמהותו החוק לאו דווקא בא לומר שאי-אפשר למסור. נמצא כאן אתנו אבי זעירא, יושב-ראש ועד יישובי הגולן. הוא תומך בעצם בחוק, אבל גם חרד ממנו, משום שהחוק פותח כאן פרוצדורה שמאפשרת את החזרת רמת-הגולן – –

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אז תוותרו עליו.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

לא, העניין הוא שאני חושב שגם אתה צריך להבין ולכבד, שאם חלילה יוחלט על הדבר הזה אסור שהוא ייעשה כפי שהתקבלה, בצורה אומללה, ההחלטה בכנסת על אוסלו ב', ברוב של 61 מול 59, ברוב של 61 מול 59, וכולנו זוכרים איך נקנו שני הג'נטלמנים מתנועת צומת, שנקנו במשרה של שר – –

היו"ר מ' פלד:

אוהו, ועוד איזה ג'נטלמנים.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

"ג'נטלמנים". – – ובמשרה של סגן שר – ועל חודם של קולות אלה. האם אפשר לצפות שהציבור יכבד החלטה גורלית כל כך שמתקבלת ברוב כזה ובצורה כזאת? נדמה לי, שכדי שנוכל לשמור על יציבותה של החברה הישראלית ועל יציבות הדמוקרטיה, האינטרס שלנו צריך להיות שדווקא החלטות משמעותיות כל כך, הוות גורל כל כך, יתקבלו ברוב מסיבי, ברוב משמעותי.

נדמה לי, בניגוד למה שקרה בפעם הקודמת, בקדנציה הקודמת, כשהרוחות היו לוהטות כל כך והניסיון שלנו להעביר את חוק הגולן נתקל בקשיים ובמאבק – אני שמח מאוד על כך שבקדנציה הזאת נוצרה תמימות דעים מסביב לחוק הזה, ובקריאה הטרומית הוא עבר ברוב עצום. אני מקווה מאוד שזאת גם תהיה ההצבעה היום.

אני חושב שחשוב מאוד שהחוק הזה יועבר בהסכמה מאוד רחבה – –

היו"ר מ' פלד:

תסיים, בבקשה.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

— גם של אלה שתומכים בויתור על הגולן, משום שהחוק הזה הוא בעצם חוק לשלום-בית. תודה רבה.

היו"ר מ' פלד:

תודה רבה. חבר הכנסת האשם מחאמיד, ואחריו – חבר הכנסת טלב אלסאנע, אחרון הדוברים.

נסים דהן (ש"ס):

כבודו סגר את הרשימה מזמן.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להגיד למציעי החוק הזה, שהוא בנוי ממערכת מושגים מאוד מטעה ומוטעית מיסודה. למה? כאשר אתם מדברים על ויתור – אני מוותר על דבר שהוא שלי. לכן עולם המושגים הזה הוא משונה, הוא בכלל לא נכון, הוא מטעה ומוטעה.

אתם רוצים, כאילו, חוק-יסוד או משהו כזה, ב-61 חברי כנסת, לפחות, לשריין חוקים שהם לא חוקיים. אתם רוצים לשריין חוק שבמהותו הוא לא חוקי, כי הגולן, הגדה המערבית, עזה, ירושלים המזרחית – אלה שטחים כבושים. אתה לא בא לוותר עליהם כי הם לא של מדינת ישראל, הם שטחים כבושים. אתה לא יכול – – –

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

חבר הכנסת האשם מחאמיד, נשבעת אמונים בכנסת למדינת ישראל ולחוקיה. חוק מדינת ישראל הוא שרמת-הגולן היא חלק ממדינת ישראל. איך אתה יכול לומר שלא?

היו"ר מ' פלד:

תודה רבה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

דרך אגב, אני לא רוצה להסכים אתך שכל רוב הוא דמוקרטי. לא כל רוב הוא דמוקרטי. תסלח לי, יש לי דוגמאות מההיסטוריה, שלא כל רוב הוא דמוקרטי. לכן אני ואבוי לנו אם אנחנו נחשוב שרוב של 61 הוא רוב צודק, כי היו דברים מעולם שהיה רוב והוא לא היה צודק. אני יודע על מה מדובר.

תראו מה שאתם עושים – רמת-הגולן קשורה לדרום-לבנון. אמהות בוכות, מתחננות לצאת מדרום-לבנון, ואתה ואני, כולנו יודעים שדרום-לבנון קשורה באיזה מקום – בכל מקום, לא רק באיזה מקום – לרמת-הגולן. אתה בא ואומר כאילו, זהו. לא יהיה שלום עם לבנון, לא יהיה שלום עם "חיזבאללה", לא יהיה שלום עם סוריה, לא יהיה שלום עם הפלסטינים, לא יהיה שלום עם שום צד בעולם הערבי. אתה רוצה לחיות על חודה של חרב, להמשיך לחיות על החרב, זה מה שאתם מבקשים?

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לומר, שהחוק הזה מנוגד – אתם יודעים שהחוק הבין-לאומי, המשפט הבין-לאומי, החלטות האו"ם, מועצת הביטחון – בכלל, מה שאתם עושים סותר את הנורמה הבין-לאומית. הוא לא הולם את המצב בעולם הזה. זה לא הולם.

אדוני, אני חושב שבסופו של דבר העמים הם שיחליטו. הכנסת לא תחליט בשביל העם הסורי, הכנסת לא תחליט בשביל העם הלבנוני, הכנסת לא תחליט בשביל הפלסטינים. העמים הם אלה אשר יחליטו.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

— — — שחוק — — — סוריה יכול להיות — — —

הי"ר מ' פלד:

תסיים, בבקשה.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

— — — רוב תושבי סוריה יכול להיות שהיו מעדיפים — — — מאשר הדיקטטור שלהם.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אתה חושב שהם מעדיפים את המשטר הישראלי? לך למג'דל-שאמס, לך לגולן, תראה את הסורים במג'דל-שאמס, הם לא רוצים את תעודות הזהות הישראליות, הם רוצים להחזיר אותן כי הם רוצים לחזור לשלטון הסורי.

היו"ר מ' פלד:

תסיים, בבקשה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, החוק הזה הוא חוק חבלה, לצערי הרב, הוא מטען חבלה, הוא חוק מחבל. אני מצטער לומר, שמי שתומך בו מחבל בעניין השלום ועתידם של כל העמים באזור הזה. זה אמצעי חבלה שיש לנטרל אותו, להוציא את הפתיל ממנו – פשוט מאוד לא ייאמן מה שקורה פה.

היו"ר מ' פלד:

תודה רבה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

לכן, אדוני, אני חושב שחייבים, כל איש בעל מצפון, כל איש שרוצה שלום, כל איש שאכפת לו מהבנים בלבנון שנהרגים משני הצדדים, הצעירים שנהרגים – כל איש שאכפת לו חייב לעשות מאמץ כדי שנפיל את החוק הזה. תודה.

היו"ר מ' פלד:

תודה. חבר הכנסת טלב אלסאנע, אחרון הדוברים, בבקשה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אני מסכם את הדיון בהצעת החוק הזאת. אני רוצה לומר לכם, כבוד היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, שהצעת החוק הזאת טוב היה אם לא היתה מועלית כאן, וטוב שתוסר מעל סדר-היום. כל מי שהעלה אותה העלה אותה, לדעתי, במטרה פופוליסטית, לא מאמין בהצעת החוק, לא מאמין במטרה שלה, לא מאמין בתכלית שלה, אין לה כל תכלית.

תארו לעצמכם שהעם בסוריה נשאל במשאל-עם, מחליטים לערוך משאל-עם האם הסורים מוכנים לוותר על אלסכנדרונה או הסורים מוכנים לוותר על תל-אביב. מה זאת אומרת? שואלים את העם אם הוא מוותר על שטחים של מדינה אחרת? אפילו אלסכנדרונה היא לא מקרה טוב כי היא שייכת לסוריה.

אין צל של ספק, שהגולן הוא שטח סורי, הוא נכבש מסוריה, ואי-אפשר לשנות את המציאות. אי-אפשר לבוא על-ידי חוק ולומר: עכשיו, בשעה זו, זה יום, זה לא לילה. למה זה יום? כי כך אנחנו קובעים בכנסת. למה? כי יש מפלגה שקוראים לה הדרך השלישית, וטוב לה להגיד שהשעה היא אחת בלילה, זה יום, ולא שעת לילה וחושך.

אי-אפשר לשנות את המציאות, אי-אפשר לשנות את המשפט הבין-לאומי, אי-אפשר לשנות את העובדה, שהיסטורית הגולן הוא חלק אינטגרלי, בלתי נפרד מסוריה. הוא נכבש ב-1967. אומנם היתה מלחמה, אומנם אפשר לבוא ולומר שמדינת ישראל זכותה להחזיק בשטח שנכבש עקב מלחמה עד שמגיעים לשלום. זאת אומרת, על מנת להבטיח שמגיעים לפתרון של שלום. אבל במצב של שלום מדוע להחזיק את הגולן? איזה אינטרס יש להחזיק את הגולן? ראינו שיש טיילי "טומהוק" שעוברים 3,000 קילומטר, ראינו שיש טילים וכל מיני טכנולוגיה מתקדמת – אפילו ה"סקאד" של סאדם חוסיין הוכיח שגיאוגרפית זה לא פתרון. שטחים יכולים להוות עילה למלחמה, אבל החזקת שטחים של מדינה אחרת היא לא עילה לשלום. זאת רק עילה להמשך המלחמה ולשפיכות הדמים.

לכן אני שואל אתכם, חבר הכנסת הראל, חבר הכנסת לובוצקי, ובצדק, מה בדיוק אתם רוצים בחוק הזה? אם רוצים שלום – צריך לקבל את הסכמת הסורים. כאן מי שתקבע היא הכנסת. בלאו הכי תקבע הכנסת, והיא תחייב את ישראל, היא לא תחייב את סוריה.

היו"ר מ' פלד:

תסיים, בבקשה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

העם הסורי ימשיך להאמין בזכויותיו ברמת-הגולן.

אתה חושב שהזיקה של מדינת ישראל לגולן חזקה יותר מהזיקה של העם הסורי לגולן? אתה חושב שהסורים יוותרו על זכויותיהם בגולן לפני שהמתנחלים יוותרו על הזכויות שלהם שם? הרי הם הלכו לשם על מנת שיקבלו קצת פיצויים מוגדלים, ועכשיו הם מקימים כל מיני מבנים כדי שאחר כך, כאשר יבוא השמאי ויעריך, הם יקבלו פיצוי גדול יותר. צריך לבוא ולהגיד להם: עשיתם מזה עסק כלכלי –

היו"ר מ' פלד:

סיים, בבקשה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — אתם עשיתם מזה עסק פוליטי, אבל העסק הכלכלי והפוליטי לא ישעבד את הסיכוי לשלום באזור הזה. השלום עדיף מכל אינטרס פוליטי או כלכלי של קבוצה זו או אחרת.

היו"ר מ' פלד:

— — — תודה רבה. תם

יהודה הראל (הדרך השלישית):

תן שנייה אחת.

היו"ר מ' פלד:

בבקשה.

נסים דהן (ש"ס):

אחת אחת. אחר כך תגיד תשובה.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

תן לי להגיד משהו.

כדי להספיק לעיין בדברים החשובים שנאמרו גם על-ידי נציגי סוריה כאן —

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

נציגי השלום.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

— אני מבקש לדחות את דברי התשובה לפרוטוקול ואת ההצבעה למועד אחר.

נסים דהן (ש"ס):

מאה אחוז.

היו"ר מ' פלד:

בסדר. תם הדיון. דברי התשובה וההצבעה בהצעת חוק סיוג ויתור על שטח, התשנ"ט–1998, יתקיימו במועד שייקבע.

הצעת חוק היטלי סחר (תיקון מס' 2), התשנ"ט–1998

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר מ' פלד:

אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק היטלי סחר (תיקון מס' 2), התשנ"ט–1998.

נסים דהן (בשם ועדת הכספים):

חבר הכנסת הראל, תישאר להצביע.

היו"ר מ' פלד:

אבקש מחברי הכנסת לובוצקי והראל: הישארו אתנו כאן להעביר את החוק. זו קריאה שנייה וקריאה שלישית. חבר הכנסת נסים דהן, בבקשה.

נסים דהן (בשם ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, הצעת חוק זו, המונחת לפניכם לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, מתייחסת לחוק היטלי סחר. חוק זה מאפשר להטיל היטל בטחה, היטל היצף והיטלים אחרים על ייבוא טובין. במסגרת הסכמים בין-לאומיים שיש בהם סעיפי העדפה, כגון הסכמי אזור סחר חופשי, מוסכם לעתים כי מדינת ישראל תהא רשאית להטיל היטלים על היבוא. זאת בעיקר במצבים שבהם ככלל ההסכם אוסר להטיל במסגרתו מכס, או שאופן חישוב המס על היבוא בהתאם להסכם הוא מורכב, והצדדים להסכם מכירים בכך שלגבי מוצרים מסוימים נדרש מנגנון ייחודי לקביעת המס על היבוא. בחוק היטלי סחר, כנוסחו היום, אין עילה אשר תתאים לכל סוגי המקרים שבהם אפשר להטיל היטל בהתאם להתחייבויות אלה.

כדי להסיר ספק בקשר לאפשרות להטיל היטלים בשל ייבוא טובין במקרים מסוימים, מוצע לקבוע הוראת הסמכה מפורשת בחוק המאפשרת להטיל בצו היטל יבוא, שאינו היטל בטחה או היטל היצף. הצו יצטרך לקבל אישור של ועדת הכספים ושל מליאת הכנסת כמו יתר ההיטלים הקיימים כיום.

עוד מוצע לקבוע, כי סכום המכס וההיטלים המוטלים על הטובין גם יחד לא יעלה על סכום המכס המוטל על טובין כאלה כאשר הם מיובאים ממדינות שאין להן הסכם סחר עם ישראל, למשל, מדינות מהעולם השלישי, במסגרת תוכנית חשיפת המשק ליבוא.

חברי הכנסת, אני מבקש מכם לתמוך בהצעת החוק בנוסח הוועדה ולהצביע בעדה בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

אומר מלה אחת לגבי דחיפות החוק – על-פי חוקי מדינת ישראל, ב-31 בדצמבר יפקע צו קודם של מדינת ישראל על מכס והיטלים. אם לא נקבל את החוק הזה, יבוטלו כל המכסים וכל ההיטלים ויגרם נזק ניכר למדינת ישראל. לכן דחיפות החוק שחוקק היום בקריאה ראשונה, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

היו"ר מ' פלד:

רבותי, חוק היטלי סחר (תיקון מס' 2), התשנ"ט-1998. אני מעמיד את החוק להצבעה בקריאה שנייה – סעיפים 1 ו-2, כהצעת הוועדה. נעשה זאת בהרמת יד.

הצבעה

בעד סעיפים 1-2 – 4

נגד – אין

סעיפים 1-2 נתקבלו.

היו"ר מ' פלד:

מי בעד? ארבעה בעד, ואין מתנגדים. מי נגד? אין מתנגדים. החוק עבר בקריאה שנייה.

אני מעמיד את החוק להצבעה בקריאה שלישית.

הצבעה

בעד החוק – 4

נגד – אין

חוק היטלי סחר (תיקון מס' 2), התשנ"ט–1998, נתקבל.

היו"ר מ' פלד:

מי בעד? ארבעה בעד. מי נגד? אין מתנגדים. החוק עבר בקריאה שלישית. תודה רבה.

הישיבה הבאה תתקיים מחר, יום רביעי, ב-11:00. תודה. ישיבת הכנסת נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה: 00:24.